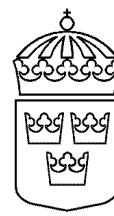

Riksdagens protokoll

1996/97:31

Torsdagen den 21 november

Kl. 9.00 – 21.21

Protokoll
1996/97:31

1 § Förnyad bordläggning

Föredrogs men bordlades åter
Yrkandet om misstroendeförklaring mot statsminister Göran Persson

2 § Avsägelse

Talmanen meddelade att *Susanne Eberstein* (s) avsagt sig uppdraget
som suppleant i OSSE-delegationen.

Kammaren biföll denna avsägelse.

3 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förkortad motionstid

Föredrogs och hänvisades
Proposition
1996/97:55 Kapitaltillskott till Amu-gruppen AB till finansutskottet

Kammaren biföll talmannens förslag att motionstiden för ovanstående proposition skulle förkortas till sju dagar och därmed utgå *onsdagen den 27 november*.

Förslag
1996/97:RR4 till jordbruksutskottet

4 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna

Föredrogs
Finansutskottets betänkande 1996/97:FiU1
Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna (prop. 1996/97:1 delvis,
1996/97:17, 1996/97:19, 1996/97:21 och 1996/97:40)

Övergripande frågor

Anf. 1 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Den nya budgethanteringen tillämpas nu för första gången i riksdagen. Syftet är att uppnå och vidmakthålla balans och stabilitet i statens finanser och att få en ökad trovärdighet för detta mål, vilket stärker förutsättningarna för lägre räntor. Det är därför mycket oroande att Socialdemokraterna och Centern, som formar majoritet för det förslag riksdagen skall behandla, redan denna första gång bryter mot de skrivna och oskrivna reglerna. De kraftiga överskridanden som nu förutses på arbetsmarknadspolitikens område också för 1996, i storleksordningen 15 miljarder kronor, finansieras inte, utan täcks genom att inkomstutvecklingen blir bättre än annars, mot de principer som gäller för den nya budgethanteringen.

I arbetsmarknads- och finansutskotten har vi diskuterat frågan om arbetslöshetsförsäkring. De regler som beslutades den 12 juli i år rivs upp. Någon finansiering är inte fastställd. Det skapar osäkerhet för dem det gäller och det skapar osäkerhet om budgethanteringen. Problem finns också när det gäller hur bostadsbidragen skall utformas och finansieras.

I går fick riksdagen en proposition om ett kapitaltillskott till AMU, arbetsmarknadsutbildning, på 600 miljoner kronor, och man förutser att det kan krävas ytterligare pengar. Men det finns ingen finansiering. För några dagar sedan talade Jörgen Andersson, inrikesministern, om nya åtaganden i storleksordningen 8 miljoner kronor, men inte om finansiering. Den utredning om bostadspolitiken som avlämnats innebär ökade kostnader, ofinansierade sådana, på i storleksordningen 7 miljarder kronor.

Utgiftstrycket ökar. Vi riskerar att få en minskad trovärdighet i ett läge där trovärdigheten måste förstärkas när det gäller en långsiktigt hållbar sanering av de offentliga finanserna. Samtidigt ökar detta virrvarr, dessa ändringar fram och tillbaka och den bristande finansieringen också osäkerheten för vanliga hushåll, som är beroende av stabila regler. Det är inte bara de finansiella marknaderna, de som skapar förutsättningar för högre eller lägre räntor, som behöver denna säkerhet, också hushållen behöver den.

Motsvarande kritik kan riktas mot regeringen när det gäller de medel som valts för att uppnå budgetbalans. Det är självklart bra att socialdemokraterna under sommaren 1994 tvangs inse att det var nödvändigt att fullfölja den budgetsanering som den borgerliga regeringen hade inlett. Men trots att problemet med den bristande budgetbalansen var att de offentliga utgifterna i Sverige var för stora och inte att skatterna var för låga – de var redan då förhållandevis höga – valde man huvudsakligen skattehöjningar på arbete, företagande och fastigheter; skattehöjningar på

ungefär 90 miljarder netto, efter en del skattesänkningar i storleksordningen 80 miljarder kronor.

Detta har försvårat budgetsaneringen. Genom effekten av skattehöjningarna på ekonomin har det krävts mer omfattande åtgärder än vad som annars skulle ha krävts, vilket naturligtvis har påverkat hushållens ekonomi. Tillväxtkraften försvagades, och vi har sett hur massarbetslösheten nu håller på att permanentas, hur bidragsberoendet ökar.

Statsbudgeten är emellertid inte bara en sammanställning av statens inkomster och statens utgifter. Statsbudgeten är också ett dokument som ger uttryck för politisk vilja och förmåga. Sverige befinner sig i dag i en politisk kris som i sin tur lett till en ekonomisk och social kris. Arbetslösheten fortsätter att vara hög. Arbetsmarknadsstyrelsens prognoser, som redovisades i går, tyder på en arbetslöshet som t.o.m. kan bli något högre nästa år än i år. Det drabbar naturligtvis dem som är arbetslösa med all kraft – bristande självkänsla, sämre ekonomi. Men det drabbar alla oss andra också i form av mycket stora kostnader för att människor inte tillåts arbeta, för att människor behöver bidrag för att klara sin försörjning.

Enligt statsministern är kostnaden ungefär 10 miljarder per procentenhet arbetslös. Bakom den procentenheten döljer sig ungefär 40 000 människor. 10 miljarder omräknat på den totala arbetslöshet vi har är 125 miljarder kronor, eller omräknat per hushåll i genomsnitt 30 000 kr. Varje svenskt hushåll tyngs alltså ekonomiskt med 30 000 kr därför att så många människor har tvingats in i arbetslöshet. Det bidrar naturligtvis till att också de drabbas av ett ökat bidragsberoende. Därmed minskar den sociala tryggheten för många människor.

Det är inte märkligt heller. Man valde ju medlet stora skattehöjningar. Det har lett till att – jag tar ett exempel – ett vårdbiträde i Katrineholm av sin arbetsinkomst betalar 65 % i skatt och får själv behålla 35 %. Det andra tas om hand av politiker i kommun, landsting och staten. För hennes eller hans räkning skall de sedan förvalta de pengarna på ett sätt som han eller hon tycker är bra. Så har det ju inte blivit. Vi har sett hur skatterna har stigit, hur bidragen minskat och vårdköerna ökat. Den modell som har valts och som ligger till grund för majoritetens budgetförslag håller inte. Den leder till ökat bidragsberoende och social otrygghet.

Det är ganska givet att den alltför svaga tillväxten och kostnaderna för arbetslösheten tränger ut andra angelägna ändamål. Utan en tillräcklig tillväxt är förutsättningarna för offentliga åtaganden på vårdområdet sämre. Utan tillväxt och med stora kostnader för arbetslösheten är det svårare att få fram resurser för stöd till dem som verkligen behöver det gemensamma stödet.

Men, fru talman, det behöver inte vara på det viset. Det går att skapa förutsättningar för en annan och bättre utveckling. Men då krävs också en annan och bättre politik. För oss moderater finns tre viktiga uppgifter, som avspeglas i vårt budgetalternativ:

För det första gäller det att skapa goda förutsättningar för tillväxt, nya jobb och en god standardutveckling.

För det andra gäller det att öka de svenska hushållens ekonomiska självständighet och därmed minska deras bidragsberoende och öka deras sociala trygghet.

För det tredje gäller det att se till att de uppgifter som måste lösas gemensamt av det allmänna också kan lösas på ett bra sätt.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Den första uppgiften kräver en insikt om var tillväxt och jobb skapas. Det förefaller att finnas en enighet bland de politiska partierna och bland många andra om att det är ute i företagen runt om i Sverige som denna tillväxt och dessa jobb kan skapas. Därav följer att det gäller att skapa goda förutsättningar för företagare – inte sämre förutsättningar. Den politik som har förts har inneburit sämre momsregler. Det allra senaste är att företagen, vilket drabbar de mindre företagen mest, skall bära inte två utan fyra veckors sjukperiod för de anställda utan ersättning från den stat som tar in de pengar vi betalar i sjukförsäkringsavgift. Man lägger ändå kostnaden på företagen. Det finns en mängd andra exempel. Var och en torde inse att en dubbel skatt på investeringar och kapitalbildning inte leder till tillväxt och nya jobb i den omfattningen att massarbetslösheten kan pressas tillbaka.

Det som behövs är tvärtom lägre skatter. Det krävs också enklare och moderna regler för arbetsmarknaden. Vi skall naturligtvis inte skapa en situation där forskare i Sverige som ägnar sig åt att skapa förutsättningar för kvalificerade svenska företag inom medicin och teknik inte har en chans att utvecklas på det sätt vi hoppas, vilket skulle ge nya jobb och bättre betalda arbeten med högre löner i framtiden. Många hundra forskare skriver, retas och känner sig besvikna – inte för sin egen skull, utan för allas vår skull – därför att vi försämrar förutsättningarna för de jobb som behövs och för den standardutveckling som så väl behövs i Sverige.

Vad gäller utbildning talar man mest om nya platser och betydligt mindre om den kvalitet som behövs för att jobb skall växa fram och bli högbetalda.

Tillbaka till skatterna! Extra marginalsatser som gör att stora svenska företag funderar på att lägga mer av utveckling och forskning utomlands är inga värnskatter. Det är skatter som tvärtom försvårar möjligheterna för jobb och tillväxt.

Det är roligt att se att fler och fler börjar inse att höga skatter på arbete är förödande. I går instämde TCO-ekonomerna i en debattartikel i vad TCO:s ordförande sade förra veckan, dvs. att höga skatter på arbete försämrar förutsättningarna för nya jobb. Man tror att lägre skatter på arbete kan ge nya jobb. Det är också den politik vi moderater driver.

För att gå över till den andra uppgiften vill jag säga att de skattesänkningar vi förespråkar inte bara syftar till att skapa förutsättningar för tillväxt och nya jobb. De syftar i minst lika hög grad till att göra hushållen självständiga och minska bidragsberoendet.

Låt oss gå tillbaka till vårdbiträdet i Katrineholm. Vad innebär det att han eller hon får betala 65 % i skatt, vilket vi i riksdagen, fullmäktige i Katrineholm och landstinget i Sörmland beslutar om? Det innebär att han eller hon blir beroende av att vi löser uppgifterna så bra som vi har lovat. Vi lovade trygga pensioner, men nu är hela pensionssystemet i stöpsleven, och vi får inga besked av socialdemokraterna. De skjuter på frågan.

Vi lovade en bra vård, men vi ser att människor är rädda för att vården inte blir så bra som är nödvändigt. Vi lovade barnomsorg åt alla, men det klarar inte kommunerna. Man bli utlämnad, när man inte har en egen ekonomisk självständighet, till att andra skall lösa problem. När politiker inte kan klara åtagandena finns inga alternativ.

Det märkliga och paradoxala är att det finns alternativ för vissa människor. Men det gäller inte för normala inkomstagare. Det gäller för dem

som har så stora inkomster att de har möjlighet att först betala skatten och sedan själv välja vad de vill när det gäller vård och omsorg. För vanliga människor krävs det rejäla skattesänkningar, framför allt på arbete, för att vi skall ha en chans att få den självständighet som gör att vi får en social trygghet.

Det är därför vi föreslår sänkta egenavgifter och sänkt kommunalskatt finansierad av staten. Det är därför vi föreslår ett grundavdrag vid den kommunala beskattningen för varje barn. Det är därför vi kritiserar de våldsamma fastighetsskattehöjningarna, som slår blint och drabbar vissa hushåll så hårt att de faktiskt riskerar att tvingas från hus och hem.

Det är fruktansvärt att Socialdemokraterna och Centern inte ens har varit beredda att diskutera att i avvaktan på utredningar göra något ytterligare för att lindra. För oss moderater är det viktigt att sänka fastighetsskatten och slopa bestämmelsen om hälften av markvärdet som underlag för fastighetsskatt.

Den tredje uppgiften är också viktig. Vi måste slå fast att det finns en del saker som måste lösas gemensamt. Det gäller sjukvården. Vi måste garantera att de människor som har stort vårdbehov också får en bra vård, och att äldre människor får en vettig och värdig äldreomsorg. Det är viktiga gemensamma uppgifter. Genom den politik som förs urholkas möjligheterna att uppfylla de målen. För oss är de oerhört väsentliga.

Människor måste känna sig trygga till liv och lem. Då kan vi inte urholka resurserna till Polisen eller till rättsväsendet över huvud taget. Att se i TV hur mc-gäng och andra håller på är fruktansvärt. Det upprör och oroar människor. Vi får inte urholka en av de grundläggande uppgifterna för staten, dvs. att garantera människornas trygghet till liv och lem.

Vi skall naturligtvis inte, för att ta ytterligare ett exempel, urholka möjligheten att stötta dem som verkligen behöver gemensamt stöd av annat slag – de handikappade, föräldralösa barn och änkor som har sina pensioner efter sina män.

Det är förvånande att Socialdemokraterna och Centern väljer att prioritera sänkta änkepensioner i ett läge då man samtidigt ger 40 miljoner till LO och 30 miljoner till de politiska partierna. Det skulle vara intressant att höra Erik Åsbrink förklara hur man kan stå för en sådan prioritering.

Fru talman! Vi moderater vill skapa förutsättningar för ett Sverige där människor och företag tillåts växa, där arbetslösheten steg för steg pressas tillbaka, där skatterna sänks så att man kan leva på sin lön och där pensioner till föräldralösa barn och till änkor prioriteras före bidrag till LO och politiska partier.

(Applåder)

Anf. 2 ANNE WIBBLE (fp):

Fru talman! Folkpartiet har låtit fråga ganska många människor vad de tror om regeringens möjlighet att pressa ned arbetslösheten. Ingen tror på detta. 9 personer av 10 tror att regeringen misslyckas. 1 av 100 tror att regeringen kommer att klara det. Det finns alltså egentligen ingen som tror på regeringens politik i denna den viktigaste inrikespolitiska frågan.

Från TCO och Företagarna kom det i går en väldigt skarp kritik. Regeringen och Centern ägnar sig åt att finansiera arbetslösheten, i stället för att bekämpa den. AMS gav i går en väldigt dystur prognos. Den totala

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

arbetslösheten stiger litet grand nästa år – nästan 13 %. Människor känner oro och pessimism inför framtiden.

Vi behandlar i dag budgetpropositionen för 1997. Den innehöll som alla vet inga nya åtgärder för flera jobb. Man kan faktiskt konstatera att regeringens arbete har gått i baklås. På litet mer än ett halvår har regeringen Persson pressats tillbaka till ett starkt defensivt läge. Trumfkortet, som förut hette politisk stabilitet, har smutsats ned av statsministern själv. Det hade varit bättre om han hade ägnat mer tid åt att skapa stabilitet i sin egen regering i stället för att berömma stabiliteten i Kina.

Perssons regering har blivit en regering på reträtt. Förslag har lagts fram och beslutats om i riksdagen som har varit så dåligt underbyggda att man har backat, dragit tillbaka och ändrat innan de ens har trätt i kraft. Jag har några exempel.

Förslaget om halverad barnpension drogs tillbaka. Beslutet om akassan togs tillbaka. Budgetdisciplinen försvagades redan första gången riksdagen skall använda den nya rambudgetprocessen. Kulturministern har backat om museiflytt till Göteborg. Förslaget om tjänstebilar har valsat fram och tillbaka i många omgångar. Det slutliga förslaget innebär att miljöministern helt kördes över. Förslaget om koldioxidskatt för industrin har bordlagts på obestämd tid. Det mumlas om beslutet om besparingar i bostadsbidrag. Det kanske skall ändras. Propositionens förslag om pengar till kommunerna ändrades genom ett hastigt penndrag.

Olika ministrar har helt olika åsikter. Arbetsmarknadsministern t.ex. gillar s.k. friår enligt dansk förebild; finansministern är en uttalad motståndare. Det kunde vara bra att från Erik Åsbrink få något besked för hela regeringen om den är för eller emot mera betald ledighet i form av s.k. friår.

Energiförhandlingarna, som är väldigt viktiga för Sveriges framtid och för jobben, har skötts så oskickligt att bara linje 3-partier återstår.

Arbetsmarknadsministern slänger fram det ena hugskottet efter det andra för att flytta arbetslösa människor från den ena sortens åtgärder till den andra. Plötsligt har hon nu *hittat* – hur nu det har gått till – 600 miljoner kronor att stoppa in i AMU-gruppen.

Näringsministern upptäcker plötsligt på småföretagsriksdagen att den förlängda sjuklöneperioden är ett stort problem – han måste ha varit sällsynt blind och döv dessförinnan – och säger att ”Det skall vi se över”. Men sedan ändrar han sig tydligen igen, för nu står ju Socialdemokraterna och Centerpartiet fast vid förslaget.

I fråga om EMU har veligheten gjorts till huvudnummer. Där skall man föra debatt utan att ha någon åsikt själv.

Pensionsreformen är ett enda stort frågetecken. Socialdemokraterna har sitt tredje samråd i frågan, men oklarheten består.

Det är inte att undra på att människor är oroliga och besvikna. Den största besvikelsen gäller naturligtvis arbetslösheten. För varje ny bedömning som regeringen kommer med dröjer det allt längre innan arbetslösheten minskar. Den senaste prognosen från AMS tyder t.o.m. på att det blir en liten ökning av den totala arbetslösheten nästa år. Inskrivningstiden, den tid som människor är inskrivna på arbetsförmedlingarna, blir längre och längre. Alltfler människor tvingas vandra runt mellan olika sorters åtgärder och öppen arbetslöshet utan att få ett reguljärt arbete.

Mängden åtgärder är så omfattande att AMS självt varnar för undanträngningseffekter, dvs. de åtgärder man har förstör reguljära jobb.

I den första budgetpropositionen som den socialdemokratiska regeringen lade fram i januari 1995 skulle den öppna arbetslösheten i år, 1996, vara 6 %. Den totala arbetslösheten skulle vara mindre än 11 %. Om man skall tro AMS, och regeringens prognos ligger rätt nära deras bedömning, verkar den nu bli 8 % i öppen arbetslöshet och nästan 13 % totalt, dvs. två procentenheter högre. Det är ett enormt misslyckande för regeringens politik. I januari 1995 trodde man att arbetslösheten nästa år, alltså 1997, skulle sjunka med en hel procentenhet. I stället stiger den kanske något. Sysselsättningen skulle öka, trodde man då. I verkligheten sjunker den med kanske upp till 30 000 arbeten i år. Detta är ett totalt misslyckande.

Kommunerna har jätteproblem. Den finurlighet som regeringen visade när man helt sonika tog över från Riksrevisionsverket och räknade upp inkomstutvecklingen för att kunna ge kommunerna mer pengar räcker inte alls. I går kom det redovisningar av bristerna i äldreomsorg, barnomsorg och skola. Kommunerna saknar nära 13 miljarder kronor, säger de, vilket motsvarar ungefär 40 000 arbeten. HSU 2000 har redovisat liknande beräkningar för landstingen. Inrikesministern blir omedelbart väldigt nervös och utlovar nya pengar, t.ex. genom bibehållen värnskatt, flytt av AMS-pengar eller på något annat sätt – det är oklart hur. Mängder av gamla och sjuka människor hamstrar läkemedel eftersom de inte tror att de kommer att ha råd att köpa sådana efter nyår.

Detta är, fru talman, inte bilden av ett välfärdssamhälle.

Jag tror att det centrala misstag som regeringen och Centern gör är att de bortser från att arbetslösheten bara kan minska om det kommer till flera reguljära arbeten. Arbetslösheten minskar bara om det blir flera nya jobb. I år blir det färre jobb. Ännu valåret 1998 kommer färre människor att kunna försörja sig på eget arbete än förra året, 1995. Målet att halvera arbetslösheten till sekelskiftet blir bara mer och mer avlägset.

Folkpartiet har i sin partimotion och i den med Moderaterna och Kristdemokraterna gemensamma reservationen fört fram hur vi anser att den ekonomiska politiken skall läggas om för att med låg inflation och sunda offentliga finanser skapa förutsättningar för fler jobb.

I en sådan politik för jobb genom företagande vill jag peka särskilt på några saker.

För det första gäller det skatterna. Folkpartiet är inte det parti som i alla lägen ropar på lägre skatter, men det blir faktiskt alltmer uppenbart att de skatter som socialdemokrater, vänsterpartister och centerpartister i olika blandningar har höjt är starkt bromsande för företagens expansion och för tillkomsten av fler jobb. Under de senaste två åren har skatteinkomsterna ökat med ungefär 150 miljarder kronor. Ni må tala hur ofta ni vill om hur bra företagsskatter Sverige har – det är uppenbart fel eftersom resultatet är dåligt. Vi får ju inte den önskade expansionen i företagen och de nya jobb som vi behöver. För några dagar sedan talade nio socialdemokratiska kommunstyrelseordförande om att, och jag citerar från TT: "Skatterna hotar jobben nu." Det handlar om 10 000 jobb i deras kommuner som står på spel bara genom de höjda elskatterna. Ett annat exempel är den förlängda sjuklöneperioden. LO, SAF och Företagarna har gemensamt protesterat mot detta hot mot framför allt de mindre företa-

Prot. 1996/97:31

21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

gen, men ni struntar i detta. Jag tycker att det är oförsvarligt. Ni skapar arbetslöshet genom er skattepolitik.

Folkpartiet har föreslagit en rejäl sänkning av arbetsgivaravgifterna för tjänstesektorn. Då skulle man skapa helt nya marknader för verksamheter som i dag är för dyra att köpa. Det fungerar inte att bara skyffla runt skatterna – att höja en skatt och sänka en annan – därför att i slutändan bärs alla skatter i en liten öppen ekonomi av löntagarna. Löntagarna betalar hela kalaset i form av en stor skattekil på arbete. Vill man ha fler arbeten måste skattekiln bli mindre.

För det andra gäller det lönebildningen, den svenska ekonomins akilleshäla. Den frågan har man nu skyfflat över på parterna, precis som socialdemokratin alltid har gjort. Detta är en undanmanöver i hopp om att slippa obehagliga beslut. Folkpartiet har lagt konkreta förslag om förändringar i t.ex. arbetslöshetsförsäkringen för att skapa bättre förutsättningar för en lönebildning i takt med produktiviteten.

För det tredje gäller det energipolitiken i denna politik för jobb genom företagande. Energipolitiken är helt obegriplig i dag för dem som mår om Sverige som investeringsland och därmed om nya jobb. Den är också helt obegriplig från miljösynpunkt. Om ni envisas med tanken att stänga en reaktor nu och skapa osäkerhet om de andra tillfogas svensk industri och svenskt näringsliv stor skada. Detta är omvittnat i en gemensam tidningsartikel från Metall, Kommunal och Industriförbundet.

För det fjärde gäller det EMU, valutaunionen, ett område där regeringen genom sin obeslutsamhet tillfogar Sverige skada. Den väsentliga skillnaden mellan att vara med och att vara utanför i fråga om ekonomisk politik är rätten att devalvera, att sänka värdet på den svenska valutan. Att ha kvar denna rätt kostar i form av högre räntor. Det drabbar hushåll, det drabbar företag och det drabbar staten. Det blir färre investeringar och färre nya jobb.

För det femte vill jag nämna utbildningspolitiken. Utbildning och arbete är de långsiktigt viktigaste fördelningspolitiska områdena. Men det måste vara kvalitet i utbildningen, och det måste löna sig för individen att utbilda sig. Där brister det uppenbart i dag.

Fru talman! Jag tror att både Jan Bergqvist och Erik Åsbrink, kanske också Per-Ola Eriksson, är medvetna om att regeringen och Centern ägnar sig åt att finansiera arbetslösheten i stället för att bekämpa den. Kostnaden för denna politik går ut över de arbetslösa som inte får några jobb och – och det är viktigt – de många som får sämre kommunal välfärd på grund av kommunens skenande kostnader för socialbidrag. Hur länge tänker ni envisas med en sådan politik, som befäster arbetslösheten? När kommer det några förslag om jobb genom företagande? Hur högt skall arbetslösheten behöva stiga innan ni reagerar?

Fru talman! Jag vill också ta upp frågan om fastighetsskatten. Det är skatterevolt på gång runt om i landet just på grund av fastighetsskatten. Massor av människor ligger sömnlösa om natten av oro för att inte kunna bo kvar på grund av extremt stora skatteökningar.

Samtidigt har Socialdemokraterna och Centerpartiet avsatt nära 600 miljoner kronor för att sänka skatten på starköl. Jag tycker att vi skall vänta ett år med denna skattesänkning på starköl och använda de frigjorda pengarna till att lindra markvärdets genomslag i fastighetsskatten. Om ett år skall det ju finnas en översyn av fastighetsskatten, vilket även

majoriteten vill ha, och det borde vara självklart att utreda först och beluta sedan, inte tvärtom, som ni gör nu.

Fru talman! Jag har här ett yrkande och en lagtext för detta förslag: Vänta med skattesänkningen på starköl, och använd pengarna till att lindra fastighetsskatten. Förslaget är budgetneutralt, och det spräcker inga ramar eller liknande. Just det här förslaget kan faktiskt väldigt många partier, alla utom Socialdemokraterna och Centern, ställa sig bakom.

Är det verkligen så att alla centerpartister tycker som Per-Ola Eriksson, att starköl är viktigare än bostaden? Är det verkligen så att alla socialdemokrater här i kammaren tycker som Jan Bergqvist, Sören Lekberg, Arne Kjörnsberg, m.fl., att det är viktigare att sänka skatten på starköl än att sänka skatten på boendet? Det borde gå att få majoritet här i kammaren för att under ett år, i avvaktan på översynen, lägga de här pengarna på lägre fastighetsskatt i stället för lägre skatt på öl.

Nu går det av tekniska skäl inte att lägga fram detta yrkande. Riksdagsordningen förhindrar det. Förklara det, Jan Bergqvist och Per-Ola Eriksson, ni som stoppade förslaget i utskottet. Vad säger ni, Per-Ola Eriksson och Jan Bergqvist, till de boende i skärgården, på östkusten, på västkusten och i andra områden med utsatta fastighetsvärden, som har fått extrema skatteökningar? Vad säger ni till dem? Eller vågar ni inte träffa dem?

Fru talman! Jag står givetvis bakom alla reservationer som jag har undertecknat, men för tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservationerna 1, 4, 14, 34, 39 och 48.
(Applåder)

Anf. 3 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! Jag står bakom samtliga vänsterreservationer till betänkandet men yrkar bifall bara till nr 2, 6, 35 och 49.

I söndags var jag på möte i stadsdelen Angered i Göteborg. Jag mötte mina partikamrater som sitter i de båda stadsdelsnämnderna i Angered. Angered är en stadsdel där Socialdemokraterna har ett mycket starkt väljarstöd, och även mitt parti har ett stort stöd i stadsdelen. I dag är arbetslösheten i Angered uppe i över 50 %. I ett av de båda stadsdelsnämndsområdena, Lärjedalen, har socialbidragsutbetalningarna femdubbats sedan 1990. Man har förklarat för mig att en huvudorsak till att ökningen har varit särskilt dramatisk på senare tid är den sänkta a-kassan.

Man har i stadsdelsnämnderna tvingats att för nästa år lägga fullständigt orimliga sparbeting på skolor och dagis och inom äldreomsorg. Mina partikamrater i stadsdelsnämnderna säger till mig att de har oerhört svårt att inför valjarna, inför befolkningen i Angered, förklara att de skulle behöva gå med på de här våldsamma sparbetingen, som i grunden är en följd av den ekonomiska politik som bedrivs av Socialdemokraterna och Centerpartiet här i riksdagen. I Göteborg har vi nämligen ett majoritetsstyre bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister.

Vänsterpartiet har i dag en mycket hård kritik av regeringens ekonomiska politik. Jag är litet rädd för att jag kommer att få svårt att förklara för mina partikamrater i Angered också det faktum att vi i morgon kommer att rösta nej till de borgerliga partiernas förslag till misstroendeförklaring. Men för oss väger handlingar oerhört mycket tyngre än ord. Att Göran Persson säger någonting korkat i Kina är trots allt betydligt mindre

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

viktigt för oss än de handlingar som regeringen Persson står för, inte minst just i den ekonomiska politiken här i Sverige.

Varför försöker vi då ändå inte fälla denna regering, som i dag för en så dålig ekonomisk politik? Ja, då måste man fråga sig: Vad är alternativet? Eftersom regeringen mycket tydligt har stängt dörren gentemot oss i Vänsterpartiet, är alternativet i dag en ny högerregering.

Jag har räknat ut att den ekonomiska politik som Bo Lundgren för fram i den moderata reservationen i grova tal betyder att man tar ifrån den offentliga skolan ungefär 5 000 kr per skolelev. Den betyder att ungefär 10 000 kr per vårdplats i den offentliga vården tas från denna. Sedan kan Bo Lundgren stå här och prata hur vackert som helst om de gamla och vården. Realiteten i den moderata politiken är att man plundrar den offentliga vården och den offentliga skolan på pengar. Det skulle innebära en dramatisk kvalitetssänkning. Sverige skulle få Europas sämsta skola med moderat ekonomisk politik.

Folkpartiets förslag betyder att man tar ungefär 20 000 kr per arbetslös från arbetslöshetsunderstödet och arbetsmarknadspolitiken, och den kristdemokratiska politiken betyder att man tar ungefär 5 000 kr per arbetslös.

Vi kommer aldrig att hjälpa fram en ny sådan högerregering, stödd av de här partierna, till regeringsmakten.

Det var nödvändigt att reda upp i konkursboet efter den borgerliga regeringen 1994. Hade Vänsterpartiet inte ställt upp då, hade förmögenhetsskatten varit borta, vi hade haft en arbetsrätt som var ännu svagare för löntagarna än det dåliga förslag som regeringen nu försöker driva igenom, vi hade inte haft någon värnskatt, och det hade varit ännu mycket större social nedrustning i kommuner och landsting.

Efter det att samarbetet mellan Vänsterpartiet och regeringen bröts har regeringen tillsammans med Centerpartiet fört en dålig ekonomisk politik, en orättvis ekonomisk politik. Man har fördelat budgetsanerings bördor på ett orimligt och orättvist sätt.

Det som behövs nu är köpkraft och omfördelning. De här båda sakerna hänger dessutom ihop. Att flytta pengar från de rika till dem som har litet pengar betyder också att man ökar köpkraften och minskar det privata sparandet. Svenska folket är faktiskt rikare, nettoförmögenheten för svenska folket totalt är större än någonsin i Sveriges historia. Det finns mycket stora rikedomar i detta samhälle, men de är extremt snett fördelade. Det är möjligt att fördela om.

Eftersom jag har fått en gammal fotbollsskada uppslagen kan jag inte låta bli att göra jämförelsen med fotboll. Regeringens och Centerpartiets ekonomiska politik är ensidig. De har en enda idé i huvudet, nämligen att genom budgetsanering skapa stabilitet, få ned räntan och därmed få hjulen att börja rulla. Det är en enda ensidig idé som de fullföljer.

De borgerliga har en annan lika ensidig och enkel idé: sänk skatterna, sänk skatterna, sänk skatterna. Det här påminner mig litet grand om just fotbollsspelare som bara springer på en sida av planen, nämligen högerkanten. De kan bara skjuta med en fot, den ene bara med insidan av högerfoten och den andre bara med utsidan av högerfoten.

Det krävs faktiskt mångsidighet! Det behövs många instrument. Det finns ingen enkel *quick fix*-lösning i den ekonomiska politiken. Det krävs många olika instrument. Det nya budgetsystem som vi nu arbetar med

låser fast politiken ytterligare. Spelarna kan bara springa i mycket smala korridorer på fotbollsplanen.

Nu brukar det ju anses grabbigt att jämföra med fotboll. Jag skall gå över till att säga något om jämställdheten. Vi i Vänsterpartiet är litet stolta, för vi tar åt oss äran av att finansutskottet nu för första gången har med ett jämställdhetsavsnitt i själva huvudtexten i betänkandet. Vi tycker att det är en bra text – med ett undantag, där vi är litet osäkra. Det är när det står att hela regeringen tar jämställdheten på största allvar. Där är vi litet tveksamma, måste jag säga. Därför vill jag fråga Erik Åsbrink: Är detta sant? Tar ni alla, även Erik Åsbrink, jämställdheten på största allvar? Hur tar sig det konkret uttryck, t.ex. i kommuner och landsting, där vi nu har sett nya siffror på att 45 000 anställda, de flesta kvinnor, kommer att försvinna framöver med den ekonomiska politik Erik Åsbrink står för? Tar Erik Åsbrink jämställdheten på största allvar?

Det är också nödvändigt att omfördela arbetstiden. I Växjö har efter ett vänsterinitiativ 125 anställda i kommunen valt kortare arbetstid i stället för högre lön. Tyvärr är det mycket svårt för lågavlönade att välja det här alternativet, och det är mot den bakgrunden man skall se vårt förslag att lägga 2 miljarder kronor i en statlig fond där man kan få bidrag till försöksverksamhet med kortare arbetstid, sex timmars arbetsdag. Att omfördela arbetstiden är samhällsekonomiskt ett mycket effektivt sätt att få ned arbetslösheten.

Det krävs också en omfördelning inom företagssektorn. Enkelt uttryckt innebär Vänsterpartiets politik att vi flyttar pengar från lata kapitalister till flitiga företagare.

Utländska ägare har tagit över en tredjedel av den svenska börsen, och ägandet domineras av institutionella ägare med enbart kortsiktig vinst för ögonen och inget intresse av ett långsiktigt ägaransvar. Det är nödvändigt att få ett starkare offentligt ägaransvar.

Vi välkomnar finansministerns tankar om att man nu skall ge AP-fonderna ökad rätt att placera i aktier. För övrigt lade vi själva fram en motion med samma innebörd tio dagar innan finansministern gick ut med det här. Men vi har väldigt svårt att se hur detta går ihop med utförsäljningen av statliga företag. Nu senast, i dagens betänkande, har vi utförsäljningen av Stadshypotek. Det går rykten om att de sex största bankerna nu skall stycka Stadshypotek. Med den starka ställning de här stora bankerna har är vi övertygade om att det kommer att betyda sämre konkurrens på den här mycket viktiga bostadsfinansieringsmarknaden och därmed också högre bostadskostnader och högre hyror. Det är för övrigt ett mycket stort problem i dagens Sverige, inte minst ett fördelningsproblem, med de höga hyrorna.

Låt mig också säga någonting om fastighetsskatten, som Anne Wibble tog upp. Ni kan på s. 338–339 i betänkandet läsa det konkreta förslag som vi tog initiativ till, ett utskottsinitiativ som utskottet inte ville gå med på. Det är såvitt jag förstått samma förslag Anne Wibble nu presenterar som det förslag vi inte kan lägga fram här i riksdagen.

Jag har också oerhört svårt att förstå, Per-Ola Eriksson, varför ni prioriterar att sänka ölskatten framför alla små fastighetsägare, t.ex. fiskare i mina hemtrakter längs Bohuskusten, varifrån jag har fått många signaler om hur allvarlig situationen är. Hur kan ni göra det medvetna valet? Det finns faktiskt ett konkret förslag till hur man skulle kunna använda de

pengar man tjänar om man inte sänker ölskatten till att lindra fastighets-skatten för just de grupper som är allra mest utsatta.

Till sist, fru talman, hade vi i går en diskussion om innebörden av begreppet stabilitet. Gudrun Schyman jämförde då Göran Perssons uttalanden i Kina med talet här i kammaren om hur stabil situationen blir på grund av samarbetet mellan Socialdemokraterna och Centern. Men ökade klassklyftor skapar aldrig stabilitet, lika litet som diktaturer. I stadsdelen Angered, som jag började med, har man än så länge kunnat förhindra uppkomsten av starka rasistiska extremhögerorganisationer. Men det börjar bli problem. Det börjar uppstå ungdomsgäng där man skaffar sig kniv. Det finns en mycket stark, engagerad befolkning som vill göra någonting åt det här, men med de ekonomiska problem man har fått i stadsdelen och med den sociala nedrustning som tvingas fram på skolor och ungdomsgårdar har man i dag väldigt stora problem.

I en sådan situation är det väldigt lätt att det dyker upp olika sorters frälsare och frälsarläror, folk som kommer och säger: Jag har lösningen. Det är jätteenkelt att klara alltihop. Det är de där politikerna uppe i riksdagen som har hittat på alltihop, som har ställt till med allt elände. Jag har lösningen – av det ena eller andra slaget.

Det här är en oerhört farligt situation. Det är en instabil situation. Det finns faktiskt flera konkreta, välvägdade alternativa förslag som vi skall ta ställning till här i dag. Politiken måste vridas åt vänster. Det måste bli en rättvisare fördelning. Kampen mot arbetslösheten måste – i verkligheten, inte bara i ord – sättas i första rummet.

(Applåder)

Anf. 4 ROY OTTOSSON (mp):

Fru talman! Regeringens förslag till dramatiska nedskärningar på miljöområdet, till utarmning av välfärden, till ökade ekonomiska orättvisor och till fortsatt hög arbetslöshet kommer att beslutas av riksdagen i morgon kväll, om inte någonting oväntat händer här. Den hårda kritiken har inte hjälpt. Kritiken kommer från de arbetslösa, som blivit ännu fler, från barnfamiljer som drabbas av ytterligare besparingar och kostnader, från ungdomar som riskerar att oförskyllt hamna utanför den ordinarie arbetsmarknaden i hela sitt liv, från människor med mycket små och krympande ekonomiska tillgångar, från fastighetsägare med små inkomster som tvingas flytta på grund av höjd skatt, från miljövårdare som ser att de felaktiga besparingarna orsakar ökade miljöproblem, en ökande miljöskuld.

Det är bara på en punkt som riksdagens majoritet av socialdemokrater och centerpartister har gått med på en förbättring. Miljöpartiets krav att inte genomföra de försämringar i a-kassan som genomdrevs i riksdagen i somras och skulle börja gälla från den 1 januari 1997 har gått igenom i både arbetsmarknadsutskottet och finansutskottet. Det sägs visserligen att det bara är ett uppskov i väntan på att ett samlat förslag till förändringar i a-kassan skall tas fram nästa år, men vi vill ändå hoppas att åtminstone just dessa försämringar, som skulle ha tvingat bort många arbetslösa från a-kassan och ökat beroendet av socialbidrag, aldrig mer kommer igen. Det var ett dåligt och ogenomtänkt förslag, och det borde aldrig ha lagts fram i riksdagen.

Dessvärre är denna förbättring förknippad med en ny försämring. För att betala denna förbättring har Socialdemokraterna och Centern förordat att man skall höja den statliga avgiften från a-kassorna med 60 %, vilket ni vanliga löntagare kommer att märka i form av att ni får betala högre avgifter till er a-kassa. Det är en indirekt skattehöjning på arbete.

Fru talman! Sysselsättningskrisen består. De av oss som har jobb tvingas jobba hårdare och effektivare och mer. De av oss som inte har jobb blir samtidigt fler. Sysselsättningen minskar. Sverige har i dag en total arbetslöshet på närmare 13 %, och ytterligare 7 % är förtidspensionerade. Vi fick i går en ny prognos från AMS som berättar att massarbetslösheten kommer att bestå, kanske t.o.m. öka. Alla dessa arbetslösa försörjs genom höga och ökande skatter, främst på oss som arbetar. Vi delar inte på jobben, men vi delar definitivt på kostnaderna för arbetslösheten.

Vi i Miljöpartiet har gång på gång pekat på det absurda i denna ordning. Fram till 80-talets början minskade arbetstiden i takt med att produktiviteten ökade. Men därefter har 40-timmarsveckan gjorts till en politiskt helig princip, som majoriteten vägrar att ändra på. Under senare år har vi i själva verket ökat arbetstiden, samtidigt som arbetslösheten skjuter i höjden! Vi i Miljöpartiet kräver att arbetstiden kortas. Sänk arbetstiden till 35 timmar per vecka, och börja samtidigt sänka skatt och avgifter på arbete! Då får hundratusentals arbetslösa jobb, och vi som redan har jobb kan ändå behålla ungefär samma nettoinkomst. Genom att kostnaderna för arbetslösheten minskar kan vi bekosta skattesänkningen på arbete.

En förkortning av arbetstiden har också andra stora positiva effekter, som borde vara lockande. Vi får alla mer tid till våra barn, våra föräldrar, våra vänner och egna fritidsintressen, oavsett om de är idrott, politik, musik eller någonting annat kreativt. Vi får större möjligheter att vara kreativa på våra egna villkor. Vi kan skaffa oss ytterligare förutsättningar för ett rikare liv, och också för ett ökat företagande, som i sin tur ger bättre ekonomi för oss alla. Vi får större möjligheter till välfärd i ordets bästa bemärkelse.

Det här motarbetar ni socialdemokrater i riksdagen och regeringen. Ni säger nej, trots att er egen partikongress har beslutat att ni skall arbeta för sänkt arbetstid. Ni säger nej, trots att ni heligt och dyrt lovat att sänka arbetslösheten, faktiskt halvera den till sekelskiftet. Och snart kommer den socialdemokratiska finansministern Erik Åsbrink här i riksdagens talarstol att i strid mot all logik hävda att sänkt arbetstid omöjligen kan ge nya jobb. Frågan är om någon som lyssnar på debatten tror på det här. Frågan är om Erik Åsbrink själv tror på det.

Fru talman! Drygt 80 % av skatterna ligger på ett eller annat sätt på arbete. Jag kan ta ett exempel. Om man vill leja en hantverkare för att reparera huset eller lägenheten måste man som privatperson betala drygt 200 kr för att hantverkaren skall få 60 kr i plånboken - resten är skatter. Ett annat exempel är att man tar en betydligt mindre risk om man låter redan anställda arbeta övertid i stället för att anställa fler. Övertidsuttaget motsvarar i dag 36 000 arbetstillfällen enbart inom industrin. Omräknat för hela näringslivet motsvarar det 175 000 nya jobb om övertidsuttaget skulle försvinna och företagen i stället skulle våga utöka antalet medarbetare.

Samtidigt är det fortfarande mycket lönsamt att tömma ändliga naturresurser och släppa ut miljöföroreningar, och vi kan dessvärre notera att miljöskulden för Sverige växer i oförminskad takt. Hushållnings- och miljökrav talar starkt för att skatter på ändliga råvaror och miljöbelastande utsläpp bör höjas.

Se där! Då slår vi två flugor i en smäll: ersätt en del av skatterna på arbete med skatter på råvaror och utsläpp!

Den höga arbetslösheten är både socialt och ekonomiskt ohållbar. Socialdemokraternas och Centerns förslag till budget visar hur massarbetslösheten tillfälligt kan bekostas. Men det krävs sänkt arbetstid, det krävs lägre beskattning av arbete, i huvudsak inom ramen för en social och miljömässig skattereform, och det krävs större satsningar på att bygga det ekologiskt hållbara samhället för att varaktigt få ned den totala arbetslösheten. Ibland verkar det som om arbetsmarknadsministern intuitivt känner på sig att det är något fel på regeringens politik - så sent som i morse vädjade Margareta Winberg än en gång om fler tips och förslag för att råda bot på eländet. Ingenting får lämnas oprövat, säger hon.

Felet på regeringens politik, som nu socialdemokrater och centerpartister i riksdagen gör till sin, är att man räknar med att budgetsaneringen ger en varaktigt hög ekonomisk tillväxt, helt i nivå med 60-talets siffror, och att detta löser våra problem - ett slags universalmedicin. Egentligen är det här inte ett fel, utan flera fel. För det första finns det inget, inte ens i regeringens egna prognoser, som visar att man skulle kunna nå en så hög ekonomisk tillväxt de närmaste fyra åren. Vad prognoserna visar, alltså även regeringens prognoser, är att massarbetslösheten tryggt och stabilt består. För det andra har inte den ändå ganska starka ekonomiska tillväxt vi haft under senare år gett nya jobb. Sambandet mellan ekonomisk tillväxt och sysselsättning är annorlunda i dag än under 60-talet. Vi har inte samma samhälle, inte samma förutsättningar, och det ser inte likadant ut i vår omvärld. Regeringen har också stegvis tvingats revidera sina beräkningar från proposition till proposition, och vi väntar nu spánt på att även finansminister Erik Åsbrink reviderar sin uppfattning.

Fru talman! Ersättningen i a-kassan, sjukförsäkringen och föräldrapenningen borde omgående höjas till 80 % för låginkomsttagarna. Det kan med fördel bekostas genom att ersättningen i motsvarande grad sänks för dem med högre inkomster. Varför skall vi med detta ekonomiska läge betala ut ersättning till dem som har det ganska bra? En ekonomisk grundtrygghet, lika för alla och utan tidsbegränsning, borde dessutom införas. Samtidigt måste också skatterna för låginkomsttagarna sänkas, och då menar jag både inkomstskatten och egenavgifterna. På så vis får de som behöver det bäst mer att röra sig med. Det är också bra för samhällsekonomin på flera sätt. Den privata konsumtionen stimuleras när de med minst marginaler får mer pengar, och det skapar efterfrågan i företagen, ger fler jobb och ger bättre ekonomi. Det ger också den enskilda människan större möjligheter att välja och att fritt göra det hon själv vill. Det ger ett utrymme för att minska sina lån eller öka sitt sparande, och därmed göra sig mindre beroende av andras välvillighet.

Ökad ekonomisk rättvisa, en jämnare fördelning av våra tillgångar, ger både större personlig frihet och bättre ekonomi för samhället som helhet. Det är en stor besvikelse för oss miljöpartister att se hur den socialdemokratiska regeringen tycks ha glömt detta. I statens budgetsanering

har orättvisorna tvärtom ökats. Socialdemokraternas besparingar och skattehöjningar har ökat klyftorna i stället för att minska dem. Detta redovisas i det budgetförslag som vi nu behandlar – men tro inte att riksdagsmajoriteten för den skull varit beredd att ändra på något! Det är för dem långt viktigare att stötta den sittande regeringens alla förslag, än att hjälpa dem som kommit i kläm utanför Riksdagshuset.

Fru talman! När regeringen lade fram sitt budgetförslag krävde vi i Miljöpartiet att kommunerna och landstingen måste få lättnader. Statens åtstramningar måste mildras, annars drabbas välfärdens själva kärna, dvs. skolan, vården och omsorgen, på ett sätt som skadar hela samhällsekonomin också på lång sikt. När vi ett par veckor senare lade fram vårt förslag till budget innehöll det ca 3 miljarder mer till kommunerna nästa år, närmare 5 miljarder 1998 och 8 miljarder 1999.

Ytterligare några veckor senare kom regeringen tillbaka till riksdagen med ett förslag som i sak innebär att kommuner och landsting får behålla 3 miljarder mer 1997. Det var en välkommen eftergift, ett första steg i rätt riktning. Nu behövs nästa steg, som rimligen borde vara att återge kommunernas deras självklara rätt att avgöra sitt eget skatteuttag. Ta bort den statliga bestraffningen för de kommuner och landsting som tvingas justera upp sin skattesats! Det strider mot grundlagens principer om kommunalt självstyre, och det strider mot kraven på större social rättvisa och en bra välfärd för alla.

Fru talman! Om vi tar hänsyn till miljökostnaderna när vi beskriver den ekonomiska verkligheten får vi en helt annan bild än den som Socialdemokraterna och Centern tecknar. De beräkningar som i internationella sammanhang gjorts av en miljöjusterad svensk bruttonationalprodukt visar att vi inte har haft någon ekonomisk tillväxt sedan början av 80-talet. Den tillväxt som har redovisats från officiellt håll har i själva verket medfört en ökande miljöskuld i form av växande avfallstippar, miljöskadade områden, ökad förgiftning av mark och hav, utarmade biologiska resurser, ökade miljörelaterade hälsoproblem, krympande naturtillgångar osv. Summan av det hela är snarare en stadigt krympande verklig ekonomi. Vi har från Miljöpartiets sida, nu senast när vi behandlade den nya budgetlagen, pekat på nödvändigheten i att göra mer rättvisande beskrivningar av den ekonomiska utvecklingen också från miljösynpunkt.

Med en riktigare beskrivning av verkligheten hade kanske också Socialdemokraterna och Centern insett att det är fullständigt vansinnigt att genomföra de mycket drastiska nedskärningarna på miljöområdet. Naturvårdsverkets anslag minskas nu med en fjärdedel, kalkningsanslaget minskas dramatiskt, anslaget till sanering av miljöskadade områden är löjligt litet och miljöanpassningen av både energi- och trafiksystemen fortsätter att lysa med sin frånvaro. Var är investeringsbidragen till allergisanering, till vindkraft och solenergi? Vart tog satsningarna på biobränslen vägen?

Det senaste i den här floran är neddragningar på den miljövänliga järnvägen. Socialdemokraternas och Centrerns politik har på trafikområdet inneburit att SJ gradvis konkurreras ut av miljöfientliga vägtransporter, och det senaste ryktet säger att regeringen dessutom förbereder att komma hit till riksdagen med destruktiva neddragningar på järnvägs- och kollektivtrafikutbyggnaden i landet, till förmån för ytterligare miljöförstörande vägtrafik.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Det här är djupt oroväckande och kommer att stå oss alla dyrt. Våra barn och barnbarn kommer att få betala dyrt för den ökande miljöförstöring som en felaktig energi- och trafikpolitik medför. De vackra ord som ni i Socialdemokraterna och Centern ofta använder när det gäller miljöpolitiken är förvillande kulisser, som döljer det faktum att ni tvingar fram ökad miljöförstöring och därför också en fattigare värld.

Frågan som måste ställas till er i majoriteten är vad ni egentligen menar. Vad menar ni när ni lovar att miljöanpassa trafiken? Vad menar ni med att öka miljöstörande trafik på den miljövänliga trafikens bekostnad? Vad menar ni med att missgynna biobränslen och vindenergi och stimulera förbränning av olja och kol? Vad menar ni med en ekonomisk politik som systematiskt döljer de ökande miljökostnaderna? Ni avslår alla förslag till att ge en mer rättvisande bild av den ekonomiska utvecklingen. Varför vill ni inte ens göra en riktig beskrivning? Vad är det ni är så rädda för?

Fru talman! Vi står naturligtvis bakom alla de reservationer där Miljöpartiet finns med. Jag yrkar särskilt bifall till reservationerna 3, 36, 43, 50 och 57.

(Applåder)

Anf. 5 MATS ODELL (kd):

Fru talman! Kristdemokraternas budgetalternativ tar sikte på tre huvuduppgifter. För det första handlar det om att avvärja den katastrof som hotar svensk vård i dag. Vi måste skapa resurser så att kommuner och landsting kan möta de snabbt växande behoven av vård och omsorg. Vi kristdemokrater kommer aldrig att kunna acceptera att ytterligare ca 40 000 tjänster som ett resultat av den socialdemokratiska regeringens politik skall behöva skäras bort inom vård och omsorg.

Den andra huvuduppgiften är att skapa förutsättningar för nya och växande företag för att åstadkomma nya jobb och klara resurserna för välfärden.

Den tredje huvuduppgiften är att den ekonomiska saneringen skall bedrivas på ett sådant sätt att inte de mest utsatta grupperna drabbas ytterligare, och att de som har drabbats mest av regeringens nedskärningar också kompenseras på ett rimligt sätt.

Vi menar faktiskt att gränsen för besparingar inom vård och omsorg nu är nådd. Den har också passerats på flera punkter. Så sent som i går meddelade Kommunförbundet att det ingalunda är slut på sparkraven i kommunerna. Gapet mellan behov och resurser sägs nu vara hisnande 65 000 heltidstjänster.

Det här står i mycket bjärt kontrast till de vallöften som Socialdemokraterna vann valet på. Ta t.ex. Stockholms läns landsting! Där fick man majoritet på löften om att det nu skulle vara slut på nedskärningar i vård och omsorg. Där utfärdades anställningsgarantier till de anställda. Vad säger Erik Åsbrink, vad säger de ansvariga i landstinget och vad säger de ansvariga i kommunerna i resten av landet om att ytterligare 40 000 tjänster nu skall bort med den socialdemokratiska politiken?

Om vi kristdemokrater fick bestämma, om vi fick igenom vårt budgetalternativ, skulle det innebära en förstärkning av kommun- och landstingssektorn med ca 6,5 miljarder kronor nästa år. Vi menar att de pengarna skall användas till just vård och omsorg. Denna förstärkning åstad-

kommer vi bl.a. genom att säga nej till 1,5 % av egenavgiftshöjningen. Det innebär ökade skatteintäkter till kommunerna. Vårt alternativ innebär också åttioprocentiga ersättningsnivåer i alla socialförsäkringssystem. Det minskar kommunernas kostnader för socialbidrag. Likaså innebär vårt nej till den förlängda arbetsgivarperioden i sjukförsäkringen besparingar också för kommunsektorn, eftersom den ju är en mycket stor arbetsgivare.

Många pensionärer och barnfamiljer har också drabbats hårt av de senaste årens nedskärningar. Vi har därför i vår budget särskilt satsat på att kompensera dessa grupper. Om vi fick bestämma, och om vi fick igenom vårt budgetalternativ, skulle pensionärsgruppen få nästan 2 miljarder kronor mer i resurser under nästa år. Detta åstadkommer vi bl.a. genom att säga nej till förändringarna i änkepensionerna, nej till försämringarna i bostadstilläggen, nej till förkortad omställningspension och nej till att räkna in fritidsfastighet i inkomstprövningen. För de ca 375 000 allra sämst ställda pensionärerna, som i dag bara får folkpension och pensionstillskott, höjer vi pensionstillskottet med 200 kr per månad.

För barnfamiljernas del föreslår vi åttioprocentiga nivåer i föräldra- och havandeskapspenningen och att vårdnadsbidraget återinförs, liksom det borttagna flerbarnstillägget. Vi avvisar också de individuella inkomstgränserna i bostadsbidragen, och vi vill ha tillbaka detta att den bidragsgrundande ytan höjs.

Om vi fick bestämma skulle också de sämst ställda barnfamiljerna kompenseras genom ett höjt bostadsbidrag. Det bekostar vi genom att sänka barnbidraget litet grand för alla, och lägga pengarna på den barnrelaterade delen i bostadsbidraget. Det blir delvis kan man säga ett behovsprövat barnbidrag. Totalt förstärks barnfamiljernas ekonomi i vårt förslag med nästan 3 miljarder kronor.

Vi avvisar också regeringens nedskärning till världens allra fattigaste, den största nedskärningen någonsin på biståndets område. Vi vill starta vägen tillbaka mot enprocentnivån och anvisar ökade resurser.

Vår nästa uppgift i budgetarbetet är ett bättre företagarklimat. Det är grunden för att klara välfärden framöver. Om vi får bestämma, blir det en stor satsning på tjänstesektorn. Den ger nya och bättre förutsättningar för tjänster riktade till de enskilda hushållen. Vi vill göra detta på ett sätt som gör det möjligt för alla hushåll att ha råd.

Villkoren för företag och företagande förbättras också genom att vi föreslår slopad dubbelbeskattning för samtliga företag. Vi vill behålla riskkapitalavdraget. Vi föreslår en arbetsrätt som är anpassad till dagens arbetsmarknad. Vi vill återgå till den gamla tidpunkten för redovisning av moms. Vi avvisar den förlängda arbetsgivarperioden i sjukförsäkringen och föreslår att en avdragsrätt införs för individuella utbildningskonton.

Fru talman! Det är några av våra förslag för ett stärkt företagande och för bättre förutsättningar för investeringar, utveckling och kompetenshöjning. Totalt innebär kristdemokraternas budgetalternativ 14,5 miljarder kronor mer till tillväxt- och företagsinriktade åtgärder.

Jag ser redan hur finansministern börjar förbereda sig för att tycka att kristdemokraterna räknar upp en väldigt massa positiva saker för alla grupper – det finns snart inte en grupp som inte är nämnd. Jag känner igen det där. Men finansutskottet har ju granskat vår motion, och man har tre punkter som man tycker är svaga. Jag förmodar att Jan Bergqvist

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

kommer att ta upp dem, och jag skall förbereda mig för att besvara även det.

I huvudsak, fru talman, har dock finansutskottet, med några få undantag, godkänt den finansiering vi har för denna omläggning av politiken. Denna omläggning innebär mer rättvisa, att säkra värden och omsorgen och att få fart på det privata näringslivet så att vi kan börja få fler arbetsgivare som kan anställa ur den långa kön av arbetslösa.

Hur var det med finansieringen då? Vi föreslår en återgång till en samlad livsmedelsmoms. Man skulle kunna säga att vi lägger en vårdskatt på det vi handlar dagligen. Det blir litet dyrare att köpa vissa saker, men vi får pengar till vård och omsorg. Det är en stor finansieringskälla.

Jag tycker att man skall komma ihåg en sak. Ibland framstår det som om matmomssänkningen, det kommer säkert Per-Ola Eriksson in på, var en gåva från Centerpartiet. Minns ni hur matmomssänkningen finansierades? Det var genom en sänkning av barnbidragen. Det var genom en sänkning av ersättningen i a-kassan, en sänkning av ersättningen i föräldraförsäkringen och en sänkning av ersättningen i sjukförsäkringen. Det var några av källorna för finansieringen av matmomssänkningen. Vi vill i stället låta alla vara med och betala litet mer, och sedan se till att de grupper som nu har drabbats på ett orimligt sätt får kompensation och rimligare villkor.

Fru talman! Det allvarligaste med regeringens budgetproposition – liksom med alla de tidigare propositioner som regeringen Persson och regeringen Carlsson lagt fram – är att den saknar en tillväxtstrategi, en strategi för hur vi skall få privata företag att födas, växa och blomstra. Regeringen har följaktligen misslyckats med sin allra viktigaste uppgift. Arbetslösheten i Sverige är högre i dag än när Socialdemokraterna tog över regeringsmakten 1994. Det här står naturligtvis i hjärtskärande kontrast till de vallöften man vann regeringsmakten på 1994. Därför är det minst sagt häpnadsväckande att passiviteten när det gäller att åstadkomma nya jobb fortsätter även i den här budgeten när nu halva mandatperioden har passerat.

Den här budgetpropositionen visar hur regeringen skall finansiera och dölja den rekordhöga arbetslösheten, men den visar över huvud taget inte hur den skall halveras. Kvittot på detta, fru talman, är att man i finansplanen, signerad av Erik Åsbrink, inte räknar med att den öppna arbetslösheten skall halveras och bli 4 % år 2000. Den skall bli 5,7 %. AMS dystra prognos från i går visar också att arbetslösheten riskerar att fortsätta växa. Det visar att regeringens vallöften om snabb sänkning av arbetslösheten saknade substans och täckning.

Nya jobb kan bara åstadkommas genom att näringslivet får sunda och stabila regler och ett varmare och mer positivt företagarklimat. Att stimulera landets familjeföretagare och ge dem sådana villkor att de vågar satsa och nyanställa verkar vara något slags ideologiskt minerat område där regeringens ideologiska karta och kompass inte stämmer med dagens verklighet.

Jag tycker att regeringen här rör sig i okänd terräng, men det hindrar inte att man rör sig väldigt snabbt. Jag skulle vilja säga att det är väldigt mycket nu som har gått alldeles för snabbt genom riksdagen. Det är helt enkelt inte möjligt att kompensera en felaktig riktning med ökad hastig-

het, Erik Åsbrink. Det tycks vara er och Centerpartiets teknik. Om man inte vet vart man skall är det farligt att ha så hög hastighet.

Er kompass och er karta stämmer inte. Ni vet inte vart ni skall, men ni ökar hastigheten. Det är fler och fler förslag som ni tycker har blivit fel och som ni tycker måste göras om. Det går inte en dag utan att det i nyheterna framträder socialdemokratiska statsråd som tycker att man skall se över och att det nog blev litet fel. Felet är att ni inte har någon ideologi och strategi för att få fart på det privata näringslivet. Då går det så här, Erik Åsbrink. Vad hjälper en stabil majoritet i kammaren om man inte vet vart man skall.

De strukturella problem som har gjort att tillväxten i Sverige har legat så långt under genomsnittet bland OECD-länderna de senaste 25 åren lämnar ni i stort sett fullständigt obearbetade i denna proposition. Det finns ett avsnitt i finansplanen där ni försöker se hur man skulle kunna uppnå en halvering av arbetslösheten. Det är det s.k. tillväxtalternativet. Där visar det sig att den faktor som skiljer är lönebildningen. Men den gör ni ingenting åt. Det överlämnar ni åt arbetsmarknadens parter att göra.

Jag tycker att det är ganska djärvt att tro att det skulle gå lättare för parterna att sluta avtal om det här – det som har varit omöjligt i 25 år – att det skulle gå lättare att lyfta sig själva i håret på det här området än vad det har varit i fråga om arbetsrätten. Vad får Erik Åsbrink att tro att parterna självmant skall komma till rätta med lönebildningsproblemen när man inte klarar av det i fråga om arbetsrätten?

Den här tabellen, där ni jämför referensalternativet och tillväxtalternativet, visar att inte bara den privata konsumtionen kan öka för alla med en bättre lönebildning, utan även den offentliga konsumtionen kan göra det. Vi klarar alltså både jobben och välfärden om vi får ordning på lönebildningen, men regeringen vägrar att göra något åt det. Varför, Erik Åsbrink, vägrar ni att ta itu med det som ni själva anser vara den viktigaste åtgärden för att komma till rätta med både arbetslösheten och välfärden?

Fru talman! Vi kristdemokrater har tillsammans med Folkpartiet och Moderaterna lagt fram ett kraftfullt program i en gemensam reservation med nya riktlinjer för den ekonomiska politiken som ger realistiska förutsättningar för tillväxt och nya jobb i Sverige. Det handlar om att nyföretagandet måste öka. Expansionsmöjligheterna för befintliga företag måste bli bättre. Investeringsnivån måste bli betydligt högre. Hushållen måste få möjlighet att köpa tjänster på ett mycket bättre sätt än hittills, framför allt genom sänkt skatt på arbete inom just tjänstesektorn. Vi skulle vilja sänka skatten på arbete över hela linjen, men i dagens statsfinansiella situation får vi koncentrera oss på tjänstesektorn. Vi gör där den största insatsen för att sänka skatten på arbete. Vi tror nämligen att vi får den största effekten där. Vidare måste vi få ett kunskapslyft genom en högre kvalitet i utbildningen och genom större satsningar på forskning.

Att regeringen inte har något program för att få fart på det privata näringslivet märks också på det faktum att straffskatten på risksparande fortsätter att vara dubbelt så hög som skatten på riskfritt sparande på banken.

Även när det gäller det s.k. riskkapitalavdraget är det litet skakigt. Såvitt jag förstår handlar det om en ideologiskt vilsen och ofullgången politik. I fråga om riskkapitalavdraget har det hela antagit en nästan komisk

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

omfattning. Ni har kanske hört historien om riskkapitalavdraget. Fyrparti-regeringen införde under förra mandatperioden ett riskkapitalavdrag för att göra det möjligt för den som startar ett företag att dra av på den egna lönen. Det handlar alltså om löntagare som startar eget. Meningen var att man skulle kunna göra avdrag för underskott vad gäller inkomst av tjänst i det nya lilla företaget.

Detta var fel enligt Socialdemokraterna. De utfärdade ett heligt val-löfte om att ta bort den här möjligheten om de fick makten. Och mycket riktigt, man hann knappt ens sätta sig på taburetterna förrän man tillsammans med Vänsterpartiet hade avskaffat riskkapitalavdraget. Den enda motiveringen var att det var ett vallöfte. Men så kom eftertankens kränka blekhet. Man började tänka att det kanske inte var så dumt med ett riskkapitalavdrag. Därför återinförde man detta tillsammans med Centerpartiet. Detta trädde i kraft den 1 januari i år, 1996. Men nu skall samma regering och samma centerparti ta bort riskkapitalavdraget en gång till. Det försvinner den 1 januari 1997. Det pendlar alltså fram och tillbaka här som en sorts gökur. Snacka om vilshenhet och om att inte veta vart man skall! Att tala om brist på stabila villkor för landets företagare är årets understatement.

Tjänstesektorn har vad gäller hushållen hittills varit helt ideologiskt bannlyst och tabubelagd för regeringen. Här har statsråden hunnit inta minst två mot varandra stridande uppfattningar innan regeringen lade locket på genom att tillsätta ytterligare en utredning. Vi kristdemokrater vill att det redan från nyårsdagen 1997 skall vara möjligt att införa det danska väl dokumenterade hemservicesystemet. Dessutom vill vi att hushållen skall få möjligheter att göra avdrag för reparation och ombyggnad med upp till 60 % av arbetskostnaden.

Glädjande nog håller alltfler fackförbund och alltfler vanliga människor på att få en modern och fördomsfri inställning till detta med tjänster till hushållen. Här finns det alltså en enorm potential för nya jobb och för en bättre livskvalitet. Det här väntar bara på att bli lössläppt från de ideologiska bojorna.

Fru talman! Regeringen får för närvarande utstå väldigt mycket kritik från olika håll. Men det är inte bara folket som är missnöjt med regeringens politik. En ny trend är ju just att regeringen själv är så missnöjd med sin egen politik. Det handlar, som också Anne Wibble var inne på, om akassan, statsbidragen till kommunerna, pensionerna, socialbidragen, barnpensionerna, assistentersättningen, arbetsrätten, den månadslånga arbetsgivarperioden i sjukförsäkringen och nu även de individuella gränser i bostadsbidragen som drabbar landets barnfamiljer mycket hårt. På område efter område håller regeringen på att ta tillbaka förslag som är beslutade i denna kammare.

Flera har talat om fastighetsskatten. Jag instämmer med dem som till Per-Ola Eriksson ställer frågan: Vad beror det på att ni centerpartister anser att det är viktigare att sänka starkölsskatten än att lindra för dem som allra värst drabbas av den nya fastighetstaxeringen?

Också när det gäller de individuella gränserna i bostadsbidragen måste jag fråga Per-Ola Eriksson om han är beredd att medverka till att Centern, på ett kristdemokratiskt initiativ i bostadsutskottet, stöder detta så att vi får en förändring. Det finns nämligen förslag till lösningar som skulle kunna åstadkomma en lindring. Vad det handlar om, Per-Ola Er-

iksson, är att just barnfamiljer i glesbygd, där det är särskilt svårt för båda föräldrarna att få jobb, drabbas av ert förslag. Är det inte rimligt att ni är med och ändrar på det?

Man känner inte riktigt igen Centern här. Varför denna slaviska följsamhet till det stora regeringspartiet, Per-Ola Eriksson, i nästan alla frågor? Är ni inte alls rädda för att förlora centerprofilen – ja, skulle jag vilja säga, för att förlora er själ – när ni så slaviskt ställer upp på Socialdemokraternas politik?

Fru talman! Förslagen i Kristdemokraternas budgetalternativ innebär en förstärkning. Vi har ett budgetsaldo som är 1,4 miljarder starkare än regeringens för 1997. Det innebär att det sammanlagda skattetrycket sänks med 4,3 miljarder kronor. Den samlade effekten av vår budgetpolitik innebär alltså att kommuner och landsting får ca 6,5 miljarder mera till vård och omsorg nästa år. Det motsvarar ungefär 40 000 heltidstjänster om vi kristdemokrater får bestämma.

Anf. 6 JAN BERGQVIST (s):

Fru talman! Den ekonomiska kollaps som drabbade Sverige i början av 90-talet slog upp stora blödande sår i välfärden: arbetslöshet, otrygghet, personliga konkurser och sociala tragedier. En halv miljon jobb försvann. Mer än 40 000 företag gick i konkurs. Blytunga räntor knäckte många människors ekonomi. För första gången i Sveriges moderna historia stod vi inför det överhängande hotet att barn och unga riskerar att få ett sämre liv än generationen tidigare. Välfärden vacklade och var inte längre självklar.

Den moderna välfärdsstaten har ömtåligt skinn. Den måste skyddas och ses över. Hoten om ökade klyftor, om en permanent massarbetslöshet och om miljöförstöring finns där ständigt och måste slås tillbaka. Men för att klara det måste vi se verkligheten i vitögat. Vi kan aldrig låna oss fram till en trygg och bestående välfärd. En sund välfärd kräver sunda finanser. Det är också orätt om vi till barn och barnbarn lämnar efter oss ett berg av skulder.

Skall vi klara det viktigaste av allt, att besegra massarbetslösheten, måste det finnas ekonomisk styrka och uthållighet. Vi skall halvera den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000. Men det räcker inte! Sedan skall vi gå vidare och ytterligare pressa tillbaka arbetslösheten steg för steg.

Vi kan aldrig klara en uthållig och framgångsrik kamp mot arbetslösheten med hjälp av svaga och urholkade statsfinanser.

Sedan till frågan om rättvisa. Det finns knappast något som är så orättvist som ett stort budgetunderskott. Det innebär att det allmänna skriver på ett åtagande att till privata kapitalägare överlämna allmänna medel i framtiden, med ränta på ränta. Ju mer statsskulden växer, desto mer växer klyftorna. Teoretiskt måste det inte vara så, men i praktiken fungerar det precis så.

För att rädda välfärden måste vi stoppa lånekarusellen och fylla igen hålen i budgeten. Efter valet 1994 hade den nya regeringen ingen tid att förlora. Socialdemokraterna drog omedelbart i gång ett fyraårigt omfattande konsolideringsprogram. Det programmet fick extra tyngd och kraft från april 1995 genom samarbetet med Centerpartiet. Jag kan tänka mig att när man i framtiden bedömer konsolideringsprogrammet säger man ungefär så här: Visst fanns det saker som kunde ha gjorts annorlunda.

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Visst fanns det inslag som behövde ändras, men i det stora hela var det nödvändigt. Att inte genomföra en totalrenovering av Sveriges finanser hade försatt vårt land i en omöjlig situation.

Vi vill ha rättvisa. Men vi möter ett budgetunderskott som är så gigantiskt att det krävs nedskärningar på i stort sett alla områden. Då går det inte att undvika att besparingarna även träffar reformer som har kommit till just för att öka jämlikheten.

Sverige slog 1993 världsrekord i offentliga utgifter – 73 % av nationalprodukten. Det är ohållbart att ha så höga utgifter i stat, kommuner och socialförsäkringar att de omfattar tre fjärdedelar av vår samlade ekonomi. Det blir ännu mer orimligt om staten samtidigt i sina löpande utgifter måste låna närmare en kvarts biljon kronor. En kvarts biljon är talet 25 följt med tio nollor. När vi i riksdagen talar om ekonomi brukar vi tala om miljoner, på sin höjd miljarder. Nu talar vi om biljoner, och då är det knappast fråga om ekonomi, utan närmast astronomi.

Jämför vi budgetsaneringen i Sverige med andra länder är det unika för Sverige att de 20 % av hushållen som har den högsta standarden svarar för 40 % av budgetförstärkningen. Inte tror vi det när vi hör debatten här hemma, men det är faktiskt svårt att hitta något annat land som har en bättre inkomstfördelning än Sverige. Därmed inte alls sagt att vi skall vara nöjda med dagens situation, utan vi skall fortsätta att arbeta för större rättvisa, för det behövs. Det är en av de allra viktigaste uppgifterna i politiken, på arbetsmarknaden och i samhället i övrigt.

Även om kräftgången nu har hejdats kastar det ekonomiska sammanbrottet fortfarande sin slagskugga över förväntningar och framtidstro. I slutet på 80-talet hade vi fyra decenniers erfarenhet av nästan oavbrutna framsteg. I slutet på 90-talet har vi knappt läkta sår av en stor ekonomisk krasch. Så gott som alla svenskar har själva eller via vänner och bekanta fått plågsam kännning av konkurser, arbetslöshet och skenande räntor. När så många alldeles nyligen har blivit brända är det en uppenbar risk för att framtidstron alldeles i onödan skruvas ner på sparlåga. Det är naturligt att det tar tid och kraft att få upp investeringsviljan och framtidstron på en nivå som är rimlig med hänsyn till Sveriges faktiska förutsättningar för framtiden.

De flesta bedömare är i dag överens om att vi klarar konsolideringen av statens finanser. För bara två år sedan dömde Anne Wibble helt ut hela vårt program och sade: ”Perssonplanen är sällsynt illa genomtänkt, en sörplig sörja som inte stoppar statsskuldens ökning.”

Anne Wibble hade fel. Även övriga talare som vi hört i dag har gjort alltför pessimistiska uttalanden om budgetens konsolidering. Men det är inte med skadeglädje som jag konstaterar detta, utan i stället med tillförsikt för framtiden.

Jag tror att ni också tar miste i en annan av era olycksprofetior, nämligen att vi skulle misslyckas med att halvera den öppna arbetslösheten till 4 % år 2000. Ni underskattar arbetarrörelsens engagemang och beslutsamhet i kampen mot arbetslösheten, och ni underskattar Centerpartiet.

Samtidigt vill jag säga att det finns anledning att närma sig arbetslöshetens problem med ödmjukhet eftersom det är ett sällsynt stort och svårt problem. Ändå är jag övertygad om att det går att organisera ett land så att man får i det närmaste full sysselsättning och att det även gäller länder

som bygger på i huvudsak marknadsekonomi. Men det fordrar att det finns en bred enighet om att arbete är en omistlig del av välfärden. Välfärden skapas av folket i arbete. Utan arbete ingen välfärd, utan välfärd ingen rättvisa.

Låt mig ge tio exempel på vad vi gör för att ta fram fler jobb.

För det första gör vi nästa år en massiv satsning på kunskaps- och kompetensutveckling. Det är ett tiomiljardersprogram där vi tar vara på Sveriges förutsättningar att konkurrera med kunnsande och kompetens. Att vi redan har Sveriges högsta investeringsnivå när det gäller informations-teknik är ett av många exempel på att vi har osedvanligt goda förutsättningar att utvecklas till ett pulserande och vitalt kunskapssamhälle.

För det andra startas nu miljardprogrammet för Östersjösamarbetet. Här finns stora möjligheter för handel och samarbete.

För det tredje startar nästa år miljöprogrammet för hållbar utveckling och kretsloppsanpassning av byggnadsmaterial, vatten, avlopp m.m. Det är ett led i den stora ekologiska omställning som Sverige skall göra och som kommer att skapa många nya jobb. Vi går från avloppssamhället till kretsloppssamhället.

För det fjärde: Sverige har redan en konkurrenskraftig företagsbeskattning. Nu skall villkoren för de små och medelstora företagen förbättras ytterligare.

För det femte sänks arbetsgivaravgifterna den 1 januari med drygt 2 miljarder, med tyngdpunkt på de mindre företagen.

För det sjätte startas nästa år ett miljardprogram för småföretagens förnyelse, export och teknikutveckling. Dessutom skall dessa företag få bättre tillgång till riskkapital bl.a. genom sjätte AP-fonden.

För det sjunde görs arbetsmarknadspolitiken effektivare genom starkare lokal och regional förankring. Här tror jag att det finns mycket att vinna.

För det åttonde stärker vi de seriösa företagens ställning genom nya och effektivare tag mot den ekonomiska brottsligheten.

För det nionde skall 15 000 studentbostäder byggas med statligt investeringsbidrag.

För det tionde skall vi utnyttja den fördel som vi har i förhållande till stora länder. Utan att det stör de internationella handelsmönstren kan vi under en längre tid utnyttja den motor för sysselsättningen som utgörs av att vi skaffar oss ett överskott i utlandsaffärerna. En av de allra viktigaste förändringarna i Sveriges ekonomiska struktur är just att vi nyligen gått från att ha haft i det närmaste permanenta underskott i våra utlandsaffärer till att nu ha överskott. Vi kan räkna med att under en femårsperiod kan överskotten bli så höga som närmare 300 miljarder, och detta kan bli en stark drivkraft för jobben.

Det här är långt ifrån en uttömmande beskrivning av Socialdemokraternas och Centerns insatser för nya jobb. Lägg därtill att de svenska företagen har en god internationell konkurrenskraft. Tillväxten utvecklar sig betydligt bättre än vad prognoserna visade i somras. Så sent som förra månaden slog 722 företagsledare fast att Sverige är ett av de fyra länder i Europa där det är gynnsammast att driva företag. Det beror framför allt på vår livskvalitet, på vårt utbud av samhällsservice och på våra goda förhållanden på arbetsplatserna.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Allt detta visar – om jag uttrycker mig försiktigt – att det finns förutsättningar för en mycket starkare framtidstro än vad oppositionspartierna har gett uttryck för.

En tysk 1800-tals politiker sade att det är med budgetar som med korvar; man mår allra bäst av att inte se hur de lagas till. Det var i diktaturens Preussen, men i demokratins Sverige måste både budgetar och korvar kunna tåla en granskning, av såväl innehållet som hur de tillreds.

Den nya budgetprocess som vi här tillämpar för första gången är som talmannen har sagt den största förändringen i riksdagens arbete sedan enkammarriksdagen infördes för 25 år sedan. Jag tror att det är ett rationellt sätt att arbeta på och att det gör de politiska vägvalen tydligare. Det inbjuder riksdagen till koncentration på de stora och långsiktiga frågorna och det ger utskotten en chans att kraftigt förbättra sin uppföljning och utvärdering.

Fackutskotten spelar en avgörande roll i budgetprocessen. Det är viktigt att de redan från början kommer in i diskussionen om de övergripande frågorna. Den nya hanteringen kan rädda riksdagen från att drunkna i detaljerna och hindra riksdagen från att låta sig styras av småsakernas tyranni.

Någon har sagt om Wagners musik att den är betydligt bättre än den låter. Vad kan vi då säga om oppositionens musik, eller snarare klagolåt? Ja, den låter inte särskilt vacker, det tror jag inte att någon vill påstå. Men tyvärr blir den inte bättre för den skull.

Miljöpartiets förslag innebär drastiska strukturomvandlingar i näringslivet under de närmaste åren. Om det leder till sämre tillväxt, vilket det finns en klar risk för, går partiets budgetekvation inte ihop. Man kan sitta vid skrivbordet och flytta siffror fram och tillbaka tills man tycker att plus och minus stämmer. Men det är inte säkert att det fungerar så i verkligheten när man bedriver ekonomisk politik.

Vänsterpartiet lägger sig som enda parti ovanför utgiftstaket. Därmed riskerar man högre priser, högre hyror och högre räntor, något som kan äventyra aldrig så goda ambitioner när det gäller sysselsättningen.

Mot socialdemokraterna står framför allt moderaterna. De vill kraftigt vingklippa kommunerna och ta ifrån landstingen stora resurser för sjukvården. De vill allvarligt försvaga de anställdas ställning och rättigheter på arbetsplatserna. De vill stärka marknadens roll på bekostnad av de folkvalda demokratiska församlingarna. Skatterna skall sänkas dramatiskt och i sådana former att klyftorna och motsättningarna i det svenska samhället skulle öka på ett ödesdigert sätt.

Folkpartiet och kristdemokraterna skriver inte under på moderaternas alla förslag, men de litar sig ändå med moderaterna när det gäller riktlinjerna för den ekonomiska politiken. Mats Odell talade här om att man nu hade enat sig om ett kraftfullt ekonomiskt program.

Kristdemokraterna vill värna vården, fick vi höra. Men ni skriver alltså ihop er med ett parti som vill kraftigt försämra förutsättningarna för landstingen och som i sitt budgetförslag mycket starkt reducerar anslagen till hälso- och sjukvården. Det förhåller sig på samma sätt med biståndet, som Mats Odell nämnde. Där vill moderaterna gå fram med stora nedskärningar. Ändå väljer kristdemokraterna att gå ihop med moderaterna. Detta går inte ihop, lika litet som det gick ihop när ni talade om insatser

för vården och satt med i en regering som inte gav nya resurser till vården.

Folkpartiet är faktiskt brutalare än moderaterna i ett allvarligt avseende, och det gäller arbetslöshetsförsäkringen. I ett enda slag vill man ta bort 9 miljarder från a-kassan. Jag undrar hur det påverkar människornas vardag. Vad kan det betyda i form av höjda egenavgifter till a-kassan för den enskilde, om man i ett enda slag tar bort 9 miljarder?

Moderaterna, som ju går utomordentligt hårt fram på många sociala områden – bortsett från försvaret – föreslår nedskärningar som ligger på bara hälften av vad Folkpartiet föreslår samtidigt som man tänker sig en successiv upptrappning. Men Folkpartiet går fram på ett sätt som inget annat parti gör. Det kommer naturligtvis att skapa stora problem för människor i deras vardag.

Anne Wibble tog upp frågan om höjd ölskatt och sänkt fastighetsskatt. Hon ställde en fråga till mig personligen som löd ungefär så här: Varför anser du, Jan Bergqvist, att ölet är viktigare än bostaden? Jag vill svara Anne Wibble att under alla mina år i riksdagen har jag aldrig i någon debatt tagit upp det faktum att jag är helnykterist. Från nykterhetspolitiska synpunkter vill jag därför ha så höga skatter på sprit och öl som möjligt med hänsyn till hembränning och till risken för okontrollerad gränshandel och annat som kan äventyra den sociala alkoholpolitik som vi vill föra i Sverige.

Anne Wibble antydde att jag skulle vara rädd att möta fastighetsägare. Jag träffar fastighetsägare i Bohusläns skärgård, och det gör jag med glädje. Men hemma i Göteborg kan jag se någonting som Anne Wibble kanske inte har sett. När Danmarksfärjorna anländer går långa karavaner av folk med stora kärror lastade med starköl ned för landgångarna. Detta håller på att bli fullkomligt okontrollerbart. Ändå utgör det som sker i Göteborg bara en bråkdel av de oerhörda karavaner i Skåne som drar fram med enorma laster av starköl från Danmark.

Det är alltså inte realistiskt att i det här läget säga att vi skall höja starkölsskatten på det sätt som har föreslagits av Anne Wibble. Förslaget var inte mera genomtänkt än att ni lade fram det så sent att ni inte ens genom en reservation kan yrka bifall till det. Jag uppfattar det som ett populistiskt grepp för att ta poäng i den allvarliga debatten om fastighetsskatten, ett populistiskt grepp som i varje fall jag inte faller för. Jag vågar påstå att när det gäller alkoholpolitik har jag ingenting att skämmas för jämfört med Anne Wibble.

Jag läste en insändare där det stod ungefär så här: Dagens politiker sitter med näsan över kassaboken. De suckar över att inkomster och utgifter inte går ihop. Men var finns det glödande engagemanget? Var finns den stora drömmen om framtiden? Kort sagt, vart har svenska folkets visioner tagit vägen?

Mitt eget svar på detta är att jag inte alls tror att svenska folket har slutat att brinna för fred, rättfärdighet och solidaritet. Tvärtom är den känslan kanske starkare än någonsin.

Jag tror att mina egna drömmar om framtiden är mycket vanliga och att jag delar dem med de flesta svenskar. Jag vill ha en värld i fred och en bra miljö med frisk luft, rent vatten och rik natur. Jag vill att mina nära och kära skall leva ett tryggt och gott liv, att barnen får en bra uppväxt och en förstklassig skola, att det finns arbete och meningsfulla uppgifter

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

åt alla i arbetsför ålder, att den äldre generationen kan leva ett rikt och aktivt liv, att det finns vård och omsorg åt alla som behöver och att det finns en solidaritet som gör vårt samhälle humant och mänskligt.

För 30 år sedan sade man kanske om sådana här drömmar: Detta är våra stora framtidsvisioner. Men även om vi i dag vet att mycket återstår, tar vi kanske inte lika gärna till det högtidliga ordet framtidsvisioner. Vi säger mer direkt att detta är vad vi vill och hoppas på för framtiden.

En förklaring till denna förskjutning i språkbruket kan kanske vara att vi starkare än förut faktiskt känner att detta ligger inom räckhåll för människans möjligheter – det goda samhället, det rättvisa samhället, kunskapssamhället, folkhemmet, där svenska folket lever ett tryggt och gott liv högt upp i åldrarna.

Inte ens ett litet land som Sverige måste viljelöst driva dit marknadskrafterna och de internationella vindarna för oss. Även för kommande generationer gäller vad Tage Erlander skrev när han summerade sina livserfarenheter:

Människan behöver inte vara en lekboll för anonyma ekonomiska lagar eller tekniska krafter. Hon kan själv forma sin framtid. Men det förutsätter att hon känner den verklighet i vilken hon arbetar och vet vad hon vill. Det är den viktigaste lärdomen historien ger oss.

(Applåder)

Anf. 7 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Det börjar bli litet pinsamt när socialdemokrater hävdar att allt var väl i Sverige fram till den 4 oktober 1991 och att allt gick snett därefter. För att en gång för alla avfärda detta i den fortsatta debatten här i dag vill jag återge vad Kjell-Olof Feldt, den förre socialdemokratiska finansministern, 1991 skrev om orsakerna till krisen:

Den tredje vägen ledde åt fel håll. Det verkade bära i väg mot det stup jag talade om på 1984 års partikongress. Vidare skriver han om december 1989: Vi hade nu kommit därhän att den tredje vägens ekonomiska politik höll på att bryta samman. Vid nästa anhalt väntade arbetslösheten.

Diskutera orsakerna med Kjell-Olof Feldt snarare än med mig!

Jag tycker att det är korrekt och väsentligt som Jan Bergqvist sade att man skall känna den verklighet man lever i och veta vad man vill för att kunna göra en bra politisk insats.

Det är detta som är problemet med regeringens – och för all del också med Centerpartiets – politik. Att man inte vet vad man vill har vi sett ett antal exempel på. Anne Wibble tog upp många.

Jag blev rädd när jag hörde Jan Bergqvist läsa upp de tio punkter i sitt program som skall ge de nya jobben. Bakom dem ligger skattehöjningar på 10–15 miljarder på företagens investeringar och höjningar av skatten på arbete med 40 miljarder. Vi har hört hur TCO-ekonomerna, liksom Inger Olsson, TCO:s ordförande, säger att den höga skatten på arbete är förödande för jobben.

Man försämrar forskningsanslagen som påverkar framtidens möjligheter för företagen. Man återreglerar arbetsmarknadslagstiftningen. Man skall förtidsavveckla kärnkraften och höja kostnaderna för energi i motsvarande grad.

Socialdemokraterna är inte i takt med verkligheten och vet uppenbarligen heller inte vad de vill.

Jag skall be att få avsluta genom att ställa två frågor till Jan Bergqvist. För det första: Tycker Jan Bergqvist att det är rimligt att vårdbiträdet i Katrineholm betalar 65 % av sin inkomst i skatt? För det andra: Hur kan Jan Bergqvist skriva under ett betänkande som innebär att änkepensionerna sänks i motsvarande mån som bidragen till politiska partier och LO höjs?

Prot. 1996/97:31
21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

Anf. 8 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Jag gick inte närmare in på orsakerna till den krasch som drabbade Sverige i början på 90-talet. Jag har hört Bo Lundgren beskriva orsakerna i olika sammanhang, där han hävdar att orsakerna helt låg före den borgerliga regeringens tid. Under tiden den borgerliga regeringen verkade blev allt till det bättre, och sedan började problemen igen.

Detta är naturligtvis en vrångbild av verkligheten. Om vi tittar på vad som hände med tillväxt, nya jobb och standardutveckling – saker som Bo Lundgren menar att vi måste skapa förutsättningar för – ser vi att det gick bakåt på dessa områden de år som Bo Lundgren satt i regering och hade inflytande. Aldrig har hushållens bidragsberoende ökat så snabbt som när Bo Lundgren satt i Finansdepartementet.

Det går inte att resonera som om ni redde upp allt under dessa tre år när det i själva verket var tvärtom. Jag vill hänvisa till hur Björn Wolrath reagerade sommaren 1994. Han ligger minst lika långt till höger om Socialdemokraterna som Bo Lundgren gör. Efter tre års borgerlig regering förklarade han att han helt tappat förtroende för de svenska statsobligationerna.

Anf. 9 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Låt mig först yrka bifall till reservationerna 1, 33 och 47 och därefter säga att jag är mycket förvånad. Att finansutskottets socialdemokratiska ordförande inte svarar på frågor är en sak, men han har ju ingenting att säga om framtiden!

Tala om visioner och jobben! Hur skall man skapa förutsättningar för att den arbetslöshet som håller på att permanentas på en orimligt hög nivå inte skall bli ännu högre nästa år? Hur kan Jan Bergqvist försvara att skatten på arbete höjs? Hur kan han undvika att läsa debattartiklar där TCO säger att kraftigt sänkt skatt på arbete kan ge många nya jobb? Därmed har de skattehöjningar regeringen genomfört indirekt slagit ut väldigt många jobb.

Hur kan han bortse från hur människor som vårdbiträdet i Katrineholm genom att skatten är så hög snärjs in i ett beroende av stöd från den politiska sektorn som denna inte kan leverera? Folk blir utlämnade och får ingen ekonomisk självständighet.

Varför svarar inte Jan Bergqvist på detta? Jo, för att han är fast i de gamla dogmer som innebär att vi politiker skall styra åt människorna, ta hand om dem, lösa problemet med arbetslösheten och skapa jobb, trots att vi inte kan.

Återigen: Säg någonting om framtiden, Jan Bergqvist! Är ni socialdemokrater beredda att sänka skatten på arbete som TCO och vi moderater kräver? Är ni beredda att göra det för att få fram de nya jobben och öka den ekonomiska självständigheten och den sociala tryggheten för

människor runt om i Sverige? Eller står ni fast vid det gamla, som fortsättningsvis leder oss in i massarbetslösheten och gör bidragsberoendet än mer permanent än för närvarande?

Anf. 10 JAN BERGQVIST (s) replik:

Fru talman! Ingen som lyssnade på mitt anförande kan väl ha undgått att höra att jag talade om framtiden och vad vi vill göra i kampen mot arbetslösheten. Att Bo Lundgren för sin del inte accepterar programmet eller tycker att det är bra är en annan sak. Nog talar vi om framtiden – det kan ingen förneka.

Det vårdbiträde Bo Lundgren talade om får i dag betala av på de statsskuldräntor som uppstod under den borgerliga regeringstiden. Det är helt enkelt inte möjligt att genomföra en balansering av budgeten och bara skära i utgifterna, som Moderaterna gör. Gör man det får man helt orimliga sociala konsekvenser. Det var nödvändigt för Socialdemokraterna att både höja skatter och göra besparingar för att kunna klara upp detta. Vi har försökt att balansera det hela på ett hyggligt sätt och att få en rimlig fördelningsprofil. Men en förklaring till de höga skatter som vårdbiträdet betalar är de statsskuldräntor som till hälften uppstod under Bo Lundgrens tid.

Anf. 11 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Låt mig först tala om att jag faktiskt inte visste att Jan Bergqvist är helnykterist. Känner han sig illa berörd av något jag har sagt i fråga om ölskatten är jag inte sämre än att jag kan be om ursäkt. Jag hoppas att vi kan föra en saklig diskussion om frågan.

Jan Bergqvists enda försvar för att föredra lägre skatt på starköl framför lägre skatt på boende är att det jag föreslagit inte är realistiskt. Det är ett sällsynt dåligt försvar. Jag är helt övertygad om att det inte finns en enda boende i någon skärgård eller något annat område som känner sig lugnad av detta. Förslaget är ytterst realistiskt. Det finns på papper här. Det är väsentligt bättre underbyggt än många av de förslag som regeringen har lagt fram. Det är bara det att Socialdemokraterna inte vill. Det är precis vad det handlar om. Socialdemokraterna brukar säga att politik är att vilja, men i det här fallet vill de inte. De vill inte sänka skatten på fastigheter, men de vill sänka skatten på starköl. Så enkelt är det.

Jan Bergqvist påstod någonting om a-kassan som inte är korrekt. Han måste ha läst på väldigt dåligt. Folkpartiet har föreslagit att man drar ned statsbidragen *och* sänker inkomstskatten för löntagarna så att de får precis samma summa pengar mer i sin plånbok för att kunna betala högre avgifter. Det är bara att läsa innantill, Jan Bergqvist.

Min huvudfråga är ändå jobben. Vad gör regeringen för att skapa förutsättningar för fler arbeten? Jan Bergqvist har en lång lista med tio punkter som redan finns. Dessa tio punkter är ju redan inräknade i de bedömningar och prognoser som regeringen, utskottsmajoriteten, AMS och andra lägger fram. Prognoserna visar att detta inte duger. Det duger inte! Arbetslösheten närmast ökar nästa år. Vad skall Socialdemokraterna göra, Jan Bergqvist? De saknar svar. Jag betvivlar inte deras goda vilja och engagemang – det är inte viljan utan förmågan som brister. Regeringen är på reträtt. Den har ingen politik för framtidens jobb.

Anf. 12 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! I kampen mot arbetslösheten handlar samtliga de tio punkter jag tog upp om sådant som ligger framför oss. I många fall gäller det program som träder i kraft den 1 januari. Alla dessa punkter har alltså stor betydelse för framtiden.

Anne Wibble svarade inte på min konkreta fråga om hur mycket egenavgiften måste höjas i a-kassan om man tar bort 9 miljarder kronor från arbetslöshetsförsäkringen. Jag vill faktiskt gärna ha ett besked om detta. Det borde ha stått i Folkpartiets motion, men det gjorde det inte. Vi kanske kan få besked om den saken här.

När det gäller alkoholbeskattningen är verkligheten att vi höjer sprit-skatterna. Det är inte fråga om att vi sänker alkoholbeskattningen totalt sett, men vi gör en omfördelning med hänsyn till just de problem jag berörde. Socialdemokraterna tar hänsyn till att om vi bara blundar och sticker huvudet i busken kommer gränshandeln att få helt orimliga proportioner. Det är till stor nackdel ur nykterhetssynpunkt, vill jag bestämt påstå.

Anf. 13 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Det är alldeles uppenbart att oberoende av eget tycke och smak i fråga om öl så är resultatet av Socialdemokraternas och Centerpartiets agerande här i riksdagen att möjligheterna att lindra fastighets-skatten har stoppats. De håller fast vid förslag som lägger pengar på att minska skatten på starköl. Det är resultatet av deras politik. Jag tycker att det är en genuint dålig prioritering. Jag tycker att det vore väldigt mycket bättre att visa att man förstår oron hos alla dem som t.ex. har skrivit brev till utskottet under beredningen. Vi vågar kanske inte bo kvar, säger massor av människor. Men Socialdemokraterna och Centerpartiet bryr sig inte om dessa människor, utan vidhåller att man skall sänka skatten på starköl. Jag tycker att det är en dålig politik.

Vi har 9 miljarder kronor mindre i statliga bidrag till a-kassan i vårt förslag. De använder vi till att sänka inkomstskatten. Jag förstår att Jan Bergqvist har svårt att förstå detta, för det är ju väldigt ovanligt i socialdemokratisk politik att sänka inkomstskatten. Men Folkpartiet gör det. Det går precis jämnt ut. 9 miljarder kronor mer i den egna plånboken som man använder för att betala avgift till a-kassan. Det är väldigt enkelt – det blir plus minus noll.

Välfärden i Sverige är uppbyggd på att många människor har arbete. Våra välfärdssystem förutsätter detta. Det är bara när många människor har arbete som våra skatteinkomster till stat och kommun räcker till vård, omsorg, utbildning och bra försäkringssystem. Socialdemokraterna försöker nu bygga upp en helt ny variant, där man skall kunna ha systemet rullandes fram och på kryckor med en arbetslöshet på 13 %. Det är ett enormt avsteg från det välfärdsbygge som Folkpartiet och jag tycker är ganska viktigt. Pengarna räcker alltså inte om inte fler människor har arbete. Här saknar Socialdemokraterna en politik.

Anf. 14 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag börjar misstänka att Anne Wibble inte kan svara på frågan som jag har ställt två gånger nu. Hur stor blir höjningen av egen-

Prot. 1996/97:31

21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

avgifterna till a-kassan om Folkpartiets förslag genomförs? Folkpartiet vill tillgodoräkna sig en besparing redan från januari nästa år, och frågan är därför berättigad. Hur stora höjningar blir det för den enskilde medlemmen?

Regeringen har lagt fram ett förslag om fastighetsskatten som innebär att de nya taxeringsvärdena inte skall slå igenom fullt ut. Dessutom har skatte- och finansutskotten beställt en utredning som skall gå igenom hur taxeringsförfarandet går till och hur man skall kunna rätta till de problem som har uppstått i den praktiska hanteringen. Det kan man bl.a. göra genom att taxeringen får en tydligare lokal förankring än den har i dag. Denna fråga kommer också att diskuteras i fortsättningen, i nästa debattomgång. Anne Wibbe kommer säkert att få svar då också.

Jag vill än en gång understryka att förslaget om ölskatten inte är en realistisk finansiering. Om man vill ha finansiering får man skaffa den på annat håll, men inte genom detta förslag. Detta är ren populism. Folkpartiet bortser från hur verkligheten ser ut på detta område.

Anf. 15 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jan Bergqvist har alltid gått mitt i ledet i socialdemokratiens långa marsch från Keynes och Wigforss till Maastricht och Göran Persson. På 70- och 80-talen försvarade han den aktiva finanspolitiken med den fulla sysselsättningen i högsätet. I Riksbanksutredningen 1993 förde han som reservant ett mer nyanserat resonemang kring den nödvändiga avvägningen mellan den nya högerns idéer och de klassiska idéerna om den fulla sysselsättningen.

Nu har Jan Bergqvist förvandlats till något av en fundamentalist. Med oerhört förenklade argument sågar han Vänsterpartiets förslag. Han menar att vi i Vänsterpartiet har överträtt det heliga utgiftstaket och att det därmed inte är värt att resonera med oss. Sverige är på gränsen till deflation, Jan Bergqvist. Är det inte ens möjligt att föra ett nyanserat resonemang kring nödvändigheten av att göra avvägningar i konjunkturpolitiken och att sätta arbetslöshetsbekämpningen före inflationsbekämpningen?

Till sist har jag en mycket konkret fråga. Går det inte att fördela om, t.ex. genom höjda skatter och sänkt grundavdrag i den statliga beskattningen för höginkomsttagare, i stället för att finansiera 80 %-nivån genom höjda avgifter till a-kassan, vilket fördelningspolitiskt är mycket sämre?

Anf. 16 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Deflation, talar Johan Lönnroth om. Ja, vi får väl se vad som händer med den svenska ekonomin. Luften går ju inte ur ekonomin när det handlar om ekonomisk tillbakagång. Att priserna inte har stigit, utan i stället sjunkit med 0,1 procentenheter under en tolv månaders period, beror inte på att den svenska ekonomin har stannat upp eller på att tillväxten inte har fart. I själva verket ser nu tillväxttakten ut att öka. Det handlar till stor del om att det allmänna ränteläget dess bättre har sjunkit. Därmed ökar också förutsättningen för att sänka hyrorna. Bostadskostnaderna sjunker, och det slår sedan igenom i konsumentprisindex.

Det vi registrerar är alltså att något positivt har hänt. Det ger oss inte anledning att förskräcka tro att vi nu skulle ha hamnat i något slags knipa eller att luften skulle ha gått ur den svenska ekonomin. Så är det inte.

Jag vill gärna säga att jag för egen del inte alls har övergivit Keynes i diskussionerna om ekonomisk politik. Men när ekonomin råkar ut för den katastrofala kollaps som den svenska ekonomin gjorde måste man först få en stabil grund. Vi måste först ha kontroll över de instrument som staten förfogar över och ha balans i vår ekonomi, så att vi har kraft att aktivt utjämna konjunktursvängningarna. Så länge vi har dessa enorma stats-skuldräntor och dessa underskott kan vi hamna i ett underläge gentemot de krafter som vi skall styra.

Det handlar alltså om att verkligen se till att vi nu konsoliderar vår situation under en fyraårsperiod, så att vi kan driva en aktiv politik och påverka konjunktursvängningarna.

Anf. 17 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Finansministern brukar säga att vi har slagit världsrekord i budgetsanering, och vi håller på att slå Europarekord i låg inflation.

I dag är detta det stora kortsiktiga problemet. Ni måste få fart på hjulen och se till att arbetslösheten nu snabbt går ned för att ni skall klara målet att halvera arbetslösheten. Det handlar om köpkraft.

Vi kan inte väcka Keynes till liv. Men jag är fullständigt övertygad om att den allra enklaste keynesianska analys – med hänsyn tagen till allt det nya som har hänt på penningmarknaden – ger till resultat att Vänsterpartiets budgetförslag faktiskt är mycket bättre avvägt. Vårt förslag innebär lägre arbetslöshet, och därmed skapar vi också långsiktigt bättre balans i budgeten.

Felet med Jan Bergqvist är att han inte längre tycks vara beredd att föra ett nyanserat resonemang kring denna nödvändiga avvägning.

Anf. 18 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Att vi slår världsrekord i budgetkonsolidering har att göra med att vi 1993 slog världsrekord i offentliga utgifter. Vilket annat jämförbart land har offentliga utgifter som uppgår till 73 % av den samlade ekonomin? Så var det 1993. Detta är bakgrunden till att det var absolut nödvändigt att lägga om den ekonomiska kursen och sätta ett mycket kraftfullt konsolideringsprogram.

I jämförelse med Moderaternas program är Vänsterpartiets program mycket bättre. Moderaterna vill inte ha några som helst skattehöjningar. Skatterna skall i stället sänkas så mycket som möjligt, och man satsar allt på att skära ned utgifterna.

Anf. 19 TREDJE VICE TALMANNEN:

Repliken gäller Johan Lönnroth.

Anf. 20 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag gjorde en jämförelse med Moderaternas uppfattning, och i den jämförelsen vill jag ge Johan Lönnroth ett erkännande. Jämför

man med den uppläggningsen av budgetpolitiken är Vänsterpartiets förslag oändligt mycket bättre.

Anf. 21 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Först en rättelse. Jan Bergqvist säger att alla talare uttrycker sig pessimistiskt om budgetkonsolideringen. Det är ett budskap som man ibland hör från socialdemokrater och centerpartister. De menar att det bara är de som är beredda att ta ansvar för och lägga fram förslag om en sanering av statsbudgeten. Det är inte sant. Det är faktiskt bara Vänsterpartiet som har litet avvikande åsikter på just den punkten. Alla andra oppositionspartier backar upp budgetsaneringen.

Bakom det svenska konvergensprogrammet, där just budgetsaneringen är huvudtemat, står fyra partier. Förutom Socialdemokraterna och Centern är det Kristdemokraterna och Miljöpartiet. Vi bör påminnas om att samarbetet med Centern i huvudsak är en partitaktisk manöver och ett sätt att splittra den borgerliga oppositionen. På det området är Socialdemokraterna mycket framgångsrika, det måste man säga.

Jan Bergqvist sade att Miljöpartiets förslag leder till drastiska strukturförändringar som riskerar att leda till lägre tillväxt. Men han preciserar sig inte. Jag undrar om han egentligen inte bygger påståendet på fördomar mot Miljöpartiet, snarare än på de faktiska förslag som vi har lagt fram här i riksdagen.

Vad är det han syftar på? Är det förslaget om arbetstidsförkortning? Vi föreslår att man sänker arbetstiden till 35 timmar per vecka med start 1998. Det genomförs sedan under ett antal år framöver. Är det detta som skapar de mycket negativa effekterna? Är det den mer radikala fördelningsspolitiken som är så destruktiv? Eller syftar han på att vi satsar litet mer på kommunerna än vad regeringen gör? Vi satsar inte så litet mer förresten – det dubbla eller det tredubbla.

Vad är det som är så destruktivt? Det vore intressant att få detta utrett.

Anf. 22 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Samarbetet med Centerpartiet skapar långsiktighet och en god utveckling för den svenska ekonomin. Det är förklaringen till att båda partier tycker att samarbetet är bra.

Miljöpartiet ställer upp på budgetkonsolidering. Men problemet är ju att skulle man förverkliga er politik, med förslag om att skyffla om och införa drastiska, snabba arbetstidsförkortningar, skulle det uppstå inkomstminskningar, inte minst för kommuner och landsting.

Ni tillgodoräknar er inkomster som följer av den tillväxt som regeringspolitiken leder till. Men jag är inte säker på att ni kan göra det om ni verkställer er politik i verkligheten.

Anf. 23 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt att frånvaron av en samlad borgerlig opposition leder till långsiktighet och stabilitet för regeringen. Det är klart. Det finns ju inte något realistiskt regeringsalternativ i dag. Men ur ekonomisk synpunkt är det inte någon nyhet att det finns en kraftig majoritet här i riksdagen, oavsett Centerpartiet.

Så har vi påståendet att vi föreslår en drastisk, snabb arbetstidsförkortning. Det handlar alltså om en sänkning av normalarbetstiden till 35 timmar som genomförs under ett antal år. Nivån är jämförbar med den man redan har eller kommer att få under de närmaste åren i Tyskland, Frankrike och andra grannländer inom EU. Det är alltså inte speciellt drastiskt, utifrån ett bredare synsätt.

Påståendet att detta skulle leda till en dramatiskt mindre tillväxt som skulle fullständigt urholka ekonomin håller inte. Dessutom strider det faktiskt mot socialdemokraternas egen politik – om ni menar något med era kongressbeslut om sänkt arbetstid. Det är väl ändå så att sänkt arbetstid ger en del jobb. Då blir ju också kostnaderna mindre.

Om man omfördelar en del av skatterna från arbete till miljö och energi underlättar det också för arbetstidsförkortningen. Arbetstidskostnaden blir ju lägre.

Det är svårt att förstå vad socialdemokraterna egentligen har emot det här, bortsett från att ni är väldigt försiktiga. Ni har kanske också problem med en intern opinion, snarare än med opinionen här i riksdagen.

Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Det råder inget tvivel om att kommuner och landsting skulle få en betydligt svårare ekonomisk situation om Miljöpartiet fick genomföra sitt generella och förhållandevis snabba program för en sänkning av arbetstiden. Om man därtill lägger era övriga förslag, t.ex. kraftiga höjningar av industrins energiskatter, är det exempel på att er politik har inslag som kan skada den ekonomiska tillväxten och därmed de inkomster som behövs för att få balansen i budgeten att gå ihop.

Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jan Bergqvist tycker att vi i oppositionen är för pessimistiska om budgetkonsolideringen och arbetslösheten. Det är tvärtom så, Jan Bergqvist, att vi tror att med allt starkare statsfinanser är Sverige på väg mot en allt större arbetslöshet. Vi har AMS kvitto på detta genom den dystra prognosen från i går.

Jag tycker att det är intressant när Jan Bergqvist säger att han tror att det går att nå full sysselsättning och att det går att organisera samhället på det viset. Han säger att det krävs ödmjukhet för detta. Det krävs också en bred enighet. Det är ett nyckelbegrepp, Jan Bergqvist. Det krävs en bred enighet om vi skall klara detta. Då måste jag fråga: När tänker ni börja det tunga, svåra och pedagogiska arbetet att tala om för era egna sympatisörer vad som egentligen krävs för att komma till rätta med Sveriges strukturella problem som orsakar arbetslösheten?

Numera genomför ni vissa sådana reformer, visserligen halvhjärtat, och hänvisar till att det är en uppgörelse med Centerpartiet. Ni förklarar inte varför dessa svåra åtgärder nu måste vidtas. Hur tänker ni åstadkomma den enigheten? Det är en viktig fråga.

Som det nu är flyr ju era väljare till Gudrun Schyman som nu genomför den politik som ni hade i opposition och som ni gick till val på. Vad skall ni göra för att förklara för väljarna varför den politiken är viktig?

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Sedan frågar Jan Bergqvist hur vi kan vara eniga med Moderaterna i en gemensam reservation om de ekonomiska riktlinjerna för att sedan ha olika uppfattningar om bistånd och annat.

Så här är det, Jan Bergqvist. Kristdemokraterna, Folkpartiet och Moderaterna är eniga om hur vi skall skapa de nya jobben och hur vi skall skapa de nya nödvändiga resurserna. Däremot har vi olika uppfattningar om hur de resurserna sedan skall fördelas när de väl är skapade. Där har väljarna sitt fria val i valet 1998 att lägga sin röst på olika nyanser. Det är den stora skillnaden.

Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Samverkan med Moderaterna i regeringsställning gav ju inte något vidare utbyte för Mats Odell, om man tänker på diskussionen om vården.

Sedan lovade Mats Odell tidigare att han var väl förberedd att svara på finansutskottets invändningar mot Kristdemokraternas förslag. Ni tillgodoräknar er redan från nästa budgetår en höjning av mervärdesskatten på spel och dobbel, trots att det strider mot gällande EG-direktiv. Det skulle i alla fall ta mycket lång tid att genomföra något sådant. Ni tillgodoräknar er inkomster från en avfallsskatt som fortfarande är under beredning och under remissbehandling. Det är alltså inkomster som skulle börja löpa redan om några månader. Det skall bli intressant att höra om Mats Odell, till skillnad från när vi diskuterade det här på utskottssammanträdet, har något bra svar på dessa invändningar i dag.

Anf. 27 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Låt mig börja med moms på spel och dobbel. Det prövas gentemot ett EU-direktiv. Jag tycker att Jan Bergqvist skulle tala med litet mindre bokstäver, eftersom det förslag som utskottsmajoriteten och regeringen har om koldioxidskattehöjningen befinner sig i exakt samma situation. Där svävar Jan Bergqvist i samma osäkerhet som Kristdemokraterna gör. I det här direktivet står det att det är vissa saker som skall undantas, t.ex. offentlig sjukvård, mänskliga organ, blod och mjölk, offentlig undervisning och så kommer spel och dobbel in på något konstigt vis i denna uppräkningslista. Vi tycker inte att det är svårare att ha moms på Bingolotto än vad det är att ha det på mjölk t.ex.

Sedan har vi förslaget om avfallsskatt. Där är ju remissinstanserna positiva till förslaget. Det finns ingenting som tyder på att det inte skulle kunna genomföras. Regeringen har ju betydande erfarenhet av att genomföra förslag ganska snabbt. Vi tror att det är viktigt för miljön att få till stånd en avfallsskatt så snabbt som möjligt. Finansdepartementet har godkänt våra beräkningar i den del som gäller de intäkter som man får om man genomför avfallsskatten.

Men låt oss gå tillbaka till frågan hur vi skall åstadkomma den här enigheten, Jan Bergqvist. Detta är ju ändå petitesser. Det är någon promille av våra intäkter som ifrågasätts i det här sammanhanget. Men hur skall vi få denna enighet? När tänker Socialdemokraterna börja argumentera för de strukturella reformerna med samma tyngd och samma kraft som Göran Persson när han har stått här i talarstolen och talat om budgetsaneringen och sagt att den som är satt i skuld är icke fri? Han har försökt

att förklara varför den är nödvändig. När tänker ni börja försöka förklara nödvändigheten av strukturella reformer som gör att vi kan få fart på de privata företagen så att de kan börja anställa från den långa kön av arbetslösa, Jan Bergqvist?

Anf. 28 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Vi har ju redan börjat genomföra ett antal strukturella reformer. Jag redovisade också vad som är på gång i framtiden.

Det är alldeles uppenbart att avfallsskatten och moms på spel och dobbel inte kan träda i kraft den 1 januari. Men ni har tillgodosäkrat er inkomster som om både avfallsskatten och mervärdesskatten skulle kunna fungera från årsskiftet. Jag noterade att Mats Odell inte försvarade det till 100 % utan lämnade en viss öppning för den kritik som är framförd.

Det är viktigt att klara ut att det inte handlar om någon osäkerhet om finansieringen när det gäller koldioxidskatten. Varje krona skall tas in. Hur mycket som tas in på energiskatttiteln 2424 genom temporära insatser eller genom en permanent höjning av energibeskattningen och hur mycket som tas in genom den föreslagna höjningen av koldioxidskatten beror på vilket datum propositionens förslag kan träda i kraft. Men vi har anvisat att varje krona som man tappat från januari månad genom att förslaget inte kan genomföras direkt vid årsskiftet skall finansieras helt och fullt.

Anf. 29 PER-OLA ERIKSSON (c):

Herr talman! Kl. 15.00 onsdagen den 20 november 1996 ödelade Lars Tobisson, Maria Leissner och Alf Svensson sina värderade kamrater Lundgrens, Wibbles och Odells möjligheter att uppträda med någon som helst trovärdighet i dagens finanspolitiska debatt. Då meddelade dessa tre att man yrkade misstroendeförklaring mot statsministern och därmed hela regeringen.

I morgon, fredag, kl. 9.00 vill Lundgrens, Wibbles och Odells partier att riksdagen skall besluta om att Sverige skall kastas in i en valrörelse. Sverige skulle kastas in i en politisk och ekonomisk kris på ett antal veckor, kanske månader. Det är lätt att förutsäga det tumult som skulle uppstå. Finansmarknaden skulle fråga vem som kan regera landet. Räntan skulle raka i höjden med kanske 1–3 procentenheter. Kronans värde skulle sjunka som en sten.

På vilket sätt är arbetslösa hjälpta av det skapas en ekonomisk och politisk kris i landet? På vilket sätt kan vi ta oss an de problem som finns inom vård och omsorg om vi tvingar fram budgetförstärkningar på ytterligare kanske 50 miljarder kronor för att reparera skadan efter en misstroendeförklaring? På vilket sätt är kinesiska dissidenter hjälpta av att svenska familjer får betala mer i ränta på sina lån? Svara på dessa frågor, Lundgren, Wibble och Odell!

I morgon handlar det inte längre om Kina. I morgon handlar det om att tre partier vill att Sverige skall störtas in i ekonomisk och politisk kris.

Här i dag har Lundgren, Wibble och Odell försökt att göra sig till de arbetslösas bästa vän. Det saknar trovärdighet. Ni vill ha kris, vi vill ha samarbete och åtgärder. Skillnaden är avgrundsdeep.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Herr talman! Dagens budgetdebatt är historisk. För första gången får riksdagen ta ställning till budgeten i enlighet med den nya beslutsordning som riksdagen fastställt för budgetbehandlingen. Centern har i allra högsta grad medverkat till denna nya ordning.

Nu finns det förutsättningar för en bättre budgetdisciplin. Riksdagen kan inte besluta om utgifter utan att samtidigt anvisa finansiering. Det ställer krav på partierna att prioritera.

Den här debatten handlar om budgeten för år 1997 och Sveriges framtid. Ändå finns det skäl att blicka tillbaka. Åratal av minoritetsregeringar och icke åtgärdade strukturfel i svensk ekonomi skapade problem och finanskriser. Det ledde bl.a. till hög inflation, ökad arbetslöshet, ökad statsskuld och ökande budgetunderskott i slutet av 1980-talet.

År 1991 fick fyrklöverregeringen påbörja arbetet med att sanera statsfinanserna. Det arbetet var inte klart vid regeringsskiftet år 1994. Det arbetet måste fortsätta under den här mandatperioden, som förhoppningsvis sätter punkt för de värsta sviterna efter 1980-talets kasinoekonomi.

Förra gången riksdagen fick ta ställning till en budgetproposition, och det fördes en motsvarande debatt av denna karaktär, var den 8 mars 1995.

Då, för drygt 20 månader sedan, upplevde Sverige en ökad oro på valuta- och räntemarknaderna.

Då, för drygt 20 månader sedan, steg räntorna och den svenska kronan försvagades.

Då, för drygt 20 månader sedan, var omvärldens förtroende för svensk ekonomi mycket lågt.

Då, den 8 mars 1995, sade jag här i kammaren i finansdebatten att vi måste skapa ett system som sätter tak för utgifterna. Jag sade också att regeringen måste förankra politiken på annat håll än på vänsterkanten. Jag talade om att söka efter det politiska handslaget och långsiktiga lösningar.

I den debatten, den 8 mars 1995, yttrade en annan ledamot av finansutskottet följande: "Regeringen har tyvärr misslyckats med den viktiga uppgiften att skapa stabilitet och förtroende. -- -- Det som nu behövs är en politisk och ekonomisk förtroendechock. -- -- Regeringen måste byta politik och samarbetspartner i riksdagen."

Många undrar säkert vem det var som yttrade de orden. Det var Anne Wibble. Sällan har väl en sådan politisk uppmaning blivit så hörsamrad. Den socialdemokratiska regeringen bytte samarbetspartner -- från Vänsterpartiet till Centerpartiet. Den förtroendechock som Anne Wibble efterlyste har vi också fått uppleva i Sverige genom samarbetet mellan två folkrörelsepartier. Partier som förmått att ta vara på det som förenar, i stället för att söka efter det som skiljer och skapar gräl.

När riksbankschefen Urban Bäckström framträdde inför finansutskottet den 7 november i år kommenterade han den ekonomiska utvecklingen i Sverige: "Det är sådan s.k. förtroendechock vi upplevt under det senaste året. Sedan sommaren 1995 har kronan stärkts med ca 13 % och den femåriga boenderäntan sjunkit med nästan 4 procentenheter".

När Anne Wibble för drygt 20 månader sedan efterlyste en politisk och ekonomisk förtroendechock var Sveriges ekonomi i svår obalans, med hög ränta, svag kronkurs och stort statligt lånebehov. I dag är situationen radikalt annorlunda. Förtroendechocken har gett resultat, men själv har Anne Wibble inte aktivt bidragit till resultatet.

Förtroendet för svensk ekonomi har stärkts. Statsskulden som andel av BNP har slutat stiga. Vi ser nu motsatsen. Statsskulden som andel av BNP minskar. Budgetunderskottet minskar, och budgeten skall vara i balans år 1998. Statens lånebehov har på ett år minskat med ca 115 miljarder kronor.

Inflationen är – milt uttryckt – rekordlåg. Hushåll, företag och finansmarknadens olika aktörer tror på Sveriges förmåga att hålla en låg inflation. Det är allt detta som riksbankschefen mycket riktigt betecknat som en förtroendechock, och Anne Wibble borde vara nöjd.

För familjer med bolån kan minskningen av räntorna i goda fall uppgå till mer än 1 500 kr per månad, vid en låneskuld på ca 500 000 kr. För företag och kommuner innebär det lägre ränteläget mångmiljardbelopp i minskade utgifter.

Ljuspunkterna är många. Fler bedömare menar också att befolkningens sparbeteende eller viljan till konsumtion är avgörande för tillväxten de närmaste åren. I det sammanhanget spelar också pensionsreformen en mycket viktig roll. Människor måste få klara och konkreta besked om vilka pensioner, grundade på politiska beslut, de kan räkna med på ålderns dagar.

Jag vill därför uppmana alla partier som deltar i pensionsuppgörelsen, och först och främst regeringspartiet, att bidra till en snabb och bred uppgörelse om hur pensionsreformen slutgiltigt skall gestalta sig. Få åtgärder är viktigare och lättare att åstadkomma för att gynna den ekonomiska utvecklingen och samtidigt öka människans trygghet och framtidsstro.

Herr talman! Det går inte att föra en långsiktigt hållbar ekonomisk politik eller att kraftfullt agera för nya jobb genom att slira omkring i högränteträsket, tungt lastade med bördan av underskott i statens affärer eller med hög inflation. Med 600 000 människor utanför den ordinarie arbetsmarknaden måste ett systematiskt och offensivt arbete bedrivas för att pressa tillbaka arbetslösheten.

Den första förutsättningen för att framgångsrikt kunna bekämpa arbetslösheten är nu på väg att uppfyllas. Det handlar om att ha sunda och stabila statsfinanser, gärna med överskott för att kunna öka åtgärderna för nya jobb och betala av statsskulden.

Arbetslöshet är och förblir slöseri med mänskliga och ekonomiska resurser. För Centerpartiet är kampen mot arbetslösheten högprioriterad. Det är ett av huvudskälen till varför vi samarbetar med regeringen om saneringen av statsfinanserna och olika åtgärder som skall ge en bättre utveckling på arbetsmarknaden.

Centerpartiet och Socialdemokraterna är överens om inriktningen av den ekonomiska politiken och budgetramarna. Det är en styrka att det finns en stark parlamentarisk uppslutning för den ekonomiska politiken. Sverige har många gånger, alltför många gånger, fått uppleva motsatsen.

Trots de förbättrade statsfinanser som kunnat skapas, står Sverige inför nya stora utmaningar. Den största är självfallet att bekämpa arbetslösheten. Det är förnyelsen av energisystemet. Det är också att tillgodose kraven på mer resurser till vård, äldreomsorg och utbildning samt att värna trygghetssystemen. Det är att få en lönebildning som inte sätter käppar i hjulen för ekonomin, budgetsaneringen, inflationsmålet eller konkurrenskraften.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Kärnverksamheten inom den kommunala verksamheten måste ha resurser för att vi skall kunna ge de sjuka en god vård, de äldre en bra omsorg och barnen en bra utbildning. Men då får vi inte göra som moderaterna, dvs. nedrusta den kommunala verksamheten. Deras förslag till besparingar skulle äventyra vården, omsorgen och utbildningen runt om i landet.

Genom olika förslag som trätt i kraft eller träder i kraft vid årsskiftet stimuleras företagandet och därmed också möjligheterna till nya jobb. Det handlar om sänkta arbetsgivaravgifter, lättnader i dubbelbeskattningen och en modern och småföretagsanpassad arbetsrätt.

När arbetsgivaravgifterna sänks med 5 procentenheter vid årsskiftet kommer det främst att gynna de mindre företagen och egenföretagarna. Tillsammans med den återinförda kvittningsrätten, bättre villkor för kvinnors företagande och en småföretagsanpassad arbetsrätt ökar förutsättningarna att få fler företag i vårt land. Och fler företag och fler företagare behövs om vi med framgång skall kunna pressa tillbaka arbetslösheten.

Jag lyssnade uppmärksamt på Mats Odells inledningsanförande. Mats Odell brukar ibland ha svårt att hålla isär frågorna. Det har han visat ofta förr, och det visade han nu senast i dag. Han talade om rikskapitalavdragets historia men blandade ihop det med en helt annan fråga, nämligen kvittningsrätten.

Kvittningsrätten har återinförts, och den är kvar. När det gäller riskkapitalavdraget har vi gjort samma prioritering och bedömning som Mats Odell gjorde i fyrpartiregeringen, nämligen att i första hand prioritera lättnader i dubbelbeskattningen.

Herr talman! Jag kan förstå om Mats Odell minns dåligt. Han var ju inte alltid hemma under regeringsåren. Han var ofta ute på resor, och ofta i österled, när han inte tog första, andra eller t.o.m. tredje spadtaget på olika projekt. Han grävde mer än han byggde.

Till detta skall också läggas den omfattande och decentraliserade utbildningssatsning som nu genomförs. Det är med ännu bättre kompetens som vi kan möta framtiden och se till att Sverige hävdar sig väl i den internationella konkurrensen.

15 000 nya studentbostäder skall byggas. Det ger också jobb. De tre programmen om vardera 1 miljard för kretslopp, småföretag och Östersjösamarbete får också betydelse, likaså det kraftigt utökade miljöstödet till lantbruket. Lantbruket är, som det heter med statsministerord, en framtidsnäring som kan bidra till nya arbetstillfällen, och det har också stor betydelse för den regionala utvecklingen. Likaså har den kraftiga uppräknings av anslaget till enskilda vägar som kunnat skapas inom ramen för den här budgeten mycket stor betydelse runt om i landet.

För att arbetsmarknadspolitiken skall bli slagkraftig är det viktigt att den lokala nivån får ett ökat inflytande. Jag vill därför att resurserna och ansvaret när det gäller de lokala arbetsförmedlingsnämnderna successivt förstärks. På det hela taget måste samhällets resurser användas bättre för att nya jobb skall kunna skapas och för att vi skall kunna få en effektivare arbetsmarknadspolitik.

Arbetslösheten går det inte att besluta bort. Däremot kan vi fatta kloka beslut som leder till bättre förutsättningar för näringslivet. Men det klingar aningen falskt när de politiska partier som normalt kräver mindre politik och mera marknad nu argumenterar som funnes det en enkel politisk

lösning på arbetslöshetsproblemen. Saken blir inte bättre av att samma partier vill föra in Sverige i EMU – den ekonomiska monetära unionen, där jobb och miljö är underordnade en centraliserad och samordnad ekonomisk politik, väsentligen på stormakternas villkor.

Sverige har inget att vinna på ett medlemskap i EMU. Därför avvisar Centerpartiet ett svenskt medlemskap i EMU. Calmforsutredningen har tydligt klarlagt att fördelarna med EMU är höljda i dunkel och att nackdelarna överväger. Därför bör riksdagen, när den dagen kommer, besluta att Sverige icke skall anslutas till EMU.

Ett annat klokt beslut som Sverige bör fatta är att ställa om det svenska energisystemet. Vi måste övergå från kärnkraft, kol och olja till mer av inhemska, förnybara och miljövänliga energikällor. Tvärtemot den skräckpropaganda som ibland sprids ligger möjligheterna till nya jobb i en teknikutveckling och en miljöanpassning av såväl energiproduktion som andra tillverkningsprocesser.

Över huvud taget tror jag att mycket av framtidens jobb finns i den s.k. gröna sektorn. Förstärkt med en rejäl skattesänkning på jobben kan utvecklingen bli mycket positiv.

Herr talman! Sverige behöver mer av fortsatt samarbete och mindre av konfrontation. Gårdagens uppvisning här i kammaren var erbarmlig. Nu formuleras alltmer av politiken på mittfältet. Det är också bra. Det behövs. Framtiden måste också formas med kretslopp, decentralisering och grundtrygghet som ledstjärnor.

Till finansutskottet har Centern anmält ett antal reservationer som har en vidare omfattning än budgetförslaget för 1997. I övrigt står vi bakom riktlinjerna för den ekonomiska politiken, utgiftstaket, fördelningen på utgiftsområden, konvergensprogrammet och åtgärderna för budgetsaneringen.

För tids vinnande vid voteringen yrkar jag bara bifall till reservation nr 7 om ansvaret för valutapolitiken samt till reservation nr 22 om löneskatt på vinstandelar. I övrigt, herr talman, står Centern bakom hemställan i finansutskottets betänkande.

(Applåder)

Anf. 30 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Ansvaret för den misstroendeförklaringsomröstning som kommer att ske ligger naturligtvis hos den statsminister som uttrycker sig så klumpigt, felaktigt och besvärande för Sverige som Göran Persson har gjort.

Per-Ola Eriksson ifrågasatte, liksom tidigare talare gjort, detta med besparingar i kommuner och landsting och undrade om de inte försämrar för vård och annat. Så är det naturligtvis inte. Det viktiga enligt vår uppfattning är att kommuner och landsting koncentrerar sig på sina kärnuppgifter. Det gäller då exempelvis sjukvården, äldreomsorgen och skolan. Det är där man har ett ansvar och det skall man ta. Detta skall också utföras på ett bra sätt.

Per-Ola Eriksson resonerar litet märkligt. Ingen har ifrågasatt saneringen av de offentliga finanserna. Den borgerliga opposition som nu finns har ifrågasatt snabbheten och lagt sådana förslag. Dessutom handlar det om åtgärder som inte har försämrat förutsättningarna för ekonomins återhämtning och tillväxt exempelvis. Visst har vi fått lägre räntor, men

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

räntorna är fortfarande för höga. Vi har dessutom fortfarande en alltför hög arbetslöshet. Det talar Per-Ola Eriksson inte om, men arbetslösheten bedöms ligga kvar som nu och t.o.m. öka nästa år.

Det var alldeles rätt av den dåvarande regeringens sida att i mars 1995 kräva ett byte av politik. Men vad man gjorde var att man bytte samarbetspartner, inte politik. Det innebär att Centern har ställt upp på en politik som jag egentligen inte känner igen.

Bortsett från de uppgörelser som gett ökat vallstöd och som resulterat i att det inte blir fastighetsskatt på jord- och skogsbruk undrar jag: Tycker Centern att det är bra med en sjuklöneperiod på fyra veckor? Tycker Centern att skatten på arbete skall höjas, som har skett, med 40 miljarder? Vad tycker Per-Ola Eriksson om att man har infört arbetsgivaravgiftshöjningar på nästan 2 procentenheter för hela inkomsten, hela lönesumman? Tycker alltså Per-Ola Eriksson att skatten på arbete skall vara så hög och att fastighetsskatten skall höjas på det sätt som sker? Är det centerpolitik numera, Per-Ola Eriksson?

Anf. 31 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Bo Lundgren skall inte försöka blanda bort korten i den här debatten. Man kan medverka till att driva ut Sverige i en valrörelse med de konsekvenser som det skulle få i form av oro på valuta- och räntemarknaden. Det skulle också inge människor oro för deras lån. Dessutom skulle en sådan åtgärd skapa osäkerhet. Det kan man alltså inte göra ena dagen för att andra dagen stå här och tala om att man vill få ned arbetslösheten och räntorna. Den ena dagens åtgärder förtar ju intrycket av den andra dagens förslag.

Bo Lundgren, vi skulle behöva mer av samarbete och mindre av konfrontation. Det skulle vara värdefullt om Bo Lundgren och Moderata samlingspartiet lärde sig det.

Vi värnar om vården, omsorgen, skolan och äldreomsorgen, men vi noterar att Moderata samlingspartiet på den punkten föreslår radikala nedskärningar. Det skulle få till följd att människor tvingades lämna sina jobb inom vården, äldreomsorgen och skolan. Det i sin tur skulle innebära ökad arbetslöshet.

Vi medverkar nu till att även kommuner och landsting skall ha resurser för att kunna klara en så viktig del som just vården och omsorgen utgör.

Anf. 32 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Att resonera kring en statsministers misstag och fadäser – mycket milt uttryckt – är inte att blanda bort korten. Det rör sig ju om uttalanden som i realiteten kunde uppfattas som stöd för en regim som inte bara krossar människors drömmar om frihet och oberoende utan också bokstavligen krossar dem under stridsvagnarnas larvfötter. Det är en allvarlig sak, Per-Ola Eriksson!

Vi föreslår inte radikala nedskärningar i kommuner och landsting. Egentligen är det rätt fascinerande om man tänker efter och ser till vad som hänt i Sverige. Vi tittar då på den politik som Centern numera står bakom och som innebär mycket höga skatter, lägre bidrag och sämre service. Det är ju med den politik som nu förs som det blir ökande vård-

köer. Det var den borgerliga regeringen som, bl.a. på moderat initiativ, införde vårdgarantin. Det är den socialdemokratiska regeringen som nu, sannolikt med stöd av Centern, avskaffar densamma. Kom därför inte och tala om garantier för vård och om vårdsituationen!

Rågorna kvarstår. Det är inte bara jag – även om jag måste erkänna att jag är nyfiken – utan också, skulle jag gissa, många centerväljare runt om i landet som undrar vad Centern egentligen tycker. Man har, som sagt, fått vallstöd och lägre fastighetsskatter för jord- och skogsbruk. Men vad tycker man om att Centern nu backar upp dramatiska fastighetsskattehöjningar runt om i landet? Vad tycker Centerpartiet, som nu står bakom skattehöjningar på arbete med 40 miljarder? Tycker Per-Ola Eriksson – det gäller för övrigt också Olof Johansson – verkligen att låginkomsttagare skall betala så hög skatt att de blir beroende av det offentliga på ett sätt som det offentliga inte klarar ut och så att den enskilde kommer i kläm? Är denna extrema skattehöjningspolitik med åtgärder som lett till att arbetslösheten har permanentats verkligen centerpolitik? Tänker Centern stanna kvar i vänsterburen?

Anf. 33 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vill först och främst påminna om Carl Bildts debattartikel i går. Han talar om försoning i stället för strid. När tänker Bo Lundgren följa sin partiledares råd?

Moderaternas förslag till budgetramar innebär ett radikalt ingrepp mot vården och kommunen. Vilka vårdjobb, vilka undersköterskor, vilka sjuksköterskor vill Bo Lundgren ha bort? Vilken del av skolan skall inte finnas kvar? Det är viktigt att vi får besked om det.

Vi värnar om en god sjukvård. Vi vill ge de äldre en bra äldreomsorg och vi vill ge ungdomarna en bra skola.

Vi värnar också om småföretagen. Därför sänker vi nu arbetsgivaravgiften på ett sådant sätt att det i första hand gynnar egenföretagarna och småföretagarna. Vi gör lättnader i dubbelbeskattningen för onoterade företag. Det är den grupp av tillväxtföretag som har störst nytta av det.

När det gäller fastighetsskatten, tycker jag att Bo Lundgren skall fundera över vad han gjorde mellan 1991 och 1994 för att Sverige skulle få lägre fastighetsskatter? Jag vet svaret: Inte ett dyft.

Anf. 34 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Jag är bestört och faktiskt ganska ledsen. Jag tycker att det är uppseendeväckande att Per-Ola Eriksson och Centerpartiet uppenbarligen anser att det är helt okej att instämma i berömmande ord om världens största diktatur, Kina, för att undvika litet oro på valuta- och penningmarknaderna.

Vet Per-Ola Eriksson vad han säger? Vet han hur det är i Kina? Vet han att där kan inte föräldrar föra samtal hemma i sin egen bostad av rädsla för att någon femåring skall försäga sig på dagis eller i skolan nästa dag? Vet Per-Ola Eriksson vad det är han säger? Jag tycker att det är skandalöst uppseendeväckande.

Per-Ola Eriksson kom sedan in på den svenska situationen. Där tillgodoräknar han sig i vanlig ordning allt gott som har hänt. Han glömmer

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

att sedan Centern och Socialdemokraterna började samarbeta har färre människor fått arbete. Fler har blivit arbetslösa.

Räntorna har förvisso gått ned. De har gått ned ännu mer i Spanien. I Spanien har man lägre räntedifferenser än vad Sverige har gentemot Tyskland. Är det kanske också Per-Ola Erikssons förtjänst?

Det allvarliga problemet är arbetslösheten, och det säger Per-Ola Eriksson ingenting om. Per-Ola Eriksson åberopar Calmforsutredningen för att kunna säga nej till EMU. Det måste vara en aning besvärligt, nästan schizofrent, eftersom Calmforsutredningen dömer ut den ekonomiska politik som Per-Ola Eriksson skryter med. Calmfors säger ju att den är helt otillräcklig för att skapa den sysselsättningsökning som behövs i Sverige.

Varför säger inte Per-Ola Eriksson någonting om hur Centern skall försvara att man föredrar lägre skatt på öl framför lägre skatt på fastigheter i skärgården?

Anf. 35 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Anne Wibble skall inte heller blanda bort korten. Vi har aldrig försvarat några övergrepp i Kina. Vad jag sade var att man kan framföra kritik; det gjorde Centerpartiets ordförande Olof Johansson i debatten i går. Vi har framfört kritik på annat sätt också. Man behöver ju för den skull inte driva ut landet i en politisk kris med de ekonomiska konsekvenser det skulle få.

Jag vill korrigera Anne Wibble på en punkt. Anne Wibble kanske tänkte på något annat när jag höll mitt anförande. Jag talade om just arbetslösheten som det stora problemet i svensk ekonomi i dag. Jag sade att med 600 000 människor utanför den ordinarie arbetsmarknaden måste vi arbeta systematiskt och offensivt för att pressa tillbaka arbetslösheten.

En del har gjorts. Mycket återstår naturligtvis. Vi kan skapa jobb genom att satsa på småföretag, sänka arbetsgivaravgiften, införa lättnader i dubbelbeskattningen och genom att bättre utnyttja det framförhandlade EU-avtalet så att vi kan satsa på miljöåtgärder här hemma i Sverige. Det är genom sådant konstruktivt arbete man pressar tillbaka arbetslösheten.

Jag är beredd att lyssna på alla förslag som finns från annat håll. Men förslagen skall också finansieras.

Jag vill sedan säga några ord om ölskatten, som Anne Wibble av och till kommer tillbaka till. Tidigare i dag har Anne Wibble kritiserat Centern och Socialdemokraterna för att vi river upp förslag och retirerar. Anne Wibble är litet inkonsekvent. Nu vill Anne Wibble att vi skall retirera på detta område. Man kan inte kritisera Centern för att ha retirerat när det gäller a-kassan och för att ha räddat barnpensionerna kvar, och sedan säga att vi skall retirera på andra områden. Var konsekvent, Anne Wibble!

Anf. 36 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Per-Ola Eriksson gör bara ont värre när han utvecklar sina tankar. Vad han egentligen säger är att det vore bättre om vi inte hade några valrörelser eftersom det kan bli turbulent på valutamarknaden, och att man på alla sätt skall undvika att skapa sådana stämningslägen att

man kritiserar eller på annat sätt riskerar att en regeringschef får kritik för ytterst klumpiga och odemokratiska uttalanden.

Jag hoppas att Per-Ola Eriksson tänker efter en gång till. Det är förskräckande i sin förlängning.

Per-Ola Eriksson säger att han visst har pratat om jobben. Ja, han har pratat om vad Centern skulle vilja göra. Men sanningen är tyvärr att det ni åstadkommer är precis tvärtom. Jag tvivlar inte alls på att Per-Ola Eriksson, Jan Bergqvist och hela kammaren vill försöka åstadkomma fler arbetstillfällen och vill att fler människor skall kunna försörja sig på sitt arbete. Vad ni konkret medverkat till sedan ni började samarbeta med Socialdemokraterna är att färre människor fått jobb, att färre människor kan försörja sig på eget arbete och att fler människor blivit arbetslösa. Framtiden ser lika illa ut, inklusive effekten av de förslag som ni skryter med.

Om det skulle vara möjligt att åstadkomma förändringar skulle man börja på småföretagarsidan, som Per-Ola Eriksson åtminstone verbalt talar väl om. Men ni håller fast vid sådant som försämringar i sjuklöneperioden, förtida moms, inga arbetsgivaravgiftssänkningar av format för tjänsteföretag osv.

Det är fortfarande så att Centern föredrar lägre skatt på starköl framför lägre skatt på boende. Det passar inte ihop med vad ni säger ute bland befolkningen. Det är dubbla budskap.

Anf. 37 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag börjar med det sista Anne Wibble tog upp. Folkpartiet föreslår ju en radikal skärpning av boendekostnaden genom de föreslagna minskningarna av räntestöden. Dessutom vill jag erinra om att Bengt Westerberg, som väl inte är alldeles obekant för Anne Wibble, en gång i tiden också föreslagit ökade skatter på boendet just för att fastigheterna ju inte flyttar utomlands.

Det förslag som Anne Wibble lagt kommer i första hand att innebära att ölimporten till Sverige fortsätter i strid ström. Är det av nykterhetspolitiska skäl en bra ordning?

Jag vill tacka för att Anne Wibble för drygt 20 månader sedan efterlyste att regeringen skulle byta samarbetspartner och efterlyste en förtroendechock. Anne Wibble har fått förtroendechocken och en ny samarbetspartner åt regeringen, vilket hon önskade. Det har också bekräftats av riksbankschefen som ju medverkade vid finansutskottets hearing.

Jag tror att Anne Wibble, när hon tänker efter på sin kammare, ser att räntorna har gått ned. Det är bra för småföretagen. Det är bra för villaägare. Det är bra för fastighetsägare. Om vi skall få i gång investering i det här landet behöver vi lägre räntor. Det har Centerpartiet medverkat till, medan Anne Wibble har suttit vid sidan av och tittat på.

Anf. 38 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Per-Ola Eriksson tycker väldigt mycket om att skryta med budgetsaneringens effekter. Nu är det så att av det totala budgetsaneringsprogrammet utgörs ungefär hälften av inkomstförstärkningar, dvs. skattehöjningar. Jag skulle vilja fråga Per-Ola Eriksson om det här skrytet betyder att han och Centerpartiet numera har accepterat de nödvändiga

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

delar av saneringsprogrammet som bestod av exempelvis att man stoppade det gamla borgerliga förslaget att avskaffa förmögenhetsskatten och att man införde värnskatten. Står Per-Ola Eriksson numera bakom dessa båda kloka förslag om att stärka statsinkomsterna?

En annan fråga gäller Centerpartiets förståndiga ståndpunkt rörande EMU. Det jag däremot inte riktigt kan förstå är den centerpartistiska motiveringen till sitt avståndstagande. För mig och Vänsterpartiet hänger ett nej till EMU väldigt mycket samman med att man i princip tar bort utrymmet för en aktiv konjunkturpolitik mot arbetslösheten. Men det verkar som om ni i Centerpartiet så att säga köper hela konceptet, alla grundidéerna med EMU. Det enda ni verkar vara emot är att byta ut beteckningen på själva myntet och sedeln. Är det bara nationalistiska skäl ni har för att säga nej till EMU?

Oavsett det vill jag till sist fråga: Är ni ändå beredda att tillsammans med oss arbeta för att få till stånd en ändring av inställningen hos finansminister Åsbrink, så att vi tillsammans kan säga nej till EMU?

Anf. 39 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Det är faktiskt så att merparten av effekten av budgetsaneringen från 1993–1998 faller på utgiftssidan. Inte mindre än 89 % av hela budgetförstärkningen utgörs av minskningar på utgiftssidan. Självklart är det en blandning mellan skatter och annat, men minskningen på utgiftssidan är dominerande.

När det gäller förmögenhetsskatt och alla andra skatter vill jag påstå att det fina med det nya budgetarbetet är att man måste prioritera och se var skattesänkningarna gör bäst nytta. Vi menar att skattesänkningar gör bäst nytta när vi sänker skatten på arbete, när vi gör lättnader i dubbelbeskattningen, när vi återinför kvittningsrätt och sådana saker. Det har betydelse för att få fart på småföretagssatsningen. På den punkten hoppas jag att Johan Lönnroth ger mig rätt.

En fråga gällde EMU. Till skillnad mot Vänsterpartiet vill vi ha budgetdisciplin. Vi vill också nå inflationsmålet, parkera oss på en låg inflationsnivå. Till skillnad mot Lönnroth, som vill ha en expansion och ökade utgifter, medverkar vi med den ekonomiska politiken till att Sverige kan stå utanför EMU. Vi skall själva fatta de nödvändiga besluten, som ingen annan behöver fatta i vårt ställe. Det är en demokratiskt viktig uppgift.

Anf. 40 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jag måste nog be Per-Ola Eriksson gå igenom fördelningen av inkomstförstärkning och utgiftsminskning i budgetsaneringen en gång till. Såvitt jag förstår har han räknat grundligt fel. 89 % skulle utgöras av utgiftsminskningar.

Skattehöjningarna, inkomstförstärkningarna, uppgår till väl över 60 miljarder kronor. Det finns ett antal beräkningar av det. Per-Ola Eriksson har helt enkelt i grunden fel. Jag kan i och för sig förstå att han inför sina moderata kamrater har litet problem med att försvara detta. Men frågan kvarstår: Har Per-Ola Eriksson numera accepterat att vi har en förmögenhetsskatt och att vi har en värnskatt? Det var den enkla frågan.

Till sist kommer jag till EMU. Vi vill också ha budgetdisciplin. Men vi vill inte ha den tvångströja som EMU-reglerna innebär när det gäller

möjligheterna att föra en aktiv konjunkturpolitik mot arbetslösheten. Det är där jag inte riktigt förstår den centerpartistiska ståndpunkten. Är ni beredda att köpa hela konceptet utom själva beteckningen på myntet och sedeln?

Anf. 41 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Hur mycket som faller på inkomstsidan och hur mycket som faller på utgiftssidan beror också på vilken tidshorisont man räknar med. Jag räknar med 1993–1998, en stor del av den tid som budgetsaneringen har pågått. Man kan inte bryta ut något enstaka år, kanske hösten 1994, när Johan Lönnroth gästspelade i de här sammanhangen.

När man skall prioritera är det, som jag sade, viktigt att man prioriterar de skattesänkningar som gör störst nytta. Vi har prioriterat sänkningen av dubbelbeskattningen. Vi har prioriterat lägre arbetsgivaravgifter.

Dessutom är det viktigt att vi inte hela tiden ägnar oss åt återställare. Vi gillade inte värnskatten när den infördes. Men de facto finns det en politisk majoritet i riksdagen för den. Det har vi accepterat. Det är inte bra om det ena beslutet efter det andra rivs upp. Vi behöver stabilitet, vi behöver långsiktighet.

Anf. 42 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Per-Ola Eriksson pratar mycket om prioriteringar. Det är intressant. Det är när man tvingas prioritera som man visar vad man egentligen sätter först och vad som är litet mindre viktigt. Centerpartiet har under många år försökt att profilera sig som ett grönt parti, som ett parti med stort engagemang på miljösidan. Vi har också från Miljöpartiets sida av och till kunnat samarbeta en del med Centerpartiet just i den här typen av frågor.

Det förslag vi diskuterar innebär kraftiga neddragningar på miljösidan, hur man än räknar, om man så bara räknar på det utgiftsområde som heter Miljö eller om man räknar på allting över hela budgeten som handlar om miljö. Det är en ganska dramatisk neddragning och den skall pågå stegvis under tre års tid.

Jag måste ändå fråga Per-Ola Eriksson: Betyder det här att ni från Centern har sänkt era miljöambitioner till förmån för andra inslag i budgeten, eller får ni helt enkelt stryk av socialdemokraterna, klarar inte av att hävda er och skulle behöva litet draghjälp? Man kan ju fråga sig detta.

Detta gäller också sådana frågor som järnvägssatsningarna. Jag har tidigare suttit i trafikutskottet och kunde där samarbeta rätt bra med Centern för att få fram mer pengar till investeringar på järnvägssidan. Nu ser vi att SJ:s konkurrenskraft har försvagats genom ett antal politiska beslut. Vi får också höra rykten om att det nu handlar om att dra ned dramatiskt på järnvägsinvesteringar. Det här är typiskt miljörelaterade investeringar. Det vore mycket intressant att få höra Per-Ola Erikssons synpunkter på detta.

Prot. 1996/97:31
21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

Anf. 43 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Roy Ottosson har vid flera debatter tidigare, då jag har saknat replikmöjligheter, fört fram en vilseledande beskrivning av Centerpartiets miljöpolitik. Därför har jag sparat repliktid för att bemöta Roy Ottosson i dag.

Vi har visat hur vi på ett mycket kraftfullt sätt kan stärka miljöinsatserna i det här samhället. Vi prioriterar energisatsningarna, bioenergi. Vi har medverkat till ett ökat återtåg från EU för att kunna finansiera miljöstöd, en viktig miljöpolitisk åtgärd. Vi har tagit fram 1 miljard till den kretsloppssatsning som har mycket stor betydelse för att utveckla kretsloppssamhället och olika tekniker. Vi har inrättat Miljöteknikdelegationen som arbetar sedan någon vecka tillbaka. Satsningen på Östersjöregionen handlar också om miljöområdet.

Nu skall vi testa Roy Ottossons miljöengagemang. För att just öka resurserna till miljöpolitiken har vi lagt fram förslag om att vi skall införa en kväveoxidskatt för att långsiktigt kunna få resurser till miljöinvesteringar. Det är att notera att Roy Ottosson inte biträder det förslaget.

Roy Ottosson talar om miljön, och han talar många gånger vackert om den, men han vill inte se till att det området har resurser. Roy Ottosson är i dag avklädd och avslöjad.

Anf. 44 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Herr talman! Per-Ola Eriksson klarar inte av att läsa innantill. Miljöpartiets förslag till budget innebär kraftiga ökningar av just de miljörelaterade skatterna. Centern har föreslagit en liten detalj här, en speciell kväveoxidskatt, som inte faller in i den totala konstruktion som vi har föreslagit från Miljöpartiets sida. Vi har kraftiga höjningar på andra miljöskatter – koldioxidskatt, energiskatt osv. I detta ligger i och för sig också kväveoxiden, för den är relaterad till själva förbränningen av bränslen. Vi fångar med råge upp det förslag om kväveoxidskatt som Centern har. Detta är ett sätt för er, Per-Ola Eriksson, att försöka smita undan. Om man analyserar budgeten ser man att det är fråga om en neddragning på miljöområdet.

Per-Ola Eriksson svarar inte på frågan hur han ser på järnvägsinvesteringar. Ni har accepterat att man drar ned på kalkningen. Skadorna av försurningen tilltar. Det har kommit upprop från skogsforskare i hela landet, som bittert klagat på att de sista urskogarna i landet nu fälls. Det är kris för naturvärden. Vad gör Centern? Vad gör Per-Ola Eriksson? Ni gör i stort ingenting. Det är bara att konstatera att ni inte prioriterar miljösidan. Ni anslöt er till en ganska traditionell betongpolitik när det kom till kritan. Det är väldigt intressant att se. Det är när man prioriterar som man visar den rätta färgen, Per-Ola Eriksson. Frågan är om ni är gröna längre.

Anf. 45 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Sällan har så många osanningar sagts på så kort tid som Roy Ottosson nu presterade. Det är värt att notera.

Roy Ottosson vill inte ställa upp på att tillföra just kalkningen särskilda resurser. Vi har föreslagit att man skall använda de pengar som nu är anslagna i miljardprogrammen. Vi visar hur man långsiktigt kan tillföra detta område ytterligare permanenta resurser. Det vill Roy Ottosson

inte vara med på. Han kommer att yrka avslag på vårt förslag när vi går till votering.

Vi måste bygga nya strukturer. Vi måste lägga om energipolitiken så att vi hushållar bättre med energin och bättre tar vara på de inhemska, miljövänliga energislagen. Jag hoppas att Roy Ottosson är med och jobbar i den riktningen. Det pågår energiöverläggningar. Jag hoppas att Roy Ottosson, eller åtminstone Miljöpartiet, deltar aktivt i dem.

Vad beträffar SJ vill jag säga att det är viktigt att slå vakt om ett väl fungerande järnvägssystem. Vi medverkade under förra mandatperioden till att bygga ut järnvägssystemen och få väl fungerande trafiksystem. Det arbetet skall fortgå. Snart kommer riksdagen också att få ta ställning till hur det kommer att ske i framtiden. Riksdagen kommer att få ta ställning till KOMKOM:s förslag och andra förslag på denna punkt. Då skall också Centerpartiet redovisa sina förslag. Vi behöver inte vara blyga. Vi har ingenting att vara oroliga för i jämförelse med Roy Ottosson och Miljöpartiet.

Anf. 46 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Det brukar oftast vara trivsamt att debattera med Per-Ola Eriksson, men jag tycker att han hade en obehaglig hycklande inledning till sitt anförande i dag. Det föranleder mig att ställa två distinkta frågor till honom.

Visste Per-Ola Eriksson, när han höll sitt anförande, att hans egen partiledare Olof Johansson efter ett telefonsamtal från statsminister Göran Persson i Peking gav klartecken och i praktiken fullständig amnesti för Göran Persson i förtoendefrågan här i kammaren? Stämmer det i så fall? Visste Per-Ola Eriksson detta? Gav Olof Johansson, vilket framgick av tidningsreferat, klartecken till att man inte skulle fälla Göran Persson i den omröstningen?

Anf. 47 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Jag undrar var Mats Odell får alla sina fantasier ifrån. Olof Johansson eller Centerpartiet har inte utfärdat någon amnesti. Vi har framfört synpunkter direkt till regeringen och statsministern, i går i debatten och på annat sätt i organ som Mats Odell inte har tillträde till. Det har gällt vår kritik i frågan om Kina.

Vad Mats Odell inte kommer ifrån är att han i dag är desavouerad vad gäller trovärdigheten eftersom hans partiledare i går ville skicka ut Sverige i en ekonomisk och politisk kris som skulle innebära att räntorna stiger och kronan försvagas. Mycket av den budgetsanering som vi har medverkat till under den senaste tiden skulle gå om intet. Glöm inte bort detta, Mats Odell.

Anf. 48 MATS ODELL (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker att detta är en viktig och allvarlig fråga. Var det eller var det inte så, att Olof Johansson efter samtal med Göran Persson på telefon från Peking i praktiken sade att Centerpartiet inte tänkte stödja en misstroendeförklaring? Det har framgått av tidningsreferat. Göran Persson uttryckte det så.

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Är det möjligtvis så, om Per-Ola Erikssons uppfattning är riktig, att det finns en risk för att morgondagens omröstning leder till nyval? Skall vi tolka det så, att Centerpartiet tänker låta sina medlemmar rösta efter egen uppfattning i denna fråga?

Anf. 49 PER-OLA ERIKSSON (c) replik:

Herr talman! Svaret på Mats Odells fråga om vi per telefon har givit något klartecken till Göran Persson är nej. Centerns riksdagsgrupp beslutade i går att avvisa det förslag till misstroendevotum som Alf Svensson, Lars Tobisson och Maria Leissner har lämnat. Det handlar inte om kritiken av Kina. Det handlar om på vilket sätt vi skall klara Sverige.

Anf. 50 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Per-Ola Eriksson ställde en fråga när jag inte längre hade replikrätt. Han frågade vad jag gjorde mellan 1991 och 1994 för att Sverige skulle få lägre fastighetsskatt. Svaret är enkelt. Jag sänkte fastighetsskatten. Fastighetsskatten för hyreshus och flerfamiljsbostäder sänktes från 2,5 till 1,5 procentenheter i samband med den allmänna fastighetstaxeringen 1994. Vi förberedde och arbetade på Finansdepartementet med en teknik för att kunna lindra effekterna av 1996 års fastighetstaxering för småhus genom att justera den del av markvärdet som är underlag för beskattning. Det var vad jag gjorde. Frågan är vad Per-Ola Eriksson är beredd att göra när han nu ser effekterna av fastighetstaxeringen runt om i Sverige. Vi har förstått att det inte är någonting.

Per-Ola Eriksson talar väldigt mycket om lindringar av beskattningen för småföretagen. Det påminner om affischerna där det stod "Gärna medalj, men först en rejäl pension". Först är det rejäla skattehöjningar och sedan litet lindringar. Det är kraftigt höjda skatter på arbete, företagande och kapitalbildning, och sedan begränsade lindringar. De begränsade lindringarna är i sin tur finansierade med mindre avsättningsmöjligheter till periodiseringsfond, för att ta ett exempel. Sedan lägger man sjuklönekostnaden på företagen. Tala om småföretagarfientlig politik från ett före detta småföretagparti!

Jan Bergqvist talade om visioner. Jag har en vision som jag delar med mitt parti. Det är att vi skall kunna skapa förutsättningar för att släppa loss den kraft och den förmåga till initiativ och ansvarstagande som finns inom varje människa. Det skall vi göra så att människor och företag som drivs av människor och där människor arbetar kan växa, och så att jobben har en chans att växa fram så att massarbetslösheten begränsas och elimineras steg för steg.

En sådan politik kan också leda till en social trygghet genom att människor inte blir beroende av att Jan Bergqvist eller Erik Åsbrink eller för den delen Olof Johansson och Per-Ola Eriksson skall klara sina uppgifter. Var och en ser hur det ser ut i dag. Det är högre skatter, lägre bidrag, sämre service och fler vårdköer. Det är den politik ni har stått för.

Låt människorna ta ansvar och se till att vi kan koncentrera våra gemensamma uppgifter i kommuner och i staten till det som verkligen skall skötas.

En sådan sak är sjukvården, en annan skolan. Man kan diskutera exakt hur finansieringen skall gå till, men det är givetvis ett gemensamt ansvar

att ha en bra vård för alla runt om i Sverige och en bra skola för alla barn. Men det innebär ju att kommuner och landsting skall kunna koncentrera sig på sina verkliga uppgifter.

På lång sikt är det tillväxten och den ekonomiska utvecklingen som ger grunden för en bra service i det här avseendet. På kort sikt vore det intressant att höra Jan Bergqvist, som begärde ordet, förklara för mig hur det kommer sig att socialdemokraterna nere i Skåne, som jag kommer ifrån, skall lägga nya uppgifter på de landsting som slås samman, när vi moderater i stället vill att landstinget – där nere och runt om i Sverige för övrigt – skall koncentrera sig på sjukvård. Landstinget gör mycket annat. Det finns en mängd saker man kan göra för att förbättra förutsättningarna för sjukvård, skola och äldreomsorg inom de ramar som i dag finns, men framför allt, som Jan Bergqvist själv sade: Utan en politik med tillväxt och med nya jobb för människorna får vi ingen välfärd. Jan Bergqvist och Erik Åsbrink, den politik ni för har inte givit de nya jobben. Tvärtom har vi rekordarbetslöshet efter två år med er politik.

Anf. 51 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! När det gäller landstingen och den regionala verksamheten har jag den uppfattningen att man bör kunna bestämma väldigt mycket själv vilka uppgifter som man skall åta sig. Jag har förtroende för att man då kan komma fram till olika lösningar i olika delar av landet.

Jag vill erinra Bo Lundgren om att aldrig har bidragsberoendet ökat så snabbt i Sverige som när han satt i Finansdepartementet.

Anf. 52 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Beträffande den senare frågeställningen rekommenderar jag ett resonemang med vice ordföranden i utskottet, Per-Ola Eriksson. Han stod i talarstolen för ett antal minuter sedan och berättade om 80-talets kasinoekonomi som skapade de problem han och jag och några till fick uppleva. Ta en diskussion med honom om hur bidragsberoendet uppkom. Det kan vi lämna därhän i vår debatt nu i alla fall.

Det är intressant, Jan Bergqvist, att fundera på det här med social trygghet. Jag ställde en fråga som jag egentligen inte fick något bra svar på. Vi kan lämna det som har lett fram till höga skatter därhän. Låt oss börja nu, från den 21 november 1996. Är det rimligt, Jan Bergqvist, att ett vårdbidrag i Katrineholm nu och i framtiden skall betala 65 % av sin arbetsinkomst i skatt, så att han eller hon blir beroende av att politiker skall utföra de uppgifter väl som de i realiteten inte klarar i dagsläget? Är det inte bättre att sänka skatten på arbete, vilket nu också TCO inser, för att på det viset skapa förutsättningar för såväl jobb som för större ekonomisk självständighet?

Och Jan Bergqvist, en fråga har jag inte fått svar på. Hur kan Jan Bergqvist skriva under ett betänkande som innebär att man prioriterar 40 miljoner till bl.a. LO och 30 miljoner till de politiska partierna och bekostar det med att man skär ned änkepensionen?

Anf. 53 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Får jag erinra Bo Lundgren om att skatten hade kunnat vara mycket lägre i Sverige i dag om vi inte hade fått denna väldiga upp-

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

byggnad av skuldberget. Statsskuldräntorna ligger på över 100 miljarder. Hade de kunnat ligga på en betydligt lägre nivå så hade vi kunnat ha lägre skatt, och det hade jag hälsat med tillfredsställelse.

Anf. 54 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Är det bara det som är problemet finns det ju inga svårigheter. 1990 var statsskuldräntorna på ungefär samma nivå. Ränteläget har gått ned därför att vi har fått en övergång från 1991 och framåt med besparingsåtgärder inledningsvis och sedan tyvärr skattehöjningar så att budgetsaldot har förbättrats. Det är positivt och bra. Inflationen har också gått ned.

Men om det är statsskuldräntorna som är problemet så finns inte det problemet. Det är bara att sänka skatten. Det är den politiska viljan som saknas. Så Jan Bergqvist, återigen: Varför skall vårdbiträdet i Katrineholm och andra låginkomsttagare i Sverige betala så stor skatt att de inte kan leva på sin lön? Är det inte rimligt att man skall kunna leva på sin lön i Sverige? Och varför skall änkor få lägre pension därför att LO och politiska partier skall ha mer pengar?

Anf. 55 ANNE WIBBLE (fp):

Herr talman! Jag har sagt förut, och det tål att upprepas, att det svenska välfärdssamhället bygger på att många har arbete i Sverige. Det är också därför vi har en viss samhörighetskänsla och ändå, fram till den senaste tiden, en lycklig frånvaro av många sociala konflikter som andra länder har betydligt mera av. Men det bygger alltså på denna förutsättning, att många har arbete. Det är nämligen bara då som skattepengarna räcker till vård, omsorg, trygga pensioner o.d., annars får vi problem. Var och en kan lätt förstå detta: Så länge en massa skattepengar går åt till arbetslöshetsförsäkringen, AMS-politik, socialbidrag m.m. blir det helt enkelt för litet kvar för att man skall kunna utveckla och trygga vården, omsorgen, skolan, pensionerna och sådant.

Därför tycker jag att det är ganska otillfredsställande att vi i den här debatten egentligen inte har fått några svar från dem som styr i dag i Sverige, nämligen socialdemokratin och Centerpartiet, om hur man skall bära sig åt i framtiden för att kunna skapa förutsättningar för flera arbeten.

Det finns många människor som frågar sig om det över huvud taget går. De säger: Socialdemokraterna vill säkert, och Centern vill säkert också, och när de nu är så handfasta kanske det tyder på att det inte går. Genom denna bristande politik medverkar man alltså till att skapa en ganska stor pessimism som i sig är farlig.

Jag är helt övertygad om att det går. Det visar sig nämligen i en hel del andra länder att det går att få fram sådana bra villkor för företagande och för människors kreativitet och initiativ så att det blir en hel massa nya jobb. I USA har det sedan 1980 tillkommit ungefär 26 miljoner nya jobb. Översätter man det till Sverige skulle det vara ungefär 1 miljon nya jobb. Under denna period har vi i Sverige i stället haft minus i nya jobb, ungefär 150 000.

Kom nu inte och säg att jag förespråkar en politik med samma sorts klyftor som i USA. Så är det inte. I USA är det som många kallar för

utbildningskapitalet, alltså kunskaper hos människor, väldigt ojämnt fördelat. Därför får man stora klyftor i USA.

I Sverige är det inte så, och skall verkligen inte heller bli så. Vi skall ha en bra utbildningspolitik. Vårt kunskapskapital är mycket jämnare fördelat, så vi riskerar inte alls att få den sortens klyftor som finns i USA. Däremot skulle vi kunna se litet grand på vad de har gjort där för att få fram alla dessa nya arbeten. Om man inte gör det, när man ser att det finns länder där det fungerar, utsätter man sig för misstanken att man egentligen inte vill.

Jag tror att det behövs en hel del framtidstro och tillit, och det jag har sett i dagens debatt är en regering på reträtt och en stödtrupp från Centerpartiet som trumpetar ut uppmuntrande trudelutter under tiden. Den framtidstro och tillit som behövs motverkas, menar jag, av den osäkerhet som regeringspolitiken innehåller om energin, EMU, huruvida budgetpolitiska ramar skall hållas eller inte framöver, vad som skall ske med lönebildningen, hur det skall bli med pensionerna och mycket annat. Därför får man inte fram de jobb som finns att få.

Risken är då stor att man får en arbetsdelningsdebatt, dvs. en debatt om att det inte går att få fram fler arbeten. Det där tror jag vore väsentligt mindre populärt om man beskrev det med de ord som det egentligen handlar om, nämligen att dela på lönen. Då tror jag att många människor skulle dra öronen åt sig mycket mera. Och jag vägrar att tro att vare sig vi svenskar eller andra människor i dag på 1990-talet eller 2000-talet är mindre uppfinningsrika och kreativa än vad människor var i industrialismens barndom i England och på andra håll. Jag tror att vi är precis lika, om inte mera, påhittiga. Vi har bättre förutsättningar.

För den som inte riktigt tror på det där med nya jobb – var finns de? – vill jag ge två tips.

Det ena tipset handlar om tjänstesektorn. Det är fullständigt självklart att vi inte får fram några nya jobb där när man måste tjäna 400 kr för att kunna betala ut till den som man köper en tjänst av så mycket att han eller hon har kvar 100 kr. Det blir för dyrt. Man gör inte det. Det blir ingen marknad och inga jobb. Tjänstesektorns beskattning måste sänkas.

Det andra tipset är att titta i telefonkatalogen, i årets variant och i en som är fem eller tio år gammal, och se hur många nya rubriker det finns i företagsregisterdelen. Detta visar hur påhittiga människor är. Trots alla de hinder som har byggts upp finns det människor som verkligen kreerar och skapar ny verksamhet. Tänk så många fler det skulle kunna komma fram om några av dessa hinder kunde rivas ned, i stället för att ni skall skapa ytterligare hinder med nya, konstiga pålagor som sjuklöneperiod och annat för små företagare. Det är faktiskt bara om man för en politik som ger möjlighet till fler jobb som vi kan behålla och utveckla den välfärdsmodell som åtminstone vi i Folkpartiet är väldigt förtjusta i och tror att många människor vill ha.

Anf. 56 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Anne Wibble klagar över att hon inte får några svar. Om hon läser budgetpropositionen och finansutskottets betänkande med öppna ögon och dessutom är beredd att fördomsfritt lyssna på vad Per-Ola Eriksson och jag säger tror jag faktiskt att hon kan finna ett antal svar av stor betydelse i dessa sammanhang.

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Men hur är det med Folkpartiet när det gäller att ge svar i den här budgetprocessen? Folkpartiet är det enda parti som inte har försökt ge en fullständig bild av sina besparingsförslag. Alla andra partier har efter bästa förmåga beskrivit vad deras förslag innebär. Detta är bakgrunden till att jag nu gång på gång har ställt en fråga till Anne Wibble, eftersom det inte står i motionen: Hur stora höjningar av egenavgiften i a-kassan innebär era besparingar?

Anne Wibble har dessutom utlåtit sig mycket om bostadskostnaderna. Ni vill gå fram kraftigt och beskära ränteavdragen med 2 miljarder. Varför har ni inte tagit hänsyn till att en kraftig neddragning av dem innebär ökade krav på bostadsbidrag? Varför har ni inte tagit hänsyn till att även kreditgarantisystemet får en ökad belastning? För övrigt har vi inte heller fått besked om hur denna neddragning av räntebidragen skall utformas.

Anf. 57 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Herr talman! Av hänsyn till tidsbristen vill jag när det gäller hanteringen av budgetramar och budgetanslag hänvisa till det särskilda yttrandet på s. 372. Vi har följt de regler som har beslutats för hanteringen.

Jag blir litet bekymrad över att Jan Bergqvist påstår sig ha givit svar på frågorna om arbetslöshetsbekämpningen och om att skapa förutsättningar för fler jobb. Han har ju bara givit svar som handlar om det förflutna. Han har inte givit några svar om hur man skall kunna få fram arbeten så att arbetslösheten inte ligger kvar på 13 %. Prognos efter prognos visar att regeringen har fel i sina bedömningar när den säger att arbetslösheten nog skall sjunka nästa år. Det blir aldrig så! Det skjuts hela tiden fram ett år till. Regeringen har alltså fel. Regeringen saknar en strategi för att skapa förutsättningar för nya arbeten. Det är uppenbart att Jan Bergqvist inte riktigt har förstått det. Han tror att det är en bra politik ni bedriver. Men så är inte fallet. Arbetslösheten kommer att befastas med den politik ni bedriver. Det kommer att skapa ständigt nya krav på nedskärningar i vård och omsorg och dessutom en stor osäkerhet i många hushåll när det gäller att leva i Sverige. Jag beklagar det.

Anf. 58 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag har i tio punkter redovisat ett program för sysselsättningen. Var och en av dessa tio punkter gäller framtiden.

Anne Wibble skriver i det yttrande som hon hänvisar till: "Våra förslag är också sakligt väl beskrivna och någon tveksamhet om innebörden föreligger inte." Detta stämmer ju inte! Era förslag är inte alls beskrivna. Jag har gång på gång frågat Anne Wibble vad det innebär för den enskilde att avgiften i a-kassan kommer att höjas. Hur mycket kommer den att höjas? Jag har ännu inte fått något svar på det. Anne Wibble har fortfarande några sekunder att ge svaret.

Räntebidragen gäller bostadskostnader och liknande och är oerhört betydelsefulla. Hur skall dessa besparingar läggas ut, och hur drabbar det i vardagen? Vi vet ingenting, eftersom Folkpartiet som enda parti lämnar ofullständiga motioner.

Anf. 59 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Per-Ola Eriksson har ingen debattid kvar. Jag skall därför inte ställa några frågor utan bara göra ett påstående för att få det här med budgetsaneringsprogrammets fördelning mellan inkomstförstärkning och utgiftsminskning utrett. Enligt våra beräkningar omfattar det budgetsaneringsprogram för åren 1994–98 som först s och v förhandlade om och sedan s och c ungefär 66 miljarder kronor i inkomstförstärkning. Vare sig man sedan räknar upp till de 114 miljarder som vi stått bakom eller de 126 som ni i Centerpartiet stått bakom måste resultatet bli att inkomstförstärkningarna utgör ungefär hälften. Även om man räknar med 1993, som Per-Ola Eriksson ville göra, kan man aldrig i livet komma upp i siffran 89 % i utgiftsminskningar. Där måste nog Per-Ola Eriksson gå hem och räkna om.

Bo Lundgren pratar om vårdbiträdet i Katrineholm. Man kan räkna om de moderata nedskärningarna i anslagen till kommuner och landsting på ett annat sätt också. Jag får det till att det moderata budgetförslaget för 1997 betyder att man tar ungefär 30 000 kr per vårdanställd. Då undrar jag, Bo Lundgren: Tänker ni åstadkomma det här genom att vårdbiträdet i Katrineholm går ned 30 000 kr i lön, eller skall hon avskedas?

Till sist vill jag bara med tacksamhet notera att Jan Bergqvist ansåg att Vänsterpartiets budgetförslag var "oändligt" mycket bättre än det moderata. Det var inte litet, det. Jag kan då inte låta bli att göra en fundering. Det är klart att det finns en del skillnader mellan ett socialdemokratiskt budgetförslag och ett moderat budgetförslag. Men jag har ändå svårt att föreställa mig att Jan Bergqvist, som den realist han är, anser att skillnaden skulle vara så stor som oändlig. Min slutsats är då: Kanske Jan Bergqvist rent av innerst inne anser att Vänsterpartiets budgetförslag är bättre än det socialdemokratiska.

Anf. 60 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det största misstaget Johan Lönnroth gör är att inte inse att en stor del av den minskning av statsbidraget till kommunerna som vi föreslår är kompensation för att egenavgifterna sänks med 3 procentenheter. Det uppkommer andra effekter som påverkar kostnadsläget eller inkomstläget för kommunerna så att det neutraliseras och blir plus minus noll.

I övrigt är det så, och det trodde jag att Johan Lönnroth och jag var överens om, att det är fullt möjligt att renodla de kommunala uppgifterna, både för landsting och för primärkommuner, så att man koncentrerar sig på sina väsentliga uppgifter. Det väsentliga på lång sikt är att man slipper onödiga kostnader, direkta och indirekta, som t.ex. för arbetslösheten, och kan få intäkter genom ökad tillväxt.

Jag är inte säker på att vi är överens om medlen. Eller rättare sagt: Jag är säker på att vi har skilda uppfattningar. Jag skulle därför vilja fråga Johan Lönnroth: Kan Johan Lönnroth tänka sig, om vi nu bortser från de felaktiga beräkningarna, att sänka skatten på arbete för det här vårdbiträdet? Centern kan det inte, och Socialdemokraterna kan det uppenbarligen inte heller. Det leder till att vårdbiträdet blir utlämnat till Johan Lönnroth och oss andra på ett sätt som inte är bra. Är Johan Lönnroth beredd att sänka skatten på arbete för låginkomsttagare?

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

Anf. 61 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Den frågan är mycket lätt att besvara. Våra skatteförslag betyder att vi åstadkommer en rejäl skattesänkning för vårdbiträdet men en rejäl skattehöjning för Bo Lundgren och mig. Min motfråga till Bo Lundgren är: Ställer Bo Lundgren upp på en sådan mycket rimlig omfördelning av skatten på arbete?

Moderata politiker talar gärna om att renodla de kommunala verksamheterna. I de kommuner och landsting där Vänsterpartiet ingår i majoriteter och Moderaterna i opposition älskar de att angripa praktiskt taget varje besparingsförslag från majoriteten. Det gör de just med sådana här allmänna resonemang om att det måste gå att omprioritera, måste gå att renodla. Men sanningen är ju den, att när ni själva skall genomföra renodlingarna klarar ni inte av det. Effekten blir bara väldiga budgetunderskott och offentlig-finansiellt moras.

Anf. 62 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! Jag kan förstå att ordet "oändligt" för en filosof som Johan Lönnroth kan betyda någonting annat än ett ersättningsord för "mycket". Men vi kanske kan vara överens om en sak, och det är att evigheten är lång, åtminstone i slutet.

Anf. 63 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Jan Bergqvist kallar mig för filosof, men om det är någon av oss som är lagd åt det hållet är det nog han. Jan Bergqvist älskar också poesi, och han brukar dra valda delar ur Grönköpings Veckoblad när finansutskottet har sina fester.

Däremot råkar det vara så att jag har en ganska lång utbildning som matematiker, och där definierar vi oändligheten på ett ganska bestämt sätt. Om nu Jan Bergqvist anser att skillnaden mellan vänsterpolitik och moderatpolitik är oändlig, konstaterar jag bara som ett faktum att det inte är en oändlig skillnad mellan s-politik och m-politik. Min logiskt matematiska slutsats blir att Jan Bergqvist innerst inne måste föredra vänsterpolitiken framför s-politiken.

Anf. 64 JAN BERGQVIST (s) replik:

Herr talman! V-logiken håller inte i detta fall.

Anf. 65 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Per-Ola Eriksson har inte någon debattid kvar, men det kan vara intressant för den som eventuellt läser protokollet och har följt debatten noga att konstatera att han inte förnekar den omfattande neddragning som allmänt sker på miljöområdet i den budget som snart kommer att klubbas här i riksdagen. Han försöker dölja helhetsbilden, genom att framför allt peka på en reservation som handlar om att man omvandlar en avgift i huvudsak till en skatt. Han ger sken av att detta skulle ge mer pengar till kalkning. Men faktum är att han inte har föreslagit någon ökning alls på det anslaget. Han har ingen reservation för att öka det, utan han har anslutit sig till regeringens förslag i dess helhet. Det kan vara värt att notera.

I det replikskifte som jag tidigare hade med Jan Bergqvist talade han om att vårt förslag om sänkt arbetstid till 35 timmar, som kan börja genomföras 1998 och framåt, skulle leda till kraftigt negativa effekter på kommuner och landsting. Nu är det så att vi i vår partimotion har analyserat detta ganska noga. Vi har låtit kommunalekonomer och experter på området räkna noga på vårt förslag, och de har inte redovisat dessa negativa effekter som Jan Bergqvist talar om.

Det är riktigt att effekterna av sänkt arbetstid för statsbudgeten innebär ett bortfall under de år som det genomförs. Det kompenserar vi naturligtvis i vår budget i dess helhet. Vårt förslag gäller helheten.

Om man tittar på effekterna på kommunsektorn i dess helhet, finner man att våra förslag innebär förbättringar. Det beror mycket på att vi sänker egenavgifterna och i stället höjer på energi- och miljöskattesidan, att vi gör denna typ av skatteväxling, och gör en del justeringar av fördelningspolitiska och regionalpolitiska skäl, som hänger ihop med det här. Nettoeffekten, om man tar hänsyn till alla dessa faktorer, av våra förslag är 3 miljarder mer till kommunsektorn än av det förslag som Jan Bergqvist står bakom i dag. För 1997 och 1998 blir det mer.

Om man skall vara ärlig kan man inte bara påstå rakt ut att det här skulle ge en massa negativa effekter, utan man måste komma med en riktig analys. Jag bedömer det som en ganska tomhänt kritik, som snarare vädjar till fördomar om Miljöpartiet än till förståelse för de verkliga förslag som vi har lagt fram.

Herr talman! Jag vill också poängtera yttrandet från alla oppositionspartier när det gäller fastighetsskatten. Vi säger där att det är orimliga höjningar som drivs igenom av majoriteten nästa år. Vi i Miljöpartiet anser att fastighetsskatten borde sänkas generellt. Som en mildring skulle man ha kunnat avstå - som har sagts av andra debattörer - från att genomföra högskattehöjningen nästa år och i stället skjutit på den ett år. På det sättet hade man fått litet rådrum för den utredning som nu skall sätta i gång.

Det har också diskuterats andra förslag i utskottet. Varför skall man t.ex. sänka förmånsbilsbeskattningen med 1 miljard? Det kommer ju höginkomsttagarna till del. Det är inte nödvändigt att göra det just nästa år. Det hade gått att använda det också. Om Centern och Socialdemokraterna hade stått för en bra miljöpolitik och en bra fördelningspolitik, hade det inte varit något problem att få gehör. Men man gör inte det, utan man tycker tydligen att det är bra med höjd fastighetsskatt. Det beklagar vi.

Anf. 66 MATS ODELL (kd):

Herr talman! Jag tycker ändå att vi kan erkänna att regeringen, tillsammans med Centern, har varit framgångsrik i budgetsaneringen, även om vi har kraftfulla invändningar mot hur detta har gått till. En sida av det här är ju hur hjärtlöst och hur ogenomtänkt man har nått de här i och för sig positiva resultaten.

Om vi tittar på metodiken, vilket kan vara intressant, vet vi att regeringen tidigare brukade skicka upp försöksballonger, t.ex. debattartiklar. Erik Åsbrink skrev dem innan han var finansminister, och vi läste dem med stort intresse. Statsråd har skrivit om olika saker och prövat olika idéer. Man har "tänkt högt" i medierna.

På senare tid – det sammanfaller nog med att Göran Persson blev statsminister – har man i stället för de mera ofarliga försöksballongerna i medierna börjat gå över till fullskaleförsök med svaga grupper i samhället. Det är ganska allvarligt. Man utnyttjar den stabila majoriteten med Centerpartiet – och när det gäller rånet av forskningsstiftelserna Vänsterpartiet – till att kasta ut oerhört kraftfulla politiska åtgärder. Man låter t.ex. fastighetstaxeringen först driva ut pensionärer och barnfamiljer från hus och hem, och sedan får regeringen se om man behöver göra någonting. Det är nu samma sak när man först skall driva ut de skickligaste naturvetenskapliga forskarna ur landet, och sedan får man se vad man kan göra åt detta. Det är en mycket farlig linje. Jag skulle vilja rekommendera regeringen att upphöra med detta och i stället försöka tänka igenom sin politik före. Återställarna med Vänsterpartiet efter valet har ju gett en rejäl baksmälla i form av växande arbetslöshet.

Samtidigt har vi konstaterat att regeringen nu på område efter område är inne på återställarnas återställare. Ni ger ju egentligen fyrpartiregeringen rätt på punkt efter punkt. Ni närmar er detta. Men när tänker ni ta till kraft i pedagogiken och förklara varför dessa strukturella åtgärder behövs? Snart är ni kanske rent av tillbaka där fyrpartiregeringen lämnade över för två år sedan. Det är då i praktiken två förlorade år för de arbetslösa. Det var först återställarna, och sedan denna långsiktiga, pinsamma process, för att snart kanske vara tillbaka vid utgångspunkten. Skillnaden är att det är fler som är arbetslösa i dag än när ni tog över.

Jag vill fråga Erik Åsbrink, när han framöver får ordet, om och när ni tänker övergå från enbart budgetsanering till att också genomföra de nödvändiga strukturella åtgärder som kan få ned arbetslösheten.

Anf. 67 JAN BERGQVIST (s):

Herr talman! Det känns litet grand som att tala för döva öron när man hör debattörer säga att vi inte har några förslag när det gäller sysselsättningen, att vi inte vet hur vi skall bära oss åt osv. Arbetslösheten är ett enormt stort och svårt problem. Det finns anledning att med ödmjukhet inse det. Men det innebär inte att vi är passiva, tvärtom. Jag har ju t.ex. redovisat att vi nästa år startar ett tiomiljardersprogram för investeringar, kunnande och kompetens. Dessutom finns Östersjömiljarden, småföretagsmiljarden, kretsloppsmiljarden, sänkningen av arbetsgivaravgifter med över 2 miljarder kronor från den 1 januari och ytterligare förbättringar av småföretagens beskattning.

Här har det beskrivits som att ingenting har ändrat sig när det gäller sysselsättningen. Vi skulle, för att använda Anne Wibbles uttryck, sitta fast i samma sörpliga sörja som under den borgerliga regeringen. Men så är det inte – framför allt inte om man tittar på sysselsättningen i antal arbetade timmar. Läs finansutskottets betänkande s. 48! Där finns det ett diagram som visar att mellan en tredjedel och hälften av det kraftiga fall i antalet arbetade timmar som inträffade mellan 1991 och 1994 har återtagits till i år. Om man jämför första halvåret 1993 med första halvåret 1996, handlar det om en ökning med 150 miljoner timmar. Nu vet vi alla att det här har fördelats ojämnt. Det är fråga om övertid, närvaron på jobben har ökat kraftigt och frånvaron och ledigheterna har minskat.

Det kan ske en sådan ojämn fördelning i första skedet av en ökning av antalet arbetade timmar. Men ökningen fortsätter ju. I nästa skede kommer den att slå ut i en minskad arbetslöshet.

Anf. 68 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Den här debatten börjar lida mot sitt slut, vi skall i och för sig också ha en omgång med finansministern om en stund. Som ett slags sammanfattning kan jag jämföra denna debatt med det möte som jag började mitt inledningsanförande med att redogöra för, ett möte som jag var på i söndags i stadsdelen Angered i Göteborg. Med tanke på de stämningar som fanns där, har jag en viss obehaglig känsla av att den debatt vi har fört här i kammaren i dag på något sätt går över huvudet på de mycket stora problem och den mycket stora vrede som finns i Sverige i dag över att man upplever politiken som i grunden orättvis. Man upplever att det inte händer någonting när det gäller kampen mot arbetslösheten.

Jag har en känsla av att vi som sitter här i riksdagen, eller regeringsledamöterna, lever ett liv där vi i huvudsak, åtminstone här i Stockholm, träffar de människor som representerar den ena sidan av det växande klassamhället, nämligen de som har fått det mycket bra ekonomiskt på senare år. 4 miljoner svenskar äger aktier i dag. Svenska folket är som helhet och i genomsnitt, det har jag sagt tidigare, rikare än någonsin.

De människor som har fått sina a-kassebidrag sänkta, de människor som har fått sänkt sjukersättning och sänkta löner kan inte förstå att det inte skulle vara möjligt att fördela om på ett radikalt annorlunda sätt, att det inte skulle vara möjligt att ta en del av de pengar som har samlats på hög hos de mycket rika människorna i Sverige, och använda dessa pengar till att skapa nya arbeten. Det måste vara möjligt att ändra på den politik som nu har bedrivits under mycket lång tid i det här landet. Det förslag till budget som Vänsterpartiet har lagt fram syftar i allt väsentligt just till det; minska arbetslösheten, fördela om mer rättvist!

Anf. 69 ROY OTTOSSON (mp):

Herr talman! Det här handlar mycket om nya tider och nya krav. Vi ser förändringar på arbetsmarknaden och i internationella sammanhang. Vi har litet svårt, har jag en känsla av, att hänga med här i kammaren. Det är väldigt mycket fråga om att upprepa gammal tiders politik med traditionell tillväxt, traditionell arbetsmarknadspolitik osv. Det går ganska dåligt.

Jag tror faktiskt att det är ganska obegripligt för svenska folket att det skall vara så omöjligt att dela på jobben när vi ändå måste dela på kostnaderna. Varför skall vissa jobba övertid och jobba halvt ihjäl sig medan andra inte får jobba alls. Det måste vara helt obegripligt för de flesta.

Jag har hört på de bemötanden jag så här långt har fått när det gäller arbetstidsförkortningen, att de är ganska tomma. Det har inte kommit något konkret. Jag hoppas att Erik Åsbrink har bättre besked att komma med.

Prot. 1996/97:31
21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

Anf. 70 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Herr talman! Låt mig börja mitt anförande med att tacka finansutskottet, inte minst dess ordförande Jan Bergqvist och dess vice ordförande Per-Ola Eriksson, för ett synnerligen gott samarbete och en bra behandling av budgetpropositionen.

Den budget som riksdagen nu skall ta ställning till, är på många sätt historisk. Det är den första budget som behandlas under den nya budgetprocessen, en budgetprocess som riksdagen har varit med om att utarbeta och som kommer att bidra till ordning och reda i statens finanser. Samtidigt ger den utrymme för politiska prioriteringar utan att utgifterna tillåts sippra i väg åt alla möjliga håll. Jag tror att den kommer att vara till stor hjälp för att undvika den typ av statsfinansiellt kaos som vi upplevde under den högerledda regeringen i början av 90-talet.

Budgeten är också historisk i den meningen att det är den första budgeten på mycket lång tid som inte innehåller nya besparingspaket eller skattehöjningar. Jag ser det som ett tydligt tecken på att Sverige nu är på väg ut ur det statsfinansiella moraset.

År 1993 hade Sverige det största underskottet av alla industriländer, över 12 % av BNP. I år, tre år senare, har underskottet minskat till en tredjedel. 1998 räknar vi med att budgeten på nytt är i balans, och därefter skall den visa överskott.

Skulden har börjat minska, och den kommer att fortsätta att minska. Vi slutar fr.o.m. nästa år att låna i utlandet, och vi skall börja amortera av på statsskulden. I dag har varje svensk en skuld på 172 000 kronor. Nästan hälften av den skulden uppkom under de tre åren med en högerledd regering. Nog vore det bra om vi kunde börja amortera av på den stora skulden och därmed minska bördorna för våra barn, för kommande generationer.

Att ha ordning och reda i statsfinanserna är i grunden en djupt ideologisk fråga. Den sociala välfärden som bärs upp av budgeten: skolan, vården, omsorgen, tryggheten vid arbetslöshet och sjukdom och mycket annat vilar ytterst på att vi har ordning och reda i statens finanser.

Välfärd kan aldrig tryggas genom lånade pengar eller genom sedelpressar. Välfärd, som är beroende av utländska bankirers välvilja och godtycke, är ingenting värd.

I takt med att statsfinanserna nu håller på att förbättras börjar vi på nytt höra den särintressenas och lobbyisternas parad som kräver förmåner, sänkta skatter och ökade utgifter för att gynna sig själva med allmänna medel.

Jag kom att tänka på hur det är att tillaga popcorn i en gryta med lock. När värmen stiger hörs först enstaka poppannen. Sedan kommer de successivt och blir allt tätare. Till sist är det en hel kaskad av poppannen som slår mot grytlocket. Ungefär så upplever jag att vi nu är på väg när det gäller att på nytt höra förslag från alla möjliga håll om att försämra statsfinanserna, öka utgifterna och minska inkomsterna. Då gäller det att hålla emot och att inte lyfta på locket. Om vi gör det är vi nämligen snart tillbaka i det statsfinansiella kaos, den blå-brandgula sörja, som vi socialdemokrater fick överta hösten 1994. Det är beklämmande att höra företrädare för Moderaterna, Folkpartiet och Kristdemokraterna göra sina inlägg i debatten i dag. Först blir det pliktskyldigast några ord om värdet av att sanera statsfinanserna. Det har t.o.m. riktats kritik för att vi inte har

gjort det ännu snabbare och inte gått ännu längre. Men sedan kommer en hel kaskad av ofinansierade löften om ökade utgifter och sänkta skatter.

Fru talman! I likhet med Jan Bergqvist tänkte jag presentera ett program i tio punkter. Det handlar om att stimulera tillväxten, öka sysselsättningen och värna välfärden. Delvis överensstämmer våra punkter, men inte helt. Det finns vissa skillnader. Det handlar inte om något annat än om att uttrycka att vår politik inte låter sig sammanfattas i tio punkter. Det som vi har gjort och det som vi kommer att göra sträcker sig vida utöver vad kanske både Jan Bergqvist och jag säger i kammaren i dag. Mina tio punkter är följande:

1. Vi skall fullfölja saneringen av statsfinanserna. Vi skall sluta låna i utlandet, och vi skall börja amortera på statsskulden.

2. Vi skall badda för en ytterligare räntenedgång. Sedan valet 1994 har femårsräntan minskat med över 5 %. Detta innebär för en villaägare som har 500 000 kr i lån, för att ta ett vanligt exempel, att kostnaderna efter skatt har minskat med 1 500 kr i månaden. Det är naturligtvis en stor lättnad för alla personer i motsvarande situation. Men det gäller inte bara för enskilda individer. Detta innebär också minskade kostnader för staten och är därmed ett bidrag till saneringen av statsfinanserna. Lägre ränta innebär också minskade kostnader för kommuner och landsting. Deras kostnader har minskat med över 3 miljarder under den här perioden.

Det här är, och detta är inte minst viktigt, även en stor stimulans för alla företag som överväger att investera. Det är klart att investeringskalkylen blir mycket gynnsammare när räntan sjunker. Fler jobb skapas, och vi får nya investeringar och nya företag på det sättet.

Att badda för en fortsatt räntenedgång är mycket viktigare än att utlova allsköns ofinansierade skattesänkningar och utgiftsökningar som det inte finns någon trovärdighet i och som inte kommer att kunna bestå.

3. Vi skall slå vakt om ett stabilt penningvärde. Av alla industriländer är Sverige det land som i dag har den lägsta inflationen. Vi skall vara stolta över detta och slå vakt om detta. Det här innebär att konkurrenskraften för svenska företag stärks. De kan bygga ut, investera och skapa nya jobb. Svenska folket vill inte ha stigande priser. Folk önskar sig inte dyrare mat och högre hyror eller att levnadsomkostnaderna ökar. Det är bra att penningvärdetsförsämringen inte gröper ur värdet av inkomster, av löner och pensioner. Detta hänger ihop med inflationsbekämpningen.

4. Vi skall reformera lönebildningen. Det här är den kanske allra viktigaste insatsen både för att skapa fler jobb och för att hålla nere inflationen. I första hand är detta ett ansvar för arbetsmarknadens parter. Jag vill inte ha statlig inkomstpolitik. Där skiljer jag mig uppenbarligen från vissa partier som kräver bryska statliga ingripanden i lönebildningen. Vi såg inga framgångsrika ingrepp av det slaget under den borgerliga regeringsperioden. Jag tror inte att staten skall klampa in i avtalsrörelsen, utan den saken är parternas ansvar, och de har ett stort ansvar. Man reformerar inte lönebildningen genom att skälla på löntagarna och deras fackliga företrädare och genom att försämma lagstiftningen, skyddet för löntagarna.

5. Vi skall åstadkomma en bättre fungerande kapitalmarknad. Vi har inrättat Sjätte AP-fonden, som ger riskvilligt kapital framför allt till små och medelstora företag. Vi skall också se över hela AP-fondens organisation och placeringsregler. Varför skall amerikanska pensionsfonder kunna köpa aktier i svenska företag, medan svenska pensionsfonder inte

skall få göra det? Låt oss också se om vi kan ändra placeringsreglerna för andra aktörer, t.ex. svenska försäkringsbolag.

Det är viktigt att vi är medvetna om den ökade internationella konkurrensen på det här området och att vi stärker Stockholm som finansiellt centrum i konkurrens med andra huvudstäder i norra Europa.

6. Vi skall genomföra en pensionsreform. Här är det önskvärt med en bred partipolitisk enighet över blockgränserna. Men lika viktigt är att detta har en stark förankring och förståelse hos människorna. Vi skall ha ett långsiktigt stabilt pensionssystem som är ekonomiskt ansvarsfullt finansierat och som samtidigt tryggar välfärden både för dagens och för morgondagens pensionärer.

7. Vi skall slå vakt om en stark offentlig sektor som tryggar välfärden och jobben i skolan, i vården och i omsorgen. Även här skall det vara en ansvarsfull finansiering, inte med skuldsedlar eller tomma löften.

Till Johan Lönnroth vill jag säga: Ja, jag är starkt engagerad i att öka jämställdheten. Det är för övrigt hela regeringen. En viktig del i den politiken är att se till att kommuner och landsting får erforderliga resurser för att kunna erbjuda god vård, omsorg och utbildning och för att vi skall kunna förhindra omfattande uppsägningar i kommuner och landsting under de kommande åren. Förnyelsen måste gå vidare, men vi skall också se till att det finns tillräckliga ekonomiska resurser på detta område.

8. Vi skall ha en politik för att stimulera små och medelstora företag. Traditionellt har vi socialdemokrater kanske mera ägnat oss åt stora företag och åt offentlig sektor. Men insikten ökar undan för undan om att många av de nya jobben kommer i de mindre företagen. Därför skall vi på olika sätt skapa gynnsammare villkor för små företag så att de kan växa och bilda nya företag.

9. Vi skall genomföra en utbildnings- och kompetensrevolution genom att bygga ut både vuxenutbildningen och den högre utbildningen så att människor i framtiden bättre kan hävda sig på arbetsmarknaden.

10. Vi har genomfört en lång rad sysselsättningspolitiska åtgärder. Många av dem har inte trätt i kraft utan träder i kraft vid årsskiftet. Jag hinner inte närmare gå in på dessa åtgärder. Många av dem har Jan Bergqvist redan redogjort för.

Detta tillsammans med den snabba produktivetsförbättringen både i näringsliv och inom offentlig sektor, den konjunkturuppgång som vi står inför och den fortsatta avstämning som vi skall göra halvårsvis med nya insatser vid behov gör att jag känner gott hopp om att vi skall klara det mål som vi har satt upp, nämligen att vi skall halvera den öppna arbetslösheten till år 2000. Jag är övertygad om att vi kan göra detta. Ytterst är målet för regeringen, för Socialdemokraterna, att vi skall återskapa full sysselsättning i en ekonomi som växer och som tryggar ökade inkomster och en välfärd för alla människor i vårt samhälle.

(Applåder)

Anf. 71 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Det är pinsamt när Erik Åsbrink försöker lägga skuldbördan fel. Låt mig ta ytterligare ett sista citat i den här debatten om vad som egentligen hände. En medarbetare till Erik Åsbrink, Klas Eklund som då jobbade som planeringschef på Finansdepartementet, skrev i Socialdemokraternas idétidskrift Tiden 1992 följande: Jag vill understryka att

dagens problem med hög arbetslöshet och finanskris i första hand är en följd av 1980-talets överhettning och inflation. Vi var åtskilliga som då varnade för att det skulle gå åt skogen om vi inte lyckades bryta inflationen. Nå, vi lyckades inte få ned inflationen, och nu går det följaktligen åt skogen.

Så var det, Erik Åsbrink.

När det gäller de tio punkterna finns det ömsom vin, ömsom vatten. Det är ganska självklart att de tre första punkterna – att sanera statsfinanserna, att badda för ytterligare räntenedgång och ett stabilt penningvärde – är någonting eftersträvarvärt som man bör ägna sig åt. Det är bra att Socialdemokraterna har bytt fot sedan sommaren 1994. Det är synd att man har valt en teknik som håller på att permanenta massarbetslösheten. Man skulle kunna svänga om och göra någonting som faktiskt ger bättre resultat i flera avseenden. Man skulle kunna lägga fram förslag omedelbart i riksdagen om en mer självständig riksbank, som förr eller senare ändå måste göras. Men det gör man inte. Man vågar inte, man tvekar, man vet inte vad man vill, eller vad det nu kan vara för skäl till att regeringen inte använder sig av den möjligheten.

Erik Åsbrink vill reformera lönebildningen, men han vill uppenbarligen inte göra det fullt ut. Han vill inte själv ta ansvar för det, han vågar inte, inte hans regering heller. Snabbt förslag som skapar bättre förutsättningar på lönebildningssidan, säger han, förändringar när det gäller balansen mellan olika parter på arbetsmarknaden som kan skapa bättre förutsättningar. Lägg snabbt fram förslag i riksdagen! Det finns säkert en majoritet för det. Det går att göra, men det gör ni inte, ni vågar inte.

Bättre fungerande kapitalmarknad, säger den som ju medgav att dubbelbeskattningen var fel men som sedan sitter i en regering som inför sådan. Nu lindrar man det något. Men när man har förstört kapitalmarknaden bl.a. genom dubbel skatt på riskkapitalbildning, då skall offentliga fonder köpa aktier med de effekter det faktiskt medför. Vilka problem det skapar har vi diskuterat många gånger tidigare.

Det går inte att jämföra amerikanska privata fonder med offentliga pensionsfonder i Sverige. Privatisera i stället AP-fonderna och genomför pensionsreformen, vilket vi vill. Då löses det problemet automatiskt. Men ni är uppenbarligen rädda för de privata premiereservfonderna. Genomför pensionreformen, lägg förslag i riksdagen! Vi har ju en uppgörelse sedan några år, men det är ni som inte klarar av att lägga fram ett förslag, med den osäkerhet det skulle skapa.

Sedan talar Erik Åsbrink om en stark offentlig sektor. Men han säger inte ett ord om en stark privat sektor, den med människorna, hushållen och dem som driver företagen som skall ge de nya jobben. Den tycker han inte skall vara stark. Det är den offentliga sektorn som skall var stark, på begäran av framför allt Göran Persson och en del andra fundamentalister i regeringen. Det är den privata sektorn som är den mindre. Det är den sektorn som måste stärkas. Det är också den sektorn som skall ge jobben och skapa bättre förutsättningar för företagen.

Det är ganska givet att det inte är en stimulans för mindre och medelstora företag att skärpa deras skatter, att återreglera arbetsrätten så att det blir svårare att anställa och för den delen att se till att de betalar sjuklöner under en längre period utan att få kompensation för det. Ni bedriver en

politik som går i rakt motsatt riktning i förhållande till vad finansministern själv säger måste till. Ni erkänner själva att ni gör misstag.

Utbildning och kompetensutveckling, säger finansministern. Visst, det behövs också. Varför då dra ned forskningen på det sätt som ni gör och som ett antal forskare protesterar mot?

Slutligen, sysselsättningspolitiska åtgärder. Det är inte det som behövs. Det behövs nya riktiga jobb. Därför frågar jag: Är finansministern beredd att sänka skatten på arbete på det sätt vi moderater och numera också TCO kräver?

Den sista frågan: Kan finansministern försvara att änkepensionerna sänks när LO får mer pengar med motsvarande belopp?

Anf. 72 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! När jag debatterar med Bo Lundgren brukar han ofta komma med citat från en rad olika socialdemokrater. Jag kan förstå det på ett sätt. Det är nog där debatten förs. Det finns inte så mycket att hämta ur den moderata fataburen. Jag har i varje fall inte hittat något, med undantag för ett enda citat som jag nu skall återge och där Carl Bildt hösten 1992 talade om den moderatledda regeringens insatser i valutakrisen: Ett misslyckande är ett misslyckande.

Det tycker jag är en bra karakteristik av den moderata politiken, inte bara hösten 1992 utan över huvud taget. Nu lovar jag att aldrig mer citera någon moderat politiker.

I flera av de frågor som vi har diskuterat handlar det om att åstadkomma en folklig förankring. Det har inte Bo Lundgren någon stor förståelse för. Han har det inte när det gäller pensionsreformen. Jag är övertygad om att jag inte kan omvända honom på den punkten. Jag kan bara försäkra att för oss socialdemokrater är det viktigt, oundgängligt, att få en förankring och en förståelse när vi genomför stora genomgripande reformer som på ett avgörande sätt påverkar människorna för lång tid framöver. Så arbetar vi gentemot våra medlemmar och sympatisörer. I Moderata samlingspartiet gör man uppenbarligen inte det. Det är er sak, men för oss är det nödvändigt, och vi är beredda att ta den tid som krävs. En reform som inte bygger på en folklig förankring har inga utsikter att bli bestående. Detsamma gäller valutaunionen, som vi nyligen diskuterat i riksdagen. Vi genomför även där en omfattande sådan process innan vi slutligen tar ställning. Det skäms vi inte för. Tvärtom är det nödvändigt.

Jag konstaterar att den senaste opinionsmätning som gjorts visar att en majoritet av Moderaternas egna sympatisörer är emot en svensk anslutning till valutaunionen. Det hindrar inte Bo Lundgren, Lars Tobisson och andra från att oförtrutet gå vidare. Det spelar ingen roll vad era sympatisörer tycker, för ni arbetar inte på det sättet. Där är en väldig skillnad mellan oss.

Jag får på nytt höra vikten av att föra företagsvänlig politik. Där uttalar sig Bo Lundgren med total brist på erfarenhet från att ha arbetat inom den sektorn. Jag har åtminstone arbetat där några år, Bo Lundgren. Jag har ett litet hum om villkoren och hur det fungerar. Bo Lundgrens erfarenheter begränsar sig till att skriva moderata pamfletter, väldigt långt ifrån den verklighet som företagen befinner sig i.

När det gäller kapitalbildningen är det oerhört viktigt att inte bara utländska pensionsfonder, amerikanska och andra, kan köpa aktier i

svenska företag. Det gör de i växande utsträckning. Jag tycker att det är oerhört märkligt att vi inte tillåter våra egna pensionsfonder göra det-samma. Jag tänker verka för en reform av fondsystemet så att vi öppnar den möjligheten, gärna tar flera fonder som är oberoende av varandra för att få en mångfald på det området, vilket kan bidra till att vi får en ökad avkastning på pensionspengarna. Vad är det för fel med det i fråga om ATP-medlen när detta eftersträvas av Moderata samlingspartiet i andra sammanhang? Varför skall vi inte få så bra avkastning som möjligt på de pengar som är investerade i AP-fonderna?

Anf. 73 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Det var bra att den borgerliga regeringen, för att hjälpa förre skatteministern Erik Åsbrink, gav honom jobbet i Vasakronan så att han kunde skryta med det. Men jag tror inte att man lär sig speciellt mycket av småföretagens villkor om man förvaltar statliga fastigheter under några år. Innan jag kom in i politiken på heltid drev jag skogsbruk, men det räknas kanske inte för Erik Åsbrink men möjligen för era samarbetspartner i det sammanhanget. Jag tycker att det är litet svagt när vi diskuterar frågan om människor som mår dåligt, en arbetslöshet som håller på att permanentas på hög nivå. Vi diskuterar hur människor mår dåligt och hur vi andra måste betala det. Vi talar om låginkomsttagare och bidragsberoende. Och så håller Erik Åsbrink, landets finansminister, på med sådana pajaskonster i riksdagen!

Det är viktigt att få folklig legitimitet för den politik man för. Det är givet. För att få den legitimiteten krävs det att man faktiskt själv är beredd att stå upp för vad man tycker, om man nu tycker någonting. Jag tycker att vi skall gå in i valutaunionen. Jag pläderar för det på moderata möten, i skolor och litet varstans. Jag förklarar sorgfälligt varför jag gör det.

Erik Åsbrink tar inte ställning. Han gömmer sig och leder inte debatten. Det tycker jag är synd.

Men då kvarstår det en fråga. De nya jobben skall ju komma från den privata sektorn. Här talar Erik Åsbrink inte särskilt mycket om vad han vill göra. Han erkände indirekt att man har genomfört stora skattehöjningar och återregleringar och därmed skapat försämrade förutsättningar. Sedan har man försiktigt rättat till en del problem på ytan, men detta har man finansierat med andra skattehöjningar. Det är därför som småföretagarna är bekymrade.

TCO har konstaterat bl.a. att skatten på arbete är alldeles för hög. Fullt finansierade skattesänkningar på arbete skulle kunna ge förutsättningar för nya jobb. Jag vill återigen fråga Erik Åsbrink om han är beredd att genomföra sådana skattesänkningar. Om han vill göra det finns det en majoritet för detta. Sedan måste jag fråga ännu en gång, eftersom det är väsentligt: Hur kan Erik Åsbrink lägga fram förslag till riksdagen som går ut på att änkepensionerna skall minskas och bidragen till LO skall ökas i motsvarande mån?

Anf. 74 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! När det gäller valutaunionen säger Bo Lundgren att han är ute på möten och pläderar för ett svenskt inträde. Uppenbarligen sker

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

detta inte med någon större framgång, eftersom stödet i Moderata samlingspartiet tydligen minskar undan för undan så att det nu är en majoritet som är emot den officiella partilinjen. Vi får väl se vad de fortsatta pedagogiska ansträngningarna leder till. Det är möjligt att de sista resterna av stöd för valutaunionen försvinner.

Bo Lundgren talade om lönebildningen. På andra områden talar ju moderaterna om att staten inte skall lägga sig i och styra och ställa, utan man skall lämna till andra krafter att ta ansvar. Men det gäller uppenbarligen inte lönebildningen. Där skall staten klampa in med full styrka och man skall göra det på ett ensidigt sätt: Man skall ta löntagarna i örat och försvaga deras ställning på arbetsmarknaden. Detta är i klartext vad Bo Lundgren efterlyser. Jag kan försäkra att det är en utomordentligt usel metod att reformera lönebildningen på. Är det någonting som med säkerhet leder till kaos så är det att gå fram på det moderata sättet. Vi vet att ni kan åstadkomma kaos. Det gjorde ni i statsfinanserna. Ni är säkert också kapabla att göra det när det gäller lönebildningen.

I fråga om arbetslösheten, Bo Lundgren, så var det under den tid som han satt i regeringen som vi tappade bortemot en halv miljon jobb i Sverige. Det är nu vår svåra uppgift att återupprätta den fulla sysselsättningen och skapa nya jobb.

När den moderatledda regeringen styrde 1991–1994 fick vi skenande budgetunderskott, massarbetslöshet, ökade klyftor, stigande räntor och ras i investeringarna. Bo Lundgren var ansvarig för den politiken. Men han har inte lärt sig någonting och han har inte förstått någonting. Det är samma recept nu som då: stora ofinansierade skattesänkningar, favörer till de välbeställda, försvagning av löntagarnas rättigheter – alltså *same procedure as last year*.

Om det brinner i ett hus skulle ingen komma på att anlita pyromanen för att leda släckningsarbetet. Min fråga, som Bo Lundgren inte kan svara på i dag men som får bli hängande kvar här i luften, är: Varför skulle samma moderata politik som förde Sverige in i krisen nu plötsligt leda oss ur krisen?

Anf. 75 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Historiebeskrivning är uppenbarligen en av Erik Åsbrinks absolut svagaste grenar. Jag vill bara påminna om två enkla faktum.

När den borgerliga regeringen överlämnade regeringsmakten tillkom ca 1 000 arbeten i veckan. I dag efter två års socialdemokratisk regeringstid försvinner arbeten. Man bör hålla detta i minnet.

Årets budgetproposition innehöll två nyheter. Den ena gällde budgetprocessen, som nu har saboterats under riksdagsbehandlingen i form av nya påslag i a-kassan och andra tillbakadraganden som det mumlas om. Den andra nyheten var att budgetpropositionen gavs ut på cd-skiva. Det var ju roligt och bra. Jag undrar om försäljningen har gått något vidare.

Jag vill kommentera Erik Åsbrinks tio punkter. Trots att han försöker att spjälka upp regeringens politik är ändå huvudintrycket att det saknas ett genomtänkt program för hur man skall uppmuntra kreativa företagare. Huvudintrycket av hela denna debatt är att regeringen är på reträtt. Man har misslyckats med den viktigaste uppgiften, nämligen att skapa förutsättningar för flera arbeten. Där talar verkligheten sitt tydliga språk.

Låt mig kommentera några av punkterna.

Man skall börja amortera på statsskulden. Ja, det är inte dumt alls. Men tyvärr är det Erik Åsbrinks egna kolleger som är de som i första hand redan – flera år innan det är aktuellt att börja med att amortera – har börjat resa krav på att kommande överskott skall användas till än det ena och än det andra. Det finns inga sådana krav från riksdagen, möjligtvis med undantag från Vänsterpartiet. Kraven på att man skall göra av med pengar kommer ju från Erik Åsbrinks egna kolleger. Så jag utgår ifrån att en del av hans anförande riktades till dem.

Sedan kommer Erik Åsbrink så småningom in på småföretagen, och det var ju roligt att de fanns med på listan. Men han formulerar sig som att sänkta skatter skulle vara en förmån för småföretagen. Det låter som att det rörde sig någonting otillbörligt som de skulle försöka att lura till sig på ett sniket sätt. Men företagarna gör ju en väldigt stor nytta för hela samhällsekonomin. Det är vår uppgift att försöka att skapa sådana villkor att de får möjlighet att driva sina företag på ett sätt som är till nytta för hela samhället, inte minst vid tillkomsten av nya arbeten. Det kan alltså inte vara fråga om någon förmån eller favör, som det talades om i replikskiftet med Bo Lundgren. Det bygger på tanken att alla skatter och inkomster egentligen är statens egendom och sedan är det någon som får tillbaka någon liten favör. Det är ett väldigt konstigt synsätt som nog är ganska skadligt för landet.

Lönebildningen var också med på Erik Åsbrinks lista. Där förefaller han att tycka att om man har någon annan åsikt än regeringen – som skjuter över hela ansvaret på parterna – då är man för häftiga inkomstpolitiska ingrepp. Det är ju inte sant. Erik Åsbrink vet faktiskt bättre än så. Lönebildningen påverkas av de institutionella regelsystem som beslutas här i riksdagen. Det är klart att vi har en skyldighet att ändra på dessa så att förutsättningarna för lönebildningen blir bättre, vilken t.o.m. enligt LO totalt har misslyckats. Ansvaret för att skapa dessa förutsättningar ligger här i riksdagen. Och förslag bör komma från regeringen, men ni vågar inte.

Listan är behäftad med stora brister. Den bekräftar huvudintrycket, nämligen att regeringen är på reträtt och att den har misslyckats med huvuduppgiften att skapa förutsättningar för fler arbeten.

Anf. 76 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Regeringen är på reträtt, sade Anne Wibble. Det program som jag har redogjort för och som ingalunda är något heltäckande program innehåller en rad åtgärder som kräver en fortsatt socialdemokratisk regering och ett fortsatt gott samarbete mellan socialdemokraterna och Centern för att det skall kunna genomföras. När misstroendeförklaringen är nedröstad i morgon utgår jag ifrån att vi fortsätter vårt arbete, och vi kommer att vidta de åtgärder som är till gagn för människorna i det här landet. Dessa åtgärder leder till att fler människor får jobb, att vi får fler företag och till att företagen kan bygga ut och investera. Så det är inte fråga om någon reträtt. Det är tvärtom en framåtsyftande offensiv politik som vi vill föra.

Sedan kommer den trista konsten att ljuga med statistik som både Anne Wibble och andra företrädare för den tidigare regeringen excellerar i. Det var ingen lysande facit, Anne Wibble. Men visst går det att plocka ut någon mikroskopiskt kort tidsperiod – några veckor i slutet av valperi-

Prot. 1996/97:31

21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

oden – och hitta några kurvor som pekar uppåt. Men faktum kvarstår: Under de tre år som Anne Wibble satt med i regeringen försvann nästan en halv miljon jobb. Det är bara att läsa innantill i statistiken. Och detta ändras inte av om kurvan gick uppåt en kortare tid under den treårsperioden.

Men jag kan ta upp ett annat exempel på någonting som gick upp under slutet av mandatperioden och som Anne Wibble gärna uppehåller sig vid.

Låt oss titta på vad som hände med räntorna i Sverige efter att Anne Wibble lade fram sin kompletteringsproposition våren 1994 – detta kapitalationens och uppgivenhetens dokument, denna slutliga bekräftelse på att den borgerliga regeringen totalt hade tappat kontrollen över statsfinanserna.

Räntorna steg med 4 % på några månader. Det var slutbetyget på den finanspolitik som Anne Wibble var ansvarig för.

Vi har diskuterat vad som skall ske med överskottet i statsfinanserna när det uppkommer. Jag kan bara konstatera att den socialdemokratiska regeringen naturligtvis är enig om den politik som vi har presenterat i finansplanen. Vi arbetar för ett överskott efter 1998.

Anne Wibble sade att det inte har kommit några krav på att spendera detta överskott från de andra partierna. Nej, jag skulle inte vilja beskriva det så. Kraven som framförts här i kammaren på ofinansierade skattesänkningar och utgiftsökningar omöjliggör varje chans att nå ett överskott i statsfinanserna.

Ser man på tiden från den förra borgerliga regeringsperioden står det klart att det inte är överskott i statsfinanserna som är problemet utan galopperande underskott.

Anne Wibble sade att hon inte vill ha någon statlig inkomstpolic, men hon vill in och ändra i regelsystemet. Det är naturligtvis inte omöjligt att vi skall ändra i regelsystemet någon gång i framtiden. Men det är viktigt att göra det i rätt ordning och på rätt sätt samt att eftersträva en bred förankring. Lagstiftningsåtgärder av den typ som Anne Wibble och hennes kamrater i Moderata samlingspartiet vill ha försämrar ensidigt villkoren för löntagarna och de fackliga organisationerna. Det underlättar inte lönebildningen i Sverige. Det försämrar lönebildningen och skapar kaos på arbetsmarknaden.

Anf. 77 ANNE WIBBLE (fp) replik:

Fru talman! Att vänta och se har varit temat i några av finansministerns inlägg både i medierna och tidigare i riksdagen. Det var också huvudintrycket av det han sade nu. Finansministern sade att det kanske ligger något i en del av de förslag som har framförts, men de skall genomföras någon gång i framtiden.

Jag tror att det beror på att man inte vågar nu. Det är så komplikationsfyllt och strider så mycket mot de gamla socialdemokratiska traditionerna, att man hellre offerar många arbetslösa nu. Man offerar hellre möjligheten att komma till rätta med arbetslösheten nu i avvaktan på att kanske komma någonstans så småningom.

De olika punkterna i politiken innebär en osäkerhet i förutsättningarna. Det råder osäkerhet kring förslaget om pensionerna, som man har försökt att förankra i sju år sedan utredningen först var klar. I fråga om

lönebildningen skall man vänta och se. Småföretagen skall få offensiva, framtidsytande åtgärder – det blir väl en ännu längre sjuklöneperiod. Det är den tolkning man måste göra av det Erik Åsbrink säger. Det finns också en osäkerhet om energipolitiken och om politiken gentemot EU och valutaunionen. I den frågan försöker man föra en debatt utan att ha någon åsikt. Det finns alltså väldigt mycket osäkerhet.

Jag tror också att AP-fondsförslaget skapar osäkerhet. Om det skall vara förenligt med pensionsreformen betyder det att tillgångarna minskar framöver. Först skall man köpa en massa aktier och förstatliga stora delar av svenskt näringsliv, och sedan skall man sälja ut dem igen. Det skapar ganska stora problem. Det kännetecknas inte precis av någon stabilitet.

Jag tycker att det är bekymmersamt att Erik Åsbrink och hans partivänner är så låsta i gammal dogmatism att man inte förmår ta till sig något så när tänkvärda synpunkter på hur man kan uppmuntra företagssamhet och nya arbeten i Sverige. Därför kommer vi att ha kvar en arbetslöshet på 13 %.

Anf. 78 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Anne Wibble påstår att det socialdemokratiska kännetecknet är att vänta och se. Jag tycker att det är en utomordentligt dålig beskrivning av vad vi gör.

Säga vad man vill om budgetsaneringen, men inte har det varit att vänta och se som har präglat den socialdemokratiska politiken i arbetet med att röja upp i det konkursbo som fanns för bara två år sedan.

Av andra talare här i kammaren har vi ju fått kritik för att det har gått för fort, att det gick fel och att allt möjligt var olämpligt. Man kräver att vi skall riva upp och ändra.

Jag kan försäkra Anne Wibble att vi besitter all erforderlig handlingskraft, inte bara för att genomföra budgetsaneringen – den skall fullföljas och den skall vi slå vakt om – utan också för att genomföra alla andra åtgärder som krävs för att vi skall klara att återskapa full sysselsättning i landet. Ett första, viktigt och stort steg är att halvera arbetslösheten till år 2000.

Jag och Jan Bergqvist har redojort för en lång rad insatser, inte bara sådana vi redan har beslutat om och som successivt kommer att träda i kraft. Vi har också redogjort för ytterligare insatser som vi avser att göra och som kommer att skapa flera jobb i Sverige och förbättra förutsättningarna för inte minst de små företagen. De kommer att bidra till en bättre riskkapitalförsörjning och mycket annat som är nödvändigt för att få den positiva utveckling som vi eftersträvar.

Vi har all erforderlig handlingskraft, var övertygad om den saken.

Anf. 79 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Det var ett bra besked från Erik Åsbrink att han och hela regeringen tar jämställdheten på största allvar. Jag är övertygad om att vi i finansutskottet nogga kommer att följa upp detta.

Eftersom Erik Åsbrink talade om lönebildningens betydelse skulle jag vilja fråga om innebörden i det utspel som Jörgen Andersson gjorde häromdagen. Det stora gap som i dag finns mellan behov och resurser i kommuner och landsting skall man kunna klara av genom ett tillskott av

pengar. Dessa pengar skall man, såvitt jag förstod det, få fram genom en minskning av lönekraven i den offentliga sektorn.

I så fall får man vara rädd för att det går ut över t.ex. den kvinnliga vårdpersonal som redan i dag är alltför dåligt avlönad. Jag skulle gärna vilja veta hur Erik Åsbrink tänker sig att klara den finansieringen.

Det är riktigt, som Erik Åsbrink säger, att det krävs en stark offentlig ekonomi. Men det räcker inte med en låg skuld. Det behövs också tillgångar. De 142 000 kronorna i skuld per invånare motsvaras av en flera gånger större privat nettotillgång per invånare. Det finns också stora offentliga tillgångar. Nettoskulden i Sverige ligger mycket bra till i ett internationellt perspektiv.

Mot den bakgrunden är det egentligen mycket märkligt att Erik Åsbrink är så ivrig att sälja ut de offentliga tillgångarna. Vi behandlar i dag ett förslag som kan komma att innebära att de stora bankerna styckar Stadshypotek, vilket kommer att försvaga det politiska inflytandet över denna starkt monopoliserade marknad och försvaga konkurrensen.

Det är inte bara USA-fonderna – jag föredrar att kalla dem lata kapitalister – utan även mängder av finansknuttar som har trängt ut de gamla kapitalistiska industrialisterna. Det är bra att Erik Åsbrink nu tänker sig att AP-fonderna skall kunna spela en större roll. Men vi har ju en djup, ekonomisk, demokratisk problematik i Sverige i dag, vilket speglas i förslaget om AP-fonderna.

Vi har också frågan om premiereserverna i det nya pensionsförslaget. Om de skall privatiseras innebär det starkt ökad makt åt privata företag och privata kapitalintressen. Jag kan inte få det att riktigt gå ihop med Erik Åsbrinks förslag om att stärka AP-fondernas möjligheter.

Det sker i dag en mycket intressant utveckling av kapitalismen, inte bara i Sverige. Det s.k. humankapitalet, alltså människornas kunskaper, spelar allt större roll jämfört med det materiella kapitalet. Kraven reses på att kapitalets diktatur i de privata företagen skall brytas och att man åter inom arbetarrörelsen skall väcka de gamla fina tankarna på ekonomisk demokrati. Det vore intressant att få höra finansministern säga någonting om denna problematik.

Vill han verka för att de arbetande människorna skall få mer makt på kapitalägarnas bekostnad?

Anf. 80 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det finns ett något nymornat intresse hos de svenska bol-sjevikerna för hypoteksinstitutens framtida utveckling på den svenska kreditmarknaden. Jag skall gärna diskutera den saken med Johan Lönn-roth. Jag utgår från att riksdagen – i morgon, tror jag – fattar beslutet som öppnar möjligheten för staten att ta över ägandet av aktierna i Stadshypo-tek från hypotekskassan och sedan kunna sälja dem till någon annan. Detta skall göras på det sätt som bäst gynnar de svenska skattebetalarna. Det är nämligen deras pengar det handlar om. Vi skall eftersträva att få så bra betalt som möjligt vid försäljningen. Vi skall samtidigt se till att vi upprätthåller en god konkurrens på området, och självfallet också att personalens intressen tas till vara på ett bra sätt inför den kommande omstruktureringen. Vi skall noga undersöka de olika alternativ som står till buds innan vi slutgiltigt bestämmer vilken affär som är den bästa sett från de svenska skattebetalarnas utgångspunkt.

Johan Lönnroth talar om att den offentliga skulden många gånger om uppvägs av privata tillgångar. Självfallet är det på det sättet. Om det inte vore så skulle Sverige som nation inte ha några nettotillgångar över huvud taget – en förfärlig tanke. Men det är obalansen som är olycklig. Det är litet förvånande att Vänsterpartiet tydligen tycks vilja ha kvar den; en skuldsatt offentlig sektor och en rik privat sektor. Jag vill minska obalansen och minska på den stora skuldsättningen i den offentliga sektorn. Det är därför jag vill att vi skall börja amortera på statsskulden. Jag tror att det är oerhört viktigt att vi gör det. Det är också en maktfråga, Johan Lönnroth.

Man har nämnt frågan om lönebildningen, och Jörgen Anderssons uttalande om lönebildningen i den offentliga sektorn – i kommuner och landsting i första hand. Självfallet vill vi ha en fungerande lönebildning både i den offentliga och i den privata sektorn. Där är Jörgen Andersson och jag helt överens. Löneutvecklingen skall naturligtvis inte vara sämre för de offentliganställda än för de privatanställda. Det handlar om ett ansvar som alla har – såväl i offentlig som i privat sektor, både arbetsgivare och fackliga organisationer – att få en bättre fungerande lönebildning än vi har haft i Sverige under lång tid. Den icke-fungerande lönebildningen har ju i hög grad bidragit till stora problem. Den har slagit ut jobb och skapat en hög inflation.

Nu har vi på annat sätt åstadkommit nollinflation i Sverige, och vi skall se till att vi kan behålla prisutvecklingen under de kommande åren på en mycket låg nivå. Då är det också nödvändigt att löneutvecklingen anpassas till detta. Vi skall ha höjda reallöner både i offentlig och privat sektor, men vi kan inte ha en löneutveckling som inte har någon kontakt med prisutvecklingen. Det kommer inte att fungera. Det handlar om en väl fungerande lönebildning på alla delar av arbetsmarknaden – inom såväl offentlig som privat sektor. Detta är en av de allra viktigaste uppgifter vi står inför. Vi måste klara den om vi skall klara sysselsättningen i framtiden. Jag hoppas att vi kan ena oss om detta.

Anf. 81 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! När Erik Åsbrink började tala om bolsjeviker väntade jag mig nästan att han skulle säga någonting om att bolsjevikerna åtminstone skapade stabilitet i det gamla Sovjetunionen, men att det nu är oordning i Ryssland och ordning i Kina. Men det var inte det som han sade.

Vänsterpartiet anser i likhet med regeringen att det krävs en stark offentlig ekonomi, och gärna offentliga överskott. Men detta kan åstadkommas på två olika sätt. Vänsterpartiet vill ha en stark offentlig sektor som har stora offentliga tillgångar för att kunna utöva den politiska makt som krävs för att kunna genomföra en progressiv ekonomisk politik. Men vad regeringen håller på att göra, Erik Åsbrink, är att skapa överskottet genom att trappa ned både skulderna och tillgångarna, och anpassa den offentliga sektorns storlek till de förhållanden som råder i de flesta EU-länder.

Vi har i dag en utveckling som är mycket oroande. Som jag redan har sagt, trängs gamla kapitalistiska industrialister ut av nya finansägare utan något som helst långsiktigt ägaransvar och utan några som helst konkreta idéer om hur produktionen långsiktigt skall utvecklas. Jag saknar över

huvud taget idéer från Erik Åsbrink och regeringen om hur man skall komma till rätta med dessa problem.

Förslaget om att ge AP-fonderna vidgade möjligheter är bra. Men hur tänker sig Erik Åsbrink att det offentliga skall kunna ta det långsiktiga ägaransvaret och stärka den ekonomiska demokratin? Regeringen är helt tyst på den punkten.

Anf. 82 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Detta är en mycket intressant debatt, som är svår för mig att klara ut på de två minuters taletid jag har kvar.

Jag hör till min glädje att även Johan Lönnroth vill ha överskott i de offentliga finanserna. Det var bra att han sade det. Tyvärr motsvaras det inte av den politik Vänsterpartiet står för här i riksdagen, där partiet går emot åtgärder för att sanera statsfinanserna. Det blir inga överskott om Vänsterpartiet får råda. Vänsterpartisterna får i stället förlita sig på att Socialdemokraterna får råda, så att de kan glädja sig åt de överskott som uppkommer om några år.

Johan Lönnroth vill ha tillräckligt stora offentliga tillgångar. Ja, just det – men det får man inte om man fortsätter att ha stora underskott. Då gröper man i stället ur, och måste antingen avyttra tillgångar, öka på skulderna eller bådadera. Då försvagar man den offentliga sektorns förmögenhetsställning ytterligare. Att sälja ut Stadshypotek innebär inte att statens förmögenhetsställning försämras. Vi avyttrar en tillgång, men vi får betalt för den. Och jag vill ha så bra betalt som möjligt. Staten blir inte fattigare på kuppen.

Johan Lönnroth saknar de gamla industrikapitalisterna. Jag skulle nästan kunna instämma i det. Det kanske vore bra om vi behöll, och t.o.m. fick något fler, gammaldags industrikapitalister i stället för moderna tidens finanskapitalister. Men hur skall vi åstadkomma detta? Vi är överens om att AP-fonderna skall få större möjligheter, men vi är nog också överens om att det inte är någon lösning på just det här problemet. Jag föreslår att Johan Lönnroth och jag vid något annat tillfälle sätter oss och diskuterar hur vi skall åstadkomma detta. Min taletid räcker inte till för att lösa problemet.

Anf. 83 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är 33 dagar kvar till julafton. Men ändå tycker jag att Erik Åsbrink i slutet av sitt huvudanförande lät litet grand som jultomten. Han talade om hur fantastiskt bra allting är. De rosenröda kulisserna kom upp igen. Det lät ungefär som när Göran Persson höll sin regeringsförklaring i början av hösten.

Jag tycker att popcornliknelsen som Erik Åsbrink använde är rätt träffande. Men vilka är det som sätter i gång detta? Jo, det är socialdemokraterna själva. De börjar nu tala om att ”nu har vi klarat det här”, trots att vi kör med ett jättestort underskott i år, och ett stort underskott även nästa år. Vi har fortfarande kraftigt växande statsskuldsräntor. Vi är inte alls färdiga. Det sade faktiskt också Erik Åsbrink inledningsvis i sitt anförande. Men popcorneffekten kommer ju sig av att regeringen själv går ut och säger att ”nu har vi klarat det här”. Det är faktiskt några år kvar innan man kan säga så. Det kanske skulle vara befogat att regeringen lät bli att

dra på alltför mycket om hur bra man har lyckats innan man faktiskt har rott det hela i hamn.

Miljöpartiet har i viss mån medverkat till konsolideringen och budgetsaneringen. En viktig del i det arbetet har från vår sida varit inte bara att få ned arbetslösheten – det är ju inte så bara utan en huvuduppgift – utan också att få ned miljöskulden. Det diskuterade vi mycket under de dagar då vi kom överens om konvergensprogrammet, som nu lämnas in till EU-kommissionen. Där skrev man in inte bara själva budgetkonsolideringen, utan också att arbetslösheten samtidigt skall ned. På miljöområdet skrev man dessutom in att vi skall klara miljöproblemen och att det inte får byggas upp en miljöskuld när vi nu genomför en budgetsanering.

I anslutning till både vårbudgeten och höstbudgeten skall konvergensprogrammets utveckling redovisas. Där redovisas de ursprungliga konvergenskraven och arbetslösheten. Men när det gäller miljön finns det inte någon redovisning över huvud taget. Man har helt enkelt struntat i en del av det egna, med andra partier överenskomna konvergensprogrammet.

Inte nog med det. Tittar man i själva budgetpropositionen ser man att det är samma sak där. Det saknas en analys av vad detta har för effekter just på miljöskulden, trots att vi vet om att miljöskulden enligt de utredningar som tidigare gjorts byggs på för varje år. Det här är reella kostnader som vi måste betala. Vi gröper ju ur ekonomin, även på det här sättet.

Det vore angeläget att få ett besked av finansministern om hur man tänker hantera detta. Skall man fortsätta att inte redovisa det som man i konvergensprogrammet säger att man skall klara av när det gäller miljön? Skall man också i fortsättningen underlåta att tala om miljöskulden eller något annat motsvarande begrepp?

Fru talman! När det gäller utgiftsprioriteringarna blir jag något förbryllad. Man har gjort mycket dramatiska neddragningar just på miljöområdet. Samtidigt utvecklar man argumentationen om hur bra det är med gröna jobb. Det stämmer inte. Det behövs en kommentar. Vad vill regeringen egentligen?

Anf. 84 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Roy Ottosson efterlyser en förbättrad miljöredovisning och hänvisar till konvergensprogrammet.

Vi får väl ändå vara överens om att huvudsyftet med konvergensprogrammet är att redovisa i vilken mån och i vilken takt Sverige sanerar sin ekonomi och sina statsfinanser utifrån de mål som satts upp och utifrån de s.k. konvergenskraven. Det har vi åtagit oss att göra halvårsvis. Flera partier har ställt sig bakom detta, även Miljöpartiet. Och det tycker jag är bra.

Vi har också visat att vi under den hittillsvarande tiden har fått en utveckling som är bättre än vad vi själva satte upp som mål. Det tycker jag är bra. Miljöpolitiken skall naturligtvis till allra största delen redovisas på annat sätt och i andra sammanhang. Jag kan försäkra att regeringen har mycket högt ställda ambitioner. Vi kommer att driva den politiken vidare, och vi kommer också att redovisa den offentligt.

Jag fick till min förvåning höra att jag har agerat jultomte och utmålat allt i oerhört rosenröda färger. Det har jag inte gjort i den meningen att jag har delat ut en mängd presenter. Det är inte riktigt min stil. Jag är

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

orolig för alla andra som delar ut presenter utan att ha klarat av betalningen. Mot detta riktade jag ett varningens ord. Därav popcornliknelsen. Jag sade att det är farligt när de här kraven kommer allt tätare. Det finns nämligen inga möjligheter att klara allt detta, med bibehållna starka statsfinanser och bibehållen sund samhällsekonomi. Reformerna och förbättringar skall vi genomföra, men bara i den takt som vi har råd med. Reformerna och välfärd som bygger på lån hos utländska bankirer, på sedelpressfinansiering eller på tomma löften uttalade i denna talarstol är ingenting värda. Det vet svenska folket. Jag tycker att vi skall avstå från den typen av julklappsutdelning.

Jag har inte sagt att vi redan har genomfört budgetsaneringen. Vi är inte klara med den. Vi har nått mycket långt. Det sade jag, och det står jag för. Men vi har fortfarande ett underskott, och målet är inställt på att balans skall vara uppnådd om två år, 1998. Därefter skall det uppstå ett överskott så att vi kan börja amortera av på statsskulden. Det är en mycket ambitiös uppgift. Jag tror att vi kan klara den. Men då måste vi ha kontroll över utvecklingen.

Jag kan ersätta popcornliknelsen med en annan liknelse. Att hålla ordning på statens finanser och på samhällsekonomin är en uppgift som i viss mening aldrig kan avslutas. Det är som att hålla en cykel upprätt. Det gör man bara om man håller cykeln i rörelse framåt. Stannar man upp faller cykeln. Ser vi inte upp kan även de största framgångarna i saneringen av statsfinanserna, i återställandet av en stark samhällsekonomi, gå förlorade. Vi vet av bitter erfarenhet hur lätt det är och hur snabbt det går om man inte håller ordning och reda i statens finanser.

Anf. 85 ROY OTTOSSON (mp) replik:

Fru talman! Det är bra att Erik Åsbrink inte agerar jultomte innan det finns något att dela ut. Det är utmärkt.

Jag vill också instämma i att det bör bli ett överskott och att statsskulden måste ned. Men det gäller också miljöskulden.

Jag ber finansministern att titta i det svenska konvergensprogrammet. Förutom Maastrichtkraven är det två krav till. De skall redovisas och klaras av när vi så småningom skall fatta beslut om detta i Sveriges riksdag – beslut om detta med EMU. Det är försummat. Jag beklagar det och tycker att ni borde skärpa er på den punkten.

Jag vill ta upp en fråga till. Det rör naturligtvis arbetslösheten. När jag lyssnar på Erik Åsbrink tycker jag att det verkar som om han räknar med att det skall bli en så kraftig ekonomisk tillväxt att det i huvudsak löser problemet. Grunden skall vara tillväxten, och sedan finns det litet annat runt omkring som skall underlätta och snabba på utvecklingen.

Men detta är orealistiskt. Produktivitetsutvecklingen gör ju att det blir färre jobb, trots att den ekonomiska aktiviteten ökar, trots att man bygger ut. Så många fler tjänstenäringsringar blir det inte heller.

Det är väldigt svårt att föreställa sig hur så många jobb skall uppstå, om inte också arbetstiden sänks i takt med att produktiviteten ökar. Då måste man även titta på beskattningen av arbete. Det är naturligtvis orealistiskt att kräva att arbetstiden skall sänkas rakt av och att folk skall få kännas vid det som en rak lönesänkning. Det krävs att skatten på arbete sänks och att produktivitetsökningen tas ut i form av sänkt arbetstid. Då kan vi få fler arbetstillfällen.

Regeringen borde tycka att det här är en väldigt bra idé och verka för den.

Prot. 1996/97:31
21 november

Anf. 86 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Jag vill först säga att vi naturligtvis skall infria de utfästelser som har gjorts när det gäller konvergensprogrammet, inklusive redovisningen på miljöområdet.

Roy Ottosson tar upp sitt favoritämne, förkortad arbetstid, och påstår att det är lösningen på våra problem. Jag har en annan uppfattning i den frågan. Jag tycker att Roy Ottosson i grunden har en mycket pessimistisk syn på möjligheterna att skapa nya arbetstillfällen. Mängden arbete är på något sätt given. Av någon underlig anledning är den givna mängden mycket mindre nu än vad den var för 5–6 år sedan. Det går inte att påverka mängden. Det går inte att öka den. Nu handlar det i stället om att dela på den lilla arbetsmängd som finns. Det handlar om att hela befolkningen skall dela på arbetslösheten.

Jag tror inte att det är så. Jag är mer optimistisk. Det går att skapa mera arbete, om vi kan organisera vårt samhället och vår ekonomi bättre än vad vi uppenbarligen lyckas med i dag.

Jag brukar ta ett konkret exempel för att visa att mängden arbete inte är given. Om jag jobbar en timme extra – det händer någon gång – så stjälar jag inte den timmen från någon departementssekreterare på Finansdepartementet som tvingas jobba en timme mindre. Det är precis tvärtom. När jag jobbar en timma extra sätter jag säkert 25 departementssekreterare i mera arbete.

Även om detta är en anekdotisk jämförelse, tror jag ändå att den bär en djup sanning inom sig. Det går att skapa mer arbete. Det går att sätta alla människor i arbete om vi organiserar vårt samhälle bättre. Det finns oändliga behov – och här kan man verkligen tala om oändliga – i vård, utbildning och omsorg. Det finns arbetsuppgifter som inte blir utförda. Låt oss se till att de blir utförda.

Att korta arbetstiden är inte ett sätt att lösa våra sysselsättningsproblem. Det är någonting vi kan göra om vi vill ta ut en växande välfärd och växande inkomster på det sättet. Det kan vi diskutera, men det löser inte landets arbetslöshetsproblem.

Anf. 87 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 4, 37 och 51, även om jag självfallet står bakom alla de kristdemokratiska och gemensamma reservationerna i betänkandet.

Jag tänkte utgå från den intressanta tiopunktlistan som Erik Åsbrink drog här. En av punkterna var att vi skall ha en stark offentlig sektor. Den får inte bygga på tomma löften eller skuldsedlar.

I går kom en rapport från Kommunförbundet, *Kommunernas ekonomiska läge november 96*. Där kan man läsa att kommunerna måste minska sina utgifter med drygt 13 miljarder kronor under åren 1996–1999. Det leder till att antalet anställda måste minska med 40 000 under samma period.

Jag vill inte vara polemisk, utan jag skulle vilja ha Erik Åsbrinks ärliga kommentar till detta. Finns det något vi kan göra gemensamt i denna

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Övergripande frågor

kammare utöver att höja statsbidragen för att skapa en situation där denna trend kan brytas? Jag bortser från de retoriska slängarna om finansieringen av budgetalternativen. Vi har ju för övrigt gått igenom detta mycket noggrant med Finansdepartementet, och det är ett par punkter som de har invändningar emot. De kullkastar på intet sätt den stora bilden. Är det möjligt att åstadkomma ett trendbrott här och se till att vi verkligen klarar av vård och omsorg? Jag tror att det är någonting som svenska folket förväntar sig. Jag tror att folk är trötta på att höra den typ av replikväxlingar som vi har. Kan vi inte försöka komma till saken? Kan vi på något sätt hitta en metod att åstadkomma detta?

En annan punkt är att vi skall genomföra en utbildnings- och kompetensrevolution. Man blir litet betänksam när man läser de 599 forskarnas debattartikel. De ansåg väl närmast att den utbildnings- och kompetensrevolutionen borde börja på Utbildningsdepartementet. Det skulle vara intressant att höra en kommentar ifrån Erik Åsbrink även på den punkten.

När det gäller detta att stimulera småföretagandet sade Erik Åsbrink någonting som jag tog fasta på. Han sade: Där har vi socialdemokrater kanske inte så lång tradition.

Jag tror att det är rätt, och här har vi litet av pudelns kärna? Hur kan vi hjälpa er socialdemokrater att komma till rätta med den faktiskt ganska djupa misstro som finns ute, inte minst inom den offentliga sektorn, mot privata entreprenörer och mot enskilda initiativ på olika områden? Jag tror att det är ett av de stora problemen. Det är ett stort pedagogiskt problem. I det sammanhanget har ju Mona Sahlin försökt. Nu är hon själv borta ur bilden, men hon har ju å andra sidan blivit företagare. Jag såg i dag att hon kanske gör come back i politiken. Det finns kanske hopp i den delen.

Anne Wibble var inne på att skattesänkningar betraktas som någon sorts förmåner när vi stimulerar småföretagen. Jag noterade att Erik Åsbrink sade att skattesänkningar är att berika sig själva med allmänna medel. Menade Erik Åsbrink verkligen detta? Eller – för att ställa en känd fråga – tar han tillbaka detta? Finns det inte en annan dimension, att om man minskar skatteklilar kan detta faktiskt leda till att arbetslösheten går ned och att vi klarar välfärden?

Anf. 88 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Det är klart att man berikar sig med allmänna medel om Sveriges riksdag beslutar att ta ut vissa skatter för att finansiera vissa offentliga utgifter och det sedan kommer lobbyister som kräver förmåner för sig själva och sina egna grupper. Förmåner kan utgå både i form av sänkta skatter och ökade utgifter och därmed bidra till förstöringen av statsfinanserna med allt vad det innebär. Det är klart att man berikar sig med allmänna medel. Jag har inte sagt att alla inkomster tillhör staten. Det är en total missuppfattning. Men den här typen av intressepolitik som bara handlar om att utverka förmåner för sig själv och undergräva statsfinanserna är att berika sig med allmänna medel. Det står jag för. Jag tar inte tillbaka ett dugg av detta.

Sedan tog Mats Odell upp den starka offentliga sektorn och vad vi kan göra för att undvika stora uppsägningar i kommuner och landsting. Nu skall man naturligtvis vara litet försiktig med att utan vidare skriva under på partsinlagor som kommer från Kommun- eller Landstingsför-

bunden. Det är partsinlagor. Det betyder inte att de är fel, men de skall naturligtvis granskas noga. Jag håller med om att det finns bekymmer på det här området. Därför är det en prioriterad uppgift att arbeta med detta och att försöka hantera de problemen så bra som möjligt. Vi kommer att återkomma i den frågan. Det kan jag försäkra.

I morgon skall Mats Odell uppträda gemensamt med Moderaterna och Folkpartiet i en misstroendeförklaring, och Mats Odell har dessutom samregerat med dessa partier tidigare och kanske vill göra det igen. Är det inte litet besvärande att själv kräva ytterligare 6,5 miljarder till kommunerna samtidigt som storebror, Moderata samlingspartiet, vill plocka av kommuner och landsting närmare 8 miljarder kronor? Det skiljer ca 14 miljarder mellan er, plus eller minus. Det svarar väl mot ca 50 000 jobb ytterligare i kommuner och landsting. Hur skall ni hantera det problemet? Skall ni vara släpjosle till Moderaterna här också? Det måste ni väl vara om ni skall kunna hålla sams i fortsättningen.

Sedan blir jag naturligtvis mycket rörd över vänligheten att vilja hjälpa socialdemokratin att bli mer småföretagarvänlig. Jag är inte säker på att det var ett uttryck för en innersta önskan hos Kristdemokraterna och Mats Odell att hjälpa Socialdemokraterna att göra ökade inbrytningar i dessa led. Jag kan försäkra att vi klarar av det alldeles utmärkt själva utan någon assistans utifrån. Jag försökte ta upp detta på ett allvarligt sätt. Jag medgav att vi historiskt sett kanske har negligerat småföretagarna och deras speciella situation och tittat för mycket på stora företag och offentlig sektor. Utan att på något sätt överge vare sig stora företag eller offentlig sektor är det ingen tvekan om att vi har en större insikt nu om vikten av att skapa bra villkor för små företag och för nyföretagande. Det kommer till uttryck i den politik vi för och i den politik som vi kommer att föra framöver. Det är ett uttryck för en genuin övertygelse. Jag tror att många av sysselsättningsproblemen skall lösas genom att vi ger bra betingelser för små företag så att de kan växa och genom att vi stimulerar fler människor att starta nya företag. Jag tror att detta är oerhört viktigt.

Anf. 89 MATS ODELL (kd) replik:

Fru talman! Det var intressant. Vår innersta önskan att hjälpa Socialdemokraterna handlar inte om att göra inbrytningar i småföretagarleden utan kanske om att skapa en ökad förståelse för att det här kan innebära att man får byta litet av det budskap och den huvudinriktning som man har haft tidigare. Det är där jag tror att den stora förändringen behöver ske. Det behövs en förståelse för att det här är svåra beslut som kanske har stått på plakat och banderoller på första maj. Man får förklara att vi kanske behöver göra vissa förändringar här om vi skall klara Sveriges stora strukturella problem.

Hur är det att skriva en gemensam reservation med Moderaterna och Folkpartiet, när vi har olika uppfattning om hur vi skall fördela resurserna? Jag har förklarat det tidigare för Jan Bergqvist. Vad det handlar om här är att vi har samma uppfattning om hur vi skall få fler och växande företag som kan anställa landets arbetslösa. Därigenom får vi mer resurser.

Sedan har vi olika uppfattningar om hur de resurserna skall fördelas. Hur vi kristdemokrater vill fördela dem om vi får bestämma har vi visat i vårt budgetalternativ. Det innebär 6,5 miljarder mer i resurser till kom-

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

övergripande frågor

muner och landsting, inte genom höjda bidrag utan genom indirekta effekter, bl.a. genom förändringar av egenavgifterna.

Detta är någonting som väljarna kommer att få ta ställning till i valet 1998. Den frågan är intressant. Vi har samma politik före som efter valet. Vi redovisar det. Det är fullt fritt för väljarna att välja mellan partierna. Jag tycker att Erik Åsbrink skall fundera på hur det är för Socialdemokraterna. Ni har bara en valsedel, och där skiljer det sig enormt före och efter valet.

Det skulle vara slut på nedskärningarna. Nu genomlever vi de största nedskärningarna inom svensk sjukvård som Sverige någonsin har sett.

Anf. 90 Finansminister ERIK ÅSBRINK (s):

Fru talman! Ni får ha hur många valsedlar ni vill för min del, Mats Odell. Men det var inte det frågan gällde. Jag frågade: Hur skall ni bära er åt när Kristdemokraterna vill ha mer pengar till kommuner och landsting och Moderaterna, som ni vill samregera med, vill ta bort en massa pengar från kommuner och landsting?

Det är diametralt motsatta ståndpunkter. Det kan man inte släta över genom att säga att väljarna får bestämma på valdagen. För närvarande är det ungefär sex gånger så många som vill rösta på Moderaterna än som vill rösta på Kristdemokraterna. Oavsett hur de proportionerna ser ut - om det nu skulle råka bli en borgerlig regering i framtiden - måste man bestämma sig. Antingen ökar man resurserna eller så minskar man resurserna till kommuner och landsting.

Efter att ha iakttagit Kristdemokraternas agerande i en rad olika sammanhang har jag aldrig kunnat upptäcka att ni fronderar mot Moderata samlingspartiet, utan tvärtom lägger ni er i kölvattnet. Ni är en släpjolle till den stora moderata båten och brukar i allmänhet hänga med på vad Moderaterna föreslår.

Den sannolika utgången av detta är, trots vad Mats Odell och hans partivänner säger i riksdagen i dag om ökade resurser till sjukvården och allt annat vackert, i realiteten - om den situationen skulle uppkomma - att ni ställer upp på de drastiska moderata nedskärningarna i kommuner och landsting som innebär att tiotusentals jobb försvinner och försämringar av vården, omsorgen och utbildningen. Det är vad det i realiteten handlar om.

Skattefrågor

Skattefrågor

Anf. 91 KARL-GÖSTA SVENSON (m):

Fru talman! En tredjedel av alla ensamstående föräldrar fick förra året socialbidrag. Två tredjedelar av alla unga mödrar under 25 år mottog socialbidrag någon gång under 1995. När det socialdemokratiska regeringen beslutade att skjuta fram utbetalningen av barnbidrag sju dagar tvingades ännu fler barnfamiljer till socialkontoret. Längre än så här sträcker sig inte tryggheten i dagens Sverige.

Höjda fastighetsskatter tvingar människor att avyttra bland det käraste de har, det egna hemmet. I kombination med sänkta bostadsbidrag kommer effekterna att bli förödande för många familjer.

Jag glömmer inte den rara fiskarhustrun som inför skatteutskottet oroades inför att behöva lämna sin ö och sin trygga tillvaro därför att fastighetsskatten stigit till för henne och hennes man oöverkomliga 17 000 kr. Jag kommer heller aldrig att glömma hennes svar på den typiska socialistiska överhetsfrågan om de hade sökt bostadsbidrag. Jag citerar fritt ur minnet: "Vi är för stolta att söka bidrag. Vi vill klara oss på egen hand." Vad gör den röd-gröna majoriteten för att trygga tillvaron för dessa människor? Dessvärre ingenting.

Inför valet 1994 utlovade Socialdemokraterna att arbetslösheten snabbt skulle sjunka till 5 % om de fick möjlighet att regera. Vallöftet väckte naturligtvis en stark förhoppning hos många arbetslösa människor om ett riktigt jobb och därmed ökad trygghet. Nu ser vi resultatet. Arbetslösheten stiger. Otryggheten ökar. Så sent som i lördags stod det i en av Blekingetidningarna att 23 % var utan ett riktigt jobb i mitt hemlän. Så såg det ut i lördags på BLT:s framsida, Inger Lundberg. Det var 23 % som var utan eget jobb i Blekinge län.

Varför har det blivit så här? Varför tvingas människor att flytta från hus och hem? Varför ökar bidragsberoendet? Varför stiger arbetslösheten?

En av de viktigaste orsakerna är det mycket höga skattetrycket och de enorma skattehöjningar på drygt 80 miljarder kronor som regeringen med hjälp av Vänstern och Centern genomfört sedan regeringsskiftet.

Dessa skattehöjningar i kombination med minskade bidrag innebär att många hushåll drabbats dubbelt av den förda politiken. Det är i hög grad låg- och medelinkomsttagare som på detta sätt knips åt från två håll. De sitter uppenbarligen fast i ett skruvstäd. Bidragsberoendet har ökat markant.

När individer och familjer hänvisas till bidrag för sin vardagsförsörjning saknar de verkliga möjligheter att själva förbättra sin situation. En ökad egen insats omöjliggörs för en del av att de saknar arbete och för andra av att marginaleffekterna av en ökad arbetsinsats ofta är nästan konfiskatoriska.

Socialstyrelsen har konstaterat att hushåll med socialbidrag i genomsnitt betalar nästan lika mycket skatt som de får i socialbidrag. Enligt dess utvärderingar får ett hushåll med socialbidrag i genomsnitt 21 000 kr i bidrag per år och betalar i genomsnitt 23 000 kr i skatt.

Vi har i vår partimotion, Att kunna leva på sin lön, visat att en vanlig familj med två barn, där mannen arbetar som metallarbetare och kvinnan är kommunalanställd på deltid får behålla 36 % av arbetsersättningar efter det att alla skatter är betalda. Den ensamstående mamman, med ett barn, som arbetar deltid och bor i hyreslägenhet får behålla 38 % av sin totala arbetsersättning. Skatten är sålunda den dominerande utgiften i ett normalhushåll. Den höga beskattningen leder till att allt fler blir beroende av offentliga bidrag, som i sin tur betalas av höjda skatter.

Socialdemokraterna och Centern visar inga tecken på att ändra den skruvstädssituation som många svenskar hamnar i med dagens politik. Det finns således ingen som helst förståelse från dessa partiers sida att genom sänkta skatter förändra förutsättningar så att allt fler människor i vårt land kan leva på sin lön. Den uppvaktande fiskarhustrun från Stockholms skärgård får således inget stöd för att tillsammans med sin man själv forma sin livstillvaro. De tvingas antingen sälja eller sätta sig i skuld

på ålderns höst för att betala skatten. Var finns den sociala tryggheten i Socialdemokraternas Sverige?

Det är synnerligen anmärkningsvärt att Centern befäster det höga skattetrycket och inte ger någon egen signal vad partiet vill åstadkomma när det gäller inriktningen av skattepolitiken. Det enda Centern bidrar med är ytterligare skattehöjningar i form av ökade miljöskatter med 200 miljoner kronor. Att stärka den enskilde individen genom att denne skall få möjlighet att leva på sin lön genom sänkta skatter synes även vara helt främmande för Centern.

Enligt moderat uppfattning skall en politik som syftar till att skapa förutsättningar för att de flesta skall kunna leva på sin lön stå på två ben. Det ena är en aktiv skattesänkningsspolitik som syftar till att växla lägre skatter mot minskat behov av bidrag och offentligt stöd. Det andra benet är reformer, bl.a. på skatteområdet, som syftar till att stärka tillväxtkraften i ekonomin så att den höga arbetslösheten kan pressas tillbaka och antalet människor som av andra skäl blivit helt beroende av det offentliga för sin försörjning minskar.

Det långsiktiga målet måste vara att den som är i behov av bidrag och offentligt stöd inte skall betala skatt och att den som betalar skatt inte skall behöva bidrag. Det är ju helt orimligt att bedriva en politik som innebär att hushåll med socialbidrag i genomsnitt betalar nästan lika mycket skatt som de får i bidrag.

Innan jag kommer in på de aktuella skatteförslagen vill jag fästa kammarens uppmärksamhet på vikten av att åstadkomma ett bättre företagarklimat som skall skapa förutsättningar för nya verkliga jobb i den privata sektorn.

Som framgår av skatteutskottets yttrande till finansutskottet nämner den röd-gröna majoriteten icke med ett ord vilka effekter som de genomförda skattehöjningarna på ca 80 miljarder kronor kan ha på den rekordhöga arbetslösheten och på den, tyvärr, stigande arbetslösheten.

Jag tycker mig också ha märkt en omsvängning av det politiska budskapet från regeringens sida. Det talas numera allt mindre om att de nya jobben finns i den privata sektorn, särskilt inte hos de små och medelstora företagen. Är det möjligen på det viset, Inger Lundberg, att den öppna arbetslösheten enligt gammal god socialdemokratisk sed skall halveras genom att gömmas i konstlade jobb inom den offentliga sektorn och i åtgärder i form av utbildning som i första hand beaktar volym i stället för kvalitet? Det leder till ännu högre skatter och till fler ofria människor som inte längre kan påverka sin egen situation.

Bl.a. mot bakgrund härav är det förvånansvärt att Centern inte har någon mening om den framtida inriktningen av skattepolitiken när det gäller ett förbättrat företagarklimat. Centern har så fort tillfälle givits slagit sig för bröstet och uttalat vilket ansvar partiet tagit för en gynnsam ekonomisk utveckling. Men vad har ni egentligen gjort för att skapa förutsättningar för att förbättra ett företagarklimat och därmed nya riktiga jobb?

Det är ofattbart att ni lydigt och snällt följt regeringens absurda förslag om att ställa krav på företagen att förskottsinbetala moms och förlänga sjuklöneperioden med ytterligare 14 dagar. Dessa två beslut är utan tvekan de som i hög grad satt sin prägel på det försämrade företagarklimatet.

Det räcker emellertid inte med detta. Ni har också, utan att blinka, lagt er för kraven om att införa fastighetsskatt på industrifastigheter och återinföra fastighetsskatt på kommersiella lokaler. Ni har medverkat till en halvering av avdraget för representation. Ni har aktivt bidragit till att införa en produktionsskatt på el, vilket har lett till om inte uppsägningar så i varje fall varsel på Vargön Alloys. I Sundsvall har det också gått att se effekter av genomförda beslut.

Ni har medverkat till en kraftigt höjd drivmedelsbeskattning avseende arbetsredskap. Ni höjer elskatten för ett mycket stort antal företag – samtliga Sveriges bönder får höjd elskatt med det förslag som nu ligger. Ni låter er styras av regeringen och dess tjänstemän när det gäller att införa moms på körkortsutbildning. Vem vill vara, eller bli, företagare under sådana premisser? Vilket ansvar tar ni för att återskapa det goda företagarklimat som fick sin pånyttfödelse under förra mandatperioden?

Det höga svenska skattetrycket medför stora sociala problem. Det tar sig indirekt uttryck i att en svag ekonomisk utveckling och en hög arbetslöshet gör att många saknar ett riktigt arbete att försörja sig på och att reallöneutvecklingen för dem som har ett arbete blir svag.

De höga skatterna får också stora direkta negativa konsekvenser för enskilda människor och familjer. Tillvaron blir otrygg för alla dem som tvingas till en tillvaro där varje krona går till att täcka nödvändiga utgifter och där inkomsten ofta inte räcker till. Socialbidragsberoendet ökar, och alltfler lever med marginaler som innebär att en oförutsedd större utgift kan innebära en katastrof.

I syfte att lindra de negativa effekterna av den högskattepolitik som regeringen bedriver föreslår vi moderater sänkta skatter med 65 miljarder som finansieras med konkreta besparingar.

Det är viktigt att människor i ökande grad får möjlighet att leva på sin lön. Vi föreslår därför väsentliga skattesänkningar som primärt kommer låg- och medelinkomsttagare till del. Vi vill således bl.a. sänka egenavgifterna med 3,95 %, skapa utrymme för en sänkning av kommunalskatten med 2:50 per skattekrona genom att införa s.k. nationell skolpeng och därmed lyfta över finansieringsansvaret för grund- och gymnasieskolan till staten, höja grundavdraget till 10 000 kr, införa ett extra grundavdrag på 10 000 kr per barn vid den kommunala beskattningen och slopa den allmänna löneavgiften. Vi vill att förslag om höjd skatt på el och fossila bränslen avslås. Vi vill sänka fastighetsskatten för bostäder samt återställa skattereformen.

Detta betyder att det normalhushåll som jag inledningsvis talade om – Metallarbetaren, vars kvinna jobbar i kommunen – med våra förslag kommer att få sin skatt sänkt med drygt 2 000 kr per månad. För en ensamstående mamma sänks skatten med nästan en tusenlapp per månad.

Våra åtgärder leder till att alltfler människor kan klara sig på lönen efter skatt. De är tillväxtfrämjande och bidrar också till en bättre lönebildning och därmed till ett bättre företagarklimat och friare medborgare.

Utöver dessa förslag vill vi genomföra skattesänkningar som leder till ett klart förbättrat företagarklimat. Det innebär att vi vill slopa dubbelbeskattningen på aktier, ändra reglerna för momsutskott för att få bort förskottsinbetalningen, slopa den förlängda sjuklöneperioden, sänka skatten för fåmansbolagsdelägare och bredda i stället för avveckla risk-

kapitalavdraget. Uppfinnare bör ges möjlighet att beskatta inkomster av royalty i inkomstslaget kapital.

Vidare vill vi slopa förmögenhetsbeskattningen och införa nuvärdesavskrivning. Vi vill också att regeringens förslag om en begränsning av rätten till avsättning till periodiseringsfond, att förslaget om en halvering av representationsavdraget och regeringens förslag om en dubbling av koldioxidskatten avslås. Vi vill sänka dieseloljeskatten avseende arbetsredskap till den nivå som gällde före 1995 samt införa en skattereduktion avseende hushållstjänster på 30 % och att arbetsgivaravgifterna samtidigt slopas avseende dessa tjänster.

I kombination med reformeringar inom andra politikerområden, exempelvis arbetsrätten, kommer dessa skattesänkingsförslag att leda till en förbättrad tillväxt och ett gynnsammare företagarklimat. Förutsättningar skapas därmed för nya riktiga jobb i den privata sektorn.

Jag vill ställa två frågor till Inger Lundberg: Varför tillåter ni att alltfler människor hamnar i bidragsberoende? Är det inte självklart att man skall kunna leva på sin lön? Eftersom sjuklöneperioden är en skattefråga blir en tredje fråga: Vem tjänar på en fördubblad sjuklöneperiod?

Moderaterna har gång på gång tagit initiativ för att mildra effekterna av den kraftigt höjda fastighetsskatten och förmögenhetsskatten till följd av höjda och orättvisa taxeringsvärden. Socialdemokraterna och Centern lyssnar precis lika litet på oss som de gjort i samband med de uppvaktningar som förekommit i ärendet.

Efter den senaste uppvaktningen, då bl.a. fiskarhustrun från en ö i Stockholms skärgård deltog, markerade Socialdemokraterna *med skärpa* att fastighetsskatten är en form av kapitalbeskattning och att marknadsvärdet skall ligga till grund för beskattningen. Märk väl att de regler som gäller skall gälla också i fortsättningen!

Samtliga oppositionspartier i skatteutskottet hade, med tanke på uttalanden som gjorts i press, radio och TV, förväntat sig att socialdemokraterna skulle backa från sin tidigare intagna position. Men som i så många andra frågor som präglar icke-regeringen Persson blev det inget av det. De höga skatterna, som driver människor från hus och hem, ligger stenhårt fast. Centern har, som vanligt, ställt sig bakom även denna skattehöjarpolitik.

För att komma till rätta med den orimliga fastighetsskatten vill vi moderater successivt slopa densamma och införa schablonbeskattning av småhus från år 1998. Vi vill att skatteuttaget reduceras etappvis, så att 4 % av det taxerade byggnadsvärdet tas upp till beskattning som inkomst av kapital med full avdragsrätt för ränteutgifter. Motsvarande regler bör gälla för bostadsrätter. Reglerna för fastighetstaxering bör förenklas och förmögenhetsskatten slopas.

För att mildra de orimliga effekterna nu och i det korta perspektivet vill vi, med verkan från detta år, sänka fastighetsskatten på bostäder från 1,7 % till 1,5 %. Vi vill också att skatten därefter sänks med 0,1 procentenheter vartdera året 1997 och 1998. För att undvika stora regionala skillnader föreslår vi att endast halva markvärdet skall ligga till grund för uttag av fastighetsskatt. Vi föreslår också att ett tak fastställs för den del av markvärdet som skall ligga till grund för beskattning.

I avvaktan på att förmögenhetsskatten helt slopas föreslår vi att det skattefria beloppet höjs till 1,2 miljoner kronor, med verkan från detta år.

Regeringens högskattepolitik ligger benhårt fast. Det är faktiskt på det viset att ytterligare skattehöjningar inte kan uteslutas. Det finns således inget hopp för det ökande antalet människor i vårt land som sitter fast i bidragsberoendet att bli herre över sin egen vardag. Drömmen om att kunna leva på sin lön eller pension blir inte förverkligad vid fortsatt socialdemokratiskt regeringsinnehav.

Sverige behöver en regering. Vårt land har i praktiken saknat regeringschef sedan i augusti 1995. Den röra och stökighet som den rödgröna majoriteten ställer till med skapar osäkerhet inför framtiden. Människorna känner sig vilsna.

Den borgerliga oppositionen har i olika sammanhang under innevarande mandatperiod visat att det finns ett starkt alternativ till en ny borgerlig regering efter 1998 års val. Ett alternativ som bygger på en av de viktigaste uppgifterna, nämligen att skapa uthålliga förutsättningar för ett gynnsamt företagarklimat som kommer att ge nya verkliga jobb. Den skruvstädssituation som många människor i vårt land hamnat i på grund av en felaktig politik kommer stegvis att försvinna. Man kommer med andra ord att kunna leva på sin lön.

(Applåder)

Anf. 92 KARIN PILSÄTER (fp):

Fru talman! Kampen mot arbetslösheten är en kamp för goda företag villkor. Så inleder vi vår reservation om skattepolitikens inriktning. Det gör vi därför att det är avgörande för hur vi vill förändra skattepolitiken. Goda företag villkor, det är precis som Ahlgrens bilar: i var mans mun. Men verkligheten är något helt annat. Den är högre marginalsatt, återinförd dubbelbeskattning, höjda arbetsgivaravgifter, höjd fastighets-skatt på industrilokaler, tidigare lagd momsinsbetalning, skärpta fåmans-regler, höjd förmögenhetsskatt på aktier, höjda energiskatter, förlängd sjuklöneperiod utan avgiftssänkning osv. Det är en lång lista på höjda skatter och försvårande regelverk som införts de senaste åren.

Regeringen och dess företrädare återkommer i stället ständigt till att den slutliga procentsatsen för beskattningen av företagets vinst är internationellt konkurrenskraftig. Men det är ingen tröst. Man skall ju dit först.

Om arbetslösheten kraftigt skall kunna minska genom många nya jobb – det är det det handlar om – krävs ett företagarklimat med praktiska och ekonomiska villkor för företagandet som gör att människor vågar och kan satsa på att starta, driva, expandera och anställa samt på att förverkliga sina drömmar och idéer.

Ibland kan det låta som om sänkta skatter är det enda som krävs. Det är givetvis mer än så. För oss i Folkpartiet är sänkta skatter inte en självstående ideologisk fråga: Bara vi sänker skatterna blir allting bra. Tvärtom. Vi behöver våra skatteintäkter för att kunna bekosta viktiga delar av vår välfärd.

Hur vi utformar skattepolitiken och var vi lägger beskattningen har emellertid oerhört stor betydelse. Den här debattrundan handlar just om skattepolitik. Därför är det åtgärderna när det gäller jobben som nu är på tapeten. För att hålla mig till dagens debattregler kommer jag framför allt att tala om detta.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Skatternas utformning, nivåer, betalningsvillkor och det andra regelverket har stor betydelse för om man skall kunna starta. Men också generella skattesatser och riktade skattesatser kan ha stor betydelse för att få igång verksamheter.

Jag tror att det behövs en omlagd politik på många områden om fler företag skall komma igång.

I går hade vi besök av ett gäng barn här i riksdagen, Snilleblixterna. Syftet med Snilleblixterna är att göra barns kreativitet och skaparlust synlig och att ge dem en tillit till sin egen förmåga att lösa problem och uppgifter.

Alla företag har en gång startat som en idé i någons huvud, en tanke hos en enskild person. Vi måste se det stora i det lilla om vi skall kunna komma ur massarbetslösheten.

Vi fick också här i går se en massa bra och intressanta uppfinningar som relativt små barn har gjort. De är både söta och roliga, men faktiskt rent patentmässiga. Vi fick se en ny garageport som en liten flicka kom underfund med behövdes sedan hennes lillebror var nära att skadas allvarligt av en garageport. Vi fick se den radiostyrda bilen med en liten handdammsugare på som en liten pojke, som tröttnat på både städning och sin radiostyrda bil, uppfunnit. Och vi fick se vägskylden som ändrar färg när temperaturen hastigt ändras.

Det finns en lång rad idéer som skulle kunna bli något.

Var finns de nya jobben? Det är inte vi som kan kommendera fram dem. Anne Wibble hade tidigare i dag ett förslag på vad man kan göra om man vill ha en aning om var de nya jobben finns. Man kan titta i en tio år gammal del av telefonkatalogernas gula sidor och jämföra den med dagens. Man kan också jämföra med de kort som fanns hos syo-konsumenten när man själv gick i skolan, om man nu har skolan några år bakom sig. De fanns i bokstavsordning på yrken. Man kan titta på vad som borde finns där i dag. Jag kan försäkra att när jag slutade skolan och gick till syo-konsumenten fanns varken astronaut, bagel-bagare, cykelbud eller rockartist med på listan över yrken som man kunde välja. Det är där många av de nya jobben finns. Det är bara alla små snilleblixter som vet det.

Trots allt är det väl tjänstesektorn, dvs. att vi utför arbete i ganska vid bemärkelse, som är en framtida stor expansionsmöjlighet. Hur skall det gå till? Ja, inte genom att vi politiker på statlig, regional, kommunal nivå startar företag. Nej, vi i Folkpartiet driver snarare linjen att vi kanske skulle ha litet färre sådana företag. Däremot skall vi skapa förutsättningar för snilleblixter och alla andra att starta och driva sina verksamheter. Det kan vi göra bl.a. genom den form av skattepolitik som vi för.

Fru talman! Som kvinna kan jag tyvärr inte låta bli att bli provocerad av den skattepolitik som regeringen i dag för. Det är uppenbarligen så att när byggnadsarbetare, metallarbetare eller de stora industriföretagen kräver bättre villkor går det bra att lägga in skatterabatter. Då pratas det inte om subventioner, utan livsnödvändiga skattesänkningar. När gamla branscher som har svårt att klara sig på en konkurrensutsatt marknad behöver hjälp är man snabbt där med konstgjord andning samtidigt som man är beredd att finansiera det med höjd skatt för alla vanliga människor och kraftigt försämrade villkor för personalintensiv verksamhet. Var finns den personalintensiva verksamheten, och var finns de som inte har så

höga löner? Jo, där kvinnor jobbar, dvs. inom tjänstesektorn. Det tycker jag är ganska provocerande.

Fru talman! Vi vet att miljödebatten kommit ganska långt i vårt samhälle. Att skattebelastningen och val av skatteuttag påverkar konsumtion och teknikutveckling är numera allmängods. Man blir därför ganska förvånad när man läser regeringens proposition om förändrad förmånsbilsbeskattning. Det är också allmängods att konsumtionsbeteendet styrs av kostnaderna. Därför är det ganska förvånande att man inte är beredd att sänka skatterna på sådant som kräver stora arbetsinsatser.

Man lägger i stället förslag som slår ut kvinnors jobb, som slår ut jobb med lägre löner och miljövänliga jobb, som t.ex. jobb inom kollektivtrafiken. Man lägger förslag som förhindrar och försvårar uppkomst och framväxt av nya sektorer.

Vi i Folkpartiet vill göra på ett annat sätt. Vi vill dra in på företagsstödet, som vi inte tycker är något sätt att stimulera nyföretagande och nya verksamheter. Vi tycker inte att den sänkta momsen på mat är tillräckligt viktig för att få fram de nya jobben. Vi kan tänka oss att i stället höja momsen för att få fram nya pengar. Vi tycker inte att det är rimligt att sänka skatten med en miljard på förmånsbilar samtidigt som man inte har råd att kraftigt sänka arbetsgivaravgiften på övriga jobb.

Vi tycker kort sagt att det regeringen gör är ett felaktigt sätt att använda skattepolitiken. Vi vill ha sänkt skatt på tjänster, inte på tjänstebilar. Det är ett utmärkt exempel på våra olika synsätt. Jag tror dessutom att om regeringen gick hem och riktigt räknade på detta skulle man kunna konstatera att man rent jobbmässigt inom trafiksektorn har gjort branschen en björntjänst.

Fru talman! Erik Åsbrink sade tidigare något om att man tänker börja att ta jämställdhetsfrågorna på allvar inom Finansdepartementet. Det är bra. Men då krävs det helt andra tag än man har visat hittills. Jag hoppas att det betyder att man från regeringens sida tänker initiera en omorientering av sin skattepolitik. Vi har sett, och det var även uppe tidigare i debatten, att man har använt sig av försöksballonger som olika typer av debattinlägg i medierna. Ibland utgörs försöksballongen av propositioner som man sedan kallar tillbaka. Här ser vi vådan av att debatten kring beskattning av arbete sker med ideologiska skygglappar, man vågar inte riktigt ta tag i frågan.

Det ena efter det andra diskuteras. Men ibland blir det pigdebatt av det hela. Då skall det vara förnedrande att göra ett jobb som någon annan betalar för. Men ibland är det bara jättebra, och då kan man gå in med rabatter. I grunden är hela den tankekedjan oklar. Alla arbeten går ju ut på att man gör någonting som någon annan har nytta av, och det får man betalt för. Exakt var i kedjan man befinner sig kan väl inte spela någon roll. Det viktiga är att vi kan bekämpa arbetslösheten och att vi kan få en arbetsmarknad där det som verkligen är förnedrande, nämligen att gå arbetslös, utlämnad och maktlös är det som vi skall bekämpa. Det är inte förnedrande att ha ett jobb. Det är bra.

Vi i Folkpartiet föreslår alltså när det gäller skattepolitiken framför allt skattesänkningar som kan ge jobb. Vi prioriterar detta därför att vi tror att det är det viktigaste sättet att ta oss ur den nuvarande situationen med en hög massarbetslöshet. Det är den som i sin tur gör att vi inte har ekonomiska möjligheter att göra de satsningar som vi skulle vilja göra

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

inom sjukvård, äldreomsorg, skola och barnomsorg. Inte förrän vi får människor i jobb, de betalar in skatt, staten får in pengar kan vi värna välfärden.

Men det är också viktigt att människor har tilltro till systemet. De ständiga återställarna och återställare av återställare är skadliga i sig även om det man till slut kommer fram med skulle vara ganska hyggligt. Se bara t.ex. på *frequent flyer*-rabatten. Det är en regel som ingen människa kan följa. Vi hörde på radion i veckan att inte ens regeringen själv för sina egna anställda kommer att kunna följa den lag man inför, dvs. att lämna kontrolluppgift och betala arbetsgivaravgift på de rabatter som folk eventuellt tar ut. En sådan regel är inte något som skapar tilltro till systemet. Varför tror man att en vanlig småföretagare som blir utsatt för det här skall tycka att han skall följa andra regler när det införs regler som är fullständigt omöjliga att följa hur gärna man än vill. Det underminerar tilltron till hela systemet. Det är absolut inte bra.

Till sist, fru talman, vill jag ta upp två helt andra frågor än skatt som har med jobben att göra.

Den första frågan gäller sänkningen av skatten på öl. Vi i Folkpartiet tycker att den förtida anpassningen av EU-reglerna inte är nödvändig, tvärtom. Den gränshandel som bevisligen pågår ger förluster för de svenska bryggerierna, visst är det så. Men vi tycker inte att det är ett tillräckligt argument för att sänka priset så pass kraftigt på öl, en dryck som man framför allt vänder sig till yngre människor med. Vi tycker inte att det är ett tillräckligt argument för att sänka skatten på öl.

Vi tycker inte heller att de begränsningar av ökningen av fastighets-skatten som regeringen har föreslagit är tillräckliga. De är tvärtom helt otillräckliga. Om detta är nästan alla här i riksdagen överens. Det finns ett antal partier som är uttalat överens om detta. Men runt om i debatten, i tidningar och i lokala diskussioner, panelmöten och annat, är det många företrädare för Centerpartiet och Socialdemokraterna som säger att detta inte är bra, att det inte räcker och att det blir för svårt för många människor. Vi är helt överens om att detta snabbt skall ses över under nästa år. Varför kan vi inte också komma överens om en regel som åtminstone skulle kunna mildra den här övergången. Jag tycker att vi borde kunna göra det.

Jag vill framför allt ställa frågan till Rolf Kenneryd, Centerpartiet, och de socialdemokrater i skatteutskottet som i andra sammanhang har sagt att det här inte är ett bra system. Varför kan vi inte som politiker försöka komma överens om att hitta en lösning, t.ex. att skjuta på sänkningen av skatten på öl för att kunna använda motsvarande summa pengar till en begränsning av ökningen av fastighetsskatten för dem som bor i de allra värst utsatta permanentbostäderna.

Nu har vi som ni vet inte möjlighet att framställa ett yrkande här i kammaren. Eftersom det inte har varit möjligt att framställa ett yrkande i utskotten så är det inte möjligt här. Jag tror att svenska folket, de som sitter på läktaren, de som hör och ser på den här debatten och de som skall ta reda på vad vi har gjort har väldigt svårt att förstå varför vi som riksdagspolitiker, på grund av de regler som gäller, inte har möjlighet att lägga fram våra förslag när betänkandet finns på bordet och är ordentligt genomarbetat. Men det finns andra skäl för det. Jag vill ändå säga att jag

tror att det vore välgörande om de som i sak har motsatt sig det här vore beredda att redovisa sina argument för det.

Fru talman! För Folkpartiet är en skattepolitik som kan ge mer jobb helt avgörande. Det är bara då vi kan rädda välfärden. Det är därför vi är så engagerade i den här frågan.

Anf. 93 PER ROSENGREN (v):

Fru talman! Vänsterpartiets förslag på skatteområdet syftar till att uppfylla fem huvudmål.

För det första vill vi stärka statsfinanserna.

För det andra vill vi utjämna skillnader i inkomst och förmögenhet. Vår uppfattning är nämligen att ett jämlikt samhälle också har större möjligheter att klara av de ekonomiska problemen.

För det tredje vill vi stimulera till ökad sysselsättning. Vi vet att arbetslösheten – det är det total enighet om här i kammaren – är det största samhällsproblemet för tillfället.

För det fjärde vill vi få en bättre miljöanpassning av produktion och konsumtion.

För det femte vill vi trygga välfärdssamhället.

Hur vill vi då gå till väga? Vår grundtes är att vi skall genomföra en röd skatteväxling. Vi skall alltså se till att människor som är mer konsumtionsbenägna, människor som har lägre inkomster, får en sänkt skatt, medan däremot människor med högre inkomster skall få en ytterligare höjning av skatten. Människor med högre inkomster konsumerar mindre av sina marginella ökningar. På så sätt gynnar de inte efterfrågan i samhället. Skall vi bekämpa arbetslösheten är det efterfrågan i samhället som skall stimuleras.

Vi vet också att människor generellt i dag är beredda att betala en högre skatt om de vet att pengarna går till vård och omsorg. De larmrapporter som har kommit den senaste tiden om hur det ser ut inom vården och omsorgen gör att människor blir än mer benägna att betala för en ökad kvalitet inom de här sektorerna.

TCO har inte, som det har hävdats från talarstolen förut i dag, krävt kraftigt sänkta skatter och avgifter. Däremot har en ekonom som är anställd på TCO tillsammans med Företagarnas riksorganisation på sin fritid kommit fram till att detta skulle vara en framkomlig väg. Men jag tror att det är fel att tillvita TCO de tankarna, som Bo Lundgren gjorde. Det gäller alltså att sortera äpplen och päron på ett riktigt sätt.

För att ytterligare stärka den kommunala sektorn föreslår Vänsterpartiet att vi skall sänka arbetsgivaravgifterna för kommunerna med tre procentenheter. Det kostar 5 miljarder. Att jag tar upp detta i skattedebatten är för att vi finansierar detta inom skattenettet.

Vi vill ta ut totalt 3 miljarder mer i skatt än vad regeringen gör. Inom detta skattenetto gör vi en kraftig omfördelning. Den omfördelningen sker med tanke på att vi skall öka efterfrågan, skapa mer sysselsättning och öka efterfrågan på arbetskraft i samhället.

Vi har också avsatt 5 miljarder för en ram för ökad tillväxt. De 5 miljarderna kan t.ex. användas för att minska beskattningen inom tjänstesektorn. Vi är dock ännu inte riktigt framme vid ett beslut om hur detta skall gå till. Tjänstesektorn är ju en mycket blandad sektor. Till nästa skattedebatt skall vi nog ha konkretiserat det förslaget, så att det blir ett riktigt

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

skarpt förslag. För att inte bedriva en överbudspolitik när det gäller dessa frågor har vi redan in-tecknat 5 miljarder i budgeten för just en sådan åtgärd.

Så till fastighetsskatten. Det har från talarstolen tidigare riktats kritik mot förslaget och den nuvarande fastighetsskatten. Anne Wibble försökte lägga fram ett förslag här i dag. Vi är förhindrade att lägga fram förslag. Det hade tyvärr inte gått även om det hade funnits en majoritet i kammaren i dag. Initiativ i utskottet är blockerade av socialdemokrater och centerpartister.

Därför är det väldigt intressant att konstatera vad som sägs av en ledande centerpartist, Elving Andersson, i dagens Göteborgs-Posten. Han säger så här: Centern arbetar intensivt för att få till stånd en rimligare beskattning för fastboende i attraktiva fritidsområden. Det är helt fantastiskt. Man har i finansutskottet medvetet röstat nej till ett konkret förslag som skulle ha uppfyllt just de krav som Elving Andersson säger sig ha.

Det är också väldigt intressant att konstatera vad Per-Ola Eriksson sade i sitt anförande. Han sade att Centern i stor utsträckning ligger bakom den nya budgettekniken. Det är ju den som omöjliggör att majoritetsförslaget kan föras fram i riksdagen.

Jag förstår varför Centern har ivrat för detta i så stor utsträckning. De är glada för att de slipper bli avslöjade i sitt dubbelspel. De behöver inte ta en votering i riksdagen om det. De kan gå ut i sina hemortstidningar och spela sitt dubbelspel.

Vad gäller företagssektorn har vi föreslagit skattelättnader för egenföretagare. Vi är faktiskt det enda parti som ännu med skärpa betonar de enskilda firmornas och handelsbolagens problem. Regeringen pratar om aktiebolag. När det gäller aktiebolagen är det den nya skattelättnaden för små och medelstora företag som skall ersätta riskkapitalavdraget, som blev totalfiasko. Det har man insett. Det är bara att gratulera skatteministern till att man har insett vilket fiasko riskkapitalavdragen blev. Det hade kanske inte kommit ett sådant förslag om vi hade haft den nuvarande skatteministern då.

Det nya förslaget gynnar större företag. Två faktorer ingår i skattelättnaden. Det är dels en kapitaldel, dels en löneunderlagsdel. Löneunderlagsdelen skall inte börja gälla förrän efter tio gånger basbeloppet, dvs. på lönenivåer över 350 000 kr. Vi är motståndare till att man har med löneunderlaget över huvud taget. Det har inte i detta sammanhang att göra. Varför undantar man de allra minsta företagen från möjligheten att utnyttja denna del, om man nu säger sig värna småföretagen? Vad säger Centerpartiet om det? De företagare som har en eller två anställda skall inte få använda sig av den delen, men de större företagen skall få göra det.

Vi vill också höja bolagsskatten till 30 %. Ni skall vara medvetna om att nästan samtliga de pengar vi omfördelar – vi tar pengar från de större företagen – läggs på de mindre företagen. Här kommer vi till nästa intressanta debatt. Den är väldigt aktuell för närvarande. Det gäller sjuklöneperioden.

Vi har lagt fram förslag om att man skall undanta företag med mindre än fem anställda. Det skulle kosta 350–400 miljoner. Vi finansierar det genom att begränsa den 5-procentiga sänkningen på löneunderlag upp till 600 000 till företag med högst 20 anställda. Då sparar staten 350–400

miljoner. Vi tar från de större företagen och ger de mindre företagen en lättnad.

Företagarnas riksorganisation har skickat ut ett papper med namn på företagare som begär att vi skall göra något åt de problem som den förlängda sjuklöneperioden innebär. Det är Läppe Säg AB med två anställda i Vingåker, Roger Persson Bil AB med tre anställda i Finspång, Araby Entreprenad med en anställd i Sala, ARP Utbildning och Företagsutveckling i Vallda med en anställd, Marknadsföringshuset i Örebro med fyra anställda och Skogaconsulten med två anställda i Nora. Jag kan säga till dessa företag att det finns ett parti i riksdagen som ställer upp på detta. Vårt förslag innebär att dessa företag undantas inte bara från de två nya veckorna, utan även från de två första. De behöver över huvud taget inte vara med i arbetsgivarinträdet och drabbas inte.

Så till bilförmånsbeskattningen. Jag är väldigt förvånad över att en socialdemokratisk regering lägger fram ett förslag som innebär att man sänker skatten för denna grupp. 87 % av dem som har bilförmån är män, och de flesta har inkomster över 300 000. De får en skattesänkning. Däremot är man inte villig att gå de personer till mötes som får lämna sina hus. De är uppmanade av skatteministern och finansministern att ta lån.

Det är ganska intressant att lyssna på finansministern när han säger att välfärd inte kan tryggas genom att vi sätter oss i skuld. Nej, det kan den inte. Men vi kan inte heller låna till driften. Vi kan inte låna till statens verksamhet. Det skall vi inte göra. Däremot skall man säga till fastighetsägare att de skall låna till den fastighetsskatt som de inte har råd att betala. Det rimmar litet illa. Skall det vara olika regler för enskilda personer och för staten?

När det gäller sjuklöneperioden, återigen, vill jag säga att det förekommer litet olika uppgifter från regeringen. Maj-Inger Klingvall sade i en interpellationsdebatt häromkvällen att regeringens politik ligger fast. Anders Sundström har gått ut och sagt att man skall titta på reglerna. Vi kan kanske få en tredje variant från Socialdemokraterna i dag.

Vi kan också tänka oss det förslag som Göte Bernhardsson har framlagt – någon form av progressiva arbetsgivaravgifter. När det gäller progressiva arbetsgivaravgifter har vi i första hand pekat på möjligheterna att öka arbetsgivaravgifterna på övertidsuttaget. Då skulle vi få en press nedåt på övertiden. Vi skulle på det sättet få in mer folk på den ordinarie arbetsmarknaden. Jag säger inte att det skapar fler jobb, men vi får mer folk i den ordinarie verksamheten.

Vi kan ta upp en diskussion om man skall gå in med progressiva arbetsgivaravgifter även i förhållande till lönenivån. Vi är inte helt avvisande till en sådan tanke.

Jag instämmer i den kritik som Folkpartiet har yttrat när det gäller ölbeskattningen. Det är inte särskilt lämpligt att sänka skatten på starköl och samtidigt avvisa ett förslag till lösning för de fastighetsägare som har störst problem och som är tvingade att betala en hög fastighetsskatt för att deras grannar säljer hus för höga summor.

Anf. 94 RONNY KORSBERG (mp):

Fru talman! Skattepolitik har ju naturligtvis ett syfte. För Miljöpartiets del har vi utgångspunkt för vår skattepolitik för det första att den skall bidra till att minska resursförbrukningen i samhället och därmed

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

minska miljöskulden till kommande generationer. För det andra vill vi att skattepolitiken skall åstadkomma en rättvisare och mer solidarisk fördelning av det resultat som vi åstadkommer gemensamt i samhället. För det tredje vill vi att arbetslösheten skall minska med hjälp av den skattepolitik vi för just nu.

Självklart är det så, som någon har sagt, att skälet till att vi över huvud taget tar ut skatter är att vi måste finansiera den offentliga verksamheten. Det kan vara intressant att fundera över vilken valfrihet vi har när vi formulerar och formar vår skattepolitik. Jag skall peka på några av de faktorer som jag tror är väsentliga när vi diskuterar vad vi kan och inte kan göra med skatteverktyget i framtiden.

Här har utlovats en hel del stora skattesänkningar som ett sätt att förändra samhället. Låt mig då påminna om att den befolkningsutveckling som vi förväntar oss, speciellt några år in på 2000-talet, gör att vi kommer att ha en ganska stor andel äldre människor att ta hand om. Det krävs resurser om vi skall behålla den nivå på omsorg som vi har haft hittills.

Miljöskulden stiger kontinuerligt. Vi har fortfarande inte börjat betala av miljöskulden. Vi tär fortfarande på de ändliga resurserna i samhället, och vi har egentligen inte gjort någonting för att minska den här skulden. Det kommer att krävas ganska ordentliga investeringar för att vända den här utvecklingen. Det är investeringar som är bra för samhället i och för sig, t.ex. utbyggda järnvägssystem, ny energiteknik och liknande. Detta kan leda till att vi får en positiv tillväxt. Ibland talas det ganska okritiskt om vad tillväxten skall åstadkomma. Man ser sällan baksidan av den.

Skälet till att vi har en relativt stor offentlig sektor i dag är att vi har kunnat använda tillväxtens positiva resultat och produktivitetsutvecklingen i den privata sektorn till att utöka tjänsterna inom den offentliga sektorn.

Men skatterna har ju också en negativ sida. De påverkar människors beteende. Vi får skattekilrar som gör att en del arbete aldrig blir utfört eller blir utfört i en grå eller svart sektor.

Sedan en tid tillbaka är vi medlemmar i den europeiska unionen. Det talas sällan om vilka begränsningar som det medlemskapet medför när det gäller beskattningsrätten i det här landet. Jag skall peka på några av dem.

Här har diskuterats starkölsskatten, men ingen har berört vad skälet är till att vi nu diskuterar denna starkölsskatt. Varför kan inte Sverige fortsätta driva den alkoholpolitik som vi har gjort bl.a. med hjälp av höga skatter? Det beror helt enkelt på att man har en helt annan skattenivå på alkohol i övriga delar av unionen. Och nu börjar folk åka till andra sidan Östersjön och Öresund för att handla sitt öl. Då säger man: Nu flödar pengarna ut ur och ölet in i landet. Nu måste vi göra någonting. Det här medför oerhörda problem för vår bryggerinäring i landet. Men jag vågar nästan lova att de problem som vi åstadkommer genom att sänka skatten på starköl är mycket större än de problem som vi får genom att ett antal människor far kors och tvärs över vattnet för att hämta öl. Grundorsaken är ju inte att folk tycker att danskt eller tyskt öl är godare utan helt enkelt att skattenivån är en helt annan och mycket lägre i de länderna. Man har en annan syn på alkoholpolitik där.

Ett annat sådant område som påverkar oss är energiskatterna. Företrädare för Sveriges regering har skrivit på ett avtal 1992 i Rio de Janeiro som säger att vi skall hjälpas åt att komma till rätta med de stora globala

miljöproblemen. Det kräver bl.a. att vi drastiskt minskar utsläppen av koldioxid till atmosfären. Annars stiger värmen och vi får översvämningar, ökenspridning och annat. Detta skulle man kunna åstadkomma bl.a. genom att höja koldioxidskatten. Det är då inte möjligt i dag för Sverige att göra det i någon särskilt stor omfattning, därför att man i andra länder i EU inte har denna koldioxidskatt och inte heller vill ha den.

Ytterligare ett aktuellt exempel som diskuteras just nu är moms på kultur och utbildning. Det har vi inte haft tidigare. Det talas om körkortsutbildningen som kommer att bli dyrare på grund av att vi förmodligen kommer att lägga 25 % moms på den utbildningen. Det är också ett exempel på en anpassning och harmonisering till de regler som gäller i unionen. De regler som vi tvingas överta har en påverkan på vår handelsfrihet när det gäller att använda skattepolitiken för att styra samhället i den riktning vi vill.

Jag vill också peka på det som vi själva kan bestämma om och som har bestämts om, nämligen den kommunala skatten. Ungefär en fjärdedel av all skatt som tas in i samhället tas in av kommunerna. Nu har vi en regel som säger att kommunerna inte får lov att höja skatten, för i så fall tar staten tillbaka en del av den. Detta är ett ingrepp i det kommunala självstyret – återigen ett regelverk som påverkar vårt handlingsutrymme när det gäller att använda skatten som ett styrinstrument.

Fru talman! Jag skall beröra två huvudområden för vilka vi tycker att det är viktigt att använda skattepolitiken. Det ena är hur vi påverkar inkomstfördelningen i samhället och det andra är hur vi styr resursförbrukningen.

Låt mig börja med inkomstfördelningen. Jag kan inte låta bli att börja med fastighetsskatten, som alla andra också har berört här. Den har diskuterats mycket och ofta, men sällan berör man själva grundorsaken till att vi nu har sådana bekymmer med fastighetsskatten. Varför har det inte varit det förut? Själva grundorsaken till fastighetsskatteproblemen är att fastighetsskatten är en fullständigt galen skatt. Den tas ut på ett fiktivt värde, ett gissat värde om man så vill, ett värde på någonting som man inte har, ett värde som bestäms av vad andra människor har fått när de har gjort sig av med sina fastigheter. Om grannarna säljer sina hus jättedyrt stiger min skatt. Var och en begriper att detta är ett system som man inte kan fortsätta med.

Nu finns det ett förslag om att man skall se över fastighetsskatten. Det har vi väntat på länge. Men tyvärr är det tekniken för att fördela inom detta system som man skall se över, och inte ta sig an själva grundorsaken och se om det finns något annat sätt att göra detta. Från Miljöpartiet kräver vi att man avvecklar fastighetsskatten och växlar ut den mot någonting annat. Vi har lagt fram ett förslag om att man borde tillsätta en parlamentarisk utredning som såg över hur detta skulle kunna gå till i en ordnad form. Det är nämligen inte omöjligt, utan relativt lätt. Vi pumpar in ganska mycket skattemedel i bostadssektorn och sedan tar vi tillbaka dem med hjälp av fastighetsskatt.

Ett sätt, som vi har lagt fram förslag om redan till 1997 års budget, är att man avskaffar den sänkning av stämpelskatten som är beslutat om och i stället sänker fastighetsskatten. Då kan man omedelbart sänka fastighetsskatten från de beslutade 1,7 % till 1,5 %. Det skulle mildra för ganska många just i de utsatta områdena.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Som ett led i en skatteväxling skulle man kunna lägga skatt på energi i stället för att lägga skatt på ägandet och det fiktiva värdet. Det skulle gynna ett miljöriktigt beteende, dvs. att spara jag energi så sänker jag min skatt. I dag är det tvärtom: Sätter jag in en värmepump som spar energi, ja då ökar min fastighetsskatt, för då ökar värdet på huset. Man skulle också kunna finansiera detta genom att minska avdragsrätten för de bolåneräntor som de flesta betalar. Man skulle också kunna lägga om hela systemet så att man i stället för att gynna bolånande gynnar bosparande. Man skulle alltså kunna subventionera dem som sparar till sin egen bostad. Det här är naturligtvis en åtgärd på längre sikt. Man kan också leka med tanken att man höjer realisationsvinstskatten i stället, därför att då vet man hur mycket man fick betalt för sin fastighet, och då kan man också gå med på att betala litet mer skatt.

Det finns andra åtgärder man kan vidta på kort sikt. Det skulle vara intressant att höra från regeringspartiet, och kanske senare från skatteministern, om man är beredd att för en gångs skull på allvar diskutera det galna i fastighetsskatten utan att vi får de vanliga harangerna i halsen om att man måste ha in skattepengar för att sanera budgeten. Detta har vi och alla andra partier också förstått. Vi har för övrigt en skattenivå och en inkomstnivå som är precis densamma som regeringens, men vi har andra fördelningar.

När det gäller tjänstebilsbeskattningen är det fullständigt makalöst hur man kan försämrå någonting så mycket med så enkla medel. Man minskar alltså skatteintäkterna för tjänstebilar med 1 miljard – det är vad det kostar. Samtidigt ökar man utsläppen från bilar, eftersom det här rimligtvis kommer att leda till att fler kör bil. Det kommer nämligen att löna sig att ta bilen till jobbet i stället för att åka kollektivt. Det är vad reglerna innebär. Man får alltså både ökade utsläpp och mindre skatteintäkter. Egentligen var det väl tvärtom man borde göra om det skulle vara riktigt.

Det finns också andra avgifter och skatter som påverkar inkomstfördelningen negativt. Det gäller t.ex. egenavgifterna, som påverkar människor med låga inkomster mer. Det är alltså dålig fördelningspolitik att lägga egenavgifter på inkomster. Det urholkar dessutom kommunernas ekonomi.

Det finns en sak till som jag vill ta upp när det gäller inkomstfördelningen. Vi har följt debatten om hur människor som vill öka sitt inflytande och sin självtillit i bostadsområden genom att ta aktiv del i skötseln av husen har fått lägre hyra som tack. Genast är vi där och beskattar dem för detta och kallar det för en förmån. Det här är naturligtvis fullständigt galet ur fördelningssynpunkt. Det är ofta de människor som har lägst inkomster, kanske inga inkomster alls, som kan delta i detta. Har man ingen inkomst alls är det i och för sig inget skatteproblem, men så fort man skaffar sig ett jobb och fortsätter med det här får man skatta bort det. Det är alltså en broms för att över huvud taget göra någonting.

Det vore kanske rimligt att fundera över om man skulle ha en skattefri zon för människor som sysslar med det vi kallar självtillit, att hjälpa till och sköta sina bostäder i hyreshusområden. Vi föreslår ett halvt basbelopp – ungefär 1 500 kr i månaden – som en rimlig nivå, till att börja med, för att klara detta. Även folk som sparar resurser genom bytesringar skulle kunna få del av detta.

Sedan vill jag ta upp något som handlar om resursförbrukningen. Vi talar om skatteväxling, grön skatteväxling. I dag tas 80 % av all skatt ut på arbete och ungefär 5 % på energi och utsläpp. Nu sitter visserligen några av oss i en kommitté och diskuterar hur detta skall gå till, och vi har naturligtvis stora förhoppningar om ett positivt resultat av kommittén. Men dagens energiskattesystem är mycket otympligt, som ett enda stort lapptäcke, och måste reformeras. Vi har lagt fram en rad förslag när det gäller energiområdet som gör att hela skattesystemet blir mer miljörelaterat. Det här skall givetvis matchas med att man sänker skatten på arbete i stället.

Man kan tala om nivåer och hastighet för en sådan här skatteväxling. Vi har föreslagit att under de närmaste tre åren byta 25 miljarder av skatteinkomsterna från arbete mot inkomster från energi. På en 14-årsperiod skulle man kunna växla i storleksordningen 100 miljarder. Det här är naturligtvis inga exakta siffror, men de ger ändå en uppfattning om vad vi skulle kunna åstadkomma. Det här skapar nya jobb, och det ger inte någon försämring av statsfinanserna.

Det viktigaste att komma ihåg är att detta ger incitament för investeringar och förändringar, och det är ju det vi vill ha. Det är det som skapar jobb. Det är dessa prisrelationer, förändringen mellan priser, som ger den här effekten. De strukturförändringar som kan uppkomma, och som kommer att uppkomma, kan vi hantera genom att vara förberedda på dem och genom omfördelningar.

Avslutningsvis vill jag säga att det viktigaste för att kunna skapa ett ekologiskt och socialt hållbart samhälle, som vi ser det, är att använda skattepolitiken och genomföra en ekologisk och social skattereform.

Anf. 95 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande att peka på en ekonomisk ekvation, en ekonomisk logik, som jag hoppas att Inger Lundberg och skatteministern sedan vid tillfälle vill kommentera.

Det är varje regerings viktigaste uppgift att nå budgetbalans. Först den dag då vi har ett budgetöverskott minskar räntekostnaderna i budgeten. Då kan vi försiktigt förbättra transfereringar och öka konsumtionen.

Budgetbalans, eller ännu hellre budgetöverskott, når vi huvudsakligen genom minskade utgifter – antingen minskade transfereringar eller minskad offentlig konsumtion – eller genom höjda skatter, dvs. ökade inkomster. Enligt vår mening är skattehöjning den sämsta vägen för Sverige att gå, eftersom den har långtgående problem i släptåg. Höga skatter driver upp produktionskostnader och skapar därmed dyrare produkter och tjänster. Dyrare produkter minskar försäljning och produktion på såväl hemmamarknad som exportmarknad. På exportmarknaden försämras vår konkurrensförmåga radikalt.

Den socialdemokratiska regeringen, stödd av Centern, har på två år höjt svenska skatter med ca 67 miljarder netto. Dessa kostnadsdrivande skattehöjningar ökar arbetslösheten varje dag, dag för dag. Under Göran Perssons korta tid som statsminister har över 80 000 personer förlorat sitt jobb.

Fru talman! Mot denna bakgrund föreslår vi kristdemokrater i vår skattemotion att det totala skattetrycket skall sänkas, just därför att det är kostnadsdrivande och arbetslöshetsdrivande. Vi föreslår en sänkning med

4,3 miljarder 1997, med 5,2 miljarder 1998 och med 4,5 miljarder 1999. Vår målsättning är att det totala skattetrycket, som tar bort produktion och skapar arbetslöshet, skall sänkas från dagens 52 % av BNP till under 50 % för att den här trenden skall kunna vändas.

Vi föreslår minskade transfereringar med bl.a. ytterligare en karensdag, en ny beräkningsgrund för SGI och slopad förtidspension – allt för att kunna undvika dessa skatter, som genererar arbetslöshet. Vår budget är finansierad till sista kronan.

I den kärva budgetsituation som Sverige befinner sig i vill vi kristdemokrater prioritera vård och omsorg om barn, äldre och sjuka. Det framgår mycket tydligt i vårt budgetförslag. För att Sverige skall kunna åstadkomma en etiskt godtagbar vård och omsorg för dessa grupper måste vårt näringsliv få lägre kostnader och därmed luft under vingarna. Det kan då skapa jobb och utkomstmöjligheter för betydligt fler medborgare än i dag. Staten kan sänka kostnaderna genom lägre skatter och avgifter.

Fru talman! Jag har många goda vänner i den s.k. arbetarrörelsen. Jag har också konstaterat att man där inte bekymrar sig särskilt mycket för skattehöjningar. Skattehöjningar uppfattas av många som ett bra sätt att låta de rika betala – de har ju råd. Ja, detta låter bestickande, men så enkelt är det väl ändå inte.

Nog är det ändå så att skattehöjningar är kostnadsdrivande och därmed minskar sysselsättning såväl i Sverige som på exportmarknaden. Det höga skattetrycket slår tillbaka och minskar antalet jobb på arbetsmarknaden. Därmed är det de arbetslösa som drabbas och inte de rika.

Herr minister! Höjda skatter och egenavgifter minskar såväl det privata som det offentliga konsumtionsutrymmet. Samtidigt driver skatterna upp priserna på produkter och tjänster. Därmed stryps den ekonomiska aktiviteten från två håll, och arbetslösheten bara ökar.

Fru talman! Jag är en enkel kristdemokrat, som faktiskt vill föra en ärlig och uppriktig skattedebatt. Som civilekonom har jag ägnat mig åt såväl nationalekonomi och företagsekonomi som skatterätt. Jag har också i över 18 år i ledande befattningar inom näringslivet erfarit vad kostnadsdrivande skatter och avgifter innebär för att skapa en minskad försäljning, en minskad produktion och därmed en minskad sysselsättning.

Herr skatteminister! Om jag har fel i min analys, om de höga skatternas konsekvenser för sysselsättningen, är jag tacksam om ni vill rätta till det jag här har anfört när ni kommer upp i talarstolen. Om jag har rätt borde Finansdepartementet medverka till en folkbildning som korrekt upplyser medborgarna om sambandet mellan alltför höga skatter och arbetslöshet. Allt annat är ohederligt.

Sedan må vi ägna dagar här i riksdagen åt att debattera vilka grupper av medborgare som av rättviseskäl skall bära den oundvikliga skattebördan. Det är en annan fråga, en fördelningspolitisk fråga, som är nog så angelägen för oss alla att diskutera. Men all skattepolitik är inte fördelningspolitik.

Vid skatteutskottets resa till Kanada och USA i början på september i år gjorde vi intressanta iakttagelser. I Kanada följer myndigheterna kontinuerligt den amerikanska skatte- och kostnadsutvecklingen, detta för att man inte skall tappa i konkurrens till USA och därmed förlora sina arbetstillfällen. I USA, där man har haft presidentkampanj hela hösten,

kunde vi konstatera att den stora politiska frågan var de alltför höga skatterna. Deras skatter ligger på mellan 35 och 37 %.

Är det då intressant att diskutera just detta i en svensk skattedebatt? Vi är väl ändå inte ute efter att kopiera den amerikanska ekonomiska modellen? Nej, det är vi verkligen inte, men vi måste konstatera att varje annan nation som vi konkurrerar med på världsmarknaden pressar ned sina kostnader och däribland skatter för att slå vakt om sina arbetstillfällen. Därför måste vi ta upp kampen om jobben för att inte bli ännu mera arbetslösa i Sverige. Vår förmåga att ta ansvar för barn, äldre och sjuka är direkt beroende av vår förmåga att skapa arbetstillfällen genom exporterade produkter och tjänster.

Fru talman! I vår skattepolitiska motion lägger vi kristdemokrater förslag till en sänkning av det totala skattetrycket men också till en helt annan inriktning på skattepolitiken än den regeringen har lagt. Kristdemokraternas skattepolitik går huvudsakligen ut på att reducera de kostnadsdrivande skatter som leder till ökad arbetslöshet.

Låt mig mycket översiktligt redovisa dem här:

1. Beskattningen av riskvilligt kapital bör sänkas.
2. Dubbelbeskattningen bör tas bort.
3. Skatten på royalty bör vara fri några år.
4. Öka företagens likviditet genom att återgå till tidigare momsredovisningsprinciper.
5. Försök stimulera tjänstesektorn med den danska modellen.
6. Tillåt skattereduktion på byggnadsarbete och ROT-sektorn.
7. Skattebefrielse för individuella kompetensutvecklingskonton.
8. Skatteväxling genom mindre skatt på arbetskraft och högre skatt på energi och miljöfarliga utsläpp, bl.a. avfallsskatt och kärnkraftsskatt.
9. Ta bort värnskatten och slopa i stället grundavdraget på den statliga inkomstbeskattningen. Avstå från höjd marginalskatt, eftersom höjd marginalskatt leder till höga och kostnadsdrivande bruttolöner, som i sig leder till arbetslöshet – precis som höga skatter.
10. Avstå från egenavgiftshöjningen, som stramar åt kommunerna ytterligare med 7 miljarder.
11. Ge svenska yrkesfiskare samma konkurrenssituation som norska och danska fiskare.
12. Lindra fastighetsskattens konsekvenser, så att folk slipper flytta från sina villor.

Fru talman! Utöver dessa tolv punkter, som direkt eller indirekt skulle medverka till ökad sysselsättning, har vi kristdemokrater i vår motion flera intressanta förslag för att förbättra den privata kapitalbeskattningen och förslag om ändringar i punktbeskattningen på tobak, alkohol, bensin, m.m. Vidare har vi avsatt extra resurser till effektivare skatteindrivning och ökad kamp mot ekonomisk brottslighet.

Den kristdemokratiska skatte- och finanspolitiken är självfallet finansierad till 100 %, och därför är det min förhoppning att den utgör en intressant läsning för herrar finans- och skatteministrar.

Anf. 96 INGER LUNDBERG (s):

Fru talman! Ja, visst var det fantastiskt med de små barnen och deras uppfinningar här på riksdagen i går, Karin Pilsäter. Visst är det ett uttryck

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

för att det finns glädje och kraft ute i samhället. Och nog är det litet led-
samt att vi här, där vi skulle inspirera och skapa glädje, ofta gnölar allde-
les för mycket.

K-G Svenson talade om allas vårt behov av trygghet. 1993–1994 var
Sverige skakat i grunden. Jan Bergqvist nämnde tidigare en ökad upplå-
ning på ett enda år med 250 miljarder kronor, en kvarts biljon, med ökade
räntekostnader, som riskerade att urholka hela grunden för välfärden.

Det är lätt att glömma hur allvarligt det var, men vi var i en oerhört
allvarlig situation, så allvarlig att t.ex. Anne Wibble, som då lämnade
posten som finansminister, trodde att Sverige aldrig skulle klara ut den
situationen.

Det är därför socialdemokratin har lagt så stor vikt vid konsolide-
ringsprogrammet. Det är därför vi är så tacksamma över att Centerpartiet
haft den politiska styrkan och modet att våga stå upp för att Sverige på
lång sikt skall vara stabilt och klara av att värna välfärden.

Konsolideringsprogrammet innebär stora ansträngningar för de
svenska medborgarna. Hårdast känns förändringarna för de människor
som har de snävaste marginalerna, för de sjuka, för de arbetslösa och för
dem som på olika sätt har behov av stöd från det gemensamma. Värdet av
gemensam verksamhet framstår tydligare än någonsin när riksdagen för
att värna demokrati och välfärd in i 2000-talet tvingas skära i dagens
välfärdssystem.

Ändå har riksdagsmajoriteten strävat efter att bördorna skall bäras
rättvist. Den femtedel av befolkningen som har det bäst bidrar med nära
40 % av kostnaderna för programmet. Den femtedel som har det sämst
bidrar med 15 %.

En rättfärdig fördelning av ansvaret för budgetsaneringen förutsätter
en väl avvägd kombination mellan skatter och utgiftssänkningar. Därför
består programmet till hälften av besparingar och till hälften av utgifts-
minskningar. Skattehöjningarna träffar i första hand dem som har bäst
möjlighet att betala. Så betyder t.ex. den höjda kapitalskatten, bibehåll-
landet av förmögenhetsskatten, höjningen av avkastnings- och reavinst-
skatterna och införandet av värnskatten att den som tjänar hyggligt, den
som har goda tillgångar, är med och drar sitt strå till stacken för att sanera
den offentliga ekonomin.

Därför blir K-G Svensons bild av dem som har det jobbigast så osann.
Det var inte de skatter Moderaterna sänkte under den förra mandatperi-
oden som hjälpte dem som hade det jobbigast. De som har det jobbigast
är allra mest beroende av att vi kan klara välfärden och ha goda trygg-
hetssystem och en infrastruktur som på lång sikt bidrar till jobb och
styrka i Sverige.

Den inkomstram som riksdagen nu skall lägga fast bygger inte på
stora förändringar av tidigare beslut. Däremot följer vi upp ett antal frå-
gor som tidigare diskuterats här i riksdagen i konkreta förslag i betänkan-
det. Inkomstramen rymmer också angelägna näringspolitiska satsningar.

Skatteutskottet har vid flera tillfällen efterlyst en förändring av för-
månsvärderingen av tjänstebilar. Det nuvarande systemet, där drivme-
delskostnaderna, alltså bensinen, har räknats in i förmånsvärdet och den
enskilde haft precis samma kostnad för sin bil vare sig han eller hon kört
1 000 eller 3 000 mil privat, har inte varit bra. Nu bryter vi ut drivme-
delskostnaden ur förmånsvärdet. Den som har tjänstebil får på samma sätt

som alla andra känna av kostnaden för ytterligare mil. Rörliga bensinkostnader också för tjänstebilarna har en viktig miljöpolitisk betydelse. Det förmånsvärde för tjänstebilen exklusive bensin som nu läggs fast, bygger på det faktiska värdet av tjänstebilsförmånen.

I den allmänna debatten, och också här i kammaren vid något tillfälle, har det sagts att de sänkta förmånsvärdena innebär en subvention av vävlönade män. Det är inte sant. När de gamla förmånsvärdena lades fast, var räntan runt 13 %. I dag är statslåneräntan nära 7 %. Det är vare sig hållbart eller rimligt att i dagens läge beräkna förmånen av en tjänstebil på samma grund som när räntan var 13 %. Det är därför förmånsvärdet för tjänstebilarna sänks.

Det innebär en budgetmässig belastning för statskassan, men den har varit nödvändig för att kunna hålla fast vid den grundläggande principen att de förmåner som arbetsgivaren erbjuder skall knyta an till förmånens värde – inte mindre, men inte heller mer, inte ens, fru talman, om det är en majoritet karlar som berörs.

Den konstruktion som nu läggs fast, som innebär att en stor del av förmånsvärdet knyts an till den aktuella räntenivån, ger också det nya systemet en helt annan följsamhet gentemot kostnadsutvecklingen än det tidigare systemet. Skulle olyckan vara framme så att vi återigen fick en borgerlig regering och höjda räntor, då kan jag försäkra kammaren att förmånsvärdet på bilarna skulle öka med det system vi i dag föreslår.

I betänkandet förtydligas också ett antal tekniska frågor i samband med att tosserierna med skattefrihet för de s.k. *frequent fly*-rabatterna upphör den 1 januari 1997. Det är inte sant, Karin Pilsäter, att det blir krångligare eller dyrare för de småföretagare som vill använda möjligheten med *frequent fly*-rabatter i sina företag. Det blir det inte alls. Däremot blir det dyrare och krångligare för Karin Pilsäter och mig om vi skulle göra ett antal tjänsteresor på riksdagens bekostnad och sedan som belöning av flygbolaget få fria resor med ungarna till Paris som tack för att vi på arbetsgivarens bekostnad har rest med detta flygbolag. Vad finns det, Karin Pilsäter, för anledning att ha speciella skattesubventioner för den typen av förmåner?

Och Holger Gustafsson som pratar om en så seriös företagspolitik – vad är det för etik och moral med att den skall få skattefrihet som på sin arbetsgivares bekostnad gör ett antal resor och av flygbolaget får gratisresor för familjen? Det är väl ändå inte rimligt att vi med skattepengar skall subventionera det och göra en speciell skatteavvikelse för den typen av tosserier? Det är väl varken sunt förnuft och ärlighet eller etik och moral med det?

Den s.k. brytpunkten för statsskatten behålls på drygt 203 000 kr. Det förstärker statsfinanserna med över 900 miljoner kronor i förhållande till dagens regler. Den förstärkningen behövs när inkomsterna från tjänstebilarna minskar. Den innebär också att finansieringen av tjänstebilsförslaget får en rimlig fördelningspolitisk profil.

Utskottet har biträtt regeringens förslag om att lindra effekterna av den höjda fastighetsskatten för de småhusägare som fått sitt basvärde höjt med minst 40 % och ökat med minst 200 000 kr om året, dvs. de som fått fastighetsskatten ökad med mer än 3 400 kr på ett år. De får skatten minskad på det överskjutande beloppet med 100 %, 80 %, 60 %, 40 % respektive 20 % vid taxeringarna 1997–2001.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Vi följer också upp regeringens förslag om en översyn av fastighets-taxeringen genom ett tillkännagivande med anledning av flera motioner från bl.a. Centerpartiet, Socialdemokraterna och Moderaterna. Fastighets-skatten är en viktig skattebas. Det är viktigt att allmänheten kan känna tilltro till hur fastighetsvärdena sätts. Därför bör graden av lekmannain-flytande i taxeringen utredas.

Man bör se över frågor som hur avstånd till kustlinje skall värderas, och se till att det inte bli orimligheter i underlaget. Man skall också granska andra faktorer som har betydelse för hur basvärdena tas fram. Utredningen skall ske skyndsamt säger utskottet i sitt tillkännagivande, så att ett förslag kan läggas fram på riksdagens bord i så god tid att föränd-ringar kan träda i kraft redan taxeringsåret 1998.

Fastighetsskattefrågorna är svåra, och det är inte alltid enkelt när det gäller enskilda människor. Därför blev jag litet förvånad när K-G Svenson tog upp ärendet med den kvinna vi mötte på skatteutskottet. Det finns i vårt land många pensionärer, bl.a. ute i skärgårdsområdena, som fått relativt höga, en del mycket höga, fastighetsvärden. Den kvinna som talade med oss sade att hon hade fått ett fastighetsvärde på 1 miljon kro-nor. Det motsvarar ca 17 000 kr i fastighetsskatt. Hon har säkert drifts-kostnader för runt 15 000 kr. Har hon ingen annan förmögenhet än sin fastighet, är hon berättigad till bostadstillägg för pensionärer motsvarande 83 % av kostnaderna om hon är en pensionär som inte har ATP eller andra gynnsamma pensioner eller inkomster utöver folkpension och pens-ionstillskott.

K-G Svenson talar i alla sammanhang illa om olika bidrag. Men det är ju så, K-G Svenson, att bidragens konstruktion är sådan att de kan lindra där det behövs, där människor verkligen *har* det jobbigt. Vissa bidrag är av mycket generell karaktär, och av den typen är bostadsbidragen. Bo-stadsbidragen till pensionärer är inga socialbidrag, K-G Svenson. Det är otäckt och farligt om ni moderater åker runt landet och försöker likställa bostadstillägget för pensionärer med socialbidrag. Bostadstillägget till pensionärer är en del av pensionen, men en del av pensionen som är be-roende av den enskildes bostadskostnad och som också ökar när fastig-hetsskatten gör det.

Sedan är jag väl medveten om, K-G Svenson, att alla problem med fastighetsskatter för enskilda människor inte tas bort av vare sig bostads-bidrag för barnfamiljer eller av bostadsbidrag för pensionärer, men låt oss inte oroa människor som har det jobbigt ännu mer. Låt oss hjälpas åt att göra debatten så seriös som möjligt. Då är det också mycket lättare att lösa dessa frågor, som kan vara komplicerade.

Fru talman! Energibeskattningen läggs delvis om. I stor enighet har utskottet ställt sig bakom förslaget om att produktionsskatterna på vatten-kraftsel läggs om från en skatt beräknad på antalet producerade kilowat-timmar till en fastighetsskatt. Den tidigare beskattningen med olika skat-tesatser för anläggningar med värdeår före eller efter år 1973 påverkade produktions- och investeringsbeslut hos kraftföretagen på ett sätt som inte alltid varit avsett. Med övergången till en fastighetsskatt får vi en generel-lare och mer användbar modell för beskattning av den begränsade natur-resurs som vattenkraften är. Staten avstår från den höjning av produkt-ionsskatten på el som skulle ha trätt i kraft vid nästa halvårsskifte och växlar över den beräknade inkomsten i höjda energiskatter på fossila

bränslen och höjd skatt på elektrisk kraft. Omläggningen görs för att värna den elintensiva industrin. I alltför hög grad har produktionsskatterna övervälrats på de mest utsatta företagen. Det kan lindras genom det beslut som vi nu fattar.

Däremot kan vi ännu inte fatta beslut om att höja koldioxidskatten för industrin. Den var en del av EU-finansieringen och utformad så att den skulle värna de mest energiintensiva företagen. Det är en ödets ironi att det nu är EU-regler som gör att beslutet skjuts fram. Men utskottet förutsätter att det återkommer till våren.

Vi har dock kunnat ta tillfället i akt att i anslutning till propositionen förlänga systemet med energiskattensättning för växthusnäringen och förutsätter att regeringen återkommer med förslag som förenar herr skatteministerns säkra och trygga kontroller med bra likviditetsvillkor för näringen.

Betänkandet innehåller också förslag till förändringar av alkoholbeskattningen. I stället för en progressiv ölbeskattning kommer skatten att bestämmas till 1 kr 45 öre per volymprocent. Det betyder i snitt 8 % prishöjning på folköl och 17 % prissänkning på starköl. Det är billig retorik när Folkpartiet påstår att fastighetsskatten finansierar ölskattesänkningen. Sänkningen av skatten på starköl finansieras fullt ut av höjda sprit- och tobaksskatter och höjningen av skatten på folköl. Spritskatten höjs med 2 %, tobaksskatten med 7,9 % så att förändringen kan genomföras utan minskade skatteinkomster. Finansieringen ger t.o.m. utrymme för ytterligare 30 miljoner för informationsinsatser mot alkoholmissbruket.

Ändå är det inte med någon glädje vi lägger fram förslagen. Svensk alkoholpolitik är framgångsrik i ett internationellt perspektiv. De relativt höga alkoholskatterna spelar en viktig roll i det. Ett land som så framgångsrikt använt alkoholskatterna i kampen mot missbruket måste slå vakt om sina införselregler. När vi i samband med EU-förhandlingarna i kompromissens namn sade ja till införsel av 15 liter öl fick det allvarliga konsekvenser. Den ölbusiness som förekommer i södra Sverige är inte värdig. Den stimulerar till en kultur vi inte kan acceptera. Därför känns det riktigt att redan nu införa den proportionella ölskatten för att i någon mån få bukt med eländet och samtidigt inte behöva se den svenska bryggerinäringen rasa sönder på grund av skattekonkurrensen.

Erfarenheterna av ölimporten visar hur viktigt det är att slå vakt om de svenska införselreglerna. Därför är det starkt att alla partier i riksdagen enhälligt har ställt upp bakom den tydliga linje som regeringen och skatteministern driver i förhandlingarna med EU. Jag vill passa på tillfället att tacka alla riksdagens partier för deras vilja att helhjärtat försvara en av grundbultarna i svensk alkoholpolitik i samband med de förhandlingar som regeringen nu för.

Det är vårt gemensamma ansvar att visa att Sverige menar allvar med sin alkoholpolitik. Hur mycket vi än värnar den fria marknaden får den inte gå ut över människor som inte klarar av att använda alkohol. Det finns ett starkt samband mellan bruk av alkohol och missbruksproblem. Därför är det ett gemensamt ansvar att bedriva en politik som leder till att användningen av alkohol begränsas. En fri marknad får inte leda till fler slagna kvinnor, fler utslagna, fler olyckliga eller till fler barn som lider på grund av föräldrarnas missbruk.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Fru talman! Inkomstramen täcker också in ett antal skatteförslag som tidigare behandlats i riksdagen och som kommer att behandlas av riksdagen under hösten. Flera av dem gäller selektiva åtgärder inriktade på att stimulera sysselsättningen. Här finns beslutet om att slopa bilaccisen för att stimulera till förnyelse av bilparken. Här finns den sänkta stämpelavgiften, som påverkar fastighetsmarknaden och indirekt påverkar byggande. Här finns beslutet om minskade socialavgifter med störst effekt på de mindre företagen.

Inom kort kommer riksdagen att behandla ett förslag som syftar till att underlätta generationsskiften i mindre företag. Vi kommer att få ta ställning till en omfattande lättnad i ägarbeskattningen av mindre och medelstora företag. Alla dessa förslag syftar till att stimulera företagande och tillväxt i vårt land.

Däremot är vi inte beredda att lägga fram förslag om omfattande generella skattesänkningar. När Moderata samlingspartiet föreslår att skatterna sänks redan 1997 med 37 miljarder, egentligen 42 miljarder, och totalt 65 miljarder 1999 återgår man till den politik som så gruvligt misslyckades under de borgerliga åren. På område efter område vill man återgå till den politik som misslyckades i början av 90-talet. Det är beklagligt. Det är kanske inte så märkligt att partiet i dag står tämligen ensamt i svensk politik.

Fru talman! Sverige har en hög skattekvot. Det betyder att utrymmet för nya skattehöjningar är litet. Det är vårt gemensamma ansvar att utforma skattepolitiken så att den blir så rättfärdig som möjligt. Då är det – det har Holger Gustafsson rätt i – viktigt att föra en ärlig skattedebatt. Vi skall slå vakt om de möjligheter som skattesystemet har att omfördela mellan välbärgad och fattig, mellan olika skeden i livet. Vi skall säkra en god infrastruktur och ett värdigt välfärdssamhälle. Vi har ansvar att utforma skattesystemet så att det blir så förutsägbart som möjligt för investeringar och satsningar i vårt land och vara uppmärksamma på behov av förändringar på olika områden. Vi får aldrig ge vika från kraven på en rättvis fördelningspolitik, ett skattesystem som gynnar jobben, stimulerar en gynnsam ekologisk utveckling och en ansvarsfull finansiering av de åtaganden det svenska samhället gör.

Fru talman! Jag yrkar bifall till finansutskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 97 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! De låg- och medelinkomsttagare som finns utanför det här huset och här på läktaren fick inte mycket till svar av Inger Lundberg i den skruvstädssituation som många av dem befinner sig i. De har hamnat i ett bidragsberoende med er politik och har svårt att ta sig ur det, om man inte gör någonting radikalt genom att sänka skatterna i kombination med sänkta bidrag som gör att de får bestämma över sin egen livssituation på ett betydligt bättre sätt. Det är rätt så anmärkningsvärt att Inger Lundberg förordar höjda skatter. När man inte kan betala dem får man betala dem med ökade bidrag.

Den aktuella kvinna som uppvaktade skatteutskottet vill inte söka något bostadsbidrag. Hon vill klara sig på sin pension. Men hon vill inte ha en orimlig skatt som hon inte kan betala. Det var det som var ärendet. Hon var medveten om sin situation. Jag försöker inte skrämman upp män-

niskor runt omkring. Hon representerar sig själv och andra i den allvarliga situationen att de inte kan klara sig på sin lön eller pension beroende på de höga skatter som ni har drivit upp under de år ni varit i regeringsställning.

Inger Lundberg talade inte heller om hur man skall bemästra arbetslösheten – inte någon analys, inte reflexion vad dessa skattehöjningar på 80 miljarder har gjort när det gäller den ökande arbetslösheten. Ni har misslyckats med att få ned arbetslösheten. Den har stigit och stiger fortfarande.

Inger Ohlsson, ordförande i TCO, har sagt att vi måste sänka skatterna på arbete för att få ned arbetslösheten. Kjell-Olof Feldt har i ett uttalande i dag sagt att det är uteslutet att regeringens mål om en halverad arbetslöshet till år 2000 skall kunna nås när tillväxten är så låg. Hör, Inger Lundberg, vad effekterna är av er politik!

Anf. 98 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag är väl medveten om att den kvinna som uppvaktade oss är angelägen om att vi sänker fastighetsskatterna och att hon ser fastighetsskatten som ett problem för skärgården. Vad jag däremot vänder mig emot var att K-G Svenson inte uppriktigt och ärligt kan se att effekterna av fastighetsskatten lindras för många av pensionärerna med låga inkomster av bostadstillägget till pensionärer, något som ni skjuter framför er. Detta bör också finnas med i debatten. Ni skjuter ofta låginkomsttagarnas situation framför er. Det gör ni när ni diskuterar den allmänna skattepolitiken. Men egentligen handlar det om höginkomsttagarna.

Jag läser i er reservation om vilka skatter ni verkligen tycker är allvarliga. Särskilt allvarlig är den s.k. värnskatten som inneburit att ökad kunskap och större kompetens lönar sig mindre. Tillsammans med den kraftiga höjningen av egenavgiften är marginals-katten för en stor del av de heltidsarbetande ungefär 60 % i stället för 50 %. Ni betonar bland alla skatter på arbetskraften – egenavgifter etc. – som speciellt allvarlig den som träffar höginkomsttagarna. Det säger rätt mycket om att intresset minsann inte ljuger när det gäller Moderaterna.

Anf. 99 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Hela vår partimotion präglas av en fokusering på låg- och medelinkomsttagarna. Vi menar att man måste sänka skatterna för den kategorin, som i dag har blivit så bidragsberoende genom er politik. En stor del av vår inriktning i skattepolitiken handlar om detta. Det är framför allt sänkta egenavgifter, sänkt kommunalskatt, icke-höjda elavgifter som påverkar konsumtionen i väldigt hög grad genom er politik. Det är kolossalt viktigt för alla människor att kunna forma sin egen livstillvaro och kunna leva på sin lön när skatten är avdragen. Det är en väsentlig del i varje människas liv att kunna stå på egna ben och svara för de egna besluten utan att vara beroende av politiker för sin levnad. Det är en viktig utgångspunkt när det gäller inriktningen i vår ekonomiska politik.

Beträffande fastighetsskatten driver Inger Lundberg stenhårt att det är marknadsvärdet som skall vara basen. Små tekniska förändringar kan göras – det är innebörden i er hemställan till regeringen. De människor som i dag drabbas av höga fastighetsskatter har inget hopp hos socialde-

mokrater och centerpartister. Ni vill fortfarande ha det höga skatteuttaget – ingen förändring. Markeringen från Inger Lindbergs sida när det gäller marknadsvärdet är helt häpnadsväckande i det här avseendet med tanke på de uppvaktningar som vi haft och den information som kom från bostadsutskottets företrädare Lennart Nilsson och skatteutskottets Anita Johansson. Jag kan förstå att Anita Johansson inte står bakom betänkan- det med tanke på att det var hökarna i partiet, Inger Lundberg och Co. som vann kampen om fastighetsskatten som innebär bibehållandet av den höga skattenivån.

Anf. 100 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Vi för en gemensam diskussion om fastighetsskatten och en allvarlig diskussion om de komplikationer som den är förenad med. Däremot har vi inte några 5 miljarder att kasta ut på sänkningar som i första hand kommer dem som har mycket goda inkomster och förmögen- heter till del.

Karl-Gösta Svenson bryr sig däremot inte om de villaägare som har ganska höga räntekostnader. Ni vill sänka värdet av ränteavdragen bara för att kapitalägarna skall få lägre kapitalskatt. Ni talar väldigt mycket om löntagarna ute i kommunerna, men ni plockar bort 8 miljoner från kom- munerna, över 30 000 jobb. Jag kan försäkra, Karl-Gösta Svenson, att de som har det jobbigt ute i vårt land inte vill annat ha än ett jobb. Det är förödande om ni föröder den kommunala arbetsmarknaden och gör skat- tesänkningar som inte i första hand kommer jobbarna till del, utan den som redan har det bra. Det gjorde ni tidigare. Det misslyckades under era år på tidiga 90-talet. En sådan politik skulle misslyckas i dag.

Anf. 101 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Inger Lundberg kallade det för billig retorik när jag talade om ölskatt och fastighetsskatt. Jag kan försäkra Inger Lundberg att det inte är fråga om någon billig retorik från min sida. Det är fråga om ett konkret förslag. Även oppositionspartierna måste ha rätt att i slutändan jämka samman ett förslag utan att det skall behöva kallas för billig retorik när man på ett rimligt sätt försöker mildra en orimlig situation. Jag undrar fortfarande varför det är viktigare i det läge vi nu har att sänka ölskatten än att sänka fastighetsskatten för de värst utsatta.

Sedan vill jag ta upp *frequent flyer*-rabatten. Det orimliga med den är givetvis att den finns. Men det är inte ett beslut som vi råder över. Det vi råder över är skatteplikt och kontrolluppgiftsskyldighet. Inger Lundberg smeker fördomar medhårs när hon låter antyda att vi i riksdagen utnyttjar dessa rabatter. Det är förbjudet för statstjänstemän och dit hör riksdagsle- damöter i det här fallet. Problemet är det däremot för dem det är tillåtet, nämligen de som jobbar inom det privata, så till vida att deras arbetsgi- vare inte kan kontrollera om de tar ut dem eller inte, men det är ändå arbetsgivaren som är uppgiftsskyldig. Det är det vi vänder oss emot och tycker är fel. Det är även i relativt små företag så att arbetsgivaren inte kan ha kontrollen över när man har tjänat ihop det osv. Då menar vi att det dessutom är svårt att få förståelse för regelverket totalt sett om man ser framför sig regler som inte är praktiskt genomförbara och hållbara.

Jag skulle till sist vilja poängtera ytterligare en felaktighet i Inger Lundbergs anförande. Hon sade att Anne Wibble 1994 inte trodde att Sverige skulle klara av statsfinanserna. Det är helt fel. Anne Wibble och vi i Folkpartiet trodde inte att Socialdemokraterna skulle klara det, och det är en helt annan sak. Ni har visat att ni har fått ihop budgeten, men vi tycker att ni har gjort det på fel sätt genom att svika en del löften, vilket ökar politikerföraktet, och genomför annat som ökar arbetslösheten.

Anf. 102 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag trodde inte att Anne Wibble över huvud taget trodde något om sig själv när det gällde möjligheterna att klara ut statsfinanserna, eftersom det misslyckades så kapitalt på den borgerliga tiden. Vi såg i alla fall inte någon bild eller analys som visade att vi skulle kunna gå mot en stabil ekonomi med en borgerlig regering.

En privat arbetsgivare kan precis som staten har gjort besluta att *frequent flyer*-rabatterna skall gå till företaget. Det är naturligtvis en klok och vettig modell. Vill hon eller han av något personalpolitiskt skäl att de skall rikta sig direkt till de anställda, då får man bygga upp ett system. Men det kan inte vara skattebetalarnas och statens sak att göra särskilda skatteundantag för den typen av privatresor. Det är icke rimligt, Karin Pilsäter. Jag är förvånad över att Folkpartiet och Kristdemokraterna har ställt upp på det moderata förslaget.

Sedan över till detta med ölskatt och fastighetsskatt. Förslaget är finansierat. Starkölsskattesänkningen är finansierad genom höjningar av skatten på folköl och tobak. Vi befärar att minskningen av ölförsäljningen kommer att vara fortsatt dramatisk. Då får vi inte detta skatteutrymme, om vi inte genomför skattesänkningar.

Det är ett oerhört äventyrligt finansieringsförslag som Karin Pilsäter har. Dessutom är Karin Pilsäter väl medveten om att den 1 januari 1998 måste vi anpassa våra ölskatter till EU:s proportionella ölbeskattning.

Anf. 103 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Precis som Inger Lundberg sade gäller detta en ettårsfråga, och det gör det även beträffande fastighetsskatten. Vi har i såväl skatteutskottet som finansutskottet varit överens om att det skall göras en översyn från den 1 januari 1998 som skall gälla fastighetsskatten. Dessa två problem bör man försöka lösa i ett sammanhang.

I grunden handlar det för Folkpartiet inte om att ställa ölskatt mot fastighetsskatt, utan det är ett sätt att lösa problemet i slutändan av behandlingen. Vi tar ställning till hela budgeten. Det är orimligt att säga att den och den skattesänkningen är finansierad med den och den skattehöjningen, men om vi nu skall gå in på det anser vi från Folkpartiet att det är ganska orimligt att genomföra en sänkning av förmånsbilsbeskattningen och låta den finansieras av vanliga medelinkomsttagare – och även höginkomsttagare – som inte har någon bil eller som betalar sin bil själva. Det är orimligt att lärare och andra skall betala för att en grupp högavlönade män skall få sänkt förmånsbilsbeskattning.

Nu är Inger Lundberg med i överbeskattningsresonemanget, vilket är ett fascinerande sätt att se på det hela. Det är aldrig någon annan skatt som är för hög i förhållande till vad som är rimligt. Skillnaden mellan

Prot. 1996/97:31

21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

förmånsbilsbeskattning och andra skatter är att den är frivillig. Den som tycker att det är för dyrt att ha förmånsbil kan lösa sin bilfråga på något annat sätt. Jag tror att detta inte alls handlar om att man plötsligt har gripits av en insikt om att skattesatserna är för höga. Vad hade ni gjort om inte detta med rörliga beskattningen hade varit uppe på tapeten i samband med det här? Hade ni då genomfört sänkningen lösryckt? Jag tror inte det.

Detta är nog en eftergift åt de oerhört starka lobbygrupper som har arbetat för att få till stånd en sänkning av förmånsbilsbeskattningen så att fler skall skaffa förmånsbil och att fler skall köpa de bilar som gör att människor får jobb på just de fabrikerna. Men det kommer i stället att leda till att andra människors jobb slås ut, så jag tror att ni gör en dålig affär.

Fru talman! Sammanfattningsvis vill jag säga till Inger Lundberg att vi från Folkpartiet hade en Nathalieplan. Den har socialdemokraterna till stora delar genomfört efter valet. Det var ganska bra. Men det räcker inte. Skall vi få framtidstro och optimism igen då behöver vi också ett skattesystem som uppmuntrar människor att starta och genomföra det som de tror på.

Anf. 104 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Folkpartiet deltog tillsammans med Socialdemokraterna i genomförandet av skattereformen. En grundläggande princip var att de förmåner som en arbetsgivare erbjöd en anställd skulle beskattas till sitt rätta värde, varken mer eller mindre. Det är den principen som vi har följt.

Anf. 105 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Den utredning som skall tillsättas och som skall utvärdera fastighetsskatten skall alltså se på hur man kan stärka lekmannainflytandet i taxeringsförfarandet. Det är inte särskilt vasst.

Det finns också andra faktorer som har påverkat situationen. Vi vet att det har slagit fel och orsaken till det. Däremot sades det med all önskvärd tydlighet i skatteutskottet att marknadsvärdet fortfarande är det som skall ligga till grund. Anser då Inger Lundberg att utredningen kan komma fram till någonting vettigt för att lösa de problem som har uppkommit i samband med fastighetstaxeringen?

Det är inte bara räntan som har förändrat situationen när det gäller förmånsbilsbeskattningen. Man utgår från 1 600 mils körning. Men det har gjorts en tydlig resvaneundersökning som pekar på att den genomsnittliga körsträckan för förmånsbilar är 2 300 mil. Om man kunde komma till rätta med den skillnaden skulle man kunna plocka in den miljarden igen. Det har ingenting med räntan att göra.

Dessutom ligger marginalkostnaden per körd mil på ca 5 kr. Jag anser att marginalkostnaden – som betalas av arbetsgivaren – för bensin till varje körd mil med förmånsbil skall vara densamma som när en privat bilägare själv får köpa bensinen.

Hur tänker ni göra med värnskatten? Och hur tänker ni göra med sjuklöneperioden?

Jag återkommer i nästa replik till skattelättnader för små och medelstora företag.

Prot. 1996/97:31
21 november

Anf. 106 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Per Rosengren utgår ifrån att man skall köra precis lika många mil med tjänstebil om man har marginalkostnad för bilen eller om man inte har det. När vi nu förändrar systemet i mer miljövänlig riktning är ju ett av syftena att man skall påverka den privata bilkörningen, inte att haussa upp höga milantal.

När det gäller värnskatten kan Per Rosengren läsa i budgetpropositionen. Vi föreslår värnskatt för 1997 och 1998. Det socialdemokratiska partiet kommer att föra en mycket ingående diskussion om skattepolitik och om konsekvenserna av den s.k. KUSK:en, dvs. utvärderingen av skattereformen. På grundval av detta kommer vi att lägga fram ett förslag om 1999 års marginalskatter och inkomstskatter för de högsta inkomsttagarna.

I fråga om sjuklöneperioden ligger beslutet fast. Om det förs andra diskussioner i regeringen så förs de i alla fall inte i skatteutskottet. Nu är kanske inte det primära för oss att diskutera sjuklönefrågor.

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Anf. 107 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jo, det är primärt för landet att vi diskuterar sjuklöneperioder. Det gäller även näringspolitiken. Skattepolitik handlar ganska mycket om näringspolitik. Här gäller det att öka sysselsättningen, men det gör vi inte med det framlagda förslaget. Vi hade dessutom finansierat vårt förslag på ett ganska enkelt sätt.

Sedan är det intressant att höra Inger Lundberg tala om miljöinriktning i samband med förmånsbeskattningen. Det förhåller sig precis tvärtom. Är marginalskatten på varje körd mil 5 kr uppmuntrar detta till mer bilkörning.

Angående skattelättnadsförslaget för små och medelstora företag, varför undantar ni de allra minsta företagen när det gäller beräkning av löneunderlaget? Ni säger att ni vill gynna de allra minsta företagen, men ni har inte berört de enskilda firmorna och handelsbolagen särskilt mycket. Ni vill i skattelättnadsförslaget undanta de minsta företagen som i stort sett bara har två anställda. Ni vill ta bort tio gånger basbeloppet när det gäller löneunderlaget. Varför föreslår ni något sådant?

Ni har sagt att värnskatten skall finnas kvar under 1998. Men därefter vet ni inte någonting om vad som händer.

Jag fick inte något riktigt svar på min fråga om fastighetsskatten. Den utredning som Inger Lundberg och Socialdemokraterna tillsammans med Centern har föreslagit är ju ganska begränsad i sina möjligheter att över huvud taget föreslå några förändringar. Vi är redan medvetna om de problem som har funnits.

Anf. 108 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Om Per Rosengren ger sig till tåls några timmar kommer säkert Marie Engström från Vänsterpartiet att kunna föra en ordentlig diskussion med Börje Nilsson om trygghetsfrågorna och sjuklöneperioden. Har vi en skattedebatt skall vi primärt diskutera skattefrågor.

Jag har tidigare redogjort för utredningen om fastighetsskatt. Jag kan inte ta den begränsade tiden i anspråk till att ytterligare gå in på den.

Jag vill säga till Per Rosengren att vi har alla möjligheter att gå in i en ordentlig diskussion om de tekniska detaljerna i det förslag om lättnader i ägarbeskattningen som ligger på skatteutskottets bord. Det är angeläget att vi för en bra debatt, men jag vill understryka att det är viktigt att det beslut vi slutligen fattar stimulerar till expansion och nya jobb i de små och medelstora företagen. Det är huvudsyftet med det förslag som har lagts fram av regeringen, och det är med den grundsynen vi skall ta oss an propositionen.

Anf. 109 RONNY KORSBERG (mp) replik:

Fru talman! Jag noterade med tacksamhet att Inger Lundberg tyckte att debatten om fastighetsskatten var viktig. Också jag kommer att upphålla mig vid tjänstebilarna och fastigheterna, eftersom det är två mycket viktiga problem just nu.

Inger Lundberg sade att det är viktigt hur taxeringsvärdet sätts. Ja, det är mycket viktigt, därför att det är grunden för den skatt man betalar. Därför var det viktigt att lekmannainflytandet stärktes. Inger Lundberg efterlyste också en seriös debatt om fastighetsskatten. Det är positivt, och jag vill understryka att jag också tycker det.

Men det förvånar mig att Inger Lundberg inte med ett ord på ett seriöst sätt berör grundproblemet med fastighetsbeskattningen, nämligen just hur taxeringsvärdet sätts.

Man utgår ifrån ett marknadsvärde, dvs. ett fiktivt värde, ett gissat, uppskattat värde som baseras på vad andra människor har fått ut för sina fastigheter. Det är ingenting jag själv har. Jag får betala skatt på någonting som jag inte har. Detta är ett grundproblem som rimligen måste diskuteras om man gör anspråk på en seriös debatt och om man anser att det är viktigt hur taxeringsvärdet sätts.

Jag vill också kommentera tjänstebilarna. Det tycks mig som om Inger Lundberg anser att priserna på bilarna har stått stilla och att man inte har gjort någon omräkning av hur många mil man kör, som Per Rosengren var inne på.

Dessutom är det så att förmånsvärdet räknas upp med 1,2 gånger bensinpriset om arbetsgivaren väljer att betala bensinen. Om vi i en väldigt enkel kalkyl utgår från att bensinpriset är 8 kr per liter, blir förmånsvärdet 9:60. Om vi säger att hälften är skatt kostar alltså bensinen 4:80 litern i förmånsvärde i stället för normalt 8 kr.

Hur kan det gynna miljön att göra bensinen billigare? Det skulle jag vilja veta.

Anf. 110 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Vi går ifrån ett system, Ronny Korsberg, där priset på bensinen är noll kronor till ett system där kostnaden är det faktiska priset. Vi hoppas att arbetsgivaren inte skall betala bensinen åt den enskilde, eftersom det är ett sämre alternativ än om den enskilde täcker kostnaden med egna, skattade pengar. Men om arbetsgivaren betalar bensinen åt den enskilda har vi gjort ett undantag från principen att ha ett exakt för-

månsvärde och faktiskt räknat upp bensinens förmånsvärde med faktorn 1,2 och därmed nått dessa 9:60.

Det är en mycket stor skillnad mellan att gå från ingen marginalkostnad alls och att gå till en marginalkostnad på 8 kr, eller i sämsta fall 5:60, för körningen.

Fastighetsskatten är inget nytt påfund. Det är en skattebas som inte bara finns i vårt land utan som spelar en stor roll runt hela världen. Den är uppbyggd som en schablonintäkt från vilken man drar t.ex. räntorna, om än inte på en blankett.

Ronny Korsberg sade i sitt idagare inlägg: Tag bort räneavdragen. Fastighetsskatten från villorna är sammantaget ungefär 15 miljarder kronor. Villaavdragen är värda ungefär 15 miljarder kronor. Ronny Korsbergs modell innebär ökade kostnader för unga barnfamiljer som nyligen köpt sina hus och som har jättestora problem med sin ekonomi, medan den gynnar dem som har avbetalt lånen och har en mycket god ekonomi.

Jag tror inte på Ronny Korsbergs system. Vi kan behöva diskutera fastighetsskatten, men hans system är inte bra om vi vill att unga människor skall ha möjlighet till egna hem.

Anf. 111 RONNY KORSBERG (mp) replik:

Fru talman! Det var intressant att höra att vi har gått ifrån ett system med noll kronor i skatt på bensinen. Så är det ju inte alls. Den har tidigare varit inräknad som ett schablonvärde, så den har naturligtvis funnits med som en komponent. Hur stor den har varit har bestämts av hur mycket man har kört.

Vi har inget emot att man bryter ut bensinpriset ur förmånsbeskattningen. Det har vi själva föreslagit långt innan Socialdemokraterna lade fram förslaget. Men nu gör man det på ett sätt som gör att bensinpriset sjunker, och det är det vi reagerar mot. Då får det inte den effekt som vi avsåg när vi ville att man skulle bryta ut den, nämligen att man skall få ta ansvaret för kostnaderna för drivmedlet själv.

Nu sjunker bensinpriset för den som har det här systemet, och det är det som är bekymret.

Det är just barnfamiljerna som skulle gynnas med vårt system för fastighetsbeskattning. I mitt anförande sade jag inte att det enbart var fråga om ränteavdragen. Det var bara ett exempel på hur man skulle kunna förändra systemet.

Inger Lundberg sade att taxeringsvärdet utgår från en schablonintäkt. Intäkt på vad? På nöjet att bo? Det är det som är hela grejen. Detta är ett gammalt system. Man har ersatt en gammal schablonintäktmodell med en ren skatt som baserar sig på ett fiktivt värde. Det är ett värde som inte finns, så länge jag inte realiserar det.

Ni måste på ett seriöst sätt diskutera grundproblemet i beskattningssystemet. Ni måste sätta er ned och fundera på om systemet kan göras om så att det blir mer rättvist. Om man sparar energi t.ex. bör man få en lägre skatt och inte som nu tvärtom. Man bör heller inte påverkas av vad grannarna gör vid sin försäljning. Det handlar inte om intäkt av någonting. Det är en rättighet att få bo i sitt hus utan att behöva bli beskattad så att man tvingas att flytta.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Anf. 112 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag lovar, Ronny Korsberg, att vi för seriösa debatter. Däremot tror jag inte att vi på dessa två minuter kan klara ut frågan om de grundläggande principerna för fastighetsbeskattning. Men låt oss fortsätta med det.

Tänk då också efter, Ronny Korsberg, vad som skulle hända unga barnfamiljer om man avvecklade ränteavdragen till villaköp. Det skulle bli dramatiska förändringar för dem. Allra mest skulle det drabba de unga barnfamiljer som hade små andra förmögenheter, medan de som kunde belåna annan egendom smygvägen kunde plocka in ränteavdragen i vilan.

Det är möjligt att ni vill vara seriösa, men ni borde kanske tänka efter ytterligare litet grand innan ni alltför snabbt lägger fram förslagen.

Uppriktigt sagt, Ronny Korsberg: Om vi i dag inte har en rörlig kostnad för bensinen i förmånsbilsbeskattningen och inför en kostnad där den enskilde får betala för varenda bensinliter han kör – nog katten har det en stor miljöpolitisk betydelse! Och nog är det stor skillnad mot dagens system, där man får betala precis lika mycket oavsett om man privat kör 500 mil om året eller 4 500 mil om året. Erkänn att detta är av stor miljöpolitisk betydelse!

Anf. 113 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag fick en skopa etik och moral över mig. Det brukar jag få av Inger Lundberg. Den här gången var det inte särskilt allvarligt, det gäller *frequent flyer*-rabatterna.

Låt mig i stället återvända till den fråga som jag så tydligt jag kunde försökte ställa i mitt anförande.

Förstår Inger Lundberg att höga skatter, ett högt skattetryck, är kostnadsdrivande? Förstår hon att det läggs på priser på produkter och tjänster, som blir dyra att köpa? Dessutom tar man skatterna både från den enskilda privata och från den offentliga sektorn och minskar köputrymmet, konsumtionsutrymmet. Detta leder till att produktionen minskar och ökad arbetslöshet uppstår.

Min fråga är: Drabbar detta de rika, som har råd med skatterna, eller drabbar det dem som blir arbetslösa? Jag kommer inte att använda argumentet etik och moral. Först vill jag veta om Inger Lundberg förstår ekvationen.

Anf. 114 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Jag förstår Holger Gustafssons resonemang. Över hela världen i dag förs ett resonemang om hur stater spelar ut varandra mot varandra och om hur höginkomsttagare kan hänvisa den ena staten till den andra. Holger Gustafsson har ju själv varit med i EU-parlamentet.

Ett av skälen till att jag är väldigt positiv till tanken på ett internationellt samarbete är att man skall hitta möjligheter att värna den vanliga människans intresse i en internationaliserad ekonomi.

Skatteministern kommer att återkomma till ett principiellt skattepolitiskt resonemang. Därför skall jag nu inte gå in på det. Men jag kan försäkra Holger Gustafsson att för socialdemokratin är skatternas effekt på

Anf. 115 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag vill då bara skicka med Inger Lundberg att detta inte bara gäller konkurrensen med utlandet. Det är en mycket viktig faktor, men detta gäller också internt i Sverige. Om man belastar enskilda och kommuner minskar köputrymmet. Vi får dyrare produkter, mindre möjlighet att köpa dem och hemmamarknaden blir sämre. Håller Inger Lundberg med om detta?

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Anf. 116 INGER LUNDBERG (s) replik:

Fru talman! Holger Gustafsson var medansvarig när vi hade en riksdagsmajoritet som drev Sverige in i en situation med tre år av ekonomisk tillbakagång. Det innebar minskad konsumtion och färre jobb. De skattesänkningar på förmögenheter och liknande som denna majoritet genomförde var till väldigt liten glädje för vanligt folk.

Anf. 117 ROLF KENNERYD (c):

Fru talman! Sverige behöver mer av samarbete. Svensk politik behöver också mer av samarbete. Samarbetet kring politiken måste emellertid vila på en grund som gör det trovärdigt att den förda politiken leder till avsett resultat.

Det samarbete som regeringspartiet efter valet inledde med Vänsterpartiet, och delvis med Miljöpartiet, ledde inte till önskat resultat. Återställarna på t.ex. arbetsrättens och företagsbeskattningens områden, som genomfördes med stöd av vänstern under hösten 1994 bidrog i stället till att minska förtroendet för den svenska politiken och därmed också till att minska förtroendet för svensk ekonomi.

Det stod därför tidigt under 1995 klart att det politiska samarbetet måste få en annan inriktning för att ge det resultat i form av en sanering av statsfinanserna som var nödvändig. Det var i det läget som samarbetet mellan regeringspartiet och Centerpartiet växte fram. Det tog några veckor innan omvärlden registrerat innehållet och uthålligheten i detta samarbete. I dag kan vi avläsa resultatet så här långt. På ett och ett halvt år har förtroendet för svensk ekonomi återställts. Det har i sin tur resulterat i nästan halverade räntesatser. Det har resulterat i att kronans värde nästan återställts sedan kronfallet 1992. Det har resulterat i att marginalen till den tyska räntenivån till större delen har eliminerats.

Det har också – och det är baksidan av framgångsmyntet, som man inte skall hymna med – resulterat i uppgiffringar för alla medborgare i det svenska samhället. Det har varit nödvändigt att fördela dessa bördor bland alla medborgare för att uppnå den gemensamma ekonomiska saneringen. Dessa bördor skall dock vägas mot de nyttigheter som redan uppstått och som kommer att uppstå till följd av den ekonomiska saneringen. Till de nyttigheter som redan uppstått hör t.ex. tryggheten hos företagare och egnahemsägare i och med att de klarar sina ränteåtaganden till följd av räntefallet. Dit hör också de stabila priser som uppnåtts på grund av låg inflation, vilken i sin tur möjliggjorts bl.a. genom kronans förstärkning och sänkningen av matmomsen. Den senare är för övrigt flera partier

nu beredda att återställa till fullmomsnivå, och därmed delvis äventyra den uppnådda prisstabiliteten.

Till de nyttigheter som nu ligger inom räckhåll till följd av saneringen hör bl.a. att grunden nu är lagd för en balanserad expansion av såväl hushållens som företagens ekonomi. Därmed skapas förutsättningar för en successivt ökad sysselsättning och minskning av arbetslösheten. Till dessa nyttigheter hör också att grunden nu är lagd för att successivt öka resurserna till de behov av vård och omsorg – framför allt i kommunal och landstingskommunal regi – som ter sig alltmer påträngande.

För att dessa exempel på nyttigheter skall kunna försvaras respektive uppnås krävs emellertid ett fortsatt ansvarsfullt samarbete för att försvara tagen terräng, som det heter på militärspråk. Det finns alltså inte utrymme för allmänt lättsinne eller vidlyftiga spenderbyxor.

Centerpartiet är berett att även fortsättningsvis ta detta ansvar – att tålmodigt och målmedvetet skapa politiska resultat som förbättrar levnadsförhållandena för medborgarna. Detta ansvarstagande utesluter löften om såväl stora och lättsinniga skattesänkningar som mer påtagliga utgiftsökningar. Det utesluter däremot inte finansierade skattesänkningar eller finansierade utgiftsökningar. De är tvärtom nödvändiga. Att enbart eller i väsentlig grad hänvisa till s.k. dynamiska effekter som finansiering duger emellertid inte – det har erfarenheterna från såväl skattereformen från 1990–1991 som ofinansierade skattesänkningar från 1992–1994 lärt oss.

Fru talman! Enligt Centerpartiets uppfattning är det framför allt tre områden som bör bli föremål för förändringar inom skatteområdet framöver.

För det första gäller det ytterligare lättnader i småföretagens och småföretagarnas beskattning.

För det andra gäller det förändringar i skatter och avgifter på energi- och miljöområdena för att styra och underlätta energiomställningen och omställningen till miljövänligare uppvärmning och miljövänligare industriproduktionsprocesser.

Förändringar inom de här båda områdena bör delvis ske genom s.k. skatteväxling, dvs. större belastning på energi och miljöstörande verksamhet och mindre belastning på framför allt de mindre företagens kostnader för arbetskraft.

För det tredje gäller det justering av de skatter som är, eller upplevs vara, ologiska och/eller orättvisa.

På de två förstnämnda områdena har beslut redan fattats, eller är på väg att fattas, som inte skulle ha fattats om inte Centerpartiet hade varit pådrivande inom ramen för samarbetet med regeringspartiet. Erik Åsbrink tillstod tidigare i debatten i dag att det börjar att finnas en större insikt inom socialdemokratin om småföretagens betydelse. Jag vill inte underskatta den självrannsakan som sker inom rörelsen, men jag tvekar inte att säga att Centerpartiet i form av läromästare starkt har medverkat i denna process.

De åtgärder som har vidtagits gäller t.ex. återinförd kvittningsrätt, som gör det möjligt att kvitta förluster i företaget under den känsliga startfasen mot inkomster av tjänster.

Det gäller riskkapitalavdraget som infördes förra årsskiftet och som snart kom att avlösas av väsentliga lättnader i den s.k. dubbelbeskattningen för aktiebolag som inte är börsnoterade.

Dubbelbeskattningen innebär ju att företagen först betalar skatt på den vinst som uppstår. I nästa led får ägaren betala skatt på sin utdelning eller sin avkastning från företaget. Skatt tas alltså ut två gånger. Det får ju den orimliga konsekvensen att avkastningen på en säker placering i t.ex. banksparande beskattas en gång, medan avkastning av den väsentligt riskablare placeringen i ett eget företag beskattas två gånger. Denna orimlighet kommer nu i väsentliga delar att undanröjas.

Det gäller vidare det förslag som behandlas i detta betänkande om att sänka arbetsgivaravgiften med fem procentenheter för en lönesumma upp till 600 000 kr per år och företag, och upp till 180 000 kr för egenföretagare.

Det gäller också de energiskattehöjningar som har finansierat den kraftiga utbildningssatsning som tidigare beslutats av riksdagen samt den aviserade koldioxidskattehöjningen för industrin, inklusive nedsättningsregler för den energiintensiva industrin.

Jag har vidare goda förhoppningar om att regeringen inom kort kommer att besluta om förlängning av skattebefrielsen för etanol fr.o.m. årsskiftet. Det är utomordentligt viktigt att så sker, så att etanoltillverkningen nu kan få en ordentlig skjuts framåt. Det kommer att skapa positiva sysselsättningseffekter och positiva miljöeffekter.

Arbetet bör även fortsättningsvis inriktas på lättnader i fåmansbolagsreglerna, på ytterligare sänkningar av arbetsgivaravgifterna finansierade exempelvis med avfallsskatt och på en skatt på kväveoxidutsläpp.

Fru talman! En beskattning som är och som upplevs vara orättvis är delar av fastighetsskatten. Den har berörts tidigare i debatten och är och har varit föremål för mycken massmedial debatt, som stundom vilar på oseriös grund. Jag tänker därför ta några minuter i anspråk för att redovisa den uppkomna situationen och säga något om hur den har uppstått.

Fastighetsskatten höjs nu av flera anledningar.

För det första höjdes skattesatsen genom beslut 1994 under alliansen mellan regeringspartiet och Vänsterpartiet. Vi motsatte oss detta beslut.

För det andra höjs nu fastighetstaxeringsvärdena som ett resultat av den allmänna fastighetstaxering som genomförs vart femte sjätte år. De principer som gäller för denna omtaxering är i allt väsentligt de principer som gällt under lång tid och som man fattat beslut om huvudsakligen i politisk enighet. Tillämpningen av dessa politiskt beslutade principer har emellertid kommit att förändras bl.a. genom att inslaget av förtroendevalda, lokala företrädare i taxeringsnämnderna, togs bort mot vår vilja för ett antal år sedan. Det har vidare förändrats genom skevheter i underlaget, dvs. köpeskillingarna inom respektive värdeområde.

Skatten höjs dessutom i vissa delar av landet genom de numera rullande, årliga taxeringarna som också de beslutats i stor politisk enighet och vars syfte har varit och är att undvika de stora trappstegsvisa höjningarna vart femte sjätte år som resultat av de allmänna taxeringarna. Även här bereder den praktiska tillämpningen problem framför allt på grund av brister i underlaget.

Alltsedan resultatet av taxeringsutfallet blev känt har vi strävat efter att lindra effekterna för framför allt fast boende i attraktiva fritidshusområden. Vi har också tillsammans med regeringen lagt fram förslag till lättnader för de allra värst drabbade. Det är ett väsentligt steg i rätt riktning, men det är ändå otillräckligt. Vi var därför redan när vi lade fram

förslaget överens om att en fortsatt översyn måste till för att få bort ytterligare avarter i taxeringsutfallet. Så kommer också att ske. Det är viktigt att denna översyn sker skyndsamt.

Därefter bör vi genomföra en utvidgad utredning om de mera grundläggande principerna och de grundproblem som Ronny Korsberg tidigare har berört i debatten. Men det hinner vi inte med under den skyndsamma översyn som måste till för att människor skall få besked.

Enligt vår uppfattning skall man i denna skyndsamma översyn inrikta sitt arbete på att analysera den s.k. belägenhetsfaktorn som höjer värdet i vattennära lägen. Man skall vidare analysera kantigheter i poängberäkningssystemet, fördelningen mellan markvärde och byggnadsvärde och också lämna förslag till åtgärder för att rätta till de skevheter som onekligen finns i systemet.

Vidare bör möjligheterna att använda skilda underlag mellan fritidsfastigheter och permanentfastigheter klarläggas. Prisbildningen på fritidsfastigheter skall alltså inte påverka taxeringsvärdet på permanentbostäder.

Jag anser också att den som nyligen köpt sin fastighet till högt pris och därmed medverkat till att höja hela prisnivån skall åsättas ett taxeringsvärde som står i relation till köpeskillingen och inte som nu till det genomsnittliga marknadsvärdet. Det är ju uppenbarligen orättvist att den som i första hand driver upp prisutvecklingen inte får ta den fulla effekten av sitt eget beteende.

Jag anser också att regeringen bör ingripa mot de kraftiga höjningar som nu tycks bli fallet vid årets rullande taxering i enstaka värdeområden, t.ex. Bohuslans kustområden. Det är ju just dessa områden som i första hand berörs av den översyn som nu skall göras. Därför bör höjningen i dessa områden till följd av den rullande taxeringen begränsas till noll under den tid som översynen pågår.

Härigenom skulle vi komma till rätta just med avarterna av systemet utan generella lösningar som också inkluderar fastigheter med rimligt satta värden. Jag anser också att vi alla bör bemöda oss om att redovisa realistiska, genomförbara, finansierade förslag och att vi fortsättningsvis avstår från flummiga avsättningar av penningbelopp och begäran om regeringsförslag. Det är enbart så som resultat i sak kan uppnås, även om det inte ger lika stora rubriker i medierna som diverse utspel och jämförelser mellan ölskatt och fastighetsskatt kan ge.

Fru talman! Den första fasen i saneringen av den svenska ekonomin är nu nästan genomförd. Den har för oss alla inneburit uppoffringar, men den har också inneburit ökad trygghet för bl.a. räntetyngda medborgare.

Nu är grunden lagd för en försiktig och balanserad expansion i företag och i hushåll. Låt oss hjälpas åt att bygga vidare på denna grund med sikte på att öka sysselsättning och välfärd i det svenska samhället.

Anf. 118 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Det är inte så, Rolf Kenneryd, att ni tar ansvar för att skapa ett gott företagarklimat. Det goda företagsklimat som vi tillsammans skapade under den borgerliga regeringsperioden har i stort sett raserats sedan 1994. Det har försämrats i mycket hög grad.

Rolf Kenneryd talar om en del förändringar. Men alla förändringar växlas ju mot andra skatter.

Ni var med på detta med förskottsbetald moms. Ni säger att vi skall fatta beslut om att sänka arbetsgivaravgiften för företag med fem personer. Men samtidigt är ni med och inför en fördubblad sjuklöneperiod som är en ren beskattning av företagen. De hämmas att anställa fler människor.

Vi har hört tidigare i dag att sedan ni började samarbetet med Socialdemokraterna har arbetslösheten stigit, och den stiger för närvarande. Sjuklöneperioden är ju också ett hinder för arbetslösa att få jobb. Man måste ju vara kanonfrisk i dagens läge, med den bestämmelsen, för att få jobb i näringslivet. De är osäkra på vad effekterna blir annars. Det kostar kolossalt mycket pengar.

Rolf Kenneryd talar om fastighetsskatten. Enligt Rolf Kenneryd och den mening som skatteutskottets majoritet, bestående av Centern och Socialdemokraterna, har är det ju fortfarande marknadsvärdet som skall ligga till grund för beskattningen. Vi måste ju sänka skatteuttaget om det skall bli några effekter för individerna. Det är bra att den tekniska undersökningen sker. Värdeområdena behöver nog förändras. Vi behöver också diskutera om man fortfarande skall ha en rullande fastighetstaxering. Det är bra om den kan belysas. Men jag är inte säker på att den får den belysningen i den här utredningen.

Anf. 119 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! De skattesänkningar som vi föreslår, har föreslagit och kommer att föreslå måste självfallet ha en ansvarsfull finansiering. Då är det rimligt att man också söker finansiering inom respektive sektor som drar nytta av den sänkta skatten.

När det gäller fastighetstaxeringen är det inte rimligt och trovärdigt att hävda att man skulle kunna använda något annat värde än marknadsvärdet inom den begränsade tidsram som nu föreligger för den översyn som måste fram för att människor skall få besked i rimlig tid.

Låt mig dessutom peka på att det tidigare under den här debatten har föresvävats att det skulle finnas något samlat motförslag till det som riksdagen nu går åstad att besluta om. Låt mig då erinra om att det inte finns något sådant. Moderaterna föreslår en sänkning av skattesatsen. Det är man ensam om. De föreslår vidare halva markvärdet. Folkpartiet har inget eget konkretiserat förslag. Vänstern begär förslag om takregler från regeringen och har inget eget förslag. Miljöpartiet säger att skatten på sikt skall avvecklas och föreslår inga förändringar i det korta perspektivet. Kristdemokraterna föreslår att skatten successivt skall avvecklas men har inga förslag till tekniska förändringar i det perspektiv som är rimligt för att människor skall få besked innan det här träder i kraft.

Anf. 120 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Centern ligger fast vid en högskattepolitik och inte vill sänka skatterna på arbete och företagande. Därför är det stor risk för att vi inte klarar av att lösa problemet med arbetslösheten. Jag håller med Kjell-Olof Feldt om att arbetslösheten inte kommer att halveras. Det är fullständigt klart att den totala arbetslösheten inte kommer att halveras, och inte heller den öppna arbetslösheten, med den politik som ni för närvarande för.

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Det är inte fråga om marknadsvärdet. Jag diskuterar inte det. Jag konstaterar bara att det fortfarande skall ligga fast som princip. Då måste ju skatteuttaget sänkas om det skall få någon effekt hos individerna.

Anf. 121 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Den analys som Karl-Gösta Svenson just gjorde är inte riktig. Vi är beredda att medverka till ett skatteklimat för småföretag som är gynnsammare än vad det är i dag. Det kommer att bli så i takt med att statsfinanserna nu har restaurerats och medger detta utrymme.

Anf. 122 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Det är alltid lika spännande att lyssna på Rolf Kenneryd. I dag fick vi höra att det finns en stor trygghet hos företagare och inkomsttagare genom att man kommer att kunna klara sina ränteutgifter.

Alla samtal som jag har med inkomsttagare och företagare, alla tidsningsartiklar man läser, alla brev man får, alla TV-program och allt som alla refererar till visar ju att människor känner allt annat än trygghet. Det gäller särskilt företagarna. Jag undrar på vilket sätt Rolf Kenneryd menar att det medverkar till en trygghet hos företagaren när man först inför ett system där man skall betala in momsen långt innan man har fått betalt för sina räkningar och sedan efteråt kommer på att det kanske inte var så lyckat och ändrar det för en del. Är det på det sättet som ni är med och ser till att företagare kan känna trygghet?

Sedan säger Rolf Kenneryd att man har strävat efter att lindra effekterna av den nya fastighetsskatten. Vi har ju alla varit med och jobbat fram det här systemet. Jag tycker inte att finns anledning för någon att göra sig bred. När detta får effekter som är orimliga säger ni att ni har strävat efter att lindra dem, men att detta inte är tillräckligt. Då undrar jag varför vi inte kan vara litet prestigelösa och försöka komma överens ytterligare en gång om någonting som skulle vara en bättre lindring. Det är detta vi har försökt jobba med i skatteutskottet och finansutskottet.

Det är inte sant som Rolf Kenneryd säger, att partierna är helt splittade. Han läser upp vad som står i de olika motionerna, men det är ju en majoritet bestående av Centerpartiet och Socialdemokraterna i finansutskottet som har blockerat möjligheterna att lägga fram ett sådant förslag. Då undrar jag bara i all ödmjukhet varför Centerpartiet blockerar möjligheten att göra en rejäl förbättring.

Anf. 123 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Det är väl ganska uppenbart att tryggheten har ökat för såväl småföretagare som medborgare i övrigt genom att de som är räntetyngda nu har förmåga att betala sina egna lånekostnader. Även i övrigt ökar naturligtvis tryggheten i takt med att statsfinanserna saneras. De ytterligare uppostringar som har erfordrats för att klara den här saneringen kommer inte längre att erfordras i samma utsträckning, i alla fall inte när det gäller nytillkommande inslag. Däri ligger den ökade tryggheten, som jag bedömer vara ganska betydande.

Det är en myt som man har försökt att sprida i medierna att det skulle finnas ett samlat oppositionsförslag om fastighetsskatten. Det finns inget sådant. Det man har kunnat bemöda sig om i finansutskottet är ett särskilt

yttrande där man bl.a. pekar på möjligheten att reducera markvärdets genomslag i fastighetsskatten. Sedan föreslår man en finansiering genom en bibehållen nivå på skatten på starköl. Det är med förlov sagt ett förslag som inte förtjänar någon som helst tilltro. Det är så luddigt att det över huvud taget inte går att genomföra.

Anf. 124 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Fru talman! Jag tror att Rolf Kenneryd befinner sig i en ganska egen tillvaro om han tror att tryggheten hos företagare och inkomsttagare i dag är mycket stor. Jag tror nog att de flesta människor har en helt annan bild av hur verkligheten ser ut. Att man inte tar all den här oron på allvar är inte något som precis bidrar till att öka tilltron till politikerna. Det ger inte heller någon speciellt stor tilltro till politikens förmåga att kunna lösa problemställningar om man inte tänker efter litet först vad förslagen kan få för effekter innan man lägger fram dem.

När det gäller fastighetsskatten vill jag säga att var och en som vill kontrollera kan titta i finansutskottets protokoll. Vid två tillfällen har vi försökt att få lägga fram dessa förslag. Det finns tydligt redovisat i finansutskottets protokoll att representanterna för Centerpartiet och Socialdemokraterna har blockerat att dessa förslag skall få läggas fram genom att rösta ned dem. Därför finns inte förslagen konkretiserade här nu.

Det är så det nya budgetsystemet fungerar. Man kan inte bilda en koalition som kommer fram till ett nytt förslag efter det att motionerna är framlagda, om en majoritet blockerar det. Då måste man fatta ett gemensamt beslut om hela budgetramen.

Det är så systemet fungerar. Vi fick höra av Per-Ola Eriksson förut att han var väldigt stolt över att han hade varit med och drivit fram just det systemet. De som inte är bjudna på det mötet där man träffar dessa uppgörelser skall sedan inte kunna komma med några som helst konstruktiva bidrag till budgetarbetet, utan blir kallade för att de inte är seriösa. Jag tycker att det är litet trist att vi skall ha det samarbetsklimatet i den här riksdagen.

Anf. 125 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag talade om ökad trygghet i förhållande till hur det har varit tidigare. Jag är medveten om att det finns ytterligare att göra, och det finns goda utsikter att det också kommer att bli gjort.

Om man lägger fram förslag i vilket utskott det än rör, t.ex. finansutskottet, får man söka de vägar som är möjliga för att nå framgång och hitta dem. Vi har hittat fram till en förändring av det ursprungliga utfallet av taxeringen. Det är inte tillräckligt, men vi kommer att gå vidare.

Hjälp till att hitta de vägarna i stället för att flumma i medierna med saker och ting som inte är möjliga att genomföra!

Anf. 126 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Beviset för den ökade tryggheten ser vi varje torsdag när det gäller egnahemsägarna här utanför ledamotshuset, där de står och har sina möten. Det är väl den ökade tryggheten som manifesteras där, antar jag!

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Den ökade tryggheten för företagen manifesteras i skrivelser av den typ jag nu håller i min hand, dvs. där man kritiserar den förda politiken för småföretag, framför allt när det gäller den nya sjuklöneperioden. Jag har telefonnumren här, Rolf Kenneryd. Tag och ring upp dem och förklara att de är betydligt tryggare i dag än de var innan ni lade fram det förslag som nu ligger på riksdagens bord!

Förklara också att de är tryggare än om ni ställer upp på Vänsterpartiets förslag att helt undanta de allra minsta företagen från arbetsgivarinträdet. Gå ut och förklara för dem att de är trygga!

När det gäller fastighetstaxeringen i övrigt är det litet märkligt. Det finns ett förslag i en reservation i finansutskottet som flera partier här i kammaren var beredda att ställa upp på. Men det går inte att lägga fram förslaget. Vi har i dag en budgetordning som förhindrar detta.

Det är bara att konstatera. Vi hade exakt samma situation i skatteutskottet, där det faktiskt fanns en majoritet mot förslaget. Rolf Kenneryd var med i den majoriteten. Men formellt skulle inte det förslaget gått att lägga fram om det inte hade varit så att Socialdemokraterna till slut vek sig inför hotet om ett utskottsinitiativ. Det är så det fungerar i dag.

Så till småföretagen i övrigt. Rolf Kenneryd säger att riskkapitalavdraget var så bra. Det var ett katastrofalt förslag! Det var ett av de värsta som lagts fram här i riksdagen, och dessutom det minst utnyttjade avdraget.

Det skall nu ersättas med lättnader för små och medelstora företag. Hur ser de lättnaderna ut? Varför undantar ni de allra minsta aktiebolagen i detta sammanhang när det gäller löneunderlaget? Ni säger att ni förbättrar för de minsta företagen. Det gör ni inte!

Anf. 127 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Resonemanget om tryggheten har jag redan redovisat i polemik med Karin Pilsäter. Jag lägger inte mer tid på den frågan.

När det gäller fastighetsskatten är obestriddligen det enda som åstadkommits i finansutskottet ett särskilt yttrande om ett förslag som inte är konkretiserat och som därför inte kan komma till genomförande.

Får jag sedan slutligen tala om för Per Rosengren: Att vi har undantagit de små lönebeloppen i det förslag till lättnad i dubbelbeskattningen som nu kommer och som vi skall diskutera längre fram beror på att vi vill stimulera tillväxt även i de små företagen. Det gör vi på det sättet.

Anf. 128 PER ROSENGREN (v) replik:

Fru talman! Jag blir minst sagt förvirrad när jag hör Rolf Kenneryd. Man undantar alltså de allra minsta företagen från möjligheten att minska dubbelbeskattningen. På det sättet stimulerar man dem. Någonstans stämmer inte Rolf Kenneryds resonemang, eller så har han inte läst det förslag som ligger.

Det är precis tvärtom! Man tar bort de små företagens möjlighet. Man tar bort ett lönebidrag på 350 000 kr, dvs. tio gånger basbeloppet. De får ingen möjlighet att använda detta underlag som lättnad i dubbelbeskattningen. Gå hem och läs på!

När det sedan gäller fastighetsskatten finns ett klart förslag i en reservation från Vänsterpartiet. Det förslaget är framlagt här i riksdagen. Det

är alltså berett. Det förslaget har Anne Wibble försökt att lägga fram här i kammaren. Men på grund av att vi då skulle behöva ha en gemensam finansiering för hela budgeten allt från moderaterna till vänsterpartister gick naturligtvis inte detta. Det skulle falla i en slutvotering.

Om vi däremot hade haft den gamla modellen med en gemensam finansiering, exempelvis ölskatten, hade man kunnat lägga fram det förslaget. Men det går inte i dag. Centerpartiet skulle faktiskt ha kunnat lösa den här knuten i finansutskottet genom att gå med på detta.

Jag läste tidigare innantill vad Elving Andersson sade i artikeln: Centern har arbetat intensivt för att få till stånd en rimligare beskattning för fastboende. Ni har arbetat väldigt intensivt för att blockera möjligheterna att ordna till de här problemen. Det är vad ni har gjort. Det tycker jag att ni skall meddela i era debattartiklar hädanefter och inte bedriva detta dubbelspel. Det är fult!

Anf. 129 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Det är inte vi som bedriver dubbelspel i fastighetsskattfrågan. Dubbelspelet bedrivs av dem som vill ge intryck av att de har ett samlat alternativ till det förslag som nu föreligger. Något sådant samlat förslag föreligger inte när det gäller vare sig lättnadens utformning eller finansieringen av denna lättnad.

Anf. 130 RONNY KORSBERG (mp) replik:

Fru talman! Det är förvisso sant att det kanske inte finns något samlat förslag, men det finns en hel del förslag.

Jag noterade med tacksamhet att Rolf Kenneryd gjorde en redogörelse för vägen fram till dagens situation. Det var välgörande och klarläggande.

Jag noterade också att han nämnde att den översyn som vi nu står i begrepp att fatta beslut om så småningom skulle utökas till att även omfatta grundläggande problem, vilket jag efterlyste. Vad jag inte riktigt blev klar över var om detta är ett förslag som kommer eller om det var Rolf Kenneryds egna funderingar. Det kanske vi kunde få svar på.

När det gäller konkreta förslag tror jag tyvärr att Rolf Kenneryd har läst väldigt dåligt, eller måhända behöver nya glasögon. I Miljöpartiets motion om fastighetsskatten har vi konkreta förslag till sänkning och finansiering av densamma för de tre närmaste åren.

För år 1997, dvs. på kort sikt, vill vi att man återställer fastighetsskatten från 1,7 % till 1,5 % och att man undantar 100 000 kr av fastighetens värde när man tar upp den till förmögenhetsbeskattning. Detta finansierar vi med att ta bort förslaget att sänka stämpelskatten. Jag nämnde också det i mitt huvudanförande.

Den skatten är bara till för att se till att folk flyttar runt. Den är möjligt att förslaget kommer att minska sysselsättningen i flyttbranschen, men jag tror att det möjligtvis kommer att öka den i andra branscher. Det finns konkreta förslag till hur man kan göra detta, Rolf Kenneryd.

På längre sikt hade vi tänkt att finansiera det med en skatteväxling, som jag vet att också Centerpartiet är stor anhängare av. Det gör att en del av dessa kostnader kan betalas med hjälp av höjda energiavgifter. Det går alldeles utmärkt att göra detta. Då behövs det inte något samlat för-

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

slag. Det räcker med att Rolf Kenneryd och jag är överens med Socialdemokraterna.

Anf. 131 ROLF KENNERYD (c) replik:

Fru talman! Jag vill bara kort be Ronny Korsberg om att ha overseende. Jag hade enbart läst reservationen, och därav framgår inte denna information som Ronny Korsberg nu har lämnat. Jag noterar att det medför att moderater och miljöpartister i detta hänseende är ense. Men där slutar uppslutningen kring just detta förslag bland dem som har debatterat frågan så ihärdigt i kammaren i eftermiddag.

Anf. 132 RONNY KORSBERG (mp) replik:

Fru talman! Jag accepterar gärna att ha detta overseende. Men jag fick tyvärr inget svar på frågan om en utökad utredning om de grundläggande felen. Jag tycker själv att detta att det är ett fiktivt värde är bland det allvarligaste när vi seriöst diskuterar fastighetsskatten.

Kan vi förvänta oss ett förslag tycker jag att det har kommit ut mycket gott av den här debatten. Eller är det bara Rolf Kenneryds egna funderingar? Det behöver inte bli sämre av det. Kan vi få ett klarläggande av vad detta förslag innebär?

Anf. 133 ROLF KENNERYD (c) replik:

Herr talman! På den åter framställda frågan är svaret: Såvitt jag uppfattat de samtal som vi har haft finns det goda förutsättningar för att detta blir en tvåstegsraket med de initiala problemen först och de långsiktiga problemen därefter.

Anf. 134 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Vi har hört en ganska lång och rejäl skattedebatt. Men jag tycker att den väldigt mycket har handlat om teknikaliteter och detaljer och väldigt litet om visioner. Jag hoppas verkligen att skatteministern har förmåga att på annat sätt än majoritetens representanter hittills förmått redogöra för vad Socialdemokraterna vill med den framtida skattepolitiken och hur man tänker använda skattepolitiken för att få bukt med arbetslösheten.

Hur man än vänder och vrider på detta så spelar det inte så stor roll hur vi löser de andra politiska frågorna, om vi inte kan bekämpa massarbetslösheten. Vi får ju inga möjligheter till det. Vad som behövs är en politik för framtidstro – en politik där människor som har idéer och praktiska förslag och som får snilleblixtar både känner och verkligen märker att man kan dra i gång något, att man kan expandera, att man kan göra verklighet av sina idéer, att en anställd t.o.m. kan tas in och att politikerna tycker att man gör någonting bra. Man skall inte ständigt behöva oroa sig för nya pålagor – för att skatten skall betalas in i förväg och för man skall betala för sjuklöneperioden. Således törs man inte anställa småbarnsmammor osv. Vad vi hittills hört tycker jag inte riktigt pekar i nämnda riktning. Jag hoppas att vi får höra det senare.

Vad Anne Wibbe och jag har försökt föra fram som ett yrkande innehåller ett förslag till en lag om tillfällig nedsättning av fastighetsskatten.

Förslaget är synnerligen konkret, men det kan inte läggas fram på grund av att Centerpartiet vägrar.

Prot. 1996/97:31
21 november

Anf. 135 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Först vänder jag mig till Rolf Kenneryd. På s. 50 i finansutskottets betänkande del 2 kan man läsa om Kristdemokraternas skatteförslag. Där framgår det med all önskvärd tydlighet att vi vill sänka skattesatsen från 1,7 % till 1,5 %, att markvärde över 150 000 kr bör räknas endast till en tredjedel och att tabellvärdet bör maximeras till skalan 5. Vi har ett mycket tydligt förslag i det här sammanhanget, och det är alltså inte begränsat till enbart två partier. Det vore klädsamt om Rolf Kenneryd åtminstone ville läsa tidigare kollegers förslag om skattepolitiken.

I budgetekonomiskt kärva tider är det särskilt viktigt att skattepolitiken får en rättvis fördelningspolitisk profil.

I dag kan vi konstatera att området vård och omsorg kommit att lida en allt större brist på resurser. Vi kan se att gamla människor bor kvar hemma betydligt längre än de önskar och orkar med eller att man på vissa institutioner inte har personalresurser för att ta upp patienterna förrän fram på dagen. Vidare har kritiken varit stor mot att sjuk- och arbetslöshetsersättningen dragits ned till 75 % och mot att avgifterna för läkarbesök och läkemedel har ökat för vårdbehövande.

Samtidigt har den socialdemokratiska regeringen, med krav från Centern, beslutat att sänka momsen från 21 % till 12 %. Detta kostar statskassan i storleksordningen 10 miljarder kronor per år. Reformen ger mest pengar till dem som köper den dyraste maten. Den sprider ut pengar till hela svenska folket, oavsett om man behöver pengarna eller inte. Om man verkligen hade velat destinerar de här pengarna till barnfamiljer och vårdbehövande skulle det ha funnits träffsäkrare fördelningspolitiska instrument än en generell momssänkning. Vi kristdemokrater anser att detta är en felaktig fördelningspolitik som i svåra tider drabbar de mest utsatta grupperna i onödan.

Herr talman! Vår budget innehåller en enhetlig moms, och vi använder de här pengarna till en sjuk- och arbetslöshetsförsäkring på 80-procentsnivån. Vidare har vi pengar till pensionärer utan ATP – 2 400 kr per månad. 6,5 miljarder destinerar vi till kommuner och landsting, just för att främja en bättre vård och omsorg för äldre och sjuka.

Rolf Kenneryd, är det i rådande budgetpolitiska situation fördelningspolitiskt rimligt att genom en generell momsskattesänkning sprida ökad köpkraft till alla i samhället, även till höginkomsttagare?

I ett högskatteland som Sverige med ett skattetryck på ca 52 % blir benägenheten till skattefusk mycket stor. Även relativt begränsade kriminella handlingar inom en svart sektor betyder mycket stora ekonomiska belopp i undanhållen skatt. Detta får aldrig accepteras av samhället.

Inte nog med att den ekonomiska brottsligheten helt osolidariskt låter andra medborgare betala dess kostnader för gemensam service som vård, omsorg, skolor, vägar, försvar m.m. Den svarta sektorn leder dessutom till att den vita sektorn konkurreras ut på grund av den stora kostnadskillnaden – med respektive utan skatt – som sänker priserna på produkter och tjänster.

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Det har gjorts flera försök att uppskatta omfattningen av undanhållen skatt för samhället. Med ganska stor säkerhet kan man anta att enbart kriminellt undanhållen moms uppgår till i storleksordningen 30–50 miljarder kronor om året. I ett rättssamhälle som Sverige måste all ekonomisk brottslighet bekämpas. Enligt Kristdemokraternas uppfattning måste det ske mycket effektivare än vad som i dag sker.

Ända sedan 1992 har vi kristdemokrater återkommit med motioner där vi krävt en central myndighet, vars uppgift är att avslöja och beivra den grövsta ekonomiska brottsligheten i Sverige. Det är med tillfredsställelse som vi kan konstatera att regeringen nu är i färd med att skapa en institution i den riktningen.

Särskilda medel för förstärkt skattekontroll har successivt tillförts skatteförvaltningarna med för innevarande år 200 miljoner kronor. Regeringen föreslår i budgetpropositionen att beloppet minskar till 100 miljoner kronor för 1997. Detta är både oekonomiskt och orätt i ett rättssamhälle. Kristdemokraterna föreslår att ytterligare 100 miljoner kronor tillförs detta område under 1997; detta för att avslöja kriminaliteten.

Herr talman! Detta område är det inte bara lönsamt att satsa resurser på. Hittills har det gett sex gånger satsade pengar tillbaka! Det är också en moralisk förpliktelse för regeringen att se till att övriga medborgare inte tvingas betala avsevärt mer i skatt därför att kriminella parasiter i den grå och den svarta sektorn inte blir avslöjade.

Jag vill rikta en fråga till Inger Lundberg: Är det inte rimligt att återföra de 100 miljonerna till skatteförvaltningen att användas till att jaga dessa kriminella element?

Anf. 136 PER ROSENGREN (v):

Herr talman! Debatten har till viss del handlat om hur vi skall skapa mer sysselsättning i landet. Det är ju just en ökad sysselsättning som politiken måste leda till. Först då kan vi komma till rätta med de ekonomiska problemen i landet. Då är också satsningen på de små företagen viktig. Detta kombinerat med en röd skatteväxling är nödvändigt. Den röda skatteväxlingen är till för att skapa en större efterfrågan i samhället. Den kritik som har riktats mot moderaternas förslag är naturligtvis riktig.

Inger Lundberg sade att de stora skattesänkningar som moderaterna föreslår handlar om höginkomsttagare. Min fråga till Inger Lundberg inför hennes slutreplik är om socialdemokraterna på något sätt kan tänka sig modellen att se över grundavdraget och på det sättet göra inkomstöverföringar. Fördelen är ju att marginalsatserna inte påverkas om man laborerar med grundavdragen i stället.

Jag vill kommentera det som Ronny Korsberg var inne på, nämligen att vi nu är inne i en fas då vi är tvingade att fasa in EU-skattelagstiftningen i den svenska. Detta är inte något som är särskilt önskvärt. Vi kommer säkert att få en debatt om de nya momsreglerna.

När det gäller utbildning, kultur och idrott har regeringen lagt fram ett förslag som jag tycker är bra till stora delar. Man har där faktiskt tänjt på EU-lagstiftningen i stor utsträckning och försökt att anpassa den så mycket som möjligt till svenska förhållanden. Efter de justeringar som är gjorda i utbildningsutskottet och skatteutskottet när det gäller utbildningsmomsen tror jag att vi kommer att få en väldigt bra lagstiftning på detta område.

Jag vill också kommentera det som Holger Gustafsson sade om anslaget till skattemyndigheter och tull. Det är problematiskt att i dagens läge skära ned på skattemyndigheterna ytterligare. Vi vet att varje krona genererar, enligt somliga sex kronor, enligt andra tio kronor. Det råder delade meningar om detta. Men även om vi håller oss till fyra kronor är det en vinst.

Jag tror, i likhet med Holger Gustafsson, att vi måste ta till krafttag för att bekämpa den ekonomiska brottsligheten. Det gör vi inte genom att skära ned på skattemyndigheterna. Det sker också en nedskärning i avvaktan på de nya förslag som kommer, och som säkert kommer att innebära att vi får tillskjuta mer pengar om vi skall klara den kampen.

Vi har en halverad räntesats, men vi har en högre realränta än vi haft på många år här i landet.

Anf. 137 INGER LUNDBERG (s) replik:

Herr talman! Jag fick en fråga av Per Rosengren om hur socialdemokraterna ser på grundavdraget. Jag nämnde tidigare att vi inför 1999 kommer att titta på fördelningsprofilen i skatteskalorna. Självfallet måste också grundavdraget analyseras i anslutning till det.

Vad som skiljer oss från er, Per Rosengren, är att vilka förslag vi än lägger på olika skatteområden kommer vi inte att underbalansera budgeten. Det som har bekymrat oss mest när det gäller ert budgetförslag är den kraftiga underbalanseringen. Skälet till att vi är så bekymrade över detta är att vi vet att det kanske gör det lättare i dag att lägga ut reformer och lova fastighetsskattesänkningar etc. men det blir så mycket tyngre senare. Om man ökar budgetgapet med 12 miljarder har man nästa år ytterligare en miljard att betala – en miljard som skall tas i ökade fastighetsskatter, sänkta barnbidrag, minskade bidrag till kommunerna eller på något annat sätt. Det vi socialdemokrater kommer att göra, oavsett den tekniska utformningen av utgiftsförslag och skatteförslag, är att bedriva en ansvarsfull politik. Det är det enda sättet för den som på lång sikt vill värna om välfärden för medborgarna.

Anf. 138 ROLF KENNERYD (c):

Herr talman! Vi har i eftermiddag hört och kunnat läsa i moderata motioner att man vill sänka skatterna för att därigenom medge att medborgare kommer ur bidragsberoendet. Jag tycker därför att det är intressant att redovisa de skattesänkingsförslag som framgår av betänkandet. Det är för det första: ej justering av skiktgräns, för det andra: sänk skatteuttaget till 20 %. Dessa båda åtgärder gäller inkomsttagare med högre inkomster än 203 000 kr. Bredda riskkapitalavdraget. Sänk kapitalinkomstskatten. Det ger ett plus i statskassan på 100 miljoner beroende på att ränteavdragskostnaden är så mycket större. Detta skulle alltså drabba dem som är beroende av att låna pengar till sina investeringar. Avdrag för reparation av egen bostad. Avdrag för styrkta barnomsorgskostnader. Sänkt avsättningsskatt på pensionssparande. Slopas dubbelbeskattning.

Det är vad som står under rubriken *Fysiska personers inkomstskatt*. Därtill kommer att Moderaterna vill höja mervärdesskatten på livsmedel till fullmomsnivå. Den naturliga frågan efter denna redovisning – den kan inte besvaras här, men var och en kan fundera över den – är: Hur många

av dem som skulle få nytta av dessa skattesänkningar är i dag bidragsberoende, och hur många är det som skulle komma bort från bidragsberoendet genom dessa åtgärder?

Anf. 139 RONNY KORSBERG (mp):

Herr talman! Nu har vi fört en debatt om skattepolitik, och är inte färdiga ännu. När vi diskuterar skattepolitik fastnar vi ofta i ett antal småfrågor. Vi har pratat mycket bilförmåner och fastighetsskatter. Vi har hört Inger Lundberg leda i bevis att skälet till att man sänker förmånsskatten på bilar är att räntan har sjunkit. När vi talar om att sänka fastighetsskatten får vi veta att om man minskade avdragen på räntorna för barnfamiljer skulle det vara katastrof. Har de då inte fått någon räntesänkning? kan man undra.

Det viktigaste när det gäller skattepolitik är att vi har klart för oss vilket samhälle vi vill skapa. Det viktigaste för Miljöpartiets del, när det gäller en aktiv skattepolitik, är att se till att miljöskulden minskar, att det vi åstadkommer fördelas på ett rättvist och solidariskt sätt och att vi med skattepolitiken bidrar till att sänka arbetslösheten.

Anf. 140 INGER LUNDBERG (s):

Herr talman! Att värna välfärd och sysselsättning är den svenska inrikespolitikens viktigaste fråga. Skattepolitiken stöder på många sätt sysselsättningen. Vi har redogjort för förslaget om förändrad bilaccis, stämpelskatten, ROT-avdragen. Vi har de förslag som kommer när det gäller förändringar vid generationsskifte i småföretag. Vi har de justeringar som gjordes av momsinsbetalningarna för en tid sedan. Det var en ändring, Karin Pilsäter, men det var just en sådan selektiv åtgärd som gjordes för att inte de företag som hade det jobbigast skulle få ta samma ansvar för budgetsaneringen som de som mycket väl klarade av det.

Tidigare på förmiddagen har lönebildningen diskuterats mycket här. Jag tror att det beslut vi fattade för några år sedan, om att sänka hushållens livsmedelskostnader också kommer att ha stor betydelse för möjligheten att driva en ansvarsfull lönepolitik.

Vi kommer inom en inte alltför lång tid att få ta en seriös diskussion om tjänstebeskattningen, och vilka skatteklår som faktiskt finns inom delar av de olika tjänsteområdena – kanske i första hand de som gränsar till hushållen. Det är viktigt att vi får ta en sådan diskussion. Vi måste med öppna ögon våga pröva allt som på olika sätt kan stärka sysselsättningen.

Vi måste också använda skattepolitiken till att värna den offentliga sektorn. Det är viktiga jobb som finns i den offentliga sektorn. Ibland har det sagts från högerhåll att det inte är riktiga jobb. Men jag tror att också högern efter den senaste tidens debatt om äldreomsorgen förstår att några av de viktigaste jobben i framtidens samhälle finns inom äldreomsorgen, barnomsorgen och utbildningen.

Moderaterna söker sprida en allmän tro att skattesänkningar leder till full sysselsättning. Det som har gjort en litet bekymrad i den här diskussionen är att Holger Gustafsson på sitt litet mer lågmälda sätt visat att de svenska kristdemokraterna verkar dela den uppfattningen. Ser man inte

också att värtet om en offentlig sektor är en viktig del i arbetet för full sysselsättning?

Till Holger Gustafsson vill jag också säga att en av huvudfrågorna för socialdemokratin är kampen mot den ekonomiska brottsligheten. Ekobrottsmyndigheten kommer snart att etableras, och det är ett viktigt steg i denna kamp. Jag kan hälsa skatteministern att om regeringen bedömer att vi genom ytterligare resurser till skattemyndigheterna kan öka skatteintäkterna, kommer inte skatteutskottet att vara det utskott som tvekar. Men vi skall inte lägga fram de förslagen om vi inte är riktigt säkra på att de verkligen leder till en rationell verksamhet på alla våra skattemyndigheter ute i landet.

Karin Pilsäter tyckte att diskussionen var teknisk. Det är mycket teknik när man diskuterar skattefrågor. Men vi måste diskutera dessa tekniska frågor, för bakom dem ligger människors verklighet, vare sig det är människors boende, miljöpolitiken eller sysselsättningen.

Jag vill slutligen tacka utskottskamraterna för att vi många gånger i skatteutskottet över partigränserna vågar och orkar föra diskussionen om hur tekniken på skatteområdet bäst gynnar vanliga människors behov och jobb.

Anf. 141 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag måste säga att det är glädjande att resultatet av den här debatten har blivit att Inger Lundberg förstår att vi har en självständig politik och att vi även i mycket hög grad är rädda om den offentliga sektorn, eftersom det bl.a. handlar om äldre och sjuka människor. Jag gläder mig också och hoppas att konsekvensen går så långt att vi inte i fortsättningen blir hopbuntade med andra partier med någon slags automatik, utan att vi blir jämförda för den politik vi för själva.

Anf. 142 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag skall ta tillfället i akt att vända mig till skatteministern, som kommer att tala om en liten stund. Jag ser fram emot det.

Jag skall bara återigen väcka de tankar jag hade i mitt inledningsanförande. Jag vill inte göra det på något konfronterande sätt, men jag är mycket bekymrad över skatternas kostnadsdrivande effekter på vår ekonomi i Sverige och i förhållande till utlandet. Såvitt jag kan förstå och bedöma detta är det en stor fara att det driver upp kostnader, begränsar köputrymmen både offentligt, med egenavgifter, och privat och att detta så att säga angriper den ekonomiska aktiviteten från två håll. Det kanske är delvis detta vi ser i dag i svensk ekonomi, inte att det ligger en död hand över men att vi har en viss stagnation. Framför allt bekräftas det av att vi har en hög och ökande arbetslöshet.

Det är just det sista som bekymrar mig väldigt mycket. Kan vi på något sätt dela analysen att detta leder till ett problem med arbetslöshet, måste vi öppet och ärligt tala om det i den här kammaren och på andra ställen och inte leva i den tron att höjda skatter enbart är ett fördelningspolitiskt instrument och att man kan kräva ut någonting av dem som har råd att betala. Det tycker jag att vi skall göra, men det har också en baksida som kanske är värre än framsidan, nämligen ökad arbetslöshet.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Jag vill också väcka den fråga som jag inte fick något svar på från Rolf Kenneryd, kanske av tidsskäl. Hur ser skatteministern på den sänkning av momsen som skedde tidigare? Skulle det inte ha funnits mer effektiva modeller som svarade mot andra grupper i samhället som har ett större behov av konsumtionsutrymmen än de mest välbeställda, vilka också fick del av momssänkningen? Jag tror att vi kanske hade satt fart på pengarna, konsumentutrymmet, lika väl eller än mer om vi hade destinerat dem till de utsatta grupperna, de äldre, de sjuka, de som har låga pensioner. De välbeställda som fick momssänkningen har faktiskt möjlighet att sätta in pengarna på banken och spara dem. Vi har i dag ett högt sparande. Jag undrar om det inte fördelades litet felaktigt.

Slutligen kommer jag till kriminaliteten. Jag tycker att det är viktigt att vi börjar diskutera de här frågorna, att ärliga människor får betala för mycket skatt därför att vi inte lyckas ta tag i den svarta och den grå sektorn. Det som kanske är ändå värre är att vi slår ut näringsliv därför att konkurrensen snedvrids. Vi kan bara nämna taxi och många smårörelser, där det blir omöjligt att tävla mot den svarta sektorn.

Jag vet självfallet att regeringen är lika hatiskt inställd till detta som jag är. Men jag vet också att det finns möjligheter, om man talar med skattemyndigheterna, att växla ut ett bra resultat. Jag sade 1–6, jag har också läst 1–10. Finns det ett sådant utrymme har jag litet svårt att förstå varför regeringen drar in 100 miljoner. Skulle det inte vara möjligt att igen överväga möjligheten att hitta nya former för att satsa på att minska kriminaliteten och få en mindre grå och svart sektor?

Jag skulle vara väldigt glad om skatteministern ville beröra de här punkterna. Tack.

Anf. 143 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka hela skatteutskottet för ett gott arbete under hösten. Ni har haft oerhört mycket att göra, och det har varit väldigt många förslag under mycket pressad tid. Tack skall ni ha! Ett särskilt tack till den socialdemokratiska gruppen och till Centerpartiet och Rolf Kenneryd. Tack för ett bra samarbete!

Alltför ofta förs den skattepolitiska debatten, inte minst här i kammaren, helt skild från välfärdspolitisk debatt, från allmänpolitisk debatt. Jag menar att skall man föra en bra skattepolitisk diskussion skall den utgå från hur man förenar ett socialt rättfärdigt och rättvist samhälle med en stark ekonomisk dynamik, hur vi förenar marknadsekonomin ekonomiska kraft med en generell välfärdspolitik, med social sammanhållning och solidaritet.

Det finns i den här kammaren de som vill ställa de här sidorna mot varandra. De menar att man måste välja antingen generell välfärdspolitik och social sammanhållning eller ekonomisk dynamik och tillväxt. Den depression som Sverige gick igenom under 90-talet tas inte minst av moderaterna som intäkt för att det inte fungerade med generell välfärdspolitik. Välfärdsmodellen fungerade inte. Jag menar att den analysen är fullständigt felaktig. Depressionen orsakades framför allt av dålig stabiliseringspolitik, misslyckad ekonomisk politik, inte av för mycket välfärd och inte av för höga skatter.

En stor offentligt sektor är fullt möjlig att förena med ett starkt och växande näringsliv. Den svenska historien har bevisat det många gånger om.

För två år sedan vet ni alla att Sverige var i ett utomordentligt farligt läge. Ni kommer också alla ihåg, säkert in på bara skinnet, hur Sverige och denna kammare piskades från hörn till hörn av en internationell kapitalmarknad som fullständigt förlorat förtroendet för det här landet som lånade så oerhört mycket pengar. Det var ett land där just skattepolitiken hade förlorat kontakten med den övriga ekonomiska politiken. Det var ett land där vi hade en moderat skatteminister som sänkte skatter för högvärlönade, för s.k. strategiska grupper i samhället, medan vi hade en folktopartistisk finansminister som kämpade med att få inkomster och utgifter att gå ihop. Räntor skenade, och hela välfärdsmodellen var i grunden hotad.

Så var läget för två år sedan, och många av er vill naturligtvis inte diskutera det nu, men i en diskussion om regeringspolitiken måste det vara utgångsläget. Svensk välfärd var allvarligt hotad för två år sedan.

I dag är läget annorlunda. Tack vare det saneringsprogram som vi har genomfört, och ett mycket gott samarbete med Centerpartiet, kommer budgetunderskottet att vara borta 1998. Räntorna har, som flera under denna debatt har sagt, sjunkit mycket kraftigt. Det är ett bevis på att förtroendet för att Sverige skall kunna bevara och betala för sin välfärd har kommit tillbaka.

Förtroendet för Sverige och för svensk ekonomi ökar, men det viktigaste av allt är att demokratins inflytande och makt ökar. Det gör att vi får möjligheter att fatta politiska beslut som det inte var möjligt att fatta för två år sedan. Då stärks också möjligheten att bekämpa arbetslösheten.

Inflationen är rekordlåg samtidigt som statsfinanserna förbättras väldigt snabbt. Vi ser allt fler tecken på att konjunkturen vänder uppåt. Åren med missväxt har vänts till år med tillväxt.

Saneringen av statsfinanserna har varit en kamp för att rädda välfärds-samhället, inte för att avveckla det. Då har också skattepolitiken fått vara inriktad på att delta i den kampen. Skall det vara möjligt att få uppslutning kring ett sådant räddningsprojekt som det vi har genomfört tillsammans med Centern, måste ju alla vara med och bidra, och då är skattepolitiken viktig.

Regeringen har i budgetpropositionen och i ett antal särpropositioner till den lagt fram sin syn på skattepolitiken.

Det första och viktigaste målet handlar om finansiering av offentliga utgifter. Inget land kan i längden låna till en del av sina löpande utgifter. Lån skall betalas någon gång, och risken är att det får betalas av våra barn. Det är inte acceptabelt. I stället måste vi med skatter och avgifter betala den välfärd vi i dag vill unna oss. Sverige har provat med ofinansierade skattesänkningar för de här strategiska grupperna. Sverige har provat en nyliberal väg där skattepolitiken fick leva sitt eget liv bortom den vanliga ekonomiska politiken och bortom övrig politik. Resultatet var katastrofalt.

Den erfarenhet vi alla i det här landet har gått igenom, och som socialdemokratin fick se från opposition, har givit oss övertygelsen att starka statsfinanser är det grundläggande villkoret för välfärden. Därför har de senaste två åren i så hög grad ägnats åt att ta oss ur det statsfinansiella

Prot. 1996/97:31
21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

kaoset. Aldrig mer skall skattepolitiken bidra till att försätta landet i klorna på kapitalmarknaden!

Det andra viktiga målet med skattepolitiken är fördelning av välfärden. Om vi skall ha ett brett stöd för välfärdspolitiken, måste den också uppfattas som rättvis. Alla skall efter förmåga bidra till kostnaderna, och alla skall vara delaktiga i den välfärd som produceras.

Skattepolitiken är viktig för att fördela bördor efter bärkraft. Det innebär att skattepolitiken de här två åren har varit delaktig för att se till att det blir så, men det innebär också att det är så det skall vara i fortsättningen. En av principerna i skattereformen var att de med goda inkomster även i fortsättningen skulle bära ungefär samma del av skatteinkomsterna. Det skall gälla också i fortsättningen.

Ett tredje viktigt mål är den ekonomiska effektiviteten. Vi har höga skatter i Sverige, vi har en hög skattekvot. Det beror på att vi har höga ambitioner i välfärdspolitiken. Det ställer stora krav på skattesystemets konstruktion. Det är lätt att brister i ett skattesystem leder till en sådan situation som vi hade på 80-talet, då det var lätt att skatteplanera och då många människor ägnade mycket av sin intelligens och kraft åt att komma undan skatt. Det gick att göra så.

1990/91 års skattereform ger Sverige en mycket god grund att stå på när nu konjunkturen vänder. Den tid som förut användes till att planera sin skatt, kan nu användas till mer produktiva insatser.

Ett fjärde viktigt mål för skattepolitiken är ett bra företagsklimat. Välfärdspolitiken bygger naturligtvis på ett starkt privat näringsliv och på en hög sysselsättningsgrad. Socialdemokratien har traditionellt månat om näringslivets villkor. Sverige har, också om vi tittar internationellt, en mycket förmånlig företagsbeskattning. Det har bidragit till Sveriges starka konkurrensförmåga. Det är något som vi har anledning att slå vakt om. Samtidigt finns det också anledning att koncentrera diskussionen till hur vi kan underlätta för nyföretagande och för expansion av små och medelstora företag.

Det är klart att även företagarna har fått känna av den depression vi har gått igenom, framför allt naturligtvis på grund av att efterfrågan försvinner. När människor, hushåll, blir skräckslagna inför det de märker händer i ekonomin, när en stat förlorar greppet om sin ekonomi, då är det klart att människor håller i pengarna. Man vet inte vad nästa förändring i socialförsäkringssystemen blir, man vet inte om man kan vara trygg på sin ålderdom. Det är bäst att man sparar.

Det har företagarna fått känna av. Men företagarna är också de som snabbast känner av sänkta räntor och en konjunkturuppgång. Nu när vi lämnar ett statsfinansiellt moras bakom oss börjar tryggheten komma tillbaka. Jag säger inte att man känner sig trygg i dagens Sverige, men jämför med för två år sedan! När tryggheten kommer tillbaka och människor åter börjar våga efterfråga, så är det företagarna som känner av det.

Riksdagen har tagit, och kommer att ta ställning till en rad förslag på skatteområdet som gynnar jobben och näringslivet. Det handlar t.ex. om sänkta socialavgifter med särskild inriktning på småföretagen och lättnad i ägarbeskattningen för små och medelstora företag för att sänka investeringskostnaden för dem som inte har tillgång till kapitalmarknaden.

Förenklingar i skattereglerna är ett tredje viktigt steg. Vi har ganska krångliga skatteregler när det gäller enskilda näringsidkare, ett skattesy-

stem som infördes under den förra mandatperioden, men under ganska bred enighet. Det kommer vi att se över för att se om man kan göra radikala förenklingar för de minsta företagen. Också sådant som slopad försäljningsskatt på bilar och den nya förmånsbeskattningsmodellen för tjänstebilar kommer att ha stor betydelse för jobben i industrin.

Det femte och sista viktiga målet är ett ekologiskt uthålligt samhälle. Skatter och avgifter är viktiga ekonomiska styrmedel i miljöpolitiken. Nu gör vi förändringar i energibeskattningen, något som föreslås i budgetpropositionen. Det gäller borttagandet av produktionsskatten på äldre vattenkraftverk och en växling från produktionsskatt till konsumtionsskatt som gynnar näringslivet. De höjda energiskatterna för hushållen kommer att finansiera den stora utbildningsrevolutionen men stimulerar samtidigt till hushållning med energi. Att få miljöpolitik och utbildningspolitik att gå hand i hand är en typ av skatteväxling det också.

De senaste två åren har det handlat mycket om att rädda välfärdssamhället. Denna riksdag har fått fatta väldigt många tunga beslut. Nedskärningar av de offentliga utgifterna drabbar naturligtvis mest de som har de minsta marginalerna. Skattehöjningar har varit nödvändiga. Nedskärningar av offentliga utgifter, höjd fastighetsskatt och höjda egenavgifter har varit tungt att bära för många, men tänk på alternativet! Om riksdagen inte hade orkat anta de förslag som regeringen hade hade det varit förskräckande för dem som har det allra sämst ställt.

Låt mig säga några ord om den riktigt stora politiska skiljelinjen här i kammaren. Den syns som tydligast i skattepolitiken. Moderaterna har deklarerat att man är beredd att gå väldigt långt i skattepolitiken. För ett år sedan lade man fram en motion i riksdagen där man sade att den eftersträvar värda skattekvoten i Sverige är 40 % av BNP. Man säger inte när det skall genomföras, men om 40 % av BNP skulle genomföras 1998 så rör det sig om skattesänkningar på 250 miljarder kronor. 250 miljarder kronor – vad säger samarbetspartnerna Folkpartiet och Kristdemokraterna om en sådan skattepolitik?

Karin Pilsäter säger att sänkta skatter inte är en självständig ideologisk fråga. Det låter förhoppningsfullt, men är ni beredda att koppla loss från ett ytterlighetsparti i skattepolitiken som Moderaterna, som strävar efter att sänka skatterna med 250 miljarder kronor?

Holger Gustafsson analyserar, och man får intrycket att sänkta skatter allmänt sett är ofrånkomligt för att klara arbetslösheten, men hur långt skall vi sänka dem? Skall vi sänka dem till 40 %? Har vi en skattekvot på 40 % av BNP så ser samhället väsentligt annorlunda ut.

Hur ser, Karl-Gösta Svenson, ett sådant samhälle ut? Hur ser det ut när vi når ned till en skattekvot på 40 % av BNP? Det handlar om 250 miljarder kronor i minskade offentliga utgifter. Hur ser det samhället ut? Beskriv det!

Här finns en väsentlig politisk skiljelinje som kanske går rakt igenom borgerligheten, men man vet inte riktigt. Sällan får vi ett tydligt svar om Folkpartiet och Kristdemokraterna är beredda att medverka i den typen av skattepolitik.

Regeringens skattepolitik utformas så att den skall stimulera arbete, företagande och investeringar. Den skall ge miljöpolitiken tillgång till ekonomiska styrmedel. Den skall upplevas som rättvis av breda folkgrupper. Det är en utmaning som vi kommer att klara. Grunden är lagd:

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Vi går nu mot starka statsfinanser igen. Då får man också tillgång till politikens möjligheter på många andra områden.
(Applåder)

Anf. 144 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att statsrådet bör hålla sig till sanningen. Våra förslag går ut på att sänka skatter med 65 miljarder. Vi håller oss till det belopp som är aktuellt i de förslag som ligger.

Inför valet 1994 utlovade ni en snabb sänkning av arbetslösheten till 5 %. Ni har misslyckats med det. Vartenda anförande som ni håller från regeringspartiets sida i riksdagen är ett angrepp på den borgerliga regeringen.

Förre finansministern Kjell-Olof Feldt har fått rätt i att den socialdemokratiska politiken under 80-talet skulle föra Sverige rätt in i arbetslöshetens stålbad. Effekterna av den socialdemokratiska regeringspolitiken under 80-talet ledde oss in i detta stålbad. Vi förlorade under valvåren 1991 1 000 jobb i Sverige. Valvåren 1994 tillkom 1 000 nya jobb varje dag. Då hade vi vänt på utvecklingen. Tillväxten ökade, och det resulterade i nya jobb.

Lars Leijonborg sade i en debatt i kammaren för några veckor sedan: Vi vill att Sverige skall upprepa det vi faktiskt gjorde åren 1994 och 1995. Mot slutet av regeringen Bildts period och i början av den socialdemokratiska regeringen, innan effekterna av återställarna hade börjat slå igenom, nådde Sverige en tillväxt på 3,5 % och 100 000 nya jobb skapades.

Så var det, statsrådet. Ta ansvar för den misslyckade politiken, som ni står för. Lägg inte skulden på andra. Er politik har lett till för låg tillväxt. Arbetslösheten har ökat och ökar. Vi är snart tillbaka i samma situation som 1991. 23 % är utan jobb i mitt hemlän Blekinge för närvarande. Vad gör ni åt de hundratusentals människor som saknar jobb? Varför inser ni inte att den här politiken leder fel? Den klarar inte arbetslösheten.

Trots denna utveckling fortsätter ni att höja skatter på arbete och företagande. Trots skyhöga protester höjde ni så sent som i somras produktionskatten på el. Ni lyssnar inte på farhågorna från Vargön Alloys och andra företag. Nu ser vi konsekvenserna av era beslut. 65 anställda vid Vargön Alloys varslas. Gränges i Sundsvall har stoppat en investering för 40 miljoner och reducerar personalstyrkan med 60 personer. Ett antal socialdemokratiska kommunalråd har i öppet brev kritiserat regeringens skattepolitik och uttalat i klartext: Skatterna hotar jobben *nu*.

I gårdagens Svenska Dagbladet skrev fyra ekonomer om sambandet mellan sänkta skatter och nya jobb. Enligt deras mening är det kraftigt sänkta skatter på arbete som skapar förutsättningar för 400 000 nya jobb. Varför gör ni ingenting? Ni kan följa de moderata förslag som finns. Varför vill ni inte inse att det föreligger ett samband mellan en låg tillväxt, förlorade jobb och de enorma skattehöjningar som ni genomfört sedan 1994?

Varje torsdag demonstrerar oroliga människor utanför Riksdagshuset därför att fastighetsskatten håller på att ta knäcken på dem. Många kommer inte att klara av att betala den skyhöga skatten. De brottas säkerligen varje dag med den obehagliga tanken att behöva gå ifrån sina hem därför

att de inte har råd att betala fastighetsskatten. Var finns tryggheten för dem? Var finns tryggheten i det socialdemokratiska Sverige?

Jag vill ställa två konkreta frågor till statsrådet: Delar statsrådet de socialdemokratiska kommunalrådets uppfattning, att höjda skatter leder till färre jobb? Kommer ni att medverka till sänkt fastighetsskatt för att skapa den sociala trygghet som våra medborgare har rätt att vänta sig oavsett var de är bosatta?

Anf. 145 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Karl-Gösta Svenson talade i sitt inledningsanförande om en aktiv skattesänkingspolitik. I det betänkande som ligger på riksdagens bord handlar det om 70 miljarder. Det är en mycket stor summa pengar som skall användas till att sänka skatten på pensionssparande, till slopad förmögenhetsbeskattning, till sänkt kapitalinkomstskatt, till höjt representationsavdrag, till slopad reklamskatt osv. Besparingarna, som man sällan talar om, kan också räknas upp för en mycket lång period.

För ett år sedan skrev Moderaterna i en motion till riksdagen att den eftersträvar svårda skattekvoten är 40 % av BNP. Skulle det genomföras 1998, skulle det handla om 250 miljarder. Det kanske ni inte vill genomföra 1998. Men när? Ingen moderat som jag diskuterar med talar om huruvida detta är eftersträvarvärt. Är detta det optimala skattetrycket, eller är det också bara en mellanstation på vägen ner någon annanstans? Hur ser det samhället ut, Karl-Gösta Svenson, när ni har sänkt skatter med 250 miljarder, särskilt inriktade på dem som ni kallar de strategiska grupper och som skall släpa oss andra ut ur arbetslösheten? När ni gjort det, var är det ni skall skära ned för 250 miljarder?

Ni har ju provat modellen i verkligheten. Ni hade tre år på er. Det var i hög grad Moderaterna som styrde svensk skattepolitik under de tre åren. Resultatet var förskräckande. Ni provade på skattesänkningarna. Ni sänkte en hel rad skatter särskilt inriktade mot höginkomsttagare och kapitalägare. Har Karl-Gösta Svenson någon gång sett fördelningsprofilen över de tre åren? De olika grupper som fick bära de bördor som bars under de tre åren var inte de 10 % som har det välbeställt. Var ni över huvud taget intresserade under den perioden av fördelningspolitiken? Frågan är intressant, för ni vill naturligtvis komma tillbaka till regeringsmakten. Har ni ändrat synen på fördelningspolitiken sedan dess? Vilka skall bära bördorna när ni tar regeringsmakten?

Det är alldeles självklart att en socialdemokratisk skattepolitik skall utformas så att den gynnar näringsliv, tillsammans med de höga ambitionerna när det gäller välfärdssamhället. Jag tror inte ett dugg på att det är nödvändigt att avskaffa välfärdssamhället för att klara kampen mot arbetslösheten. Vi gör förändringar i skattestrukturen som riksdagen kommer att ta ställning till, t.ex. när det gäller just produktionsskatten på el. Vi avskaffar produktionsskatten på vattenkraftssidan. Vi genomför inte höjningen på produktionsskatten på kärnkraftssidan nästa år och växlar över den till en konsumtionsskatt på el. Det innebär en lättnad för elintensiv industri.

Det är ingen tvekan om att människorna har fått bära bördor under den här tvåårsperioden. Det är alldeles självklart. För oss har det varit viktigt att bördorna skall fördelas så rättvist som möjligt. Därför är de här höginkomsttagarna med. Höjd fastighetsskatt har också varit jobbig att

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

bära för många människor. Fastighetsskatten ger sammanlagda inkomster på 23–24 miljarder. 14–15 miljarder av dem kommer från småhusfastigheterna. Att Moderaterna vill sänka skatter vet vi. Men det minskar också inkomsterna, och det innebär avskedanden inom den offentliga sektorn.

Ni vill spara 8 miljarder på kommunerna för att kunna sänka fastighetsskatt och annat. Det innebär att ett antal tiotusen jobb försvinner i kommunerna. Det är en mycket tung börda att bära för dem som drabbas.

Vi har lagt fram förslag till riksdagen för att underlätta för dem som har fått bära den tyngsta bördan av fastighetsskatteshöjningen. I genomsnitt är höjningen ungefär 300 kr. i månaden för en fastighet som har ett genomsnittligt värde på 400 000 kr 1995. För dem som har fått kraftiga höjningar föreslår vi, och riksdagen kommer att fatta beslut om det, en lättnad de år som kommer.

Anf. 146 KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik:

Herr talman! Den bästa fördelningspolitiken ökar ekonomisk tillväxt som ger mer jobb, framför allt nya jobb, inom den privata sektorn. För att man skall åstadkomma en ökad ekonomisk tillväxt och klara av arbetslösheten i vårt land som är så allvarlig måste vi skapa ett bättre företagsklimat. Det gör vi genom sänkta skatter på arbete och företagande. Där konstaterar jag att ett stort antal socialdemokratiska kommunalråd har samma uppfattning som vi moderater, att jobben skall räddas nu genom sänkta skatter. TCO-ekonomerna och ordföranden i TCO, Inger Ohlsson, säger att det är sänkt skatt på arbete som är avgörande för att få bukt med arbetslösheten. Det här gör inte regeringen någonting åt. Ni har under dessa två år bidragit till de enorma skattehöjningarna, vilket har resulterat i för låg tillväxt och en ökande arbetslöshet samt försvårat för företagen att anställa.

Östros talade mycket om välfärdspolitiken både i sitt inledningsanförande och i sin replik. Då frågar jag mig: Hur kan regeringen spara på föräldralösa barn, änkor och handikappade och sedan höja bidragen till LO och de politiska partierna?

Anf. 147 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag noterar att Karl-Gösta Svenson inte säger någonting om det motionsförslag som han lade fram för ett år sedan i kammaren, att man önskar sänka skattekvoten till 40 % av BNP. Hur skall jag tolka detta? När jag debatterade med den moderate partisekreteraren Gunnar Hökmark för en tid sedan antydde han att det var någonting sådant man tänkte sig. Men Karl-Gösta Svenson kommenterade det inte.

Jag är mycket van vid att Moderaterna inte vågar ta till sig riktigt det man skrev för ett år sedan. Har ni insett att uppställningen bland svenska folket för en generell välfärdspolitik är mycket större än ni någonsin kunde ana? Nu försöker ni forma en skattepolitik där ni lockar med en och annan skattesänkning även för dem som inte tjänar allra mest. Det är klart att ni inser att uppslutningen bakom er idé att gå ned till 40 % skattekvot av BNP finns inte. Ni kan aldrig vinna regeringsmakten på en sådan politik. Men Karl-Gösta Svenson säger ingenting om det.

I stället vill ni nu konkret föreslå skattesänkningar på 70 miljarder. För att nå dit vill ni spara 5 miljarder ytterligare på läkemedel, ytterligare

på tandvårdsförsäkringen, införa ytterligare en karenssdag i sjukförsäkringen, ytterligare en nedjustering av den sjukpenninggrundande inkomsten, sänka KAS, införa karenssdagar i föräldraförsäkringen. Då når ni upp efter mycket mer till 70 miljarder. Men då fattas det fortfarande 180 miljarder för att nå till den skattekvot som ni önskar, 40 % av BNP.

Moderaterna är i skattepolitiken ett ytterlighetsparti i den svenska riksdagen. Det skall bli intressant att höra vad de partier som planerar att samarbeta med Moderaterna tycker om den inriktningen på skattepolitiken.

Anf. 148 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag uppskattar den politiska stil som statsrådet Östros visar när han är ute och debatterar bl.a. fastighetsskatten och andra frågor med människor, att visa upp samma åsikt och samma inriktning oavsett i vilket sällskap han befinner sig i. Jag tror att det är en bra stil, och den behövs för att göra politiken mera trovärdig och respekterad ute bland människor, att man vågar stå för det man tycker även när folk blir arga.

Jag vill passa på tillfället att klaga litet. Jag tycker att diskussionen om vad som hände under de tre borgerliga åren blir väldigt tjugig och dessutom så extremt vinklad att det inte är trovärdigt. Som vi alla vet var det så 1994 när ni tillträdde att det hela tiden blev fler och fler jobb. Det var också så att det fanns en konkret plan för hur man steg för steg skulle ta sig ur det svåra statsfinansiella läget. Det var vidare så att Socialdemokraterna i oppositionsställning röstade mot vartenda föreslag som handlade om besparingar. Det gör det inte lättare att gå fram.

Nu blir det färre jobb. Räntan är högre i dag än vad den var när samarbetet med Centern inleddes. Det är också så att de största delarna av saneringen av statsfinanserna har man inte gjort ihop med Centern.

Om vi skall få någon trovärdighet för politiken och politikernas agerande får man försöka vara hederlig även in den frågan.

De mål för skattepolitiken som Thomas Östros här har skisserat är det många som kan ställa upp på. Skattepolitiken har många olika syften, och den skall medverka till att uppfylla andra politiska mål som har värden i sig. Men vi gör olika tolkningar av innehållet, hur man konkretiserar en sådan skattepolitik.

Man säger att Socialdemokraterna traditionellt värnat näringslivets villkor. Ja, man har värnat om de stora företagen. Nu finns det en växande insikt om att man också måste titta litet till de små företagen, framför allt de företag som fortfarande inte existerar. När man går till praktisk handling i skattepolitiken blir det alltid så väldigt tokigt. Ibland inser man att efter ett tag att det blir väldigt tokigt och börjar backa. Vi har sett när det gäller momsens, och kanske får vi se det när det gäller sjuklöneperioden. Det skulle vara bra om man lade ner litet mer krut på att försöka sätta sig in i det man jobbar med innan man lägger fram förslagen och sedan lade upp en strategi.

Vi i Folkpartiet säger att det viktigaste nu är att vi får fram nya jobb. Vi har lagt fram förslag som vi tror – det kan vi inte veta – inom ett par års tid skulle kunna ge en halv miljon nya jobb. Det förutsätter en rad förändringar i Sverige. Nyföretagandet måste öka, investeringsnivån måste höjas, expansionsmöjligheterna måste bli bättre, privatpersoners möj-

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

ligheter att köpa tjänster måste bli bättre. Vi måste få ett kunskapslyft osv.

Det förutsätter i sin tur att man gör konkreta förändringar, t.ex. sänkta arbetsgivaravgifter. Vi måste få ned skattekilarna och få en förenklad arbetsrätt som fungerar för de små företagen, slopad dubbelbeskattning och inte höjda förmögenhetsvärden på aktier så att vi kan få riskkapital osv. Det är den typen av skattepolitik som vi vill gå in i för framtiden, och vi hoppas att regeringen är beredd att lyssna på våra förslag.

Anf. 149 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Låt mig börja med att tacka för de uppskattande orden från Karin Pilsäter. Det var trevligt att höra.

Karin Pilsäter var inte riktigt nöjd med min beskrivning av regeringsperioden 1991–1994. Det kan jag förstå, och det kan vi diskutera väldigt mycket fram och tillbaka. Vad som är märkligt är att de partier som var starkast i skattesänkingsivern inte tagit intryck av hur det i praktiken fungerar, att de inte inser att det grundläggande är en stark statsfinansiell situation som ger normala räntor. Det grundläggande är en tilltro hos hushållen till att staten kan möta upp till sina åtaganden. Det är grundläggande på det sättet att då orkar och vågar människor konsumera och investera. Det vi såg 1991–1994 är vad som händer när människor i grunden blir skräckslagna för vad som håller på att ske. Då håller man i sina pengar, då minskar konsumtionen, och då slås företag ut. 50 000 konkurser var det under den perioden och 450 000 förlorade jobb. Det är det som styr en ekonomi. Om det inte finns en grundläggande tilltro hos människor att samhället fungerar, då vågar man inte investera eller konsumera. Då fungerar inte näringslivet.

Vi har nu tagit det steget som ger oss en stabilitet i den ekonomiska utvecklingen som gör att vi kan få tillbaka efterfrågan igen. Samtidigt krävs en näringspolitik som gör att företag kan växa och en skattestruktur som gör att företagen vågar och orkar växa. Det skall vi jobba mycket med framöver.

Vi skall också ha klart för oss att Sverige har en av jämförbara länders bästa företagsbeskattning. Vi har en mycket låg bolagsskatt. Det finns ett mycket starkt intresse från omvärlden att investera i Sverige. Man uppfattar att Sverige har ett hyggligt näringsklimat. Den amerikanska handelskammaren gjorde en undersökning häromveckan bland olika europeiska stater för att se vilka länder som hade bästa näringslivsklimatet. Sverige kom på en fjärde plats av de europeiska länderna just på grund av att här finns bra infrastruktur, bra välfärdssamhälle, bra skattestruktur för företagsamheten. Det är helt enkelt ett bra ställe att investera i.

Det är inte så enkelt som att tro att sänkta skatter leder till ökad företagsamhet. Det är hela samhällsstrukturen som gäller. Låt mig ta upp ett exempel.

Folkpartiet vill slopa beskattningen av aktieutdelningar, vilket ni också ville genomföra under den borgerliga regeringsperioden. Det kostar 8 miljarder, en oerhört stor summa pengar. Det vill ni genomföra fast ni är fullt medvetna om att de företag som finns på börsen har tillgång till kapitalmarknaden, inte minst den internationella kapitalmarknaden.

En slopad aktieutdelningsskatt påverkar inte börsföretagens investeringskostnader. De kommer inte att investera mera bara för det. Det

kommer inte att leda till några nya jobb. Det som kommer att ske är att aktieägarna får det bättre, men det påverkar inte investeringskostnaden, för den bestäms internationellt. Vi lever i en internationell miljö numera. Kapitalkostnaden för de börsnoterade företagen bestäms på den internationella kapitalmarknaden.

Riktat man däremot en lättnad i ägarbeskattningen för de små och medelstora företagen som inte är börsnoterade och som har svårt att få tillgång till riskkapital, då sänker man investeringskostnaden. Därmed får man ökade investeringar och ökad sysselsättning.

Jag skulle önska att Folkpartiet närmade sig det klimat som fanns 1991 när det gick att diskutera skatter på ett rationellt sätt och när också fördelningspolitik fick spela en viktig roll. Jag önskar också att Folkpartiet inte hade den inställning som man har haft under de senaste åren, nämligen en väldigt ideologiskt inriktad skattepolitik.

Anf. 150 KARIN PILSÄTER (fp) replik:

Herr talman! Det är inte som vi tror utan det är verkligheten ute i samhället, men 1994 fanns det en ganska stor optimism och framtidstro hos människor. Det var första gången sedan mätningarna började som framtidstron var så stor att människor trodde att de skulle få det bättre. Det tillkom också 1 000 nya jobb varje dag. Det var ett bra mått på att vi då hade nått en situation där människor hyste tilltro till att det hela skulle kunna fungera. Så är det inte 1996, det kan vi nog vara överens om.

År 1991 gick det ganska brant utför, och det berodde inte på det maktskifte som skedde i oktober, utan det var en utveckling som hade börjat långt innan dess. Jag tycker att vi skall vara litet ödmjuka och inse att det finns andra faktorer än just vilken regering som styr under en viss period som avgör vilken statistik som man skall använda. Det förekom en lång rad missgrepp under 80-talet, och vi från Folkpartiet medverkade också. Jag kan erkänna det. Men det var även mycket som vi i god tid varnade för och många reformer som vi var med att genomföra för att bryta den utvecklingen.

Vi tror att det viktiga nu är att se till att det förs en skattepolitik som kan samverka med övrig politik, precis som jag tidigare sade, för att man skall få ett företagsklimat i det här landet där människor kan få jobb. Då håller det inte att bara se på vad som är bra för de stora företagen, för de gamla företagen och för industriföretagen. Man måste ha en skattepolitik och en näringspolitik som fungerar för de små företagen, för de mindre företagen och t.o.m. för de ofödda företagen.

Anf. 151 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag noterar att Karin Pilsäter tyvärr aldrig svarade på den fråga som jag ställde om hur ni ser på det framtida samarbetet med det ytterlighetsparti i skattepolitiken som Moderaterna är. Är ni beredda att delta i ett samarbete där strävan är en skattekvot på 40 % av BNP? I så fall lämnar Folkpartiet en tradition som ni länge har haft att ändå på något sätt ställa upp för välfärdssamhället.

Karin Pilsäter vill diskutera perioden 1991–1994, och det skall jag gärna göra. Vad var det som hände vintern–våren 1994? Det var då som den borgerliga regeringen fullständigt tappade greppet över de offentliga

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

finanserna. Vid den sista ekonomisk-politiska proposition som man lade fram våren 1994, kompletteringspropositionen, hade det gått så långt så att för att försöka nå en någorlunda statsfinansiell balans bortan vid horisonten hade man börjat att "skruva" på tillväxtsiffrorna i propositionen.

Utvecklingen under den våren ryckte totalt undan mattan för Sverige när det gäller förtroende på den internationella kapitalmarknaden. När socialdemokraterna kom till makten hösten 1994 möttes vi av oerhört starka tvivel: Ja, vi har hört förr att man skall försöka att sanera statsfinanserna, men det enda som händer är att ni börjar att "mixtra" med prognoserna.

Räntan steg dramatiskt vintern-våren 1994, och detta fick naturligtvis effekter på den ekonomiska utvecklingen. Karin Pilsäter ville diskutera perioden 1991-1994, och det får hon gärna.

Anf. 152 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Jag skall inleda med att be skatteministern om ursäkt för att jag tillvitade honom ett uttalande som han uppenbarligen inte har gjort. Jag sade att han hade uppmanat folk att låna till fastighetsskatten. Det har han inte gjort. Det var finansministern som gjorde det, och det visar att skatteministern i det avseendet är klokare än finansministern.

Det är intressant att Thomas Östros inledde med att säga att han ville bredda skattedebatten till att också gälla andra frågor i samhället, eftersom de hänger så intimt samman. Det var precis det som jag ville göra i den inledande skattedebatten när jag försökte att ta upp välfärdspolitiken och de förslag som drabbar företagen som ju också är skattebetalare, t.ex. den förlängda sjuklöneperioden kontra vårt förslag att undanta de allra minsta företagen. Jag skulle också vilja höra vad skatteministern anser i den frågan. Näringsministern har uttryckt ett visst gillande av den idén. Biträdande socialminister Maj-Inger Klingvall har avvisat tanken och säger att detta är regeringens linje. Men vore det inte värt att pröva vårt förslag för att kanske komma vidare i arbetet för en ökad sysselsättning?

Skatteministern säger att man inte kan låna till sina löpande utgifter. Samtidigt uppmanas egnahemsägare att göra detta, inte av skatteministern, men finansministern har uppmanat fastighetsägare som inte har råd att betala fastighetsskatt att låna till densamma. Då frågar jag: Gäller inte samma principer för landet Sverige som för enskilda människor som drabbas av en beskattning som de inte klarar av på grund av att de har för låga inkomster? I det sammanhanget kan man också fråga sig: Är fastighetsskatten bra utformad när den får sådana effekter att låginkomsttagare kan tvingas till att låna för att klara skatten eller tvingas till att till sist sälja sin fastighet och flytta till annat boende?

Det är intressant att höra skatteministern säga att man skall förbättra för de små företagen. Finansministern sade att man tidigare har negligerat de små företagens behov. Men jag anser att man fortfarande inte har insett deras behov. Man ser inte till handelsbolagens och de enskilda firmornas problem. Enligt det nya förslaget skall man ersätta riskkapitalavdraget för aktiebolag med lättnader för små och medelstora företag. En del av det nya underlaget som skall utgöra lättnaden gäller inte för de allra minsta företagen, för de företag med upp till två anställda. Man tar

alltså bort en löneunderlag på 350 000 kr. Jag skulle vilja höra vad som är orsaken till det förslaget.

När det gäller lättnader för små företag gäller 5 % på upp till 600 000 kr för samtliga företag. Att detta procentuellt är mera värt för ett litet företag är en annan sak. Men det är ju ingen speciell inriktning på små företag. Samtliga företag får 5 % nedsättning på löneunderlag upp till 600 000 kr.

Sedan vill jag ställa en fråga som gäller förmånsbeskattning av tjänstebilar. Hur många procent av Volvos och Saabs totala produktion utgörs av förmånsbilar i Sverige? Detta är intressant när man diskuterar sysselsättning kontra det nya förslaget.

Anf. 153 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Vänsterpartiet inledde denna mandatperiod på ett ansvarsfullt sätt. Det skall man ha en eloge för. Vänsterpartiet var med några månader, men efter hand orkade man helt enkelt inte med trycket. Uppgiften att via skattehöjningar och besparingar ta landet ur ett statsfinansiellt moras var naturligtvis enorm. När trycket blev hårt och man upptäckte möjligheten att vinna en och annan röst på att inte ställa upp orkade man inte längre.

Nu börjar Vänsterpartiets bristande styrka i ryggraden att visa sig även på skattesidan. Vänsterpartiet blir alltmer av ett skattesänkingsparti. Det finns snart sagt ingen offentlig utgift som inte skall höjas och ingen skatt som inte skall sänkas, om det inte gäller fördelningspolitik och skatten för höginkomsttagare – det skall jag ge Vänsterpartiet en eloge för.

Men det är ingen hållbar strategi, Per Rosengren. Jag vet att Per Rosengren själv inte tycker det. Att ta landet ur en kris kräver många svåra beslut. Och det är klart – känner man inte att man faktiskt en dag kan bli tvungen att genomföra de saker man föreslår, är det lockande att lätta litet grand från verkligheten.

Jag skall först säga någonting om fastighetsskatten. Jag inser till fullo att det är en tung börda att bära för många, liksom sänkt a-kassa eller sänkt barnbidrag. Det har varit många tunga bördor för många människor att bära. Men det har ju t.ex. lett till att räntorna har sjunkit med mellan 4 och 5 %. Om man har ett lån på en fastighet på en halv miljon innebär det en sänkt räntekostnad på ungefär 1 500 kr i månaden.

Vore det så att dessa tunga bördor inte ledde någon vart, så vore det olidligt. Men de leder ju till att vi tar oss ut ur krisen och till att människor får det bättre efter hand när vi har tillväxt och får ned arbetslösheten. Men det är klart att det märks för hushållen att vi har gått igenom en depression och att vi har blivit fattigare. BNP minskade faktiskt under ett antal år.

Nu har Vänsterpartiet ett förslag på fastighetsskattens område som jag inte är säker på att man står bakom. Vänsterpartiet vill minska fastighetsskatten med 250 miljarder, och så vill man minska förmögenhetsskatten genom att endast räkna upp 75 % av taxeringsvärdet i underlaget. Den minskade fastighetsskatten kostar 250 miljoner och den minskade förmögenhetsskatten 650 miljoner.

Vilka kommer att få del av denna minskade förmögenhetsskatt? Har ni tänkt på det, Per Rosengren? Se på ert förslag! Om ni vill genomföra

Prot. 1996/97:31

21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Skattefrågor

en sådan sänkning av förmögenhetsskatten så kommer ni att upptäcka att sänkningarna koncentreras till områden som Lidingö, Danderyd och andra områden med många starka höginkomsttagare. Är det så ni vill lösa fastighetsskattefrågan?

Precis som jag sade tidigare är ägarbeskattningen en central insats för att underlätta för små och medelstora företag. Titta på vilka företag som gynnas. Om vi ser till statistiken är det företag med mellan 10 och 50 anställda som gynnas mest. Men även företag med mindre än 10 anställda gynnas av lättningen i ägarbeskattningen. De är inte undantagna.

Men koncentrationen ligger på dem med mellan 10 och 50 anställda, på de företag som också har kraft att växa vidare och nyanställa. För de små företagen är det naturligtvis också en drivfjäder att växa och bli ett företag som tillhör de mer gynnade.

Vi satsar på konkreta åtgärder för att ge förutsättningar för småföretagsamhet: låga räntor, lättnader i ägarbeskattningen, sänkta sociala avgifter, enklare regler. Ju starkare finanser vi får, desto mer kan vi göra. Men vi bygger detta på ett starkt välfärdssamhälle, och det innebär höga skatter.

Anf. 154 PER ROSENGREN (v) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet orkade inte, sade statsrådet. Jo, vi orkade. Det var Socialdemokraterna som inte orkade hålla kvar samarbetet. Man såg problem i vissa opinionsundersökningar i och med att man hade legitimerat Vänsterpartiet, och då vågade man inte fortsätta samarbetet.

Vi var med på upp till 114 miljarder av budgetförstärkningen. Dessutom har vi i dag ett högre skattenetto än vad Socialdemokraterna har. Ett 3 miljarder högre skattenetto innebär att vi inte på något sätt är ansvarslösa på det området. Vi tar alltså ut mera skatt.

Vi har också en bättre fördelningspolitik för våra skatter än utskottsmajoriteten har, dvs. Socialdemokraterna och Centerpartiet.

Jag hörde inte så mycket om sjuklöneperioden och de minsta företagen. Det kommer kanske i nästa replik.

Vi kommer med sakförslag till såväl förmögenshetsbeskattning som fastighetsskatt. Om Thomas Östros också nämner de andra delarna i vårt förslag till förmögenhetsbeskattning, skall han se att vi plockar in mer pengar i förmögenhetsskatt än vad Socialdemokraterna gör. En del av förslaget innebär en minskning, men den andra delen innebär att vi tar in motsvarande summa och litet till av dem med förmögenheter.

Visst har räntorna gått ned, men vilken del av politiken är det som har garanterat detta? Är det de 114 miljarderna i förstärkning av statsbudgeten som vi har varit med på, eller är det de ytterligare 12 miljarderna som Centern har ställt upp på?

Fråga Centern i dag om man var med på de enskilda frågor om skattehöjningar som vi var med på. Utan den grunden som vi lade hade ni aldrig klarat av situationen – det står alldeles klart. Jag tycker faktiskt att Socialdemokraterna skall erkänna att vi ställde upp i mycket stor utsträckning.

De 12 miljarder i vårt förslag som nettomässigt ligger utanför regeringens och Centerns förslag är pengar som går direkt till sysselsättningsbefrämjande åtgärder.

Anf. 155 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Det handlade om att orka med eller inte. Vänsterpartiet var med om skattehöjningsförslagen hösten 1994. Det var nödvändiga delar av saneringsprogrammet. Sedan var Vänsterpartiet med i princip på en del av besparingarna, men när de skulle fyllas med innehåll uppstod svårigheterna i Vänsterpartiet och Vänsterpartiets riksdagsgrupp. Det vet Per Rosengren lika väl som jag.

Per Rosengren sade att Vänsterpartiet varit med på de flesta besparingarna. Reser han nu land och rike runt och berättar vilka besparingar Vänsterpartiet har varit med om? Vilka tunga besparingar i offentliga utgifter säger sig Vänsterpartiet stolt ha varit med på? Det verkar ju som att nästan hela saneringsprogrammet bärs upp av Vänsterpartiet. Så låter det inte i riksdagen och ute i landet när vänsterpartister debatterar.

Jag hann inte ta upp frågan om tjänstebilar i mitt förra anförande. Vad har Per Rosengren för inställning till skattesystemet när det gäller skatt på förmåner? Den grundläggande principen, som vi försöker följa och som jag anser är sund, är att alla förmåner som arbetsgivaren erbjuder sina anställda skall beskattas så likt vanlig lön som möjligt.

Det var en viktig seger i skattereformen, eftersom det innebar att många höginkomsttagare, som förr hade diverse förmåner som inte var beskattade, nu är tvunga att ta upp dem till beskattning. Det är en märklig inställning att just tjänstebilar skall förmånsbeskattas hårdare än andra typer av förmåner.

När räntan har fallit har beskattningen av tjänstebilar efterhand blivit alltmer felaktig i förhållande till andra alla förmåner. I det förslag som ni har lagt fram ingår räntan som en komponent, så att detta justeras naturligt. Så bör det vara. Tjänstebil skall i så hög grad som möjligt beskattas som en vanlig lön.

Dessutom var det ett underligt system. Man fick betala på marginalen om man körde mycket privat. Nu inför vi att man själv betalar sin bensin när man kör mycket privat. Är det fel? Jag tycker att det är bra, ur både rättvise- och miljösynpunkt.

Anf. 156 RONNY KORSBERG (mp) replik:

Herr talman! Jag uppskattar inledningen av skatteministerns anförande. Det var en välgörande koppling som gjordes när han sade att skattepolitiken bör vara kopplad till välfärden och vad man använder pengarna till.

Jag hade i mitt anförande tidigare ett liknande resonemang. Det vore därför en bra utgångspunkt för en replikväxling.

Jag är nämligen litet fundersam över hur skatteministern lever upp till detta. När man ser på den budget som presenteras är det fullständigt klart att miljöskulden fortsätter att öka. Då frågar man sig bekymrat om miljöproblemen och god miljö är något som ingår i skatteministerns välfärdsbegrepp. Och hur tar det i så fall sig uttryck i skattepolitiken?

Det skulle vara intressant om Thomas Östros ville utveckla det. Det kan ju inte vara rimligt att man å ena sidan säger att ett av målen för skattepolitiken är att nå ett ekologiskt hållbart samhälle när man å andra sidan inte ser särskilt många spår av det i den budget som läggs fram och i den skattepolitik som förs.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Som skatteministern sade syns skillnaden i vilket samhälle man vill nå i skattepolitiken, och det bekymrar mig litet grand.

Ända sedan Miljöpartiet bildades har vi drivit frågan om att miljön och strävan efter det ekologiskt hållbara samhället måste vara ledstjärnan för politiken och därmed naturligtvis också för skattepolitiken. Jag ser fram emot att skatteministern utvecklar det sätt på vilket han anser att den nuvarande budgeten kraftfullt leder åt det hållet.

Inte heller jag kan avstå från att plåga skatteministern med frågor om fastighetsskatten. Det vore ju för dåligt. Jag måste få veta varför man så envist klamrar sig fast vid ett system som man rimligen inser är galet. Detta är en alldeles udda skatt. Jag tror att det har uttryckts att den är någon sorts objektskatt, i ett desperat försök att klassa in den i något. Man ser att problemen är så stora att man t.o.m. lägger fram ett förslag om lättnader och ett förslag om att reglerna för hur detta tillämpas måste ses över. När man hör protesterna från de människor som skall betala dessa skatter är det fullständigt uppenbart att det är någonting som inte stämmer. En ganska snabb analys gör att man kvickt inser att det finns ett grundläggande bekymmer. Kan regeringen då inte erkänna att vi snabbt måste komma till rätta med detta, se över det och göra någonting åt saken innan folk har lämnat sina hus? Det hjälper inte att säga att om några år kanske det kommer ett förslag som lindrar förhållandena för dessa människor, eller att om några år kanske vi har sett över systemet. Då har folk nämligen redan blivit tvungna att flytta. Det måste väl rimligen också ingå i välfärdsbegreppet att man har rätt att bo kvar i sitt hus, och att inte skattepolitiken leder till denna typ av ofrivilliga effekter.

Jag har full förståelse för att fastighetsskatten är viktig, liksom alla skatter är viktiga. Vi är ju överens om att vi måste ta in skatter för att finansiera de offentliga utgifterna. Det behöver vi alltså inte diskutera, men när man ser uppenbara skevheter och fundamentala problem måste man snabbt ta tag i dem. Min konkreta fråga är alltså: Varför klamrar sig regeringen så envist fast vid ett sådant dåligt system?

Anf. 157 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Fastighetsskatt finns i en oerhörd massa länder. I denna debatt får man ibland intrycket av att Sverige skulle vara väldigt udda på det här området, men det är väldigt många länder som har fastighetsskatt.

Vi har en fastighetsskatt som är en del av kapitalbeskattningen. Fastighetens värde beskattas, och vi har också rätt till ränteavdrag när man tar lån för att köpa en fastighet. Av dagens debatt har jag förstått att Ronny Korsberg har funderingar på att avskaffa rätten till ränteavdrag när man köper en fastighet. Precis som Inger Lundberg tidigare påpekade skulle det kunna ge ganska dramatiska omfördelningseffekter. Detta är någonting som jag tycker att många borde fundera på i debatten om fastighetsskatten. Det finns flera olika modeller som valsar omkring. Många av dem skulle få väldigt dramatiska omfördelningseffekter. Tänk om vi t.ex. hade en fastighetsskatt som inte var en del av kapitalbeskattningen utan grundade sig på antal kvadratmeter. Vad skulle det innebära i områden som Pajala och Surahammar jämfört med områden som Lidingö och Danderyd om vi skulle ta ut lika mycket statliga inkomster från fastighetsskatten? Det handlar ändå om sammanlagt 23–24 miljarder kronor, varav 14–15 miljarder från småhusbeskattningen.

Det finns förslag om den s.k. Californiamodellen som innebär att köpeskillingen ligger till grund för skatten. Vad händer då i områden med problem, där priserna sjunker efter hand därför att området förlorar i attraktivitet? Människor som köpte huset långt innan priserna började sjunka kommer att få betala en hög fastighetsskatt. I ett expansivt område där priserna stiger, och där de som äger hus utan att ha lån får en allt större förmögenhet skulle däremot fastighetsskatten vara väldigt låg. I de modeller som diskuteras finns det självfallet mycket stora fördelningspolitiska frågeställningar.

Ronny Korsberg talade också om miljöpolitiken. Den är en oerhört viktig del av all politik – inte minst den ekonomiska politiken och kanske särskilt skattepolitiken. Jag tycker att ekonomiska styrmedel skall användas, och skatter och avgifter är en del av de ekonomiska styrmedel som kan användas för att successivt få Sverige att bli mer och mer av ett ekologiskt hållbart samhälle. Det är viktigt. Därför är t.ex. höjning av energiskatterna för hushållen en viktig del. Det skall naturligtvis vara möjligt att stimulera fram en omställning på det viset, och en hushållning av ändliga resurser.

Framöver kommer regeringen att lägga fram förslag på t.ex. en avfallsskatt för att ytterligare stärka skälen att fundera på vilka sopor man har, vad man köper och vad man tar med sig hem i form av förpackningar osv. Även detta får effekten att vi alltmer går mot hållbarhet, och inte mot den typ av samhälle vi har just nu. Skattepolitiken har en viktig roll i detta. Det tycker jag är självklart.

Anf. 158 RONNY KORSBERG (mp) replik:

Herr talman! Det är glädjande att inställningen finns att skattepolitiken är viktig för att ställa om samhället. Vi ser fram emot fler förslag, och att regeringen inte är så motsträvig när det gäller att förändra skattebasen från skatt på arbete till skatt på energi och utsläpp.

Men låt oss hålla oss till fastighetsskatten. Nu säger Thomas Östros att den är en form av kapitalbeskattning. Inger Lundberg försökte tidigare göra troligt att den är en skatt på en schablonintäkt. Men det är ju inte så. Fastigheten är inget värde som man har. Det värde som fastigheten åsätts är ett uppskattat värde som man eventuellt skulle få om man sålde den. Men om man inte säljer den har man inte detta värde, får inte ut dessa pengar och har inget att betala skatt med. Och lik förbaskat måste man betala denna skatt.

Jag har inte sagt att man måste skifta fastighetsskatten mot sänkta ränteavdrag. Det kanske är litet tidigt att dra växlar på det. Jag nämnde det som ett exempel på ett lämpligt objekt att titta på om man vill fasa ut fastighetsskatten, om man inser problemets art och är beredd att försöka ändra det. I budgeten för 1997 har Miljöpartiet föreslagit att man tar bort sänkningen av stämpelskatten, som bara leder till att folk får litet lättare att flytta runt och i stället sänker fastighetsskatten så att folk slipper flytta runt, vilket ju är det stora problemet.

Om man vill hitta förslag och lösningar på hur man skall kunna fasa ut fastighetsskatten finns det fler sådana än det om räntesänkningarna. Frågan är bara om man inser att det är själva principen som är fel. Är man beredd att diskutera det så är jag övertygad om att det finns många goda förslag på hur man skulle kunna ersätta dessa 15 miljarder kronor. Det

finns andra, och betydligt större, växlingsförslag där man kan hitta lösningar. Det vore konstigt om det inte skulle gå att på ett konstruktivt sätt hitta lösningar på detta. Men det förutsätter som sagt att man inser att själva grundsystemet är galet.

Anf. 159 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag uppskattar Ronny Korsbergs litet seminarieliknande diskussion om olika modeller. Jag vet inte riktigt vilken Miljöpartiets egentliga önskan är. Kanske är den att ta bort ränteavdragen, kanske inte. Det bli mycket stora effekter av det som miljöpartisterna bestämmer sig för och vilken modell de vill ha. Kanske vill de ta bort hela fastighets-skatten, kanske inte. Det blir mycket stora effekter av detta, och jag förväntar mig att Miljöpartiet bestämmer sig för någon modell så att vi kan diskutera den.

Jag tycker att vi skall ha en fastighetsbeskattning i Sverige. Den är en viktig del av de intäkter vi har för att kunna ha välfärd – daghem, sjukvård, äldreomsorg och socialförsäkringar. Skatter får aldrig diskuteras som om de levde sitt eget liv. De tas inte in för att jäklas med folk, utan för att kunna upprätthålla ett välfärdssamhälle.

Skattereformen 1990–1991 var ett första steg på vägen mot skatteväxling och miljöpolitik. Då skedde just detta att vi sänkte inkomstskatten och höjde en del av miljöskatterna. Jag har ingenting emot denna princip, men skatteväxlingen skall ske i en sådan takt att omställningen är möjlig. Där är jag orolig för Miljöpartiets politik. Den drar ofta väldiga växlar på enormt höjda miljöskatter som skall finansiera alla möjliga åtgärder, inte bara sänkta inkomstskatter. Men Miljöpartiet tar inte hänsyn till att omställningen i den takt partiet önskar inte är möjlig. Ingen vinner på att vi går för fort fram. Då når vi inte ett ekologiskt uthålligt samhälle, utan får i stället ett bakslag. Människor kommer att säga: Det här vill vi inte vara med om. Vi vill inte vara med om miljöpolitiken om den skall kosta så här mycket.

En viktig insikt är alltså att energi- och miljöskatter är en väldigt liten skattebas jämfört med inkomstskatter. Om man skall få någon väsentlig sänkning av inkomstskatten måste man höja miljö- och energiskatterna mycket kraftigt. Det får stora omställningseffekter. Jag skulle välkomna en litet mer realistisk analys av skatteväxlingsidén från Miljöpartiet. Men den är intressant i sig.

Anf. 160 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Först vill jag säga till statsrådet Östros att Kristdemokraterna inte står för moderat skattepolitik. Vi står inte för socialdemokratisk skattepolitik heller. Vi står för vår egen skattepolitik. Jag tror att vi skall respektera det faktum att vi går till val på vår politik. Väljarna avgör hur stora vi blir. Vi hoppas kunna bli större så småningom. I den mån vi ingår i någon koalition för att regera är storlek och en god förhandling utgångspunkten för vad vi kan åstadkomma. Jag tror att vi skall ha den respekten för demokratins sätt att fungera och inte betrakta varandra som släpjollar. Det är möjligen en signal till Rolf Kenneryd om hur man kan bli betraktad av ett stor parti, inte vet jag. Vi vill i varje fall inte bli be-

traktade så. Vi är självständiga och bedriver vår politik från de utgångspunkterna.

Svaret på frågan om vart vi vill nå med den totala skatten finns nedskrivet. Jag nämnde det i början av mitt anförande. Vi har sagt att målsättningen till att börja med är att komma till 50 % av det totala skatte-trycket, ställt mot BNP. Vi föreslår 4,3 miljarder 1997, 5,2 miljarder 1998 och 4,5 miljarder 1999.

Låt mig också återkomma till de frågor som jag ställde tidigare i mitt anförande. Det vore intressant att få en diskussion och i någon mån ett svar på frågan om kopplingen mellan skattepolitiken och effekten på arbetslösheten. Kanske skulle vi kunna få ett litet kort seminarium. Man skall ju inte spela poker om så här viktiga frågor och gömma sina tankar. Visst söker väl socialdemokraterna och regeringen roten till arbetslösheten? Jag är alldeles övertygad om att de gör det.

Min fråga är då: Vad finner ni? Man kan inte bara säga att det beror på nästan allting och att allt har sin del i detta. Var finns de största effekterna? Hur ser ni på det? Hur påverkar kostnadsdrivande skatter och avgifter konsumtionsutrymmet? De är kostnadsdrivande vad gäller produkter och tjänster. Svårigheten att köpa och att exportera dessa minskar utrymmet för konsumtion. Det innebär minskade aktiviteter i näringslivet och leder till arbetslöshet. Är det så? Har ni den uppfattningen?

De höga kostnaderna driver de anställda från industrin. De blir ersatta av robotar därför att de är dyra att ha i industrin. Hur ser ni på det? Är det ett bekymmer? Finns det en baksida vad gäller den höga skattepolitik som Socialdemokraterna bedriver? Det är min fråga.

Anf. 161 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Låt mig börja med att säga att jag verkligen uppskattar den ton som Holger Gustafsson har i debatten. Han ställer viktiga frågor, och det är viktigt att vi diskuterar dem här i kammaren.

Jag respekterar också att Holger Gustafsson inte står för moderat skattepolitik. Men om ni sätter er i en regering med Moderaterna kommer moderat skattepolitik att vara tongivande. Ni har ju varit med om det 1991–1994. Eller var det kd:s skattesänkningsspolitik som genomfördes 1991–1994? Var det er politik som ytterligare undergrävde statsfinanserna? När ni sänkte skatter för den tiondel som tjänade mest och sedan försökte få ihop utgifter och inkomster och lade bördor på dem som tjänade sämst, var det kd:s politik?

När man regerar med Moderaterna, på det sätt som ni gjorde 1991–1994 och som jag hoppas att ni inte kommer att göra efter nästa val, blir det moderat skattepolitik som dominerar.

Holger Gustafsson frågar om kopplingen mellan skattepolitik och arbetslöshet. Han frågar vad det är som socialdemokraterna menar kan lösa arbetslösheten.

Jag skulle vilja nämna de grundläggande faktorer som jag menar avgör om vi skall återkomma till full sysselsättning.

Det första grundläggande villkoret är sunda statsfinanser. Det finns ingen som helst möjlighet att gå från stora underskott till ännu större underskott och tro att det ger någon effekt. Om man vill genomföra skattesänkningar måste de finansieras. Om man vill genomföra utgiftsökning-

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

är måste de också finansieras. Annars stiger räntorna, och så lägger sig den våta filten över ekonomin igen.

Det andra är att när vi har lyckats komma upp på hyggligt fast mark – vi är inte framme än men vi är på god väg – ökar möjligheterna att bedriva en offensiv sysselsättningspolitik. Utbildningssatsningen är ett sådant exempel. Vi satsar 10 miljarder på ett utbildningslyft för hela svenska folket. Vuxenutbildning, högskoleutbildning – alla skall ha möjlighet att få en grundläggande bra utbildning.

Tänk om vi hade föreslagit det för två år sedan. Det hade naturligtvis blivit kaos, med höjda räntor. Ingen hade trott att det här landet skulle klara av ekonomin, om någon hade velat öka utgifterna ytterligare.

Nu har vi kraften att göra det. Det är en central del av arbetslöshetspolitiken. Det är ett strategiskt vägval. Man väljer antingen låglönejobben, dvs. jobb man inte kan försörja sig på, eller kompetensvägen – en utbildning som gör att man kan efterfråga de nya jobben som ger en lön som man kan leva på. Det är ett strategiskt viktigt vägval. Vad säger kd om det vägvalet? Ställer ni upp på en satsning på vuxenutbildningen?

Ett tredje steg, när de två första är avklarade, är naturligtvis en näringspolitik som samtidigt underlättar för nya företag och existerande företag att växa.

Det skall inte ske på det sättet att man försöker smörja dem med skattesänkningar som inte är finansierade. Det leder ju bara till höjda räntor. Då får de inte någon efterfrågan och slås ut eftersom de inte kan låna pengar till investeringar.

Det skall inte heller ske på ett sådant sätt att man tar bort stora delar av det som också är en viktig del av samhällsekonomin, den kommunala sektorn. Sparar vi där så minskar ju antalet anställda kraftigt. Moderaterna vill spara 8 miljarder. De ställer heller inte upp på våra 2 1/2 miljarder extra i insats nästa år. De vill alltså spara nästan 11 miljarder. Det innebär 40 000–50 000 jobb. Det är inte någon bra politik mot arbetslösheten. Men en näringspolitik som underlättar tillväxten av ny jobb är viktig.

Den fjärde frågan är också oerhört viktig. Den bestäms på många sätt utanför detta hus. Det är lönebildningen. Får vi en lönebildning som inte ger inflationspress när vi har massarbetslöshet, utan reallönelyft och inte en massa luft i plånboken, kommer tillväxten att öka. Vi får också en sysselsättningsutveckling som ser bra ut. Det norska exemplet är tydligt. Får man ordning på lönebildningen kommer arbetslöshetsbekämpningen att gå bra.

Det är fyra grundstenar, tycker jag, för att klara av att gå mot full sysselsättning.

Anf. 162 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Herr talman! Först ber jag att få tacka för svaren. Jag tycker att det var glädjande att vi fick en liten diskussion kring detta. Jag tror att det är oerhört viktigt.

Jag hade varit glad om jag fått erfara att regeringen har en god insikt i att höga skatter är en bläckfisk som är ett bekymmer i ett samhälle. Det hade kanske kunnat tillhöra någon av de första parametrarna som man är beredd att pröva för att lyfta ur ett problem i en högskatteekonomi den dag då vi har budgetöverskott.

Anf. 163 Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s):

Herr talman! Jag fick inte någon reaktion på frågan om vad ni tycker om den skattepolitik som bedrevs. Jag tolkar det som att kd tycker att den skattepolitik som bedrevs 1991–1994 var bra, och att kd i dag också tycker att den fördelningspolitik som bedrevs 1991–1994 var bra. Jag kan inte tolka det på något annat sätt än att ni, om ni får chansen att komma tillbaka till regeringsmakten tillsammans med Moderaterna efter 1998, kommer att bedriva motsvarande fördelningspolitik och skattepolitik.

Det finns en koppling mellan kd och Moderaterna på det sättet. Den har visat sig i realiteten, genom stora skattesänkningar för dem som har det bra och pålagor för dem som har det sämre. Det tycker jag är tråkigt. Men det är det besked som jag kan tänka mig att jag har fått i dag.

Omsorg

Anf. 164 STEN SVENSSON (m):

Herr talman! Sverige har en vikande tillväxt och en växande arbetslöshet. Bidragsberoendet ökar och den sociala tryggheten urholkas för allt fler. Det är ett misslyckande för den politik som socialdemokraterna började föra efter valet 1994. Nu ser vi resultaten mycket tydligt. Vi ser hur inriktningen av samhällsutvecklingen har förändrats. Då, 1994, minskade arbetslösheten och ökade tillväxten. I dag, 1996, är arbetslösheten högre och tillväxten lägre.

Konsekvenserna av Socialdemokraternas skattehöjarpolitik är inte bara att hushåll med höga inkomster får betala ännu högre skatt, utan att de med låg eller normal inkomst får så litet kvar. Höjda skatter ger i genomsnitt 1 000 kr mindre i månaden. För ett hushåll som har en marginal på bara 500 kr innebär det att man hamnar på minus, att man hamnar i bidragsberoende och i social otrygghet. För det hushåll som tidigare hade en marginal på 1 000 kr i månaden efter alla nödvändiga kostnader betyder höjda skatter på i genomsnitt 1 000 kr i månaden att det inte finns någon marginal längre. Omvänt betyder sänkta skatter en rejäl förstärkning av tryggheten och familjen. Höjda skatter ger inte fler jobb, utan färre.

Sedan regeringen inledde sin skattehöjarverksamhet har tillväxten strypts, arbetslösheten börjat växa och antalet nya jobb minskat. Det finns ingen möjlighet att höjda skatter på företag och företagande skall kunna ge fler jobb i företagen. Den ekonomiska politik som ger fler jobb ger stat och kommun större intäkter och bättre utrymme, både för offentlig trygghet och lägre skatter.

En vikande tillväxt kommer ständigt att tvinga fram nya sparpaket och höjda skatter om man inte förmår att vända på politiken. Det är den vikande tillväxten som driver fram ett ökat bidragsberoende, en hög arbetslöshet och en urholkning av välfärden.

Vi avvisar besparingar som urholkar den ekonomiska tillväxten eller som drabbar dem som inte har något annat alternativ till trygghet. Därför har vi sagt nej till besparingar som drabbar föräldralösa barn, änkor och handikappade. De grupper av människor som är mest utsatta och som har små eller inga möjligheter alls att påverka sin egen situation måste värnas. Vi avvisar därför den genomförda besparingen på assistansersätt-

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

skattefrågor

Omsorg

ningen till de handikappade och föreslår att ytterligare 222 miljoner kronor anslås för detta ändamål.

Många undersökningar visar att det finns stora resurser i vården som det nuvarande landstingssystemet uppenbarligen inte förmår frigöra. Inte heller lyckas systemet samordna resurser på ett optimalt sätt eller tillvarata den enskildes eller personalens valfrihet.

En allmän hälsoförsäkring bör införas som innebär att alla omfattas av försäkringen och att den följer den enskilde i dennes val av sjukvård. Rätten för alternativa vårdgivare skall lagregleras.

För att kunna genomföra nödvändiga besparingar och ändå, i högre grad än vad som sker med regeringens förslag, skydda den som har störst behov av vård, tandvård och läkemedel måste de reformer som vi föreslagit om en allmän hälsoförsäkring, om tandvård och om en frivillig läkemedelsförsäkring genomföras i kombination med en avveckling av Apoteksbolagets monopol.

De övergripande målen för den ekonomiska politiken skall vara att skapa förutsättningar för en snabb tillväxt, en kraftig ökning av antalet nya arbetstillfällen och en god reallöneutveckling. Detta är av avgörande betydelse för att skapa de medel som behövs för att kunna bistå dem som behöver samhällets stöd. Om dessa mål skall kunna uppfyllas krävs en genomgripande omläggning av den ekonomiska politiken. Stabila offentliga finanser motverkas av en stor offentlig sektor såsom den i Sverige. Den offentliga sektorns inflytande måste därför minskas för att bereda utrymme för privat verksamhet och individuellt ansvar.

En överflyttning av verksamhet och finansiering från offentlig till privat sektor skulle, förutom att öka stabiliteten, medföra ett lägre skattryck och en potentiellt högre tillväxt. Detta skulle på ett avgörande positivt sätt påverka socialpolitiken. Sverige skall och kan bli ett samhälle med ekonomisk tillväxt genom satsningar på kunskap och kompetens, genom sänkta skatter som underlättar för företagande och arbete och genom lägre skatter som ger hushållen och familjerna ökad social trygghet och ökad köpkraft.

Ekonomisk tillväxt föds i idéer, visioner, arbete, kunnande och envishet hos människor och i företag. Det samhälle som inte har råd att låta någon lyckas får aldrig råd att ta hand om dem som misslyckas.

Nya jobb skapas inte genom deklarationer i talarstolar. Jobb skapas i företag. Utan realistiska förhoppningar om långsiktig lönsamhet får vi inga nya företag och inte heller några nya entreprenörer. Tryggheten sitter inte i arbetsrättsparagrafer, men den finns däremot i en lönsam näringsverksamhet. Trygghet och välfärd förutsätter tillväxt. Det handlar inte om ökade bidrag som kräver höjda skatter. Tvärtom måste det skapas utrymme för att sänka skatter på produktionen, vilket tillsammans med en avreglering av arbetsmarknaden kan ge nya företag och fler jobb.

Det gäller inte minst att sänka skatter på det arbete som utförs av personer med lägre inkomster för att dessa skall ges en realistisk möjlighet att kunna klara sin egen ekonomi och kunna leva på sin egen lön. Det mesta av ersättningen för ett jobb måste gå till den som gör jobbet.

Vi moderater marginalrättar inte regeringens politik. Vi vet att den leder in Sverige på fel väg. I stället förordar vi en radikalt annorlunda politik som reellt förbättrar företagens utvecklingskraft och ger svenskt näringsliv en starkare internationell konkurrenskraft. Vårt alternativ innebär

en politik som leder till minskade offentliga utgifter, lägre skatter och avregleringar. Det är en politik som kan växla upp Sverige på en högre tillväxtbana och som kan pressa tillbaka arbetslösheten.

Herr talman! Social välfärd kan inte skapas utan ett samhälle med lönsamma företag som kan bidra till att bära upp och försörja den offentliga sektorn.

Anf. 165 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Herr talman! Socialdemokraterna gick till val 1994 med löfte om att halvera arbetslösheten. Här i Stockholm lovade de att det skulle bli slut på nedskärningarna i vård och omsorg. Detta är exempel på socialdemokratiska vallöften som syftade till att skapa framtidstro och tillit, men som man inte har kunnat infria. Vad Socialdemokraterna har åstadkommit under de här åren är raka motsatsen.

I morse redovisade Anne Wibbe en Temoundersökning som visade att nio av tio tillfrågade inte tror på regeringens politik. Hon refererade också till TCO:s och företagarnas kritik att regeringen ägnar sig åt att finansiera arbetslösheten i stället för att bekämpa den. Då är det inte så konstigt att hopplöshet och en känsla av otrygghet griper omkring sig bland människorna ute i samhället.

Kommuner och landsting larmar om situationen inom vård och omsorg. I går kom t.ex. redovisningar över brister inom äldreomsorgen, barnomsorgen och skolan. Kommunerna saknar 13 miljarder kronor, vilket motsvarar 40 000 jobb.

Landstingsförbundet räknar med att gapet mellan behov och resurser inom sjukvården fram till år 2010 uppgår till 7–11 miljarder kronor. För äldreomsorgen är motsvarande gap 12–13 miljarder. Visst finns det osäkerhet i dessa siffror, men de ger ändå en uppfattning om vilka belopp det handlar om.

Till detta kommer rapporter om äldre och sjuka som hamstrar läkemedel, eftersom de inte tror sig om att ha råd att köpa ut dem efter nyår med de risker för felbehandling det innebär. Patienter kan komma att använda läkemedel som de inte längre har behov av eller som borde bytas ut till en annan behandling därför att sjukdomen ändrar sitt förlopp.

Det är inte konstigt om människor har tappat tron på det politiska ledarskapets förmåga att lösa dagens problem. De år 1994 avgivna vallöfena står i bjärt kontrast till den verklighet som vi i dag lever i.

Om framtidstron och tilliten skall kunna återerövrats fordras det att Socialdemokraterna och deras vapendragare Centern börjar föra en ekonomisk politik som leder till högre tillväxt och lägre arbetslöshet, men det tycks man inte vara förmögen till i dag.

Vi i Folkpartiet, med rötter i den liberala och frisinna idétraditionen, vill bidra till ett politiskt ledarskap som återupprättar framtidstron och tilltron till det demokratiska systemet. Men för att detta skall kunna uppnås måste mycket bli annorlunda i vårt land. Människor måste kunna lita på samhällets institutioner och på oss politiker. Vid makten måste finnas politiker som har förmåga att på ett ansvarsfullt sätt förvalta skattebetalarnas pengar. Vidare måste de göra det möjligt för människor att försörja sig på eget arbete. Vid makten måste finnas politiker som är kunniga och mogna nog att göra de prioriteringar som fordras för att tillgodose de sämst ställdas behov.

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

omsorg

I morse tog Anne Wibble ett mycket tydligt prioriteringsexempel. Det gällde Socialdemokraternas bristande förmåga att prioritera. Man har sagt nej till förslaget att vänta med skattesänkningen på starköl, vilken skulle ha haft både alkoholpolitiska effekter och effekten att fastighetsskatten lindrades för skärgårdsbor som nu är rädda för att behöva lämna sina hem som varit i släktens ägo i generationer.

Det faktum att samhällsförändringarna går allt snabbare gör paradoxalt nog att långsiktigheten i beslut som rör de institutionella ramarna blir allt viktigare. Den återställarpolitik som Socialdemokraterna fört har därför varit katastrofal. Återställare och ytterkantspolitik måste bytas ut mot en stabilitetspolitik. Stabilitet skapas genom sunda statsfinanser, låg inflation, fasta spelregler för såväl löntagare som arbetsgivare samt stabila självfinansierande socialförsäkringar. Det innebär en politik som bejakar företagsamhet och marknadsekonomi i förening med långtgående ambitioner i fråga om rättvisa och välfärd.

Genom riksdagsbeslut har vi lagfäst att alla människor har rätt till sjukvård efter behov. Enligt Folkpartiet liberalernas mening uppnås detta bäst om sjukvården är solidariskt skattefinansierad. Därmed skapas förutsättningar för att alla behandlas med samma hänsyn och respekt. Men detta kräver i sin tur skatteinkomster från arbete. Visst skall det finnas avgifter, men de skall ligga på en skälig nivå så att de inte utestänger grupper av människor från att söka vård; detta på grund av brist på pengar. I dag får vi många signaler om att den gränsen har överskridits.

Socialdemokraterna brukar tala mycket om en rättvis fördelningspolitik, men budgetförslaget präglas inte av detta synsätt. Inom utgiftsområde 9 exemplifieras det här med Socialdemokraternas val av nivå för högkostnadsskydd. Vidare har vi försämringen av assistansersättningen, inställningen till vårdgarantin samt neddragningarna av resurser för rehabilitering.

I ett välfärdssamhälle måste vården få ta betydande resurser i anspråk. Återkommande undersökningar visar att skattebetalarna är beredda att ge vårdutgifter hög prioritet.

Vi i Folkpartiet liberalerna prioriterar vården på flera sätt. Vi prioriterar en politik för fler jobb genom företagande, därför att kampen mot arbetslösheten är nödvändig för att klara välfärden. Vi säger nej till löften om stora generella skattesänkningar och prioriterar i stället bra vård.

Vi föreslår att resurser överförs till vårdsektorn från försäkringskassorna. Genom besparingar i statens budget föreslår vi ett statligt stimulansbidrag till äldreboende, bl.a. för att göra det möjligt för fler att få ett eget rum. Vi föreslår ett återställande av nivån för assistansersättningen till funktionshindrade. Vi vill bevara och utveckla vårdgarantin. Vi vill inte dra ned på rehabiliteringsinsatserna. Vi vill ha ett lägre högkostnadsskydd.

I många år har vi både på riksplanet och i fullmäktigeförsamlingar förespråkat en politik som innebär ett effektivare offentligt resursutnyttjande. Den ojämförligt viktigaste metoden heter *konkurrensutsättning*. Förekomsten av enskilda alternativ och entreprenader samt en konsekvent användning av konkurrensupphandlingar ger mycket stora vinster, som direkt kan komma vården till del.

I dagarna har för övrigt Landstingsförbundet presenterat en undersökning som visar att specialistläkare i enskild vård, privatläkare, är effektivare än landstingskommunalt anställda.

Varför är då Socialdemokraterna så negativa till enskilda alternativ inom hälso- och sjukvården?

Det är Folkpartiets fasta övertygelse att en ekonomisk politik inriktad på arbete genom företagande skulle leda till ökad tillväxt, vilket i sin tur skulle få avsevärd betydelse för landstingens ekonomi. Vården skulle få del av de växande resurserna. Den del av den ökade tillväxten som innebär en lägre arbetslöshet ger dessutom ökade inkomster för landstingen genom ett större skatteunderlag.

Tyvärr tycks målet att halvera arbetslösheten inte kunna uppnås på denna sidan av sekelskiftet om man fortsätter att bedriva den politik som för närvarande förs, eller är Socialdemokraterna och Centern beredda att ta till sig de förslag som Folkpartiet väckt för att skapa nya jobb? Ett sådant steg skulle förbättra vårdens och omsorgens situation högst avsevärt.

Anf. 166 STIG SANDSTRÖM (v):

Herr talman! Jag kommer i huvudsak att uppehålla mig vid de ekonomiska förstärkningar som vi föreslår på utgiftsområdet. Innan jag går in på ekonomin vill jag dock uppmärksamma riksdagen på att behovet av lagstiftning inom det sociala området ökar i takt med raserandet av välfärden.

Det handlar om människors grundläggande rätt till en försörjning. Det handlar om bemötandet i socialtjänsten. Det handlar om att skydda barnens rätt i socialtjänsten. Det handlar om utsatta gruppers rätt till respekt och integritet samt skydd mot diskriminering och kränkningar.

Behovet av en patientlag kommer att aktualiseras, och EU-inträdet kommer att tvinga fram ny lagstiftning på alkoholområdet.

Vänsterpartiet föreslår att utgiftsområde 9 tillförs 832 miljoner kronor utöver regeringens förslag. Hur detta skall finansieras har tidigare redovisats av Per Rosengren och Johan Lönnroth.

Jag vill understryka att våra förslag inte innebär en överbudspolitik, utan det här ingår i vår försvarskamp för att rädda vad som räddas kan av tidigare välfärdsreformer. Vi anser att besparingshysterin nu har gått för långt och att den i vissa fall börjar anta rent groteska former.

För att rädda tandvårdsförsäkringen och för att bevara tandhälsan föreslår Vänsterpartiet att bidraget till tandvården ökar med 350 miljoner kronor. Vidare handlar det om 150 miljoner kronor för att hålla nere högkostnadsskyddet, så att det av HSU 2000 föreslagna högkostnadsskyddet på 1 000 kr för läkarvård och 1 000 kr för mediciner kan införas och gälla från den 1 januari 1997.

För att den s.k. fria listan skall kunna bevaras anslår vi 50 miljoner kronor.

Nästa vecka får riksdagen ta ställning till läkemedelsbetänkandet. Vi får ha en utförligare diskussion då. Men med den bakvända ordning som vi fått i och med den nya budgetbehandlingen kommer riksdagen i praktiken att fatta beslut en vecka före den reella sakbehandlingen – alltså i morgon. Jag vill ge ett exempel för att belysa hur groteskt den här besparingshysterin kan slå.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

omsorg

När riksdagen nu tar bort den fria listan drabbas många små utsatta grupper. En sådan grupp är de psykiskt långtidssjuka. Alternativet till medicinering är fysisk tvångssjukvård till stora kostnader. Neuroleptika har inneburit en revolution i behandlingen av schizofrena och stora besparingar för samhället. Problemet, och ett viktigt inslag i sjukdomsbilden, är att de sjuka inte vill ta sin medicin. Tvärtom nyttjar de varje chans att slippa ta sin medicin för att i stället "fly in i sjukdomen", med svåra följder.

Att nu försöka förmå denna lilla grupp att bli kostnadsmedveten och att försöka få gruppen att frivilligt lösa ut dyra recept strider helt mot förnuftets och logikens lagar. I stället för att vi får en besparing kommer vi att få fler *bag ladies*, glassamlare och uteliggare. Dessutom blir det ökade kostnader för samhället.

Anslaget till aids vill vi öka med 5 miljoner. Vi anser att det finns ett billigt och bra försvar mot den sjukdomen i Sverige och att bantningen annars skulle bli för hård.

Bidragen till psykiatriområdet vill vi höja med 102 miljoner kronor, varav 100 miljoner kronor skall gå till kommunerna i syfte att hejda den snabba nedtrappningen av stödet till den vuxenpsykiatrireform som har genomförts.

Vi har sett många varningstecken. Det är ju många som i dag far illa. Många är hemlösa. Många gräver ned sig i håll. Man kryper ned i Stockholms "katakomber" osv. Vi tycker att avtrappningen går alldeles för snabbt.

Vänsterpartiet vill också att en del av de här pengarna skall kunna användas till vård och behandling av tortyrskadade. Två av nämnda miljoner har vi avsatt till forskning kring kortare arbetstid. Dem vill vi att arbetsmedicinen tar hand om. Kortare arbetstid är ett viktigt strategiskt inslag i ett socialt rättvist samhälle.

Folkhälsoinstitutet får göra stora besparingar under 1997. Vi vill ge institutet 5 miljoner att användas till forskning kring arbetslösheten. Av erfarenhet vet vi att arbetslöshet och ohälsa korrelerar med varandra. Det krävs forskningsinsatser för att se effekterna av den höga arbetslöshet som vi haft under 90-talet.

Bilstödet till handikappade vill vi öka med 60 miljoner kronor, vilket vi motiverar i en särskild motion. Vi tror att ett ökat stöd till anpassade bilar inte bara ger den funktionshindrade möjlighet till ett mer oberoende liv utan även kan spara in pengar. Det blir ju minskade kostnader för färdtjänsten och hemtjänsten.

Jag vill också påminna om den debatt som fördes här tidigare i dag och som gällde den miljard som skall anslås till privata tjänstebilar. Jag ser här en parallell. Nu har ju bilstödslagen verkat i ungefär sju år. Det är alltså dags för ett generationsskifte, vilket skulle innebära ökade kostnader också för bilstödet. Det är lika angeläget att nämnda grupp får möjlighet att förnya sin bilpark. Vidare vore det ett plus för svensk bilindustri i dag.

Slutligen har vi föreslagit att Statens institutionsstyrelse skall få ytterligare 50 miljoner kronor för att ta hand om unga omhändertagna för adekvat och differentierad vård. I dag har många kommuner det dåligt ställt. Det kostar för mycket för dem att skicka sina vårstingar till de här utmärkta institutionerna – nu för tiden är nämligen dessa av god kvalitet –

och vi tycker att det är väldigt synd. Anslaget syftar dels till att upprätthålla den här verksamheten, dels till att kunna hålla nere priserna så att kommunerna har råd att utnyttja den här möjligheten. Det vore kapitalförstörelse att inte göra så.

Anf. 167 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! Bland allmänheten är hälso- och sjukvården en prioriterad del av välfärden. Miljöpartiet anser att sjukvården i huvudsak skall vara offentligt och solidariskt finansierad, så att människor över hela landet kan känna tryggheten att samhället bistår den som blir sjuk eller handikappad eller som på annat sätt hamnar i en utsatt livssituation.

När det gäller neddragningarna inom hälso- och sjukvården anser vi att regeringen går i otakt med folkets vilja. Vid åtskilliga tillfällen under de senaste åren har svenska folket i olika undersökningar visat att man värderar vård och omsorg mycket högt – ja, så högt att man är beredd att betala högre skatt och avgifter om man vet att pengarna går till vård och omsorg. Det är bara åtgärder mot arbetslösheten som är högre prioriterade.

Miljöpartiet är mycket kritiskt till att besparingarna fått fortskrida så att anständighetens gräns redan passerats på flera områden i både landsting och kommuner. Detta beror till stor del på att det generella statsbidraget till landsting och kommuner kraftigt minskat.

Motivet till besparingarna är naturligtvis det statsfinansiella läget. Landets kommuner och landsting har, tyvärr, okritiskt och åtminstone under blygsamma protester ställt upp på ett mycket hårt sparprogram. Tyvärr nås vi alltför ofta av rapporter om att sjukhus inte klarar av utsatta mål i fråga om väntetider för sina patienter, om att patienter ibland puffas ut på grund av platsbrist och om att personalen inte hinner med. Dessutom kommer det rapporter om att den vårdande personalen far illa på grund av stress och underbemanning. Trots detta skall landstingen fram till år 2000 spara ytterligare 9 miljarder kronor. Detta är inte hållbart med tanke på att de äldre blir alltfler.

De stora besparingarna inom vården görs framför allt genom en minskning av antalet landstingsanställda. Detta sker samtidigt som staten säger sig göra allt som står i dess makt för att minska arbetslösheten. Extra allvarligt i sammanhanget är att dessa förändringar verkställs utan att någon konsekvensanalys har gjorts.

När det gäller att motverka neddragningarna inom vården och omsorgen har Miljöpartiet lagt fram flera förslag om att tillföra extra medel till landstingen och kommunerna för att göra det möjligt att behålla vårdpersonal och att förbättra vården.

Fru talman! Den aviserade försämringen av högkostnadsskyddet verkställs nu. Miljöpartiet anser att den neddragningen enbart kommer att leda till att de som redan är hårt drabbade får det ännu svårare när det gäller att betala sin vård och att klara sina läkarkostnader. Miljöpartiet föreslår därför att 100 miljoner kronor extra avsätts för att det skall gå att behålla högkostnadsskyddet på en rimlig nivå.

När det gäller tandvårdsförsäkringen anser vi att en bra tandhälsa är viktig för alla. Det är därför viktigt att staten även fortsättningsvis subventionerar tandvården, annars riskerar vi att få en stor grupp som av ekonomiska skäl tvingas välja bort tandvården. Därför säger vi i vårt

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

omsorg

budgetförslag att 900 miljoner kronor årligen skall tillföras tandvårdsförsäkringen, med start 1998; detta för att kunna upprätthålla en anständig tandvård.

Fru talman! När det gäller insatser mot aids vill vi ha en förändring. Vi vill nämligen att 7 miljoner kronor överförs från Smittskyddsinstitutet till insatser mot aids, med inriktningen att motverka just smittspridning.

I fråga om den statliga assistansersättningen är Miljöpartiet av den uppfattningen att reformen är en av de viktigaste reformer som genomförts under de senaste årtiondena.

Våren 1996, då de hårt kritiserade förändringarna i assistansreformen genomfördes, försäkrade man från regeringspartiet att de handikappade inte skulle få en försämrad situation på grund av det besparingsförslag som antogs.

Det visar sig nu att så inte är fallet. Från handikapphåll upplever man att det sker förändringar som minskar möjligheten till ett liv på de villkor som gäller för övriga medborgare.

I ett läge där regeringen säger sig göra allt som står till buds för att skapa nya arbetstillfällen är det svårt att förstå varför det i budgeten inte finns utrymme för det antal assistenter som behövs för att ge de svårt handikappade ett så bra liv som möjligt.

Utöver den budgetförstärkning regeringen föreslår för att kompensera löneökningar m.m. när det gäller assistansreformen, anser Miljöpartiet att anslagsområdet behöver tillföras ytterligare 100 miljoner kronor för att ligga på en godtagbar nivå.

Om det tillskottet inte räcker för att upprätthålla en acceptabel assistans för de handikappade återkommer vi i den här frågan.

Fru talman! Barnombudsmannen är en viktig post, en röst som alltid står på barnens sida, och allra mest på de utsatta barnens sida. Som opinionsbildare är Barnombudsmannen ovärderlig. Miljöpartiet motsätter sig därför de neddragningar regeringen föreslår i anslaget och vi tillför i vårt budgetförslag 1 miljon kronor per år för att Barnombudsmannen skall kunna fortsätta och utveckla sin verksamhet.

Fru talman! Vi har tyvärr fått ett större antal hemlösa. Ca 7 000 personer vräks i Sverige varje år från sina bostäder, och omkring 700 av dessa försvinner ur den offentliga statistiken. Med största sannolikhet kan en del av dessa återfinnas bland de hemlösa. Mycket litet har gjorts för att dessa människor skall kunna överleva på ett anständigt sätt, även om man många gånger diskuterat denna fråga.

Miljöpartiet anser att 10 miljoner skall avsättas som ett femtioprocentigt stöd för ombyggnad av bostäder anpassade för den här gruppen. Man bör också skyndsamt göra en uppskattning av antalet hemlösa, och man måste erbjuda den här gruppen någon form av eget boende. Stat, landsting och kommuner bör tillsammans arbeta fram en lösning på detta mänskliga problem.

Fru talman! Jag ställer mig bakom alla våra förslag och yrkanden. De yrkanden vi avser att votera om har Roy Ottosson redan yrkat bifall till.

Anf. 168 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Den fråga vi nu debatterar är en huvudfråga för mig och Kristdemokraterna. Den är egentligen en huvudfråga för alla, men när man är frisk och vid god vigör och inte heller någon i den närmaste om-

givningen är drabbad kanske man inte inser det. Förr eller senare behöver man själv eller ens närmaste omgivning vården och omsorgen. Det handlar alltså om trygghet, inte bara när man drabbats, utan även när man är anhörig och också när man är frisk.

Vården i dag har bekymmer! Ja, till och med *stora* bekymmer. Resurserna är inte anpassade till behoven. Det får vi dagligen bevis för. Personalen sliter hårt men det räcker ändå inte. Vårdköerna växer, vilket orsakar enorma personliga lidanden, samtidigt som det är dyrt ekonomiskt. Många äldre, många svårt sjuka, får inte den vård och omsorg de behöver och har rätt till. Trots det skärs det ner oerhört mycket i vård och omsorg. Det går inte ihop.

Fru talman! HSU 2000 har nyligen lagt fram ett delbetänkande. Gapet mellan resurser och behov ökar kraftigt. Redan år 2000 – det är alltså om drygt tre år – beräknas gapet vara ca 15 miljarder. Det krävs alltså ett enormt tillskott till kommuner och landsting för att de skall kunna leva upp till hälso- och sjukvårdslagen.

Vi kristdemokrater har gång på gång upprepat att vård och omsorg måste få en särställning. Därför avsatte vi 6,5 miljarder i årets budget utöver vad regeringen och Centerpartiet har föreslagit. Vi omprioriterade inom andra områden. Det räcker inte med att i debatt efter debatt säga att vård och omsorg är viktigt. Vad som är avgörande är om man skapar förutsättningar, om man skapar ekonomisk grund för att det kan bli verklighet. Jag skulle vilja fråga socialdemokrater och centerpartister: Vilka åtgärder är ni beredda att vidta för att de stora behoven inom vård och omsorg skall få tillräckliga resurser?

I den offentliga diskussionen hör man av och till argumentet att de gamla måste få bra vård och omsorg därför att det är deras rättighet. De har jobbat ett långt, ofta slitsamt, liv och har betalat sina skatter. Nu är det dags att de får tillbaka det som de har jobbat ihop. Även om den argumentationen är lätt att förstå tycker jag inte särskilt bra om den.

Självklart skall de äldre i vårt samhälle ha bra vård och omsorg, men inte enbart därför att de har jobbat sig till det, eller förtjänat det på sina meriter, utan därför att de är värdefulla i sig själva. Hur skall vi annars ställa oss till att ge resurser till alla de gamla som bevisligen inte har bidragit till den offentliga skattekistan? De som har varit sjuka även under den produktiva åldern, de som har varit handikappade, de som varit socialt utslagna, de som har arbetat utan lön och utan ATP-poäng. Listan skulle kunna göras lång.

Fru talman! För oss kristdemokrater är just detta en viktig ideologisk markering. Vi skall inte ha en vård och omsorg som skall komma som ett slags belöning. Den skall finnas som en självklar rättighet och erbjudas alla på lika villkor därför att det är värdefullt att vara människa. Sättet vi tar hand om de människor som av någon anledning inte klarar av att sköta sina egna uppgifter och behov är beviset på vilken nivå vår civilisation står på. Det är ett mycket tydligare kännetecken på utveckling än statistiken som visar antalet mobiltelefoner, eller det fyrkantiga BNP-måttet.

Det finns vissa begrepp som blir så slitna och missutnyttjade och ges så många olika betydelser att de till slut inte betyder någonting. I den politiska sfären är ordet rättvisa ett exempel på detta. Trots det vill jag gärna ta det ordet i min mun, eftersom det är så viktigt att vi återerövrar dess ursprungliga betydelse. Med rättvisa kan man motivera de mest

konstiga beslut om man saknar den ideologiska förankringen i att se på människan som en okränkbar och värdefull person. Men rätt använd hjälper rättvisan oss att se tydligare vilka behov som finns, och vilka beslut som måste tas.

Rättvisan säger mig att alla inte kan vara med och spara t.ex. Våra villkor som människor ser olika ut. Vi har olika färdigheter, olika intressen. Vi växer upp under olika omständigheter och har olika tillgångar – såväl materiella som icke-materiella. De beslut som vi tar i riksdagen måste anpassas efter denna verklighet.

En gång i tiden pratade Broderskaparna mycket om ”bären varandras bördor”, en devis som jag känner mycket sympati för. Det är bara att beklaga att denna insikt verkar ha skymts av annan bråte som att till varje pris få budgetar i balans och att sanera ekonomin. Det är ett problem för politiker. Man borde dock bekymra sig för det vårdunderskott som finns, vilket är ett stort problem för den enskilde som drabbas. Kristdemokraterna är definitivt medvetna om statens bekymmersamma finanser. Detta måste hanteras med hög prioritet. Men vi är också mycket medvetna om det vårdunderskott som finns, och det har hög prioritet för oss.

Men ibland får jag nästan känslan att en ekonomi i balans är ett mål i sig. För oss kristdemokrater kan det aldrig vara så. Ekonomin skall stå i människans tjänst. Den enskilda människan är målet. Ekonomin är ett instrument. Nu när detta instrument har blivit så skevt, måste det rättas till, men inte på ett sådant sätt att människans välbefinnande blir priset.

När man då ser och hör vad som händer med vården och omsorgen ute i kommuner och landsting blir man både beklämd och upprörd. Det som håller på att ske är inte vettigt. Jag vill understryka att jag har framfört min argumentation för att jag på ett ännu tydligare sätt ville bevisa och lyfta fram hur angelägna prioriteringarna av vård och omsorg är för hela samhället.

Fru talman! Jag återkommer i mina repliker.

Anf. 169 INGRID ANDERSSON (s):

Fru talman! De senaste årens stora underskott i statens budget har förvisso tvingat oss att höja skatter och att göra kännbara besparingar på så gott som alla områden. Den höga arbetslösheten är en av huvudorsakerna till underskottet. Den är också en riskfaktor när det gäller ohälsa. Vi vet att det också drabbar barnen. Ingen välfärd kan bestå om inte arbetslösheten minskar och ekonomin kommer i balans. Det är vårt mål att klara det.

Det mest grundläggande ur rättvisesynpunkt är att alla, oavsett inkomst, kan få god sjukvård, att funktionshindrade kan leva ett så aktivt liv som möjligt och att barn och äldre får god omvårdnad. Att inte behöva oroa sig för att vård och omsorg finns är en viktig del av vår välfärd. Detta uppnår vi bäst, anser vi, med solidariskt finansierade verksamheter och med samhällsinflytande.

Anhöriga till äldre och handikappade gör en ovärderlig insats, ofta utan att få avlastning eller annan hjälp. I regeringens budget finns nu ett anslag som skall användas för att utveckla metoder och former för stöd till anhöriga, och det är mycket välkommet.

Mycket av den kritik som riktas mot äldreomsorgen handlar om brister i bemötande. En utredning arbetar med att kartlägga hur äldre bemöts.

De har som alla andra rätt att bemötas med respekt och hänsyn och med stor lyhördhet för sina speciella behov. Bemötandet är avgörande för hur vård och omsorg uppfattas, och ett bra bemötande ger bättre vårdresultat. Det är bra att detta självklara lyfts fram.

Fru talman! Socialutskottets ansvarsområde tillhör välfärdens viktigaste. Utskottsmajoriteten anser att vården och omsorgen skall vara ett prioriterat område i politiken. Det är därför som vi socialdemokrater inte har dragit pengar från kommuner och landsting. Att de ändå tvingas till nedskärningar beror på att även deras ekonomi är i obalans. Det har regeringen tagit hänsyn till och nyligen tillfört kommuner och landsting ca 3 miljarder kronor för att inte fler skall mista jobbet, vilket också betyder mindre utförd vård.

Sjukvården kostar i dag ca 90 miljarder årligen och äldreomsorgen drygt 50 miljarder. Rätt använda räcker pengarna långt. Det är viktigt att påminna om att långt ifrån alla förändringar som nu sker ute i vården beror på att det fattas pengar. Många åtgärder är nödvändiga för att följa med i den medicinska utvecklingen. Vissa operationer ersätts med medicinering, och nya metoder ger kortare vårdtider. Det har visat sig att rätt genomförda åtgärder i patientens hem kan leda till ökad vårdkvalitet.

Förändringar är alltid en påfrestning, och det är viktigt att besparingar inte får konsekvenser som vi inte kan tolerera. Vi är nära den gränsen på sina håll, men situationen är olika i olika delar av vårt land.

Det har i årets motioner framförts olika förslag som rör vården. Moderaterna vill ha en ny allmän hälsoförsäkring och skrota landstingen. Dessutom vill de ha privatisering och konkurrens. Det senare är också Folkpartiets sätt att lösa problem i sjukvården. Jag tror inte att det löser några problem. Det är inte stora organisatoriska omvälvningar vi behöver. Vår sjukvård är trots nedskärningar av hög kvalitet. Den står sig bra vid internationella jämförelser. Vi behöver åtgärda brister, men den modell som den förra regeringen under Moderaternas ledning fick möjlighet att pröva förra mandatperioden förskräckte och fördyrade mer än den skapade förväntningar om goda resultat.

Moderaterna vill också ta ifrån kommunerna och landstingen ca 7 miljarder kronor. Kristdemokraterna tar också, men inte lika mycket. Det ger sämre förutsättningar för vård och omsorg. Moderaternas förslag om kraftigt sänkta skatter kommer inte att innebära bättre vård och service, utan krav på ytterligare neddragningar. 70 miljarder har nämnts i debatten i dag. Vad skall Moderaterna dra ned på?

Alla undersökningar av hur människor prioriterar visar att de flesta föredrar höjd skatt framför fler besparingar inom vård och omsorg. Jag tillhör den gruppen, och jag diskuterar gärna värnskattens övergående till vårdskatt. Dessutom: Varje procent som vi kan få arbetslösheten att minska frigör 10 miljarder.

Fru talman! Vi är på god väg att få statsfinanserna i balans. Det ger ett bättre utgångsläge för framtiden, men det kräver att riksdagen nu fullföljer sina beslut om besparingar, även om det känns svårt. Det gäller inom assistansersättningen, läkemedelsreformen och tandvården.

När den socialdemokratiska regeringen tillträdde hade budgeten för den nyss införda assistansersättningen redan överskridits med 900 miljoner. Så kunde det inte fortsätta. Reformen är för viktig för att äventyras av att vi inte har kostnaderna under kontroll. Vi sade också att 900 miljo-

ner är en orimlig besparing. Därför ansträngde vi oss och kunde skjuta till 700 miljoner. Därmed stannade besparingen på 215 miljoner. Den uppnås främst genom att det tydligare klargörs vad staten skall ombesörja och vilket stöd kommunerna i lag har skyldighet att ge.

Vi har tydligt sagt i riksdagen att personlig assistans är en lagstadgad rättighet för svårt funktionshindrade personer och att det är viktigt att reformen fungerar som riksdagen har sagt. Vi har fått signaler om bekymmer för enskilda individer. Det har vi tagit till oss. En uppföljning pågår, och vi kommer inte att ge oss förrän reformen fungerar så bra för alla som den redan gör för det stora flertalet.

Läkemedelsreformen får vi möjlighet att diskutera i detalj den 27 november. I stort innebär den att vi som köper medicin sällan får betala mer än i dag. De som har stora behov subventioneras mer. Högkostnadsskyddet för läkemedel blir 1 300 kr och för besök i vården 900 kr. De olika högkostnadsskydden kan infalla olika i tiden. Av vikt är att det kommer att finnas ett delbetalningssystem som skyddar för enstaka höga läkemedelsavgifter, och det går att försvara.

En besparing på tandvården ligger också framför oss, men jag vill betona att den fria tandvården upp till 19 år kommer att finnas kvar. Det ger alla möjlighet till ett bra utgångsläge. Det förslag om premietandvård som regeringen lade fram i våras och fick dra tillbaka därför att det inte vann stöd i riksdagen hade varit ett bra komplement. Jag beklagar att det inte kunde få genomföras.

Fru talman! Socialutskottet vill understryka vikten av att god vård och omsorg för alla prioriteras, för det är en grundläggande trygghet. Jag yrkar bifall till hemställan i finansutskottets betänkande.

Anf. 170 ROLAND LARSSON (c):

Fru talman! En stark ekonomi är en förutsättning för välfärdssamhället. Det är alltid de svagaste i samhället, de som bäst behöver samhällets gemensamma stöd, som drabbas av en dålig och svag ekonomi. Genom Centerns aktiva och konstruktiva medverkan, har vi lyckats skapa bättre balans i svensk ekonomi. Därmed har vi också skapat en tryggare grund för den sociala välfärden.

Vården och omsorgen är enligt vår mening det mest prioriterade området i vårt välfärdssystem. Alla människor måste, oavsett bostadsort och inkomstförhållanden, ha samma rätt och möjlighet att få en trygg och rättvis vård när de blir gamla eller sjuka. Vård och omsorg är en viktig del av vår grundtrygghet. För oss i Centern är det därför naturligt att vården och omsorgen skall vara solidariskt finansierad.

Problemen med statens finanser har för kommuner och landsting lett till minskade statsbidrag, mindre skatteinkomster och ökade kostnader för arbetslöshet och socialbidrag. Det har i sin tur ställt betydande krav på besparingar, rationaliseringar och effektiviseringar inom vården och omsorgen. Det har, som det mesta, naturligtvis varit på gott och ont.

På senare tid har det dock blivit alltmer tydligt att den nödvändiga omställningsprocessen ibland har gått för fort och att det har gått ut över kvaliteten. Många frågar sig också med fog om det är rimligt att personal som är anställd inom vården skall behöva friställas för att gå hemma och uppbära arbetslöshetsersättning samtidigt som man inom vården upplever att man går på knäna av allt arbete.

Att det temporärt kan uppstå den här typen av problem under en omställningsprocess är kanske i och för sig inte så mycket att förvåna sig över. Men samtidigt är det naturligtvis nödvändigt att försöka klara omställningen på ett så skonsamt sätt som möjligt både för vårdtagare och för personal. Det är därför regeringen med Centerns stöd låtit tillföra kommuner och landsting ytterligare närmare 3 miljarder kronor. Av dessa pengar går 1,8–2 miljarder kronor till primärkommunerna och ungefär 0,8 miljarder kronor går till landstingen.

Den utgiftsram som regeringen och Centern nu föreslår står i bjärt kontrast till Moderaternas förslag. Moderaterna vill nu minska anslagsramen för vård och omsorg med hela 5,7 miljarder kronor samtidigt som man vill minska anslagen till kommunerna med 10,4 miljarder kronor i förhållande till Centerns och regeringens förslag. Den största delen av denna minskning med 10,4 miljarder kronor skulle naturligtvis också gå ut över vården och omsorgen. Det skulle innebära ca 40 000 färre arbetstillfällen i kommuner och landsting, främst inom vård och omsorg.

Det är mycket intressant att notera att skillnaden i utgiftsramar mellan partierna i den borgerliga oppositionen är större än mellan regeringsförslaget och något av de övriga partierna. Mellan Moderaterna och Kristdemokraterna är skillnaden nästan 7 miljarder kronor. Mellan regeringen och Kristdemokraterna skiljer det 1,1 miljarder kronor. Regeringsförslaget ligger således närmare såväl Moderaterna och Folkpartiet som Kristdemokraterna än vad dessa ligger i förhållande till varandra.

Det är intressant att notera detta, och man kan fråga sig hur borgarna med denna splittring skulle kunna sammanfogas till ett gemensamt förslag. Mina vänner, för det hoppas jag fortfarande att ni är, ni behöver uppenbarligen ha Centern med för att komma överens!

Moderaternas utgiftsramar för vård och omsorg bygger på principen att en större del av det som i dag solidariskt finansieras med skattemedel, skall finansieras genom försäkringar. Såvitt vi har kunnat förstå rör det sig om ungefär samma princip som i de tankegångar som Socialstyrelsens generaldirektör Claes Örtendahl lyft fram till debatt.

Från Centerns sida är vi inte främmande för att låta en större del av välfärden än i dag bygga på försäkringslösningar, men med en mycket viktig skillnad. Vi anser att försäkringslösningar, obligatoriska och frivilliga, kan vara mycket användbara för att ge försörjningstrygghet vid ofrivillig frånvaro från arbetslivet, vid sjukdom, arbetslöshet och olycksfall. Sådana försäkringar kan med fördel fungera parallellt och vid sidan av statens åtaganden.

Men det som kan sägas tillhöra välfärdens kärnverksamhet, och dit hör vård och omsorg, måste, anser vi, till största delen finansieras med skattemedel. Behovet av inkomsttrygghet är olika för olika människor och kan därför tillåtas variera. Vård och omsorg får däremot aldrig bli inkomstrelaterat. Det måste alltid ges i förhållande till den enskildes behov, inte till vad han eller hon har kunnat betala i avgift till en försäkring.

Från Centerns sida är vi naturligtvis helt införstådda med de problem vi har framför oss vad gäller vårdens och omsorgens finansiering. Det är just därför vi anser att de gemensamma resurser vi får in via våra skatter i första hand skall gå till vården och omsorgen och frigöras från det som vi lika gärna kan försäkra oss mot.

Det kan naturligtvis i viss mån komma att innebära högre kostnader för den enskilde. Men det gör ju också Moderaternas förslag. Att övergå från skattefinansiering till försäkringslösningar innebär i sig inte självklart att kostnaderna blir lägre, utan bara att kostnaderna betalas på ett annat sätt. Skillnaden är att vår modell har en helt annan, och betydligt mer solidarisk, fördelningsprofil.

Fru talman! Vi menar också att man bör försöka finna kompletterande finansieringsformer för t.ex. sjukvården. En konstruktion som vi skulle vilja se närmare på är en miljöavgiftsmodell, dvs. en modell med avgifter på skadliga produkter inom folkhälsoområdet, t.ex. tobak. Genom sådana avgifter skulle vi kunna uppnå den dubbla effekten att dels få in resurser till vården, dels få en minskad konsumtion av dessa produkter, med minskade sjukvårdskostnader som följd.

Fru talman! Jag yrkar bifall till hemställan i finansutskottets betänkande.

Anf. 171 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Vad tänkte egentligen de socialdemokratiska regeringsledamöterna på när de föreslog besparingar på de föräldralösa barnens pensioner? Det var ett förslag som de senare tvingades ta tillbaka. Vad är det för ideologi som ligger bakom förslaget att avskaffa rätten för psykiskt funktionshindrade barn och ungdomar att få välja personlig assistent?

Var befann sig Ingrid Andersson när *det* förslaget presenterades för den socialdemokratiska riksdagsgruppen? Den typen av besparingar går vi moderater emot med all kraft. De besparingar vi står för riktas mot de arbetsföra, mot de långtidsfriska, mot politiker, mot fackliga organisationer och mot administration. De riktas inte mot föräldralösa barn, änkor och handikappade.

Vi står kort sagt för både bättre och mer ansvarsfulla besparingar. Vi arbetar för ett samhälle där fler människor får möjlighet att känna den trygghet det innebär att inte vara beroende av bidrag, den trygghet som grundas på vetenskapen att man kan leva på sin egen lön.

Vi står för ett samhälle där fler beslut fattas hemma av dem som direkt berörs i familjen, inte av oss rikspolitiker. Det är därför vi står för lägre skatter och större valfrihet.

Här gäller det att nu bryta upp vårdmonopolet. Vi måste göra det för att öppna för konkurrens, bättre kvalitet, ökad valfrihet och ökad produktivitet. Varför, Ingrid Andersson, skall vi nu lägga pengar på väldigt dyra regionparlament som skall komma till?

Slutligen vill jag säga till Roland Larsson: Vem är det som fjärrar sig från alla de samskrivningar i socialutskottet som vi på den borgerliga sidan enades om under hela den gångna mandatperioden? Är det Roland Larsson eller någon annan inom borgerligheten?

Anf. 172 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! I denna kammare är vi överens om att bland det högst prioriterade vi har är vården, omsorgen och välfärden. Sedan skiljer vi oss när det gäller hur vi skall åstadkomma att vi har råd med denna välfärd och omsorg.

Vi i Folkpartiet liberalerna är överens med s och c om en skattefinansierad vård. Jag riktar mig nu till dem som har majoriteten och makten. Men när det gäller hur vi skall få råd skiljer vi oss. Såvitt jag förstår arbetar både s och c för att finansiera arbetslösheten, inte för att bota den och bekämpa den.

Jag återupprepar min fråga: Kan man tänka sig att stödja en del av de botemedel som Folkpartiet liberalerna föreslagit? Det gäller t.ex. att sänka arbetsgivaravgiften med 3 miljarder mer än vad regeringen har gjort, att koncentrera sänkningen till tjänstesektorn, att helt avskaffa avgiften för hushållstjänster under en provotid på fyra år, att förenkla arbetsrätten, att införa längre provanställningstid och längre tid för visstidsanställningar, att införa ändrade turordningsregler, en fungerande riskkapitalmarknad, ett robust skattesystem och en ej förlängd sjuklöneperiod. Jag kan göra listan väldigt mycket längre.

Jag skulle i denna kammare vilja ha svar på om man kan gå över från att finansiera en arbetslöshet till att bota den, göra den obefintlig och göra patienten frisk.

Anf. 173 STIG SANDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag skulle vilja passa på att ställa ett par frågor under dessa minuter. Jag tror att jag börjar med Sten Svensson.

Både i inledningen och i tvåminutersinlägget tog Sten Svensson upp de svagaste grupperna. Det är ett tal som jag ofta hört från Moderaterna. Vi kan gärna klämma åt de näst svagaste grupperna, och gärna ordentligt, men de svagaste grupperna skall vi slå vakt om – de föräldralösa, osv.

Hur ser Moderaterna och Sten Svensson på den grupp jag nämnde, kronikerna och de svårt sjuka som ni tar ifrån de fria medicinerna? Det gäller t.ex. de schizofrena, de blödarsjuka, de med cystisk fibros, cancerpatienter, epileptiker, osv. Jag kan räkna upp fler. Vad som är gemensamt för dem alla är att de är väldigt hårt drabbade i livet. De har ofta små ekonomiska försörjningsmöjligheter. Det är den grupp som drabbas hårdast av det läkemedelsförslag som nu ligger på bordet. Är inte det en svag grupp, eller hur definierar Moderaterna den gruppen?

Sedan skulle jag också vilja ställa en fråga till Ingrid Andersson. Det lät väldigt hurtigt med att vi har väldigt mycket pengar till sjukvård och omsorg. Det ordnar sig, på något vis. HSU 2000 har sagt att det kommer att fattas 15 miljarder fram till år 2000. Tror inte Ingrid Andersson på den utredningen? Tror inte Ingrid Andersson att vi måste ta fram de pengarna? Det är många som tror det. Alla vi som satt i utredningen var helt överens över partigränserna att de pengarna måste vi klämma fram. Jag skulle vilja få ett svar på den frågan.

Anf. 174 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! Många av de neddragningar som sker inom vården beror på att statens generella bidrag till landstingen har minskat. Det är detta som landstingen har brottats med under flera år och skjutit framför sig som ett problem därför att de inte kunnat göra minskningen på en gång.

Då tycker jag att man kan ställa sig en fråga. Det har försvunnit ca 10 miljarder från landstingen sedan år 1990. Det motsvarar ungefär 40 000 jobb, dvs. nästan alla de arbetstillfällen som har försvunnit. Har man gjort

Prot. 1996/97:31

21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Omsorg

någon beräkning som visar vad det kostar att göra dessa besparingar? Det är ointressant om landstingen gör besparingar och staten sedan får ta kostnaderna. Här satsar vi massvis med pengar för att försöka skapa nya jobb samtidigt som staten gör besparingar som gör att en mängd jobb försvinner.

Samma sak är det egentligen med assistenter till de handikappade i assistansreformen. Även de besparingarna gör att det försvinner en massa arbetstillfällen. Då flyttar man också kostnader. Gör man verkligen beräkningar som visar att man spar, så att inte besparingen i slutändan kostar mer än man sparar? Det är min fråga till Ingrid Andersson.

Jag tycker att det förslag om avgifter på det som orsakar vård som Roland Larsson för fram är intressant. Som Roland Larsson minns hade Miljöpartiet en motion om det för ett år sedan, men det var ingen som stödde de tankarna. Roland Larsson tyckte däremot att det låg en poäng i idén, men han stödde den inte då. Men jag kanske kommer att stödja Roland Larsson.

Anf. 175 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Det som den här debatten handlar om är argumentering för att ramarna skall bli så anpassade som möjligt efter behoven. Ingrid Andersson säger att vi kristdemokrater drar ner, och så är det de facto. Det säger jag också till Roland Larsson. Det skiljer 6,5 miljarder på våra budgetförslag till kommuner och landsting mellan Kristdemokraternas förslag och Socialdemokraternas och Centerns förslag.

Roland Larssons inlägg är intressant. När man trevar litet försiktigt kan man tolka Roland Larsson trevande som att han vill komma tillbaka till den icke-socialistiska gruppen igen, eftersom vi nog behövde honom. Det kanske vi kan få utvecklat. Det vore i så fall intressant rent politiskt. Annars har jag under ganska lång tid varit ganska besviken på Centerpartiet och de prioriteringar det helt plötsligt gör.

Vi skall ju debattera högskostnadsskyddet. Där har vi kristdemokrater velat behålla den fria listan för att just de allra svagaste inte skall behöva drabbas så hårt. Vi vill även ha ett oförändrat högskostnadsskydd på 1 800 kr. Det har vi också finansierat, för att de som har de allra största behoven inte skall drabbas hårdare. Vi vet att det redan i dag finns människor som faktiskt inte har råd att betala vad det kostar att gå till apoteket.

Detta är en fråga om solidaritet. Vi kristdemokrater vill också i hudsak ha en solidariskt finansierad sjukvård.

Anf. 176 INGRID ANDERSSON (s):

Fru talman! Flera av debatttagarna har plusposter på just vårt utgiftsområde. Det vore frestande att ta emot dem. Men det kan jag inte, eftersom pengarna tas på andra områden, t.ex. från ekonomisk trygghet vid sjukdom, från arbetsmarknad och arbetsliv, från studiestöd och bidrag till kommuner och från bostadsförsörjning och byggande. Ni är alla goda gåvors givare på just detta område.

Förklara för mig hur helheten kommer att se ut med er modell. Jag har betonat hur viktigt det är att arbetslösheten minskas för att välfärden skall bevaras. Men ni minskar ju förutsättningarna med era förslag, och ni gör

det i olika grad. Vänstern försvagar budgeten, och det är också oacceptabelt.

Moderaternas förslag om allmän hälsoförsäkring har jag försökt att läsa. Det är en stor omvälvning med privatisering ända in i försäkringskassan. Alla skall konkurrera, och marknaden skall styra. Riksdagen skall bestämma vilka behandlingar som skall utföras, och allt skall bli mer tillgängligt, valfritt och dessutom billigare. Jag kallar det tulipanmaros, och jag tror att det finns många dolda törnen.

Visst skall vi ha ökad samordning mellan systemen, men inte hela havet stormar. Tillskotten för att sänka nivån på högskostnadsskyddet är också svåra att förstå. Det är många olika bud om ungefär samma sak. Skillnaden rör sig om 16 å 17 kr i månaden, och det tycker inte jag är någon avgörande skillnad.

När det gäller HSU-utredningen kommer jag tillbaka till den i nästa replik.

Anf. 177 ROLAND LARSSON (c):

Fru talman! I dag debatterar vi de ekonomiska ramarna. Jag håller mig så gott jag kan till det ämnet och återkommer i annat sammanhang till de enskilda detaljerna i budgetförslaget, eftersom jag har anledning att göra det. Det får vara svar på några av de frågor som här har ställts. Vi återkommer till dem.

När det gäller ekonomin som helhet har Socialdemokraterna och Centern tillsammans lyckats att minska ränteutgifterna i detta land med 10 miljarder kronor. Det är ingen liten summa.

De här 10 miljarder kronorna har naturligtvis inneburit en ordentlig återhämtning i ekonomin totalt sett i ett helhetsperspektiv. Men vi har också insett att takten i omställningsarbetet måste vara rimlig. Det måste finnas möjligheter för verksamheter ute i kommuner och landsting att ställa om sig till de förutsättningar som finns. Därför kan man inte gå snabbare fram i de åtgärder som vi har vidtagit. Alla har ju kunnat följa den kritik som kommer från olika håll. Alla har vi på något vis del i detta. Vi vet att vi måste ta ett ansvar.

Till Moderaterna skulle jag vilja säga att det är en fråga som skilt oss åt, och det är den som har med husläkarsystemet att göra. När det gäller ramarna i ekonomin skiljer ni moderater er, Sten Svensson, mera från kd än från oss och mera från Folkpartiet än Folkpartiet från oss. Så ser det ut i fråga om de ekonomiska ramarna. Där vill ni ta 2 miljarder kronor från landstingen och 8 miljarder kronor från kommunerna till vård och omsorg. Jag tycker att det är viktigt att vi klarar ut att det faktiskt finns skillnader, men just på de här punkterna är skillnaden mellan era två partier större än mellan oss två.

Anf. 178 STEN SVENSSON (m):

Fru talman! Jag har noterat en mycket stark avvikelse nyligen, nämligen Centrerns stöd för den förlängda sjuklöneperioden.

Sedan vill jag påpeka för Stig Sandström att vi har yrkat avslag på hela läkemedelspropositionen. De alternativ som vi har fått inte de följdverkningar som regeringens förslag medför.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

omsorg

Jag vill också fästa Stig Sandströms och Ingrid Anderssons uppmärksamhet på den rapport som Socialstyrelsen har lagt fram och som heter Socialbidragstagare och socialbidragens utveckling. Där påpekas att samtidigt som människor tvingas söka bidrag tvingas de också att betala allt högre skatter. I rapporten står: Hushåll med socialbidrag får i genomsnitt ca 21 000 kr i socialbidrag och betalar ca 23 000 kr per i bl.a. skatt.

Ungefär hälften av socialbidragstagarna i Sverige har förvärvsarbete, en femtedel har t.o.m. heltidsarbete under hela året. Ändå kan de inte leva på sin lön när skatten är betald. Dessa människor vill egentligen inte ha mera bidrag. De skulle vilja leva på sin lön om bara skatterna vore lägre. Och då borde de få göra detta.

Jag vill fråga Ingrid Andersson och Stig Sandström: Instämmer ni i kravet att det mesta av ersättningen för ett jobb alltid skall gå till den som gör jobbet? Om svaret är ja på den punkten, vad vill ni då göra för att uppfylla kravet? Det får inte bli så att socialtjänsten och socialhjälpn blir ett slags b-kassa när ersättningen från a-kassan är slut?

Anf. 179 BARBRO WESTERHOLM (fp):

Fru talman! Med tanke på Folkpartiets förflutna i Socialdepartementet, där man ju hade en liberal ledning 1991–1994, har vi i den här budgetprocessen varit angelägna om att reparera en del skador som Socialdemokraterna och Centern har förorsakat genom förändringar i assistansersättning och annat. Därför har vi föreslagit en utökad ram för budgetområde 9. Det är finansierat genom att vi har minskat ramarna inom en rad andra utgiftsområden. Man kan slå upp detta i finansbetänkandet för att se vad det handlar om.

Om vi genom en sådan här debatt skall skapa en tilltro till oss i det politiska systemet och en framtidstro bland människorna, måste vi när vi sitter i detta trängda ekonomiska läge ta fram förslag och visioner om hur vi kan skapa mer resurser för ett sådant här område. Jag har varit inne på det i de tidigare inläggen.

Det här går, som Chatrine Pålsson så värtaligt tog upp, in i hjärteroten på människor. Man vill vara säker på att få en god omsorg om olyckan är framme. I dag är man inte säker på det. Människorna är inte dummare än att de ser att vi inte har de pengar som vi skulle behöva. Det är därför som jag vill få fram en debatt om hur vi skapar nya resurser.

Anf. 180 STIG SANDSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill inte djupare gå in på den här skattedebatten. Jag är glad för att jag har ett jobb, och jag betalar gärna skatt. Att ha ett jobb är kanske det viktigaste av allt, och jag tror att det gör att man med desto större glädje betalar sin skatt. Men det skall också löna sig att arbeta. Det är en gammal paroll från 50-talet, som vi inte längre håller oss till. Dagens huvudbudskap tycks i stället vara att vi skall sänka vår lön för att få ett arbete, och det är inte bra.

Jag vill återkomma till HSU. Ingrid Andersson har lovat att ta upp den i sin sista replik. Jag tror att vi är överens om att de 15 miljarderna behöver tas fram. Om vi börjar ta fram pengarna tidigare behövs det kanske inte fullt så mycket. Men är detta mycket pengar? Nej, jag tycker inte det. Vi "konsumerar" faktiskt arbetslöshet för 50 miljarder kronor.

Det har vi råd med. Vi konsumerar också EU-byråkrati för 20 miljarder kronor, som vi inte får ut någonting av. Även det tycks vi ha råd med.

I det perspektivet tror jag att vi kan ta det som en nationell uppgift här i riksdagen att ta fram de här pengarna. Vi vet ju också att de ger 50 000 arbetstillfällen. Det kan inte vara oviktigt för en regering som har som målsättning att halvera arbetslösheten.

Anf. 181 THOMAS JULIN (mp):

Fru talman! Till Ingrid Andersson vill jag säga att en förändring av högkostnadsskyddet skulle innebära en merkostnad om 16 kr per månad. Det blir kanske så litet om kostnaden slås ut. Skillnaden är den att läkemedelstaket enligt vårt förslag skall ligga vid 1 000 kr, medan ni vill att det skall ligga vid 1 300 kr. Om man slår ut skillnaden per månad blir det inte mycket, men om man inte gör det blir det kännbart.

Jag träffade förra måndagen några pensionärer på ett pensionärsmöte. En sade: Jag och min fru sade: Jag och min fru konsumerar mycket läkemedel och läkarvård. Vi brukar diskutera vem som skall ha råd att gå till doktorn den här månaden.

De kunde alltså inte gå till läkaren och köpa ut medicin samma månad, utan de fick utgå från vem som var i det sämsta skicket. Tillsammans med många andra nya kostnader och försämringar i systemet blir även det här märkbart för många.

Anf. 182 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Fru talman! Ingrid Andersson framhåller att man inte får det att gå ihop inom utgiftsområde 9 och att det som läggs till är önskepengar. Men ett parti måste ju i sin totala budget prioritera de områden som är viktigast och plocka pengar till dessa från andra områden. Det är inte enkelt. Jag hoppas att alla riksdagsledamöter har en sådan helhetssyn på den politiska sfären att vi förmår flytta pengar mellan olika utgiftsområden.

Jag vill, fru talman, citera ett TT-meddelande som kom för två dagar sedan och som har rubriken ”S-politiker i Falkenberg hoppar av”. Det heter där:

”Jag känner inte igen den socialdemokratiska politiken längre, den har kommit för långt ifrån solidaritet och rättvisa. Måttet är rågat, säger broderskaparen Per Sjövall. Nu lämnar han samtliga politiska uppdrag inför de nya stora kommunala besparingarna i Falkenberg.

Det är inför nedskärningar som slår mot skola, vård och äldreomsorg som han fattat sitt beslut. En hårt belastad äldreomsorg väntar att bli av med ytterligare uppåt 50 tjänster i Falkenberg. Luckorna kan kompenseras med äldre arbetslösa, s k 55+.

– Att först slänga ut anställda och göra dem arbetslösa för att sedan ta in andra arbetslösa i vården är en minst sagt märklig politik. För mig går den ekvationen inte ihop, säger Sjövall.”

Man avslutar med en kommentar från Hans-Inge Sjögren, kommunalråd och Socialdemokraternas starke man i Falkenberg:

”Men skälet att hoppa av kan jag inte se som rimligt, säger Sjögren och tillägger:

– Då får vi ju hoppa av alltihop!”

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

omsorg

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Omsorg

Det är väl en signal på att om man inte känner igen den socialdemokratiska politiken är det kanske klokt att hoppa av innan det är för sent.

Anf. 183 INGRID ANDERSSON (s):

Fru talman! Vi vet genom HSU 2000 att det behövs mycket mer pengar inom vård och omsorg under de kommande 15 åren, vilket utredningen är enig om. Jag tror att alla här är angelägna om att vi skall ha en bra vård och omsorg i framtiden. Därför förväntar jag mig en bra diskussion om hur vi skall kunna tillföra vården de medel som behövs, inte om hur vi skall spara oss fram.

Jag vill påminna om att också Prioriteringsutredningen i enighet har pekat på att de principer som bör vara styrande vid prioritering inom vården även kan vara tillämpliga när vi prioriterar mellan olika områden. Det behövs en bred enighet om vi skall klara av denna stora framtida uppgift. Då måste vi också avstyra Moderaternas stora skattesänkningar och marknadsstyrningen av vår välfärd enligt Moderaternas modell. Vi måste gå från bidrag till jobb.

Det finns ytterligare problem när det gäller assistentersättningen. Tänk om den borgerliga regeringen hade räknat rätt när reformen genomfördes! Då hade vi sluppit många bekymmer.

Nu ökar timmarna, och det är fler som får del av denna reform, och det är bra. Men vi kommer att behöva finansiera närmare ytterligare 400 miljoner kronor. Där har vi ännu ett gemensamt bekymmer att klara av, och det måste gå. Det hoppas jag att vi är överens om.

Anf. 184 ROLAND LARSSON (c):

Fru talman! Som sista talare i den här debatten vore det oartigt av mig att polemisera mot mina meddebattörer. Jag skall därför hålla detta anförande med utgångspunkt i det som Barbro Westerholm sade. Hon talade om nödvändigheten av att hitta nya resurser för vård och omsorg.

Fru talman! Jag tror att vi i framtiden måste koncentrera våra resurser på det som är kärnverksamheten i den sociala välfärden, på vård och omsorg. Vi måste lyfta ur en del av den försörjningstrygghet som vi i dag har skapat genom skattesystemet till andra system, till försäkringslösningar som ligger utanför statsbudgeten.

Man måste göra om strukturen på mycket av den verksamhet som bedrivs. Vi måste minska kostnaderna för samhället, men vi måste också ge större valfrihet och skapa flera alternativ. Vi måste minska avståndet mellan medborgarna och de verksamheter som närmast berör dem. Vi måste skapa en ny medborgarroll där människor mera aktivt deltar i samhällsarbetet, inte som kunder och konsumenter utan som aktörer, och på ett helt annat sätt tar del i vård och omsorg, något som vi alla alltid någon gång i vårt liv behöver.

Trygghetsfrågor

Trygghetsfrågor

Anf. 185 GULLAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Genom moderat politik skulle det se annorlunda ut för medborgarna i Sverige. Genom vår politik skapas ökat välstånd. Lägre skatter ger fler jobb och ökad tillväxt i ekonomin. Den enskilda männi-

skan ges möjlighet att ta ett ökat eget ansvar för sig själv och sin familj. Då har vi råd med stabila trygghetssystem och med stöd och hjälp till dem som bäst behöver det.

Varför buar Sverige? Det var rubriken på ett TV-program nyligen. Det är inte så underligt att människor buar. De trodde sig rösta fram en regering som skulle halvera arbetslösheten inom ett par år, men arbetslösheten växer på grund av vikande tillväxt i ekonomin. Människor blir alltmer beroende av de sociala trygghetssystemen, och dessa vacklar. Människor känner sig lurade, i all synnerhet som de inte av egen kraft kan förbättra sin trygghet, eftersom de höga skatterna omöjliggör detta.

Alltfler familjer tvingas till socialbyrån därför att regeringen inte kan tänka sig en skattesänkning för barnfamiljer. Enligt Socialstyrelsen betalar – som Sten Svensson tidigare sade – cirka hälften av alla socialbidragstagare skatt, och i genomsnitt betalar de 23 000 kr i skatt medan de får 21 000 kr i socialbidrag. Detta är inte en social politik!

Den allra viktigaste socialpolitiken i dag är att sänka skatterna, att låta människor leva på sin lön, att ge människor valfrihet mellan olika alternativ och att ge möjlighet för fler att ta ett ökat eget ansvar för sig och sin familjs trygghet genom kompletterande försäkringar.

Vad vill Socialdemokraterna egentligen med socialförsäkringarna? Den sociala ingenjörskonsten firade länge triumfer. Nu ”när pengarna är slut” – för att citera författaren Anders Isaksson – tycks den stora vilsheten råda i regeringspartiet. Besparingarna sker blint. Kännetecknande för regeringens politik är att man först kastar upp försöksballonger eller lägger fram förslag – som Svenska Dagbladet skriver den 17 november: ”Lagstifta först och tänk sedan!” Det gäller t.ex. den pensionsreform som fem riksdagspartier står bakom och där vi har all anledning att känna oro med tanke på de senaste veckornas olika uttalanden. Jag vill redan nu ställa frågan: Ligger pensionsbeslutet fast?

Kännetecknande för regeringens politik är att man lyssnar till de stora mäktiga grupperna, framför allt på LO som står rörelsen nära, medan mindre opinionssvaga grupper och enskilda får ropa förgäves. De 52 000 änkor som drabbas av nedskärningar av änkepensionerna struntar man i, och man vägrar helt enkelt att debattera den frågan. Halveringen av omställningspensionen motsvarar ungefär det bidrag som regeringen vill ge till LO. Lagg märke till prioriteringen! Det var också meningen att de föräldralösa barnen skulle mista halva sin barnpension, men där blev opinionen alltför stark, och man tvingades att ta tillbaka det förslaget.

Vi moderater har föreslagit besparingar inom utgiftsområdena 10, 11 och 12 om ca 6,7 miljarder kronor, men vi säger nej till besparingar som drabbar föräldralösa barn, änkor, handikappade och låginkomstpensionärer.

Vi moderater vet vad vi vill med de sociala trygghetssystemen. Vi anser att det även i fortsättningen bör vara en 75-procentig ersättningsnivå genomgående i socialförsäkringarna. Vi anser att vi som är långtidsfriska solidariskt kan ta ytterligare en karensdag, givetvis med det högriskskydd som föreligger i dag.

Vi anser att det är viktigt att ta till vara varje människas eget sunda ansvar för sig själv och sin familj. Med våra förslag till skattesänkningar med tonvikt på låg- och medelinkomsttagarna möjliggörs detta.

Prot. 1996/97:31
21 november

*Utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

Trygghetsfrågor

Fru talman! Jag övergår nu till att något kommentera de specifika utgiftsområdena.

När det gäller utgiftsområde 10 *Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp* har vi moderater motsatt oss den förlängda sjuklöneperioden om fyra veckor, dels på grund av att den är ett dråpslag mot de små företagen, dels på grund av att det i fortsättningen kommer att bli allt svårare för icke "kärnfriska" att över huvud taget få ett arbete. Beslutet kommer att minska antalet arbetstillfällen i arbetslöshetens Sverige.

Vi går emot höjningen av sjukpenningen från den 1 januari 1998. Vi vill höja den faktiska pensionsåldern, som i dag är endast 59,5 år, genom effektivare rehabilitering och vi vill öka kontrollen generellt i försäkringssystemen. Det skall inte var möjligt att fuska och manipulera med försäkringarna.

Beträffande utgiftsområde 11 *Ekonomisk trygghet vid ålderdom* motsätter vi oss samtliga regeringens besparingar. Vi anser att besparingarna inom änkepensioneringen med ca 900 miljoner kronor strider mot den tidigare överenskommelsen mellan riksdagens partier 1989–1990. Efterlevandepensionerna har också ett retroaktivt inslag som vi inte kan godkänna.

Försämringarna i det statliga bostadstillägget för pensionärer innebär att den grupp äldre som länge har burit upp vårt samhälle, låginkomstpensionärerna, får ytterligare en börda att bära.

Utgiftsområde 12 gäller ekonomisk trygghet för familjer och barn. Till skillnad från Socialdemokraterna som med arvet från Alva Myrdal styr familjerna till ett enda sätt att leva – båda föräldrarna i förvärvsarbete och alla barn på dagis – vill vi ge barnfamiljerna ökad valfrihet och ökat självbestämmande.

Därför vill vi införa ett grundavdrag på 10 000 kronor per barn och år vid den kommunala beskattningen. För familjer där inkomsten är lägre än avdraget skall ett motsvarande kontantbidrag ges. Vi anser också att vårdnadsbidraget och avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader bör återinföras.

När det gäller underhållsstödet har vi redan tidigare framfört att underhållet till de egna barnen alltid skall vara en prioriterad uppgift för varje förälder.

Fru talman! Vi moderater slår vakt om stabila socialförsäkringssystem som vi har råd med. Vi sparar på "långtidsfriska" och vill genom skattesänkningar ge allt fler möjlighet att ta ett ökat eget ansvar för sin och sin familjs trygghet. Vi vill skydda de människor som har de största behoven.

Anf. 186 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! En av den moderna statsmaktens viktigaste uppgifter bör vara att utforma goda villkor för medborgarnas trygghet och skydda dem mot utrikes aggression, mot inhemskt våld och mot stora inkomstminskningar beroende på sjukdom, arbetslöshet och ålderdom.

Det senare görs huvudsakligen inom det vi kallar socialförsäkring – genom sjukpenningförsäkring, genom arbetslöshetsförsäkring och genom försäkring för försörjning efter det att man slutat förvärvsarbete på grund av sin ålder.

Förutsättningarna för en god ekonomisk trygghet i ett land är förstås en god ekonomi och en god sysselsättning. Det handlar, enligt vår upp-

fattning, om företagandets villkor och om möjligheter att se till att det finns sysselsättning för alla som önskar det. Det är en uppgift som den nuvarande regeringen skändligen har misslyckats med, vilket tyvärr bekräftades så sent som denna vecka. Inget tyder på att regeringen närmar sig de mål man själv har satt upp på sysselsättningsområdet. Det mesta tyder på att man fjärrar sig från dem.

Socialförsäkringar kan förstås utformas bättre och sämre. Enligt vår uppfattning skall de både vara försäkringar och vara sociala. Från social-liberal utgångspunkt finns det flera krav som bör vara uppfyllda för att vi skall kunna tala om goda socialförsäkringar.

Några av dessa krav är: Alla skall vara med. Poängen är inte bara att alla skall vara med utan också att det är den genomsnittliga risken och inte den individuella som är utgångspunkten för avgiften till sjukpenning och ålderdomsförsäkring.

De bör utformas som en andel av den försäkrade inkomsten. Det bör finnas samma tak för avgifter som för förmåner, och det bör förstås råda balans i de olika försäkringarna över tiden. Det bör också vara rimliga nivåer och goda incitament.

Socialförsäkringarna ansågs ju länge vara en av Socialdemokraternas bästa grenar, åtminstone av Socialdemokraterna själva. Slutet av 80-talet uppvisade en sjukförsäkring som uppgick till 100 % av inkomsten och ibland mer, en sjukförsäkring utan karensdagar, en arbetsskadeförsäkring där kostnaderna galopperade, ett förtidpensionssystem där villkoren var sådana att antalet förtidpensionerade ständigt ökade. Det fanns också en motvilja mot reformförslag av typen att slussa över kassapengar till sjukvården, från passiv sjukskrivning till aktiv verksamhet.

För att vara rättvis, fru talman, skall jag säga att det faktiskt hände saker på några punkter när den förra socialdemokratiska regeringen sjöng på sista versen någon gång på våren 1991. Det handlade om de första dagarna i sjukskrivningen och om att arbetsgivaren skulle stå för sjuklönen de två första veckorna.

Under de tre åren 1991–1994 genomfördes stora reformer och förändringar inom socialförsäkringarna, siktande till att få dem att gå ihop och till att få rätt incitament. Det handlade om sådana saker som villkoren inom arbetsskadeförsäkringen, karensdagen inom sjukförsäkringen, utformningen av läkemedelsförmånen, tandvårdförsäkringen m.m., och inte minst om den stora fempartiuppgörelsen om pensionsreformen. Det handlade också om förslag kring förtidpensioneringen m.m.

Många av dessa förslag kritiserades av Socialdemokraterna i opposition, inte minst förändringarna inom arbetsskadeförsäkringen. Men på några punkter skedde också goda insatser från socialdemokratiskt håll, framför allt vad gäller uppslutningen kring den stora pensionsreformen.

I början av förra månaden hade två år gått med den socialdemokratiska regeringen. Det är halvtid och rimligt att se vad som har hänt. Det är mycket som är dåligt, men inte allt. Man har t.ex. fullföljt förslagen om förtidpensioneringen, och det finns några andra ljusa punkter också.

Men väldigt mycket är dåligt: det omedelbara avskaffandet av den allmänna arbetslöshetsförsäkringen, acceptansen av jättelika underskott på det området samtidigt som man har våldsamma överskott på sjukförsäkringen, ryckigheten, återställarna, återställarna av återställarna och tillbakadragandet av dem, den underliga fördelningspolitiken – sänkt

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

trygghetsfrågor

matmoms för alla prioriteras framför bra socialförsäkringar och hyggliga barnbidrag, och när man ser vad som hände med flerbarnstilläggen kan man undra vad Socialdemokraterna har emot just flerbarnsfamiljer. Studiestödet för dem med barn, förslaget i våras om barnpensionen och förslagen då och nu om änkepensionerna står i kontrast mot exempelvis oviljan att gå längre än hittills vad gäller deltidspension.

Som redan har nämnts från talarstolen har man under dessa två år, framför allt under det gångna året, skapat osäkerhet om den största av socialförsäkringarna, det allmänna pensionssystemet.

Det socialdemokratiska förslaget utgiftsramar för de ekonomiska trygghetsområdena är inte bra. Om socialförsäkringar och ekonomisk trygghet är en av socialdemokratins bästa grenar står det illa till med svensk socialdemokrati och illa till med Sverige de närmaste två åren.

Vi har i vårt budgetförslag föreslagit utgiftsminskningar inom andra områden, t.ex. arbetsmarknads- och bostadsområdet, samt inkomstförstärkningar, t.ex. återställande av matmomsen. Även inom de nu aktuella områdena finns betydelsefulla förslag till utgiftsminskningar. Men för 1997 har vi sammantaget på trygghetsområdena större utgiftsramar än regeringen.

Det har att göra med att vi avvisar en del av de besparingsförslag som läggs fram. Det gäller förslagen om änkepensionerna, sjuklönen och flera andra.

Fru talman! Vårt samlade budgetförslag innebär bättre villkor för företagandet, lägre utgifter för det allmänna, bättre socialförsäkringar, mer heltäckande sådana och en bättre fördelningspolitik än vad bifall till regeringens förslag innebär. Därför vill jag yrka bifall till vårt förslag.

Anf. 187 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Arbetslösheten har inneburit att vår välfärd har utsatts för stora påfrestningar, och det är ett hot mot bl.a. socialförsäkringssystemen.

Införandet av karensdagar och lägre nivåer innebär att det är svårt att garantera ekonomisk trygghet. I dag ser vi resultatet av detta, när allt fler människor inte kan leva på sin sjukpenning eller sin a-kassa. Konsekvenserna blir att de som har råd skaffar sig privata försäkringar samtidigt som andra tvingas söka socialbidrag för att klara sin försörjning. Detta har inneburit en allt hårdare belastning på kommunerna.

I dag finns det människor som helt enkelt inte har råd att vara sjuka. Att vid sjukdom ta ut semester eller ledighetsdagar, byta arbetsskift eller att helt enkelt gå till jobbet trots att man inte är frisk har faktiskt blivit vanligt. Det är en oroande utveckling.

Statistiken talar om färre sjukskrivna. Jag tror inte att svenska folket i ett slag har blivit friskare, däremot har det i dag blivit dyrt att vara sjuk.

Försäkringsbolagen gör i dag stora inbrytningar på en ny marknad. Det handlar om de privata sjukförsäkringarna. Med glättiga broschyrer säljer man trygghet till dem av oss som har råd att betala. Man kan erbjuda personlig rådgivning om kompletterande sjukförsäkringsskydd och offerter med kostnadsförslag. Det är ett tecken på att vi håller på att urholka den generella välfärden.

I årets budgetmotion föreslår vi från Vänsterpartiet att sjuk- och föräldraförsäkringen höjs till 80 %. Vi har också varit kritiska till de ändrade beräkningsgrunderna för den sjukpenninggrundande inkomsten.

Att som regeringen skriva i budgetpropositionen att detta skall användas till att finansiera en del av en höjning av föräldra- och sjukförsäkringen från den 1 januari 1998, tycker vi är att komma med något falska förespeglningar.

Sjuklöneperioden har som sagt förlängts från 14 till 28 dagar. I samband med detta har Vänsterpartiet föreslagit att de allra minsta företagen skall undantas från kravet på att betala sjuklön för sina anställda. Vi avser då företag med högst fyra anställda. Det är nämligen just i de små företagen som sjukfrånvaron kan få mest negativ betydelse för verksamheten och ekonomin.

I dag har antalet socialbidragstagare ökat i kommunerna. Det är naturligtvis en följd av den höga arbetslösheten, som jag sade förut, men också en följd av de sänkta nivåerna i socialförsäkringssystemen. Kostnaden håller på det här sättet på att flyttas över från transfereringarna till kommunerna. I dag är över 700 000 personer beroende av socialbidrag för att klara sin försörjning. Socialbidragen håller på att bli en försörjningskälla för vissa grupper, helt i strid med det ursprungliga syftet.

Det är nu helt nya grupper som uppsöker socialkontoren – ensamma mödrar, pensionärer, arbetslösa, barnfamiljer osv. Kostnaden för socialbidragen bara skenar i väg. Socialtjänsten håller på att förvandlas till en administrativ enhet för ekonomiskt stöd. På det här sättet ökar bara påfrestningarna på den redan ansträngda ekonomin i kommunerna. I Vänsterpartiets budgetmotion lägger vi fram förslag om att kommuner och landsting skall få mer pengar. Förslaget går ut på 5 miljarder kronor.

I budgetpropositionen föreslår regeringen försämringar för pensionärerna. Bl.a. skall änkepensionen behovsprövas. Denna behovsprövning kommer att slå hårt mot de änkor som har låga, eller inga, inkomster. Enligt en bankekonom som uttalade sig i TV i går skulle det också vara de änkor som har de allra lägsta inkomsterna som skulle förlora mest på förslaget. Jag tycker att detta verkar vara en alldeles bedrövlig fördelningspolitik – en politik som helt drar undan tryggheten för människor. En sådan politik är egentligen inte värd att kallas fördelningspolitik. Det är helt enkelt en vedervärdig politik. Åtgärden är dessutom kvinnofientlig.

Vänsterpartiet anser att ingen behovsprövning skall ske för inkomster som tillsammans med änkepensioner ligger under den s.k. brytpunkten. Vi har också reserverat medel för detta i vårt budgetförslag.

Våra äldre får illa i dag. De berörs direkt av nedskärningarna inom vården och omsorgen och annan kommunal verksamhet. Tandvårdskostnaderna ökar. Som stora sjukvårdskonsumenter drabbas de också av ökade kostnader för vård och mediciner. Vi vet att många helt enkelt i dag inte har råd att lösa ut sina mediciner på apoteket. Om pensionären dessutom har oturen att bo i en fastighet i ett s.k. attraktivt område, för att anknyta till den debatt som förts tidigare i dag, kan den nya fastighets-skatten helt och hållet stjälpa ekonomin. Satsningar på låginkomstpensionärer är därför nödvändiga. En satsning på dessa grupper via bostadstilläget är ett bra sätt att rikta stödet. Regeringen föreslår nu att bostadstilläget sänks från 85 till 83 %. Vänsterpartiet motsätter sig bestämt den typen av sänkning.

Vänsterpartiet har lagt fram ett flertal förslag inom det område vi diskuterar nu, det s.k. trygghetsområdet, dvs. område 10, 11 och 12. De

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

trygghetsfrågor

anslag vi föreslår tycker vi är väldigt väl motiverade utifrån den situation som många människor befinner sig i dag. Det handlar om att få bukt med de långa köerna till socialkontoren och att vi måste kunna ge våra gamla och sjuka ett värdigt och tryggt liv. Det handlar om en rättvis fördelning, och det handlar om att ta krafttag mot arbetslösheten.

Anf. 188 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 27. Det har inte blivit gjort tidigare i dag.

Det går inte att dela upp människan i en del som är sjuk, en annan som är arbetslös och en tredje som har sociala problem. Därför går Miljöpartiet de gröna emot regeringens nuvarande linje som innebär att man stänger ute allt fler från de generella försäkringarna. Miljöpartiet vill i stället ha en grundtrygghet. Det behövs av såväl ekologiska, fördelningspolitiska som ekonomiska skäl.

Det viktigaste målet skall vara att tillförsäkra människor ett grundläggande socialt skyddsnät i livets olika skeden. Däremot är det ingen uppgift för det statliga trygghetssystemet att i längden tillförsäkra alla att kunna behålla en uppnådd hög levnadsstandard. Miljöpartiets grundsyn är att alla människor har samma värde, och gemensamma grundläggande behov. Människan är aktiv och skapande. Hon vill och kan ta ansvar. Samhället skall garantera en ekonomisk bastygghet när människor inte kan försörja sig själva. Däremot är det inte samhällets uppgift att garantera en hög levnadsstandard.

Människor har både skyldigheter och rättigheter gentemot samhället. Rättigheten till en grundtrygghet baseras på att vi är medlemmar i samhället, och inte i första hand på vår position i arbetslivet. Det betyder att även arbetslösa, sjuka och handikappade som inte har möjlighet att försörja sig skall kunna lita på att de inte blir lämnade utanför. Samtidigt måste alla som har möjlighet svara för sin egen försörjning. Vi måste solidariskt hjälpa dem som inte har denna möjlighet.

Fru talman! I vår partimotion om socialförsäkringarna yrkas att ersättningen i sjukförsäkringen skall vara 80 % för inkomster upp till 4,2 basbelopp – i dag ca 12 700 kr – och för inkomstdelar däröver 40 %. Miljöpartiet föreslår att denna förändring införs från den 1 juli 1997. I samband med förändringen sänks också taket i försäkringen till 6,5 basbelopp. Förslaget innebär minskade bruttoutgifter jämfört med regeringens förslag – 1997 med 300 miljoner kronor och 1999 med 1 850 miljoner kronor.

Regeringen aviserade redan i sin vårproposition en sänkning av bostadstillägget för pensionärer från 85 till 83 %. Pensionärer är en av de grupper som återkommande drabbas av regeringens besparingar. Eftersom det kompletterande kommunala bostadstillägget dessutom fasas ut under de närmaste åren medför detta extra påfrestningar på pensionärernas ekonomi. Miljöpartiet anser inte heller att man skall ta upp värdet av pensionärers fritidsbostäder i beräkningsunderlaget för bostadstillägg. Det gör man ju inte för andra invånare i landet. Generellt anser Miljöpartiet att beräkningsmodellerna för bostadsbidrag och bostadstillägg i de flesta avseenden bör utformas på ett likartat sätt. I dag missgynnas pensionärerna när värdet av förmögenhet beräknas.

Många barnfamiljer har genom försämrade socialförsäkringsnivåer, minskningar av bostadsbidragen osv. drabbats hårt av de senaste årens nedskärningar. Barnfamiljer är dock ingen homogen grupp, och i Miljöpartiets förslag till förändring av trygghetssystemen tar vi avstamp i ståndpunkten att de som är låginkomsttagare skall skyddas från ytterligare försämringar av sin ekonomi. 80 % av Sveriges föräldrar betalar inte statlig inkomstskatt. För dessa vore ett beskattat allmänt barnbidrag en ekonomisk förbättring gentemot dagsläget. Miljöpartiet anser att detta i ett första steg kan genomföras inom ramarna för ett höjt beskattat barnbidrag på 970 kr för varje barn och månad. Detta medför att större delen av barnbidragsmottagarna får en förstärkning av sin privatekonomi. Även i föräldraförsäkringen under de 12 första månaderna skall ersättningen var 80 %, på samma sätt som i de andra försäkringarna. Miljöpartiet föreslår denna höjning från den 1 juli 1997.

Ca 40 000 föräldrar erhåller varje år ersättning från föräldraförsäkringen på enbart garantinivå. Den har under många år legat kvar på 60 kr per dag. Dessa föräldrar har inte kunnat kvalificera sig för en högre ersättning. Vi i Miljöpartiet anser att föräldraförsäkringen bör innehålla ett större mått av grundtrygghet. Vi föreslår därför en höjning av garantinivån till 180 kr per dag.

För att delvis finansiera vårt förslag till ökad grundtrygghet i föräldraförsäkringen vill vi avskaffa de 90 dagarna med ersättning enligt garantinivån som finns i försäkringen i dag. Vi vill ändå införa lagstadgad rätt för föräldrar att vara lediga i sammanlagt 18 månader, men vi är medvetna om att alla inte kan klara detta ekonomiskt.

Miljöpartiet anser också att regeringens nya lagförslag om underhållsstöd i stort sett är positivt. Det kommer att skapa större säkerhet vad gäller uppföljande av utgivna bidrag. Vi menar dock att den nya lagen genom sina hårt ställda krav på återbetalning av utgivet underhållsstöd riskerar att medföra att den underhållsskyldige föräldern inte får råd att träffa sina barn.

Vi vill bl.a. att man i större utsträckning än vad som sägs i lagförslaget skall kunna göra avdrag för resor i samband med umgänge med barnen. Det medför att vi förstärker vår budget med 100 miljoner årligen fr.o.m. 1997 för att möjliggöra en tillämpning av lagen ur barnens perspektiv.

Det är inte bara försörjningen av barnen som är en angelägen uppgift. Att bibehålla umgänget är kanske än mer angeläget ur ett barnperspektiv.

Vi föreslår att en ny gemensam organisation, bestående av Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen samt vissa delar av kommunens socialtjänst och landstingens öppensjukvård slås samman i en lokal organisation. Detta kommer att leda till att människor som är i behov av dessa förvaltningars tjänster ges ett helhetsbemötande. Det kommer dessutom att leda till effektiviseringsvinster vad gäller administration och förvaltning. Miljöpartiet beräknar att vid en sammanslagning av dessa förvaltningar på det sätt som vi beskriver kan en effektiviseringsvinst om ca 200 miljoner föras över till andra angelägna områden.

Samma person kan utsättas för tre olika utredningar nästan samtidigt, och bli något slags Svarte Petter, som tidigare har nämnts, som kastas fram och tillbaka utan att någon vill ha med personen att göra.

Vi anser att även den statliga ålderspensionen bör bygga på principen om en grundtrygghet som är lika för alla. Riksdagen har dock fattat principbeslut om att dagens ATP-system skall ersättas av ett nytt reformerat system från år 2000 som är annorlunda uppbyggt. Det är enligt Miljöpartiet ett steg i helt fel riktning. Vi menar att det systemet har stora brister och inte håller vad det lovar.

Slutligen vill vi inte sätta svaga grupper mot varandra, utan generellt prioritera dem i förhållande till lönehöjningar och förmåner till dem som har det bättre ställt. Vid kopieringsapparaten på mitt våningsplan i Ledamotshuset står det: För att få de rika att arbeta bättre skall vi ge dem högre lön. För att få de fattiga att arbeta bättre skall vi ge dem lägre lön.

Det gillar inte Miljöpartiet.

Anf. 189 ROSE-MARIE FREBRAN (kd):

Fru talman! Socialdemokraterna har historiskt sett spelat en viktig roll när det gällde att förvandla Sverige från ett fattigt och ojämnt land till ett land med växande välfärd och trygghet. Men någonstans, någon gång, gick det snett, och inriktningen för de politiska ambitionerna blev välfärdsstat i stället för välfärdssamhälle.

Vi kristdemokrater betonar ett väl fungerande välfärdssamhälle som innebär att alla skall ha möjlighet att leva ett tryggt och värdigt liv även i situationer där medborgaren saknar eller tillfälligt förlorar förmågan till självständig försörjning. En kristdemokratisk välfärds politik grundar sig på en etisk medvetenhet och kännetecknas av en helhetssyn på människan där man ser både hennes materiella och existentiella behov.

Ett avgörande hot mot välfärden i dag är den höga arbetslösheten. Den nuvarande situationen riskerar att befästa och vidga sociala klyftor och skapa en ökad segregering människor emellan. Regeringen måste därför på ett mycket tydligare sätt än hittills prioritera kampen mot arbetslösheten och satsa på de tillväxtskapande krafterna i vårt land.

Vi kristdemokrater betonar två viktiga dimensioner i välfärds politiken. Dels gäller det vikten av att samhället har en genomarbetad värderingsgrund för välfärdsbygget. Dels gäller det vikten av ett samhällsklimat där goda villkor för företagande och företagare ses som nödvändigt för att resurser skall kunna skapas som kan användas för att betala den offentliga delen av välfärden.

Ur kristdemokratiskt perspektiv är människans behov av små naturliga gemenskaper, främst familjen, viktig. Social- och trygghetspolitiken skall stödja och stimulera den positiva kraften i dessa gemenskaper. I vardagslivet finns möjlighet att väva samman ansvar, ömsesidigt stöd och omvårdnad till ett starkt nät.

Fru talman! En förutsättning för ett väl fungerande välfärdssamhälle är därför att en riktig avvägning görs mellan offentligt och personligt ansvarstagande. Kristdemokratisk välfärds politik står därför på två stadiga ben.

Det ena är en stark ideell sektor som skapar trygghet, närhet och gemenskap. Familjer, föreningar, organisationer och frivilligcentraler skall stöttas i sina roller som nätverksbyggare inom olika områden.

Det andra är ett väl utbyggt offentligt system som träder i kraft vid sjukdom, arbetslöshet och andra situationer med tillfällig eller mera varaktig oförmåga till egen försörjning. Detta sociala skyddsnät bör i grun-

den bygga på obligatoriska och offentliga åtgärder och försäkringar som kan kompletteras med individuella lösningar.

Fru talman! När detta är sagt vill jag mer specifikt beröra våra tre utgiftsområden. Om vi kristdemokrater fick bestämma skulle ersättningsnivån i trygghetssystemen ligga på 80 % redan 1997. Skälet är fördelningspolitiskt. Eftersom regeringen kategoriskt har avvisat varje tanke på differentierade ersättningsnivåer har vi å vår sida vägrat acceptera en enhetlig nivå på 75 %.

Redan sänkningen till 80 % var kännbar nog för många lågavlönade grupper. Som oppositionsparti accepterade inte heller Socialdemokraterna den sänkningen. I regeringsställning vände man på klacken och gick ännu längre. Det ökade trycket på socialkontoren i våra hårt tyngda kommuner visar att effekterna har varit mycket negativa. För att genomföra den sänkta matmomsen för alla, välbeställda såväl som svaga grupper, betalade man bl.a. med denna sänkning av ersättningar till sjuka, arbetslösa och föräldralediga. Det kallar vi omvänd fördelningspolitik.

Om vi fick bestämma skulle inte heller rehabiliteringssatsningarna minskas. Den översyn som regeringen vill göra av effekterna av de senaste årens satsningar välkomnar vi självfallet. Men att man för den skull minskar ambitionen med 200 miljoner kronor per år 1997 och 1998 när det gäller angelägna rehabiliteringsinsatser motsätter vi oss bestämt. Vi ser ingen logik i detta. Vi vill hellre hjälpa människor tillbaka till ett aktivt liv och ta hem besparingar på förtidspensionerna i stället.

Fru talman! Inom utgiftsområde 11, ekonomisk trygghet vid ålderdom, vill jag klart deklarerat att om vi fick bestämma skulle pensionärerna inte drabbas av ytterligare besparingar i form av försämrade änkepension, minskat bostadstillägg och förkortad omställningspension. Däremot skulle de sämst ställda pensionärerna få en lättnad genom ett ökat pensionstillskott på 200 kr per månad.

Om vi fick bestämma skulle osäkerheten vad gäller pensionsreformen undanröjas. Vi kräver nämligen att alla avgörande beslut som ännu är utestående skall fattas under denna mandatperiod. Det skulle vara klargörande om Socialdemokraternas representant här i debatten ville bekräfta att så kommer att ske. Det gäller inte minst det beslutade premiere-servsystemet med ett spritt fonderat sparande. Regeringens utredare har gått ifrån sina direktiv och riksdagens principbeslut. Utredningsförslagets obligatoriska sparande i några få fonder måste Socialdemokraterna ta avstånd från. Det förslag som Riksförsäkringsverket nu presenterat är intressant och kan vara en möjlig lösning i den nuvarande lösningen.

Fru talman! Utgiftsområde 12, ekonomisk trygghet för familjer och barn, är ett kristdemokratiskt hjärteområde. Under fyrtipartiregeringens tid inleddes ett positivt förändringsarbete inom familjepolitiken. Efter Socialdemokraternas återkomst till makten har mycket återställts till det gamla.

Avvecklingen av vårdnadsbidraget, slopandet av avdragsrätten för styrkta barnomsorgskostnader och slopandet av rätten till tjänstledighet under tre år är ingenting annat än en återgång till gammaldags förmyndardpolitik. Den resulterar i ökade orättvisor mellan familjer, minskad valfrihet och flexibilitet och ökade kostnader för kommunerna. Med den här utvecklingen har vi inga vinnare.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

trygghetsfrågor

Fru talman! Låt mig återgå till det jag nämnde i början. Vi kristdemokrater sörjer inte välfärdsstatens försvagning. Med vår politik vill vi främja ett starkt välfärdssamhälle. Med det yrkar jag bifall till den kristdemokratiska reservationen nr 51.

Anf. 190 BÖRJE NILSSON (s):

Fru talman! Dagens diskussion handlar om hur mycket pengar vi skall avsätta inom socialförsäkringssektorn de kommande tre åren. Då är det mycket intressant att studera de ekonomiska ramarna för våra utgiftsområden. De visar ju också partiernas inställning till välfärdsfrågorna och socialförsäkringarna. Jag skall be att få återkomma till det om en stund.

Låt mig allra först slå fast att den viktigaste förutsättningen för en god välfärd och för att människor skall känna tilltro till försäkringarna är att statsfinanserna är under kontroll. Regeringen Bildt misslyckades kapitalt med den ekonomiska politiken. Det har tvingat oss till tuffa besparingar, men de har skett med den största omsorg om trygghetsfrågorna.

En viktig utgångspunkt i saneringspolitiken har varit att bevara vår svenska välfärdsmodell. Det har varit viktigt, eftersom vi vet att den är överlägsen andra modeller när det gäller att fördela välfärden jämnt och rättvist. Socialdemokratin håller fast vid den generella välfärden, eftersom den skyddar de svagaste bäst.

Socialförsäkringarna skall omfatta alla och ha en gemensam finansiering. Välfärden är en medborgerlig rättighet och skall vara tillgänglig för alla. Detta är viktiga principer som vi håller fast vid.

Oppositionen talar med stor indignation om våra besparingar, men jag tror att de skall vara något försiktiga. Tänk på vad ni lämnade efter er hösten 1994! Ni hetsar upp er över våra förslag, men ni tvingas ju också till besparingar som i vissa fall får värre konsekvenser för enskilda människor, eftersom ni inte har större utrymme, utan väsentligt lägre som Moderaterna. Det ger självfallet sämre välfärd, åldringsvård och utbildning.

Det väsentliga och viktiga att notera i detta betänkande, och som jag vill lyfta fram, är att Moderaterna vill satsa 36 miljarder mindre än vi socialdemokrater på socialförsäkringsområdet, dvs. på den ekonomiska tryggheten vid sjukdom och handikapp, vid ålderdom och för barnfamiljerna. Moderaterna föreslår ett gigantiskt sparpaket. Till detta skall läggas att Moderaterna också vill dra ned stödet till kommunerna, dvs. till barnomsorg, sjukvård och äldreomsorg. Där handlar det om 14 miljarder för kommunerna som har det mycket svårt för tillfället.

Man vill också sänka skatterna med mer än 150 miljarder de kommande tre åren. Det skall ske just nu när vi har en balans i budgeten i sikte och när vi inte längre har behov av nya stora nedskärningar. Då vill Moderaterna återigen undergräva statens och kommunernas ekonomi. Det är för mig en både obegriplig och okänslig politik. När jag lyssnade på Gullan Lindblad tyckte jag att det var en upprepning av gammal traditionell högerpolitik – ingenting annat – och det har jag hört många gånger.

Med de väsentligt lägre ramar och de skattesänkningar som Moderaterna föreslår tvingas de göra mycket stora ingrepp i välfärden, och ännu har de bara redovisat en viss del. Jag tycker att det är en skyldighet för Moderaterna att redovisa hur detta slår för enskilda människor. Jag för-

väntar mig – och jag kräver det – att Gullan Lindblad redovisar hur 150 miljarder i skattesänkningar slår för enskilda människor.

Det är också intressant att ställa frågan hur Folkpartiet och Kristdemokraterna ser på Moderaternas förslag genom den samverkan som de har.

Vi socialdemokrater har tvingats till omfattande besparingar, men vi har vid varje tillfälle försökt se till att de med de lägsta inkomsterna drabbas minst. Vi sänker bostadsbidraget till pensionärerna från 85 % till 83 %, men vi höjer samtidigt det särskilda bostadstillägget som de 20 000 pensionärerna med lägst inkomster får. Vi gör också detta tillägg enhetligt över hela landet.

Vi inkomstprövar folkpensionsdelen i änkepensionen. Lägg märke till att det är en inkomstprövning! De kvinnor som har barn under tolv år eller så låg inkomst att de har bostadstillägg får inga försämringar. Först vid en inkomst på över 24 000 kr i månaden slår inkomstprövningen igenom helt. Vi gör en växling mellan änkepensionen i form av folkpension och pensionstillskott. Den förra sänks med 6 %, och den senare höjs med lika mycket. Resultatet blir att de med de lägsta inkomsterna undantas från försämringarna.

Så har vi konstruerat besparingarna på samtliga områden. Ändå har de neddragningar som gjorts självfallet varit kännbara för många. Men alternativet att inte göra någonting alls hade varit ännu värre. Då hade vi i dag varit i en fullständigt ohärlig situation som tvingat oss till betydligt större ingrepp.

Nu ser vi att saneringspolitiken ger resultat. Då får vi också utrymme att rätta till det som inte fick en rättvis fördelningsprofil trots våra ansträngningar. Nu kan vi, och nu skall vi, noggrant utvärdera hur besparingarna och nedskärningarna totalt sett drabbat olika individer.

I de stora ekonomiska sammanhangen delar vi in människor i grupper. Pensionärerna har fått det bättre som grupp, säger vi. Det är riktigt, men det är lika sant att många pensionärer har det knapert. Barnfamiljerna har fått dra ett tungt lass de senaste åren. Det är sant, men det finns också många familjer med goda inkomster som klarat sig bra genom krisen.

På samma sätt kan vi resonera på område efter område. Det som gör mig mest orolig är när det största oppositionspartiets alternativ till regeringspolitik är att visa en total nonchalans mot de enskilda människorna. Det är gigantiska skattesänkningar, stora neddragningar ute i kommuner och landsting och ytterligare besparingar på så gott som alla områden inom välfärden. Med en sådan politik som Moderaterna redovisar skulle nästan alla bli förlorare. Bara en liten grupp höginkomsttagare och förmögna skulle kunna leva gott och få det bättre. Det är ingen rättvis politik. Det är inte heller ett bra recept för att återge vårt land ekonomisk styrka och social trygghet.

Jag hävdar att den socialdemokratiska politiken för arbete, bevarad välfärd och trygghet i livet för alla medborgare är det bästa sättet att bygga Sverige starkt igen. Det har varit tungt att vrida ekonomin rätt, men när man ser alternativen känns det ändå lätt att försvara den politik vi socialdemokrater står för.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

trygghetsfrågor

Anf. 191 INGRID SKEPPSTEDT (c):

Fru talman! Det är första gången som vi här i riksdagen nu fattar beslut om och fastställer utgiftstak för de olika utgiftsområdena. I budgetförslaget för utgiftsområdena som handlar om trygghet i socialförsäkringarna kan läsas att den viktigaste förutsättningen för en god välfärdspolitik är statsfinanser i balans. Vi är på väg mot balans i budgeten, men för att komma dit har också stora förändringar varit nödvändiga även i transfereeringssystemen. Alla har på ett eller annat sätt fått vidkännas besparingar. Saneringen av statsfinanserna var och är nödvändig för att vi skall kunna behålla vår välfärd. Vi kan inte skjuta över de ekonomiska skulderna till kommande generationer.

Många regeländringar har gjorts i trygghetsförsäkringarna, och de har därmed blivit ett lapptäcke med varierande regler och ersättningsformer. En förändring till ett enklare och mer heltäckande system är därför nödvändig.

Välfärdspolitiken skall omfatta hela befolkningen. Den skall vara rättvis och hållbar över tiden. Generella välfärdssystem är det effektivaste sättet att eliminera orättvisor. Centerpartiets förslag till grundtrygghet bygger på principen att alla skall tillhöra det generella trygghetssystemet. Vårt förslag om en arbetslivsförsäkring är en helhetslösning som är lättöverskådlig för den enskilde och som blir effektivare och enklare, eftersom det är en försäkring i stället för flera överlappade system.

Arbetslösheten har bidragit till att allt fler människor står utanför den generella välfärden. Dagens socialförsäkringar är avsedda att ge ekonomisk trygghet till alla, men i stället har beroendet av behovsprövade socialbidrag ökat.

Centerpartiet avvisar både ett samhälle som ensidigt bygger på behovsprövade bidrag och ett som bygger på inkomstskydd för den som kvalificerat sig genom att ha haft arbete. Inget av dessa system uppfyller de krav som Centerpartiet ställer på en välfärd som skall omfatta alla och som behandlar alla lika. Grundtrygghetstanken innebär en övergång från systemet med att man enbart kvalificerat sig genom gjorda prestationer till principen om att tryggheten skall grundas på att man är samhällsmedborgare. En renodling av de sociala trygghetssystemen innebär att vi ersätter dagens system med i huvudsak tre, vilka omfattar en arbetslivsförsäkring vid sjukdom, arbetslöshet och funktionshinder, ett familjestöd i form av ett barnkonto samt ett nytt pensionssystem.

Arbetslivsförsäkringen skall innehålla dels en grundpenning, dels en inkomstrelaterad arbetslivspenning. Ersättningsnivåerna skall bestämmas så att det alltid finns incitament som uppmuntrar till förvärvsarbete eller rehabilitering och aktivering som siktar på förvärvsarbete. Ersättningen från försäkringen skall således aldrig uppgå till en normal lön. Arbetslivsförsäkringen skall i huvudsak finansieras med avgifter som förvaltas utanför statsbudgeten.

I mars 1996 presenterades ett delbetänkande av utredningen om ersättning vid arbetslöshet och omställning - Grundläggande drag i en ny arbetslöshetsförsäkring. Utredningen tecknar principerna för en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring. Försäkringen föreslås bestå av två delar, varav en obligatorisk del som täcker alla förvärvsarbetande vilka uppfyller ett bestämt arbetsvillkor och där ersättningen är ett fast grundbelopp lika för alla. Försäkringen föreslås också innehålla en frivil-

lig kompletterande inkomstbortfallsförsäkring. Förslaget ligger i linje med vårt förslag om en arbetslivsförsäkring.

Sjuk- och arbetsskadekommittén presenterade i juni 1996 sitt slutbetänkande. Kommitténs uppdrag har varit att föreslå ett generellt trygghetssystem vid ohälsa samt hur rehabiliteringsinsatserna skall organiseras och hur de förebyggande insatserna skall stärkas. Kommittén föreslår bl.a. ett system för förtidspension och sjukbidrag, en s.k. månadsersättning, vilket vi anser ligger i linje med vårt förslag och kan införlivas i vår arbetslivsförsäkring. Eftersom flera utredningar ligger i linje med Centerpartiets idé om en arbetslivsförsäkring ser vi fram mot ett sådant förslag.

Centerpartiets förslag till barnkonto innebär att vi för samman barnbidraget och föräldraförsäkringen till ett konto, barnkonto, där föräldrarna får möjlighet att själva bestämma om när de vill ta ut pengarna för att vara hemma med barnen innan de kommer upp i skolåldern.

Fru talman! Det finns en bred politisk överenskommelse om ett nytt pensionssystem som skall träda i kraft år 2001. Det nya ålderspensionssystemet innebär att man sammanför folkpension, pensionstillskott och ATP till en gemensam ålderspension med en hög grundpension. Det är viktigt att trygghetssystemen bygger på stabila spelregler, och för pensionssystemet, som är det mest omfattande av alla, är det mycket viktigt med stabilitet. Det är därför angeläget att det nu genomförs enligt det principbeslut som fem partier står bakom och som ligger till grund för pensionsreformen.

Fru talman! Centerpartiet står bakom det förslag till utgiftsramar som presenterades för utgiftsområdena 10, 11 och 12, och jag yrkar därmed bifall till denna del i finansutskottets betänkande 1996/97:FiU1.

Anf. 192 GULLAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Jag förstår att Börje Nilsson är pressad när han så hårt går åt våra besparingsförslag. Börje Nilsson skall åtminstone hålla sig till de förslag vi har lagt fram och inte tredubbla dem.

Det behövs verkligen ett klart alternativ till dagens socialdemokrati, Börje Nilsson. Det är jag glad över att få framföra. Börje Nilsson säger här att man skyddar de svagaste. Jag vet att Börje Nilsson har varit aktiv i handikapprörelsen i många år. Hur kändes det på riksdagsgruppsmötet när t.ex. förslaget om en försämring av assistansersättningen framfördes? Vad sade Börje Nilsson då?

Jag väntar fortfarande på svaret på min fråga. Ligger pensionsbeslutet fast? Jag vill ha ett besked i den frågan. Sedan vill jag också veta om regeringen kommer att hålla tassarna borta så att man inte kommer med olika socialiseringsförslag när det gäller privat pensionssparande i olika former. Det är oerhört viktigt.

Börje Nilsson gick väldigt lätt förbi änkepensionerna. Kvinnorna är tydligen enligt Socialdemokraterna värda ca 11 000–12 000 kr i månadsinkomst, sedan skall man börja spara så det knakar. Vad sade Börje Nilsson när detta förslag presenterades? Bo Lundgren har flera gånger frågat Thomas Östros och andra vad Socialdemokraterna egentligen menar i den här frågan. Inget svar har kommit. Nu väntar vi på att få ett besked från utskottets ordförande när det gäller änkepensionerna.

Prot. 1996/97:31
21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

trygghetsfrågor

Anf. 193 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag har lyssnat med intresse på hela debatten, men kanske speciellt till regeringens företrädare, vilket i den här debatten är Börje Nilsson. Jag har lyssnat både på vad han har sagt och på vad han inte har sagt.

Han ställde en fråga till oss. Jag skall först svara på den. Den handlar om Folkpartiets syn på Moderaternas förslag. Det är ganska enkelt att svara på det i den meningen att vi har lagt fram ett helt annorlunda förslag. Det har vi förstås gjort därför att vi tycker att det förslaget är mycket bättre än det förslag som Moderaterna har lagt fram. Vi tycker också att vårt förslag är mycket bättre än det förslag som regeringen har lagt fram.

Börje Nilsson talade mycket om den generella välfärdspolitiken och vikten av att den omfattar alla. Jag skulle därför vilja fråga honom – och jag hoppas att få svar på det – hur han ser på den generella välfärdspolitiken vad gäller arbetslöshetsförsäkringen. Varför avskaffade ni arbetslöshetsförsäkringen som en socialförsäkring? Varför gjorde ni den selektiv i stället för generell?

Den andra frågan är om Börje Nilsson tycker att det är så mycket bättre välfärdspolitik att sänka matmomsen med 7–8 miljarder och finansiera den med sänkta barnbidrag, avskaffade flerbarnstillägg och sänkta ersättningar i socialförsäkringen.

Anf. 194 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Jag talade inledningsvis om de minsta företagens situation i och med den nya sjuklöneperioden. Jag tänkte ta upp den tråden igen.

Jag har fått ett brev från ett antal småföretagare. Samma brev har alla ni här säkert också fått. Det är småföretagare från bl.a. Vingåker, Örebro, Sala och Nora som skriver. Gemensamt för dessa företag är att de har en–fyra anställda. I brevet beskrivs den oro som dessa småföretagare känner i och med att sjuklönekostnaden nu kommer att stiga. De skriver: Nu blir oviljan att göra nyanställningar väldigt stor. Företagarna är oroliga för att deras eget agerande i fortsättningen kan få utestängningseffekter.

Av brevet kan också utläsas ett väldigt stort missnöje med politiker som i ord säger att de skall satsa på småföretagen, men som i praktiken gör något helt annat.

Vi i Vänsterpartiet har lagt fram ett mycket konkret förslag. Jag har redan redogjort för detta. Vi har också en finansiering för förslaget. Man kan säga att det är ett slags budgetneutralt förslag som vem som helst skulle kunna ställa upp på som menar allvar med sitt tal om att satsa på småföretagen.

Jag tar alltså nu upp den frågan. Min partikamrat Per Rosengren tog upp samma fråga i skattedebatten. Inger Lundberg i skatteutskottet sade då att det vore bättre att jag i den här debatten frågade Börje Nilsson. Därför ställer jag samma fråga till Börje Nilsson. Jag väntar således på ett svar.

Anf. 195 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! När man arbetar med socialförsäkringar slås man av tanken att det rör sig om mycket pengar. Våra avvikelser i ramarna är mycket små. För utgiftsområde 10 har vi 220 miljoner kronor mindre. För

utgiftsområde 11 har vi 250 miljoner kronor mera. För utgiftsområde 12 har vi 150 miljoner kronor mera. Man borde kunna få växla mellan områdena. Något annat vore katastrofalt. Det rör sig dessutom om så små belopp. Vi måste väl ändå ha en frihet här. Chatrine Pålsson sade samma sak i föregående debatt.

Det rör sig alltså om 35, 64, 35 och, utanför statsbudgeten, 132 miljarder kronor. Så fort man hostar i vårt utskott rör det sig faktiskt om ett par miljarder hit eller dit. Det blir väldigt svårt att göra förändringar om man tror att varje liten förändring är enkel att göra. Det är tvärtom väldigt svårt, eftersom det rör sig om så mycket pengar.

Vilken valfrihet tror Gullan Lindblad att de 40 % har som lever runt den gamla socialbidragsnormen, 3 400 kr i månaden? Valfrihet i det här fallet gäller bara somliga. Den gäller bara dem som har det bra och som kan välja. De andra har ingen valfrihet.

När det gäller mänskliga rättigheter talas det ofta om tortyr, förföljelse och det fria ordet. Däremot talas det sällan om de kränkande situationer som många i vårt land i dag utsätts för. En grundtrygghet för *alla* skulle minska den kränkning som människor utsätts för när de begär socialbidrag och står där med mössan i hand.

Anf. 196 ROSE-MARIE FREBRAN (kd):

Fru talman! Först ett enkelt och rakt besked med anledning av Börje Nilssons fråga. Det kan då bara handla om en betygsättning av budgetförslaget som helhet. Naturligtvis tycker jag att det kristdemokratiska förslaget är bäst. Det är alltså bättre än det moderata förslaget.

När det gäller pensionerna efterlyser jag återigen ett svar, precis som Gullan Lindblad gjorde. Kommer Socialdemokraterna att medverka till att alla avgörande beslut som återstår fattas under denna mandatperiod?

I frågan om en sjuklöneperiod kräver vi en återgång till de gamla reglerna. Man ser i den här frågan en märklig oenighet, eller hur jag nu skall uttrycka det. En minister säger i samband med Småföretagarriksdagen: Vi skall försöka hitta en mjukare lösning för de små företagen. Men några dagar senare hörs en annan minister säga att ingenting är på gång. Det skall vara precis som det är – alltså ingen förändring.

Jag har också läst en tidningsintervju, av vilken framgår att utskottets ordförande säger att han inte känt till att företagarna tycker att den försäkring som finns är för dyr. Läser inte utskottets ordförande de motioner som berör utskottets område? Företagarnas inställning kan man t.ex. utläsa av den kristdemokratiska motionen.

Anf. 197 BÖRJE NILSSON (s):

Fru talman! Gullan Lindblad påstår att jag hade fel när det gäller Moderaternas ram. Det korrekta är att den ramen är 36 miljarder kronor lägre än vad vi socialdemokrater föreslår. Det framgår av betänkandet.

När man skall dra ned med 36 miljarder kronor gäller det framför allt området sjukdom och handikapp. Också familjer och barn drabbas där. Jag vidhåller att jag efterlyser en fullständig karta över vad Moderaternas nedskärningar betyder. Man vill ju ha skattesänkningar på 200 miljarder kronor. Hur mycket är egentligen 200 miljarder kronor? Jo, 50 gånger mer än vad vi årligen betalar för assistansersättning till gravt handikap-

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

trygghetsfrågor

pade. 200 miljarder kronor skulle räcka till att betala änkepensionerna under 16 år framåt. För att täcka det hål som Moderaterna har skapat skulle vi behöva ta bort hela pensionstillskottet för pensionärer fram till år 2011. Så verkar Moderaternas skattepolitik och förslag!

Vi kräver en hel lista över vad de i övrigt innebär. På detta sätt undergrävs ju statsfinanserna. Gullan Lindblad måste inse att detta är ett allvarligt hot mot välfärden.

I fortsättningen går det inte, Gullan Lindblad, att åka omkring i de värmländska bygderna och lova alla allt. Man måste alltså redovisa vad Moderaterna i verkligheten står för och vad högerpolitik innebär.

Vidare skulle jag vilja ha en förklaring till följande text i Moderaternas motion: En bärande tanke i ett kompletterande trygghetssystem bör vara att skapa ett större spelrum för marknadstänkande med tydliga funktioner på prismekanismer.

Vad innebär detta med marknadstänkande och prismekanismer i socialförsäkringarna?

Anf. 198 INGRID SKEPPSTEDT (c):

Fru talman! Inom ett par områden har vi försöksverksamhet med lokal samverkan. Det handlar om finansiell samordning inom socialförsäkringarna samt hälso- och sjukvården. Ett sådant projekt finns i mitt hemlän Sörmland, nämligen Finsamprojektet. Förutom att man sparar pengar är det till stor gagn för de personer som är i behov av rehabilitering. Resultatet är också en snabbare återhämtning och återgång till arbete eller till en bättre daglig verksamhet. Detta är oerhört viktigt för den enskilde.

Det finns ytterligare ett projekt, det s.k. Stenungsundsprojektet. I det ingår socialtjänsten tillsammans med försäkringskassan samt hälso- och sjukvården. Såvitt man kan se av de här projekten kommer positiva signaler från de olika områdena. Jag tror att det är sådana lösningar som vi framöver skall ha. Får vi nu en permanentning av de här projekten är det angeläget att reglerna är enkla. Det skall vara enkelt att besluta om hur de gemensamma resurserna skall användas. Lokal finansiell samverkan tycker jag skall vara möjlig i hela landet.

Anf. 199 GULLAN LINDBLAD (m):

Fru talman! Det är Börje Nilsson som här representerar regeringen, och Börje Nilsson skall i första hand svara på *våra* frågor. Jag frågar återigen: Hur är det med pensionerna? Kan vi lita på att pensionsbeslutet ligger fast? Och vad har Börje Nilsson att säga till alla de 52 000 änkor som nu helt eller delvis blir av med sina pensioner? Det gäller då folkpensionsdelen.

Vi vill ha svar på dessa frågor. Det finns ju ytterligare en chans att ge svar.

Jag hörde tidigare i debatten Thomas Östros påstå att vi skulle ha skattesänkingsförslag om 200 miljarder kronor avseende kommunerna. Men det är ett långsiktigt framtidsytande förslag. Vi menar att Sverige bör ha ett skattetryck som någorlunda överensstämmer med hur det är i Europa i övrigt. Detta ligger inte i årets budget.

Börje Nilsson, vi sparar på långtidsfriska. Ni sparar på änkor, handikappade och fattigpensionärer. Det är det som är skillnaden. Vi vill först och främst skydda dem som har de största behoven.

Jag tar återigen upp sjuklöneförslaget. Thomas Östros har i den debatten sagt: Tryggheten bygger på ett starkt näringsliv med underlättande av företagande. Det är hans egna ord i en debatt nyligen.

Hur stämmer det med det sjuklönebeslut som vi tog häromdagen, Börje Nilsson? Det är ju direkt ägnat att minska antalet arbetstillfällen.

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

trygghetsfrågor

Anf. 200 BO KÖNBERG (fp):

Fru talman! Jag svarade på Börje Nilssons fråga, men han svarade inte på mina frågor. Jag frågade hur det kan komma sig att han pläderar för en generell välfärdspolitik som omfattar alla, samtidigt som han sannolikt försvarar regeringens politik som har inneburit att man avskaffade arbetslöshetsförsäkringen som socialförsäkring. Jag undrade hur han såg på kombinationen av sänkt matmoms och sänkta barnbidrag.

I mitt sista inlägg vill jag ta upp vårdköerna och den möjlighet som har funnits att hålla vårdköerna nere bl.a. genom att föra över resurserna från försäkringskassorna.

Det tog många år av liberal opinionsbildning under 1980-talet innan Socialdemokraterna till slut accepterade att föra över ett belopp på några hundra miljoner från försäkringskassorna till landstingen. Man kom överens om åtgärder bl.a. för att korta köerna.

Nästan alla inom landsting och försäkringskassor har varit nöjda med denna verksamhet.

Vi tvingas nu konstatera att det har räckt med två års socialdemokratiskt regeringsinnehav och makten hos 25 av 26 sjukvårdshuvudmän för att vara tillbaka i gammal dålig socialdemokratisk köpolitik. Vi drog därför i våras slutsatsen att man borde förstärka överföringen av pengar från den passiva sjukskrivningen till aktiv sjukvård.

Vi var inte helt säkra på att vi skulle få stöd från Socialdemokraterna och regeringen på den punkten, även om vi hade förhoppningar om det. Vi hade däremot inte kunnat drömma om att man i en situation av ökade vårdköer skulle lägga fram ett rakt motsatt förslag, nämligen att nästan halvera de pengar som går från passiv sjukskrivning och förtidspensioner till aktiv sjukvård.

Är det verkligen Börje Nilssons uppfattning att det är bättre att satsa pengar på passiv sjukskrivning än aktiv sjukvård?

Anf. 201 MARIE ENGSTRÖM (v):

Fru talman! Socialdemokrater och ni andra som säger att ni vill arbeta för en halverad arbetslöshet till år 2000 och ni som säger att ni är riktiga småföretagarparter: Varför tiger ni i den fråga som jag tog upp, nämligen att kompensera de små företagen? Det här börjar likna en stafett med socialdemokrater som lämnar stafettpinnen från den ena ledamoten till den andra. Ingen vill ta upp frågan.

Förra veckan var jag på en debatt i Karlstad, arrangerad av småföretagare i Värmland. Gullan Lindblad var också där. Jag berättade om Vänsterpartiets förslag. Efter det har småföretag tagit kontakt med mig och frågat: Är det bara ni som driver den här frågan? Ja, just nu är det

det, sade jag, men jag kommer att ta upp frågan i riksdagen. Nu kommer jag att åka hem och berätta att det inte är någon som över huvud taget vill ta upp detta till diskussion. Det är märkligt, när nu småföretagarna själva klart och tydligt säger att de inte är intresserade längre och att vi har lagt hinder i vägen för dem att göra nyanställningar.

Jag vill kommentera ett par saker som Börje Nilsson tog upp i sitt inledningsanförande. Börje Nilsson sade att man håller fast vid den generella välfärden och att det är en viktig princip. Det är en viktig princip för oss också. Börje Nilsson sade också att statsfinanserna måste vara under kontroll. Det har vi naturligtvis sagt i vår budgetmotion också. Men vi tycker att besparingarna inte får ta sådana vändningar att människor blir hänvisade till socialkontoren för att klara sig.

Börje Nilsson har också sagt att man noggrant skall utreda hur besparingarna har slagit fördelningspolitiskt. Varför gör ni inte det innan ni lägger fram besparingsförslagen?

Anf. 202 RAGNHILD POHANKA (mp):

Fru talman! I vårt utskott har vi beslutat att vi skulle göra konsekvensutredningar. Det var just den fråga jag hade till Börje Nilsson. Varför sker inte detta? De skulle göras innan vi fattar beslut. Man måste ju också ta följderna av dem. Vi har faktiskt beslutat det. Alla partier var eniga om det.

Jag berömmar utredningen och att man skall följa upp resultatet. Men jag tycker att man skall göra den före.

När det gäller besparingarna måste man ju se hur de slår. Staten spar, och kommuner och landsting får ta över, t.ex. när det gäller egenavgiften. Mitt hemlandsting får 500–600 miljoner mindre. Borlänge kommun får 49 miljoner mindre, tror jag. Hur slår det?

Landsting och kommuner gör besparingar, och staten får ta över på så sätt att man avskedar människor som får gå på arbetslöshetsförsäkring. Var är facit?

Anf. 203 ROSE-MARIE FREBRAN (kd):

Fru talman! Jag inser att majoritetens företrädare har mycket liten tid att svara på alla våra frågor. Jag skall vara så generös att jag inte kommer med en enda ny fråga eller ens upprepar mer än en av de frågor som jag redan ställt och inte fått något svar på. Det gäller pensionerna.

Vi tog ett principbeslut. Vi tillsatte en genomförandegrupp, inte bara för att den skulle fortsätta beredningen, utan för att den skulle vårda fempartiöverenskommelsen. Hur är det nu med detta vårdande från den socialdemokratiska sidan? Hur skall systemet kunna ha trovärdighet utan att vi verkligen enigt står upp? Kommer Socialdemokraterna att medverka till att alla avgörande beslut som återstår fattas under denna mandatperiod, inklusive premiereservsystemet?

Anf. 204 BÖRJE NILSSON (s):

Fru talman! Gullan Lindblad och alla andra vet att frågan om inkomstprövning av änkepensioner bereds i utskottet. Det blir debatt om detta i december, så spara krutet till dess.

När det gäller pensionsfrågan vet alla också att det har skett ett samråd inom det socialdemokratiska partiet. Det har varit nyttigt och bra. Vi tycker att andra partier skulle göra likadant. Självklart ligger principbeslutet fast tills något annat beslutas.

Det krävs ju en helhetssyn när det gäller politiken. Vi kan nu se positiva resultat. Tack vare saneringspolitiken har räntenivån sjunkit, vilket betyder att kostnaderna för ett villalån på 500 000 kr blir närmare 1 400 kr lägre per månad för villaägaren. Det betyder oerhört mycket för enskilda människor, vilket man också skall beakta.

Lägre räntor gör det också billigare att investera. Det är det som är viktigt. Man måste se helheten i den socialdemokratiska politiken.

Anf. 205 INGRID SKEPPSTEDT (c):

Fru talman! Det har varit en lång dag. Jag är nu sista talare. Jag vill avslutningsvis nämna något ytterligare om grundtryggheten.

Grundtrygghet handlar inte bara om kronor och ören. Den berör oss alla i livets olika skeden. Tryggheten att leva och bo under uppväxttiden, arbetsperioden och ålderdomen. Möjligheter till bra boende, utbildning, arbete, social gemenskap, fungerande hälso- och sjukvård samt en trygg äldreomsorg.

Vi behöver också ett socialt skyddsnät, ett fungerande trygghetssystem som träder in när vi av olika orsaker är i behov av det. En generell välfärd, en arbetslivsförsäkring, som ger ersättning vid sjukdom, handikapp, föräldraskap och arbetslöshet. Ett pensionssystem som är stabilt och hållbart, som ger ekonomisk trygghet på ålderdomen är viktigt.

Det skall också vara ett samband mellan olika inbetalda avgifter och utgående förmåner i socialförsäkringssystemen.

Fru talman! Jag har tidigare framfört mina yrkanden.

(forts. prot. 32)

Prot. 1996/97:31

21 november

*utgiftsramar och
beräkning av stats-
inkomsterna*

trygghetsfrågor

5 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Förslag

1996/97:RB2 Förslag om vissa ändringar i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

Motioner

med anledning av prop. 1996/97:45 Lättnad i ägarbeskattningen i små och medelstora företag

1996/97:Sk29 av Per Rosengren m.fl. (v)

1996/97:Sk30 av Bo Lundgren m.fl. (m)

1996/97:Sk31 av Isa Halvarsson och Karin Pilsäter (fp)

1996/97:Sk32 av Kjell Ericsson m.fl. (c)

1996/97:Sk33 av Mats Odell m.fl. (kd)

med anledning av prop. 1996/97:46 Skadeståndsansvar vid dammhaveri
1996/97:L7 av Tom Heyman (m)
1996/97:L8 av Olle Lindström (m)
1996/97:L9 av Yvonne Ruwaida m.fl. (mp)

6 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 21 november

1996/97:77 av *Stig Sandström* (v) till justitieministern
Prövningstillstånd i hovrätt
1996/97:78 av *Per Westerberg* (m) till kommunikationsministern
Posten AB

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 november.

7 § Anmälan om fråga för skriftligt svar

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

den 21 november

1996/97:114 av *Eva Zetterberg* (v) till utrikesministern
Mänskliga rättigheter i Iran

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 26 november.

8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att följande skriftliga svar på frågor inkommit

den 20 november

1996/97:89 av *Bengt Hurtig* (v) till jordbruksministern
Veterinärbesiktning i Arjeplog-Bodöområdet
1996/97:92 av *Ingrid Näslund* (kd) till statsrådet Pierre Schori
Insatser för att förhindra katastrof i östra Zaire
1996/97:93 av *Ingrid Näslund* (kd) till statsrådet Pierre Schori
Ny NGO-ambassadör
1996/97:94 av *Ingvar Johnsson* (s) till kommunikationsministern
SJ:s persontågtrafik
1996/97:97 av *Siw Persson* (fp) till jordbruksministern
Bensaximportförbudet

1996/97:98 av *Göran Hägglund* (kd) till finansministern
Flygresor till Bryssel

1996/97:99 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern
Radon i dricksvatten

1996/97:100 av *Eva Goës* (mp) till miljöministern
Gränsvärden för joniserande strålning

1996/97:101 av *Eva Goës* (mp) till näringsministern
Kostnaderna för den framtida slutförvaringen av kärnavfall

1996/97:103 av *Owe Hellberg* (v) till statsrådet Björn von Sydow
Bosnienorder för Sveriges trähusfabrikanters riksförbund

1996/97:104 av *Barbro Westerholm* (fp) till arbetsmarknadsministern
Diskriminering av äldre arbetskraft

1996/97:105 av *Barbro Westerholm* (fp) till utrikesministern
Homosexuellas situation i Iran

1996/97:106 av *Kjell Ericsson* (c) till kommunikationsministern
Godstrafiken i västra Värmland

1996/97:107 av *Inger Segelström* (s) till utrikesministern
Östtimor

1996/97:108 av *Carina Hägg* (s) till utrikesministern
Tvångskonvertering i Sudan

1996/97:109 av *Berndt Ekholm* (s) till utrikesministern
Östtimor

Prot. 1996/97:31
21 november

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 26 november.

9 § Kammaren åtskildes kl. 21.21.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 4 § anf. 11 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 70 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. anf. 94 (delvis),
av andre vice talmannen därefter t.o.m. anf. 132 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter t.o.m. anf. 166 (delvis),
av talmannen därefter t.o.m. anf. 197 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

GUNNAR GRENFORS

/Barbro Nordström

Innehållsförteckning

1 § Förnyad bordläggning	1
2 § Avsägelse	1
3 § Hänvisning av ärenden till utskott och beslut om förkortad motionstid.....	1
4 § Utgiftsramar och beräkning av statsinkomsterna	2
Finansutskottets betänkande 1996/97:FiU1.....	2
<i>Övergripande frågor</i>	<i>2</i>
Anf. 1 BO LUNDGREN (m).....	2
Anf. 2 ANNE WIBBLE (fp)	5
Anf. 3 JOHAN LÖNNROTH (v)	9
Anf. 4 ROY OTTOSSON (mp).....	12
Anf. 5 MATS ODELL (kd).....	16
Anf. 6 JAN BERGQVIST (s).....	21
Anf. 7 BO LUNDGREN (m) replik	26
Anf. 8 JAN BERGQVIST (s) replik.....	27
Anf. 9 BO LUNDGREN (m) replik	27
Anf. 10 JAN BERGQVIST (s) replik.....	28
Anf. 11 ANNE WIBBLE (fp) replik	28
Anf. 12 JAN BERGQVIST (s) replik.....	29
Anf. 13 ANNE WIBBLE (fp) replik	29
Anf. 14 JAN BERGQVIST (s) replik.....	29
Anf. 15 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	30
Anf. 16 JAN BERGQVIST (s) replik.....	30
Anf. 17 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	31
Anf. 18 JAN BERGQVIST (s) replik.....	31
Anf. 19 TREDJE VICE TALMANNEN	31
Anf. 20 JAN BERGQVIST (s) replik.....	31
Anf. 21 ROY OTTOSSON (mp) replik	32
Anf. 22 JAN BERGQVIST (s) replik.....	32
Anf. 23 ROY OTTOSSON (mp) replik	32
Anf. 24 JAN BERGQVIST (s) replik.....	33
Anf. 25 MATS ODELL (kd) replik.....	33
Anf. 26 JAN BERGQVIST (s) replik.....	34
Anf. 27 MATS ODELL (kd) replik.....	34
Anf. 28 JAN BERGQVIST (s) replik.....	35
Anf. 29 PER-OLA ERIKSSON (c)	35
Anf. 30 BO LUNDGREN (m) replik	39
Anf. 31 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	40
Anf. 32 BO LUNDGREN (m) replik	40
Anf. 33 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	41
Anf. 34 ANNE WIBBLE (fp) replik	41
Anf. 35 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	42
Anf. 36 ANNE WIBBLE (fp) replik	42
Anf. 37 PER-OLA ERIKSSON (c) replik.....	43
Anf. 38 JOHAN LÖNNROTH (v) replik.....	43

Anf. 39	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	44
Anf. 40	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	44
Anf. 41	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	45
Anf. 42	ROY OTTOSSON (mp) replik	45
Anf. 43	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	46
Anf. 44	ROY OTTOSSON (mp) replik	46
Anf. 45	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	46
Anf. 46	MATS ODELL (kd) replik	47
Anf. 47	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	47
Anf. 48	MATS ODELL (kd) replik	47
Anf. 49	PER-OLA ERIKSSON (c) replik	48
Anf. 50	BO LUNDGREN (m)	48
Anf. 51	JAN BERGQVIST (s) replik	49
Anf. 52	BO LUNDGREN (m) replik	49
Anf. 53	JAN BERGQVIST (s) replik	49
Anf. 54	BO LUNDGREN (m) replik	50
Anf. 55	ANNE WIBBLE (fp)	50
Anf. 56	JAN BERGQVIST (s) replik	51
Anf. 57	ANNE WIBBLE (fp) replik	52
Anf. 58	JAN BERGQVIST (s) replik	52
Anf. 59	JOHAN LÖNNROTH (v)	53
Anf. 60	BO LUNDGREN (m) replik	53
Anf. 61	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	54
Anf. 62	JAN BERGQVIST (s) replik	54
Anf. 63	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	54
Anf. 64	JAN BERGQVIST (s) replik	54
Anf. 65	ROY OTTOSSON (mp)	54
Anf. 66	MATS ODELL (kd)	55
Anf. 67	JAN BERGQVIST (s)	56
Anf. 68	JOHAN LÖNNROTH (v)	57
Anf. 69	ROY OTTOSSON (mp)	57
Anf. 70	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	58
Anf. 71	BO LUNDGREN (m) replik	60
Anf. 72	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	62
Anf. 73	BO LUNDGREN (m) replik	63
Anf. 74	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	63
Anf. 75	ANNE WIBBLE (fp) replik	64
Anf. 76	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	65
Anf. 77	ANNE WIBBLE (fp) replik	66
Anf. 78	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	67
Anf. 79	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	67
Anf. 80	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	68
Anf. 81	JOHAN LÖNNROTH (v) replik	69
Anf. 82	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	70
Anf. 83	ROY OTTOSSON (mp) replik	70
Anf. 84	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	71
Anf. 85	ROY OTTOSSON (mp) replik	72
Anf. 86	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	73
Anf. 87	MATS ODELL (kd) replik	73

Anf. 88	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	74
Anf. 89	MATS ODELL (kd) replik	75
Anf. 90	Finansminister ERIK ÅSBRINK (s)	76
<i>Skattefrågor</i>		76
Anf. 91	KARL-GÖSTA SVENSON (m)	76
Anf. 92	KARIN PILSÄTER (fp)	81
Anf. 93	PER ROSENGREN (v)	85
Anf. 94	RONNY KORSBERG (mp)	87
Anf. 95	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	91
Anf. 96	INGER LUNDBERG (s)	93
Anf. 97	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	98
Anf. 98	INGER LUNDBERG (s) replik	99
Anf. 99	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	99
Anf. 100	INGER LUNDBERG (s) replik	100
Anf. 101	KARIN PILSÄTER (fp) replik	100
Anf. 102	INGER LUNDBERG (s) replik	101
Anf. 103	KARIN PILSÄTER (fp) replik	101
Anf. 104	INGER LUNDBERG (s) replik	102
Anf. 105	PER ROSENGREN (v) replik	102
Anf. 106	INGER LUNDBERG (s) replik	103
Anf. 107	PER ROSENGREN (v) replik	103
Anf. 108	INGER LUNDBERG (s) replik	103
Anf. 109	RONNY KORSBERG (mp) replik	104
Anf. 110	INGER LUNDBERG (s) replik	104
Anf. 111	RONNY KORSBERG (mp) replik	105
Anf. 112	INGER LUNDBERG (s) replik	106
Anf. 113	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	106
Anf. 114	INGER LUNDBERG (s) replik	106
Anf. 115	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	107
Anf. 116	INGER LUNDBERG (s) replik	107
Anf. 117	ROLF KENNERYD (c)	107
Anf. 118	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	110
Anf. 119	ROLF KENNERYD (c) replik	111
Anf. 120	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	111
Anf. 121	ROLF KENNERYD (c) replik	112
Anf. 122	KARIN PILSÄTER (fp) replik	112
Anf. 123	ROLF KENNERYD (c) replik	112
Anf. 124	KARIN PILSÄTER (fp) replik	113
Anf. 125	ROLF KENNERYD (c) replik	113
Anf. 126	PER ROSENGREN (v) replik	113
Anf. 127	ROLF KENNERYD (c) replik	114
Anf. 128	PER ROSENGREN (v) replik	114
Anf. 129	ROLF KENNERYD (c) replik	115
Anf. 130	RONNY KORSBERG (mp) replik	115
Anf. 131	ROLF KENNERYD (c) replik	116
Anf. 132	RONNY KORSBERG (mp) replik	116
Anf. 133	ROLF KENNERYD (c) replik	116
Anf. 134	KARIN PILSÄTER (fp)	116
Anf. 135	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	117

Anf. 136	PER ROSENGREN (v)	118
Anf. 137	INGER LUNDBERG (s) replik	119
Anf. 138	ROLF KENNERYD (c)	119
Anf. 139	RONNY KORSBERG (mp)	120
Anf. 140	INGER LUNDBERG (s)	120
Anf. 141	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	121
Anf. 142	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	121
Anf. 143	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	122
Anf. 144	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	126
Anf. 145	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	127
Anf. 146	KARL-GÖSTA SVENSON (m) replik	128
Anf. 147	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	128
Anf. 148	KARIN PILSÄTER (fp) replik	129
Anf. 149	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	130
Anf. 150	KARIN PILSÄTER (fp) replik	131
Anf. 151	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	131
Anf. 152	PER ROSENGREN (v) replik	132
Anf. 153	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	133
Anf. 154	PER ROSENGREN (v) replik	134
Anf. 155	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	135
Anf. 156	RONNY KORSBERG (mp) replik	135
Anf. 157	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	136
Anf. 158	RONNY KORSBERG (mp) replik	137
Anf. 159	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	138
Anf. 160	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	138
Anf. 161	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	139
Anf. 162	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	140
Anf. 163	Statsrådet THOMAS ÖSTROS (s)	141
<i>Omsorg</i>		<i>141</i>
Anf. 164	STEN SVENSSON (m)	141
Anf. 165	BARBRO WESTERHOLM (fp)	143
Anf. 166	STIG SANDSTRÖM (v)	145
Anf. 167	THOMAS JULIN (mp)	147
Anf. 168	CHATRINE PÅLSSON (kd)	148
Anf. 169	INGRID ANDERSSON (s)	150
Anf. 170	ROLAND LARSSON (c)	152
Anf. 171	STEN SVENSSON (m)	154
Anf. 172	BARBRO WESTERHOLM (fp)	154
Anf. 173	STIG SANDSTRÖM (v)	155
Anf. 174	THOMAS JULIN (mp)	155
Anf. 175	CHATRINE PÅLSSON (kd)	156
Anf. 176	INGRID ANDERSSON (s)	156
Anf. 177	ROLAND LARSSON (c)	157
Anf. 178	STEN SVENSSON (m)	157
Anf. 179	BARBRO WESTERHOLM (fp)	158
Anf. 180	STIG SANDSTRÖM (v)	158
Anf. 181	THOMAS JULIN (mp)	159
Anf. 182	CHATRINE PÅLSSON (kd)	159
Anf. 183	INGRID ANDERSSON (s)	160

Anf. 184 ROLAND LARSSON (c).....	160
<i>Trygghetsfrågor</i>	160
Anf. 185 GULLAN LINDBLAD (m).....	160
Anf. 186 BO KÖNBERG (fp).....	162
Anf. 187 MARIE ENGSTRÖM (v).....	164
Anf. 188 RAGNHILD POHANKA (mp).....	166
Anf. 189 ROSE-MARIE FREBRAN (kd).....	168
Anf. 190 BÖRJE NILSSON (s).....	170
Anf. 191 INGRID SKEPPSTEDT (c).....	172
Anf. 192 GULLAN LINDBLAD (m).....	173
Anf. 193 BO KÖNBERG (fp).....	174
Anf. 194 MARIE ENGSTRÖM (v).....	174
Anf. 195 RAGNHILD POHANKA (mp).....	174
Anf. 196 ROSE-MARIE FREBRAN (kd).....	175
Anf. 197 BÖRJE NILSSON (s).....	175
Anf. 198 INGRID SKEPPSTEDT (c).....	176
Anf. 199 GULLAN LINDBLAD (m).....	176
Anf. 200 BO KÖNBERG (fp).....	177
Anf. 201 MARIE ENGSTRÖM (v).....	177
Anf. 202 RAGNHILD POHANKA (mp).....	178
Anf. 203 ROSE-MARIE FREBRAN (kd).....	178
Anf. 204 BÖRJE NILSSON (s).....	178
Anf. 205 INGRID SKEPPSTEDT (c).....	179
(forts. prot. 32).....	179
5 § Bordläggning	179
6 § Anmälan om interpellationer	180
7 § Anmälan om fråga för skriftligt svar	180
8 § Anmälan om skriftliga svar på frågor	180
9 § Kammaren åtskildes kl. 21.21.	181

Gotab, Stockholm 1996